

Jo. SLEIDANI
De Quatuor
SUMMIS IMPERIIS,

Babylonico, Persico,
Græco & Ro-
mano,

LIBRI III.

£ CCC.

1 - 10

CANTABRIGIA,

Ex Officina Rogeri Danielis, Alma
Academiae Typographi
MDCXLVI.

1124

BUNNISI LIBRARIES

LIBRARY OF CONGRESS

1124

LIBRARY

LIBRARY OF CONGRESS

82d
1696

JOANNIS SLEIDANI
VITA.

*J*oannem, à patria Sleida-
num cognominatum Lu-
tetiae bonis disciplinis
exultum exceptit Ar-
gentina, ubi cùm & eruditionis &
prudentiæ atque pietatis multiplex
specimen indidisset, dignus est habitus
cui licet peregrino res longè maximi
momenti procurandæ committeren-
tur. Itaque tum in Anglia communi
Protestantium, quas vocant, nomine,
legationem obiit, tum etiam interfu-
it Tridentino conciliabulo civitatu
Argentinensis legalus: in quo utroq;
munere, quamvis difficultatum ple-
no, talem se præstítit, nt magnam ab
iis à quibus missus erat laudem re-
portarit. Sed eternum illius labo-
rum testimonium est historia illa de
reipub. & religionis in Germania
statu ab initio instaurati à Lutberō
Christianismi, diligentissimè viginti
quinque libris, non hortante modo,
sed etiam materiam ei suppeditante
clarissimo viro D. Jacobo Stur-

Copie de Gallica / 1696 ed.

A 2

mio,

999290

mio, verissimè simul & elegantissimè
perscripta, adjecto etiam de quatuor
Monarchiis eruditissimo commen-
ario: hanc ipsius gloriam, quamvis
non absque insigni Ecclesiae totiusque
Germanici imperii detrimento, au-
gente eorum culpā, qui, sive negli-
gentiā, sive præpostero metu, sive
quod illum equare se posse despera-
rant, coniugescere, résque tam memo-
rables pati silentio perire, quam
opus ab illo cœptum, persequi malue-
runt. Obiit autem Sleidanus Ar-
gentine ex epidemico morbo, anno
etatis duntaxat quinquagesimo, qui
fuit annus Domini CICLVI.

JOAN-

Annos ab orbe condito ad

JOANNIS SLEIDANI,
De
QUATUOR SUMMIS
IMPERIIS,

Liber I.

PRUDS, quām de quatuor summis, & praecipuis orbis terrarum Imperiis dicam; de Babylonico, Persico, Graeco, Romano, breviter hoc mihi præfandum est, in annorum supputatione ab orbe condito, magnam esse dissensionem: nam & Hebrei, & Eusebius, & Augustinus, & Alphonsus, & Mirandula, multū inter se discordant: veruntamen, quia plerique omnes nostri seculi viri docti, rationem Hebreorum, hac quidem in parte sequuntur, vestigiis eorum & ipse insistam, cūm res ita feret.

Talmudici 3784.

Annos ab orbe condito ad Christum natum numerant	Hebrei	Rabb. recentes 3760.
	Josephus	4102.
Graeci	Metheodorus	5000.
	Eusebius	5190
Latini	Theophilus	5476.
	Hieronymus	3941.
Recentiores.	Augustinus	5351
	Iosidorus	5210.
Recentiores.	Beda	3952.
	Alphonsus	5984.
	Picus	3970.
	Allii	3962.

Vide Gall. Geneb. l. 1. Chron.

DE MONARCHIIS

Ac principio quidem, ut ad institutum veniam, ad primum videlicet imperium, omissis illis, quæ in omnium primam ætatem inciderunt, omisâ quoq; narratione diluvii, quandoquidem sacris literis hæc omnia continentur, neque melius dici possunt, exordium mihi sumam ab eo tempore, quo dissipatâ rursus aquarum mole, & desiccata terra, genus huma-
num, tunc ad paucissimos redactum, de-
nudò propagari cœpit.

*Genes. 1. 2. 3. 4. 5. & 6. Xenophon in aquivocis tradit. Sex inundationes maximè celebratas recenserit. Tempus autem hujus diluvii in autumnum refert Josephus Antiq. lib. cap. 5. alii in tempus vernum collocant, quod credibilius sit Moisen supputare mes-
ses eo more, quem ipse Israeliis tradiderat. Item quod folium oleæ, ad Noahum allatum à columba, vernum tempus monstrat, que teste Plinio, lib. 16. cap. 25. ium floret.*

Diluvii tempus ad annum ponitur or-
bis conditi millesimum sexcentesimum
quinquagesimum sextum: Methusalah au-
tem septimus ab Adam, hoc ipso tempore
moritur, annos natus nongentos sexagin-
ta novem: erat tum Noah, nepos Me-
thusalah, ex filio Lamech, sexcentorum
annorum, & singulari Dei beneficio cum
sua familia servatus. ubi jam paulatim
augesceret hominum numerus, autor suis
liberis atq; posteris fuit, ut in diversas re-
giones profecti tetram colerent, & oppida
sibi constituerent, suam denique cuique
provinciam, sorte illis designavit, anno
circiter centesimo post diluvium.

Genes.

Genes. 5. & 7. 8. 9. 10. Epiphanius in panario hæresi 66. Salput. Severus lib. 1.

Quo quidem tempore, Nimrod Nohæ præcepis, una cum suis in terra Chaldæorum confedit.

Cumque tandem crescente hominum multitudine migrandum esset quam plurimis, & diversæ quærendæ sedes atque coloniæ, voluerunt antea perpetuum sui monimentum relinquere, & duce Nimrodo cœperunt urbem ædificare, in tāque summæ turrim altitudinis; & immemores iræ divinæ, quæ nuper totum orbem terrarum absorpsérat, & de qua diligenter ac sepe multumque Noha illis haud dubie concionatus erat, nominis sui fanam superbijs & ambitionis operibus extendere cogitabant.

Gen. 11. D. Hieronymus in 14. caput Eliae, turrim hinc vocat arcem seu Capitolium in urbe Babylone. Credibile autem est, hanc historiam Poëtū necasti nem dedisse fingendi fabulam de Gigantibus, qui congestis altissimis montibus, cælum oppugnare conati sunt. Michael Glycas in adificatione turri 40. annis consummata scribit.

Offensus autem Deus irritos fecit illorum conatus, linguarum immissa conturbatione, cum primis unum fuisset & idem sermonis genus apud omnes. Itaq; ab opere inchoato coacti desistere, in varias mundi partes abierunt.

Joseph. Antiq. Jud. lib. 1. cap. 5.

Ab hæc linguarum conturbatione nomen utbs accepit, ut Babel diceretur: ab eoque tempore, nimirum ab anno post

diluvium circiter cxxxii, regni Chaldaei sumitur initium, & Babylonici.

Augustinus de civit. Dei, lib. 16. c. 4. & 11. & lib. 17. c. 16. Berosus l. 4. Manh. Bezoaldus lib. 3. Chronicorum cap. 2. Babel unde est Babylonis profectum vocabulum, idem est acsi dicatur Ba, id est, venit, & Bel, hoc est, confusio, id est, pro gloria quam homines Dei securi omnibant, & quarebant, retulerunt justo Dei iudicio confusionem & ignominiam.

Primus autem Rex fuit is, quem diximus, Nimrod, qui LVI. annis praefuisse dicitur: hunc Scriptura vocat robustum venatorem, & vim atque potentiam ei tribuit.

Gen. 10. 1 Paral 1. Michæl 5. terra Babylonica terra Nimrod nominatur.

Alii Saturnum vocant, eumque Imperii sui anno XLV. misisse principes aiunt coloniarum huc illuc, Assur, Medum, Magogum, Moscum, qui regna sui nominis condiderunt, Assyrium, Medum, Magogum, Moscum: è quibus duo quidem illa prorsus ad Asiam, tertiam autem atque postremum ad Asiam atque Europam pertinent.

Berosus lib. 5. Xenophon in Equirivis. Archilochus de temporibus. Gog & Magog non esse certas gentes, Augustinus lib. 20. cap. 11. de civitate Dei demonstrat. Adde que habet Vives interpres. Suidas, in voce Magog, Persas à popularibus suis Magog & Magusros appellari scribit.

Ipsius Assur meminit etiam sacra Scriptura, & Ninivem urbem edificatam ab eo dicit.

Gen.

Gen. 10. Ninivem urbem Herodotus libro primo in ripa Tigris conditam fuisse refert. Meminit & Lucianus in Charonice. Hieronymus in locis Hebraicis duas hujus nominis urbes facit: Unam Assyriorum ab Assur adificaram: aliam in Arabia angulo suo tempore corruptè Nevenem vocatam.

Nimrodo successit filius Jupiter Belus, qui ad occidentem solem occupasse traditur omnem agrum in Sarmatiā usque Europāam, ac deinde bellum quoque fecisse Sagārum regi Sabatio, quem non ipse quidem, eò quodd morte prepediretur, sed ipsius filius Ninus oppressit, & productis longè latēque finibus, Monarchiam primus omnium cœpit.

Berosus lib. 5. Meminit Beli Archilochus, *Orosius lib. 1. cap. 1.* *Marcellinus lib. 23.* *Ninus memoratur à Strabone, Diodoro, Justino.* Videatur *Augustinus de civitate Dei, lib. 16. cap. 3. & 15. lib. 8. cap. 2.*

Trecentis quinquaginta post diluvium annis Noah moritur, & duo de vigesimo post anno circiter Abraham, decimus à Noah, iussus à Deo, patriam relinquit, cum esset annorum septuagintaquinque: vigesimo quarto autem anno postea, fundus cum illo facit Deus per circumcisio- nem quam instituit. Centesimo etatis anno natus est ei filius Isaac, post illud tempus vixit annos septuagintaquinque: nam humanæ vite spatiū multo jam erat contractius.

Genes. 11. 17. 22. cap.

Quomodo nepos ejus Jacob, quāque occasione devenerit in Ægyptum, ibique sit

DE MONARCHIS

fūt mortuus, quomodo deinde ipsius posteritas aliquot seculis in Ægypto permanerit, & durissimā servitute pressā, beneficio Dei, per Mosen administrum educta fuerit atque liberata, sacrae literæ docent.

A 36. c. Genes. usque ad 14. Exodi.

Ponitur autē hæc emigratio Israelis ex Ægypto, ad annum orbis conditi bis millesimum quadringentesimum quinquagesimum quartū, nempe quadringentis annis & triginta post promissionē Abrahamo datā, ut ait Paulus Apostolus. Gal. 3.

Post Mosen, judges habuit populus Israeliticus, ad Saulem usque, cui David successit, rex alter ejus populi.

i. Lib. Jud. i. Reg. i. Paralip. Joseph. in Antiquit. Iudacis.

Nunc ad Babylonicum imperium revertamur. Nono mortuo, regnavit ejus uxor Semiramis, quæ divitiis & victoriis & triumphis nulli mortalium cessit. Babylonem oppidum extendit, & justæ magnitudinis urbem effecit, & variis ornavit ædificiis, murōque cincta.

Berosus lib. 5. Propertius lib. 3. Elegia 9. Dionysius in descriptione orbis.

Æthiopiam devicit, & in India quoque bellam fecit.

Achilochus, Diodorus Siculus lib. 3. Strabo, Justinus. i. Augustinus de civitate Dei lib. 18. cap. 2. Orosius lib. 1. cap. 4. Iornandes lib. 1. Suidas in voce Semiramis.

Ejus filius Zameis, quintus rex, nihil memorabile perfecit, sed proximus ab eo Arius Bactrianos & Caspios imperio suo conjunxit.

Berosus

L I B R E I .

Berosus lib. 5. Justinus i. Diodorus 3. Metasthenes, Cassiodorus, Eusebius, Iornandes.

Qui successit huic Aralius, ingenio quidē & studio militari clarus fuisse traditur; quid aut ē gesserit, non est proditū literis.

Berosus lib. 5. Euseb. Cassiodorus, Metast. Augustinus, lib. 18. c. 3. de civit. Iornandes.

Alter ab eo Baleus, quā plurimas gentes domuit, suōsq; fines ad Judæā usq; produxit, idēoq; Xerxes fuit cognominatus, hoc est, viator & triumphator, seu bellator.

Berosus lib. 5. Eusebius, Cassiodorus, Metasthenes, Augustinus, Iornandes.

Armatrites, nonus, voluptatibus & otio planè fuit addictus.

Herodotus lib. 5. Cassiodorus Armamentum vocat. August. lib. 18. c. 3. Iornandes.

De Belocho, decimo, nihil traditur, nisi quod auspicia curavit, & divinationes.

Metasthenes Priscum nominat. Augustinus lib. 18. c. 1 p. 3. Iornandes.

Baleus, undecimus, alteram à Semiramide laudem habet virtutis & industriæ militaris, & doctorum hominum scriptis valde celebratus fuisse dicitur.

Berosus, Metasthenes, Augustinus lib. 18. c. 1 p. 4 Cassiodorus, Iornandes.

Altadas, duodecimus, otium & vitæ tranquillitatem securus fertur, eò quod stultum esse duceret multis fatigari laboribus, & variis implicari curis, amplificandi regni causā: quoniam ea res ad nullam hominum salutem & utilitatem, sed ad detrimentum potius atque servitutem pertineret.

- Berosus, Metasthenes, Cassiodorus, Iornandes.

Qui

De Monarchiis

Qui hunc exceptit, Mamitus, decimus tertius, belli curam atque laborem in suis iterum excitavit, ejusque fuit suspecta potentia Syris & Ægyptiis.

Berosus, lib. 5. Metasthenes, Augustinus lib. 18. cap. 7. Iornandes.

In Mantaleo, decimoquarto, narrandi deficit argumentum.

Metasthenes, Cassiodoro dicitur Mechaleus. Iornandes.

Sphaeri, decimiquinti, magna dicitur suisse virtus atque prudentia.

Metasthenes, Augustinus lib. 18. cap. 8. Iornandes.

Mameli, decimiseptimi, nullum facinus commemoratur.

Metasthenes, Iornandes.

Sub Spareto, decimoseptimo, proditum est, passim accidisse miranda.

Cassiodoro his Spizæthrus dicitur. Iornandes.

Qui fuit decimus octayus, Ascatades, omnem Syriam Tuæditionis fecit.

Iornandes, & alii.

Et hactenus quidem is, qui circumseritur, Berosus: de quo quidem scripto plerique omnes valde dubitant, & adulterinum esse putant: sed quoniam aliis monumentis haec in parte destituimus, hunc ordinem sequimur.

Beatus Rhenanus rerum Germanicarum lib. 3. Ludovicus Vives commentario in Augustin. de civitate Dei, cap. 4. lib. 7. Caspar Peucerus in Chronico, Guilielmus Cambdenus in sua Britannia, aliquique plurimi adulterinum censent Berosi scriptum. Videatur

L I B R . I .

deatur præterea Casparis Varrerii censura de
Berozo Roma excusa.

Ab aliis dcinde reges viginti numerantur ad Sardanapalum usque, triginta-
mum octavum Assyriorum regem.

*Merasthenes, Manetho, Cassiodorus, Eu-
seb. Iornandes.*

Fuit hic omnium hominum longè ef-
feminatissimus: inter mulierculas per-
petuò desidens, colum & lanam tracta-
bat, adeò totus immersus voluptatibus,
ut vix unquam sui conspectum præberet.
His rebus alienati ab eo duo quidem e-
jus præfecti, Belochus Babyloniz, Arba-
ces autem Medorum, facta conjuratione,
cùm turpitudinem ejus atque mollitatem
vulgò traduxissent, bellum fecerunt. Ipse
cum suo semiviro comitatu, vix tandem
progressus in aciem, re male, gesta pro-
fagit in regiam, & constructa pyram, se di-
viciisque omnes in ignem abjecit, hoc
uno facto virum imitatus, ut quidem ait.

*Cicer. in Parod. Virgil. 4. Aen. De Sar-
danapalo. Justinus lib. 1. Velleius lib. 1,
Athenaeus lib. 12. c. 12. Oros. lib. 1. cap. 19.
Augustinus lib. 2. cap. 20, de civitate Dei.
Cicero 5. Tuscul. quæst. Ovid. in Ibm. Ior-
nandes lib. 1. Suidas in voce Sardanapal-
lus, & Σαρδαναπαλος. Constantinus Ma-
nasses in Annalibus de interitu Sardana-
pal variat.*

Hi duo præfecti monarchiam post in-
ter se partiuntur, & Belochus quidem
Babylonis, Arbares vero Medorum atq;
Persarum rex factus est.

*Arbares hic Justinus Arbaetus dicuntur
lib.*

TO DE MONARCHIIS

lib. I. Orosio lib. 2. cap. 2. Arbatus: Velleio
mendosè Pharnaces pro Arbaces.

Fuit ergo Sardanapalus Assyriorum rex postremus, in eo quidem ordine, cùm ad mille trecentos annos ea Monarchia stetisset: nam plerique reges omnes diutissimè vixerunt.

Iordan. 1240. annos numerat.

Belochus, trigesimus nonus, aut si magis libet, primus Assyriorum rex, in nova monarchia, Manahem regem Israelis, vestigalem sibi fecit: hunc Scriptura sacra non Belochum, sed Phul appellat.

4. Regum 15. 7. 9. 1 Paral. 5. 26. Metast.

Ei successit Phul Assur, cognomento Tiglath Pileser, qui urbes aliquot Iudeæ cepit, & populum in Assyrios captivum abduxit: hunc ipsum Tiglath, Achas rex Juda, sub quo vixit Esaias, de auxiliis interpellavit adversus regem Syriae, eique dona misit.

4. Reg. 15. 1 Paral. 5. 2 Paral. 28. Esaiæ 7. & 9. hoc fædus vehementer dissudetur.

Tiglath regem secutus est Salmanasser, qui Samariam urbem post trium annorum obsidionem cepit, & Hoseam regem Israelis unâque populum abduxit, & per suam ditionem illis domicilium attribuit, etiam in Medis, ut ait Scriptura: Unde quidam colligunt ipsum imperasse quoq; Medis.

Tobiae 1. 4 Reg. 18. Josephus lib. 9. cap. 13. & seq.

Eum exceptit Sennacherib, qui Nini-vim urbem inhabitavit: Ezechiam regem

gem Juda multatavit pecuniis, ac deinde cum ingenti exercitu Hierosolymam ob-sedit; & missis legatis populum ad defe-ctionem hortabatur, & regem, qui auxiliu-m à suo Deo speraret, irridebat: sed non tulit impunē: nam percutiente ange-lo Dei, desideravit unā nocte ad centum octoginta quinque hominum millia, quod Ezechiæ regi paulò antea per Esaiam Deus confirmaverat.

4. Reg. 18. 4. Reg. 19. 2 Paralip. 32.
Siracide 48. Esaiæ 37.

Deinde domum reversus, à suis ipse liberis fuit interfactus.

*Joseph. lib. 10. Antiquitarum Judai-
carum cap. 1. & 2.*

Huc usq; Babylonii, post debellatum Sardanapalum, Assyriis paruerunt: cùm autem Sennacherib tantam, ut diximus, calamitatem ad Hierosolymam accepis-set, neque multò pōst à suis filiis esset trucidatus. magna fuit insecura rerum mutatio, & divisum est regnum; nam qui eam cedem fecerant, duo fratres Adra-melech & Sarafar, profugerunt quidem, sed nihilominus vim & arma pararunt in fratrem Assaradonem, qui post necem parentis regnum occupaverat, cùm antea quoq; per absentiam illius rempublicam gessisset.

4. Reg. 19. Esaiæ 37. *Melasthenes.*

Hanc adeptus occasionē rei bene gerē-dæ, Merodach Babyloniae præfetus de-scivit, & indicto bello, cùm vicinas undiq; gentes partim gratiā partim vi paulatim ad se traduceret, duodecimo dēnum anno sui

12 DE MONARCHIIS

sui regni devicto Assaradone, totum As-
syriorum imperium Babylonis adjunxit,
& XL post annis regnavit.

4. Reg. 20. 2 Paralip. 32. *Metasthenes*,
Ezias, c. 39. *Joseph*.

Ab hoc nonnulli ponunt Benmerodach
& Nabuchodonosor, ejus nominis pri-
mum: sed quia literæ sacræ nihil ea de re
produnt, nec aliis temere potest adhibe-
ti fides, cum Nabuchodonosor, de quo
Scriptura sacra plurimam mentionem fa-
cit, proximum à Merodach numerabi-
mus. Is ergò statim à primis annis bel-
lum fecit Aegyptiis, & regionem omrem,
quæ est inde ab Euphrate usque ad Pelu-
sium, illis ademit.

Metasthenes. *Pelusium* nominatur à
Suida clavis Aegypti, & *ingressus & exitus*.

Joachim regem Juda, vestigalem sibi
fecit, & octavo sui regni anno filium Je-
choniam regem unà sum p̄cipiis viris
& artificibus, non tantum urbis Hieroso-
lymæ, sed totius quoque regionis Baby-
lonem captivos abduxit.

4. Reg. 24. 2. Paral. 46. *Joseph lib. 10.*

Anno XVII sui regni à Hierosolymam
obsessam per biennium cepit, ac paulò
post diripuit, incendit, muros diruit, po-
tissimam populi partem captivam abdu-
xit, regem b Zedechiam exoculavit, filios
illius atque proceres interfecit. Hanc ve-
rò calamitatem c Hieremias anno primo
regni Nabuchodonosor prædixerat: ab
hoc quidem tempore numerandi sunt an-
ni septuaginta captitatis Babylonicæ.

a 4. Reg. 25. 2. Paral. 16. *Josephus lib. 10.*
cap. 1. b *Ferem. ult.* c *Ferem. 25.* Ad

Ad annum circiter XXXIII. sui regni, Nabuchodonosor, devictis Ammonitarum & Moabitarum regibus, exercitum duxit in Ægyptum, & occupatâ regione totâ, MONARCHIAM post inchoavit.

Jerem. cap. 46. cap. 48. cap. 49.

Altero anno Monarchiæ, sicut nostri temporis viri docti rationem putant, per somnium vidit statuam ingentem, cuius erat caput aureum, pedus una cum brachiis argenteum: venter & femora ex aere, crura ferrea, pedum pars aliqua ferrea, pars autem fictilis. Expergesfactus, cum non recordaretur somnii, & tamen valde esset attonitus, convocatis ariolis & divinatoribus mandat, ut quale fuisset somnium, explicarent; nisi facerent, capitibus pœnam denunciat. Ea re cognitus Daniel adolescens, qui cum reliquis fuerat captivus eò deductus Hierosolymam, nunciabat, se posse regis desiderio satisfacere: productus, incipit, & primò quidem, quid somniarit ostendit, deinde, quid sibi vellet somnium, interpretatur; & statuam illam significare dicit quatuor orbis imperia summa, quæ sint ordine successura; & ad ipsum regem oratione conversa: Tu, inquit, quem summam potentiam Deus ornavit, atque gloriam, cui dedit imperium in omnes homines, & bestias agri, volucresq; cœli, tu nimirus es illius statuæ caput aureum: post te regnum aliud orientur argenteum, videlicet deterius quam sit hoc tuum: deinde tertium aliud, æreum, quod longè latèque dominabitur: regnum vero quartum erit ferreum. Nam

B

sicut

sicut ferrum comminuit & perdomat omnia, sic etiam quartum & postremum illud, reliqua omnia confringet, sibiique subjicit.

Lutherus, Funccius & alii in Chronologis, Dan. 2. Joseph. Antiquit. Iudaeo. lib. 10. cap. 11. Doctrinam hanc de quatuor orbis terrarum catholicis imperiis seu monarchiis, post Rabbinos, impugnavit Joannes Bodinus Gallus in sua historica Methodo, cui praeer alios responderunt Matthaeus Dresserus, Andreas Francoberg. & Joannes Pappus.

Hoc igitur primum est & jnauditum antea vaticinium de quatuor Imperiis, quod nobis est per Danielem divinitus patefactum, res planè digna quæ memoria tota commendetur, quia temporum omnium historiam ad finem usque mundi paucis complexitur; ut postea sum dicturus: nunc satis est videre, hoc primum tempore Deum aperuisse nobis imperiorum ordinem ac vicissitudinem.

Quanta ve! d fuerit potentia Nabuchodonosor, magis etiam perspicuum est ex eo loco Danielis, ubi Scriptura comparat eum arbori, quæ ad cœlum usque pertingat, quæ totum orbem terrarum velut obumbreret, cujus folia sint longè pulcherrima, & fructus omnium uberrimus, quo saginetur & pinguescat quicquid est animalium, cujus in frondibus atque ramis omne genus volucrum nidificet & quiescat.

Daniel 1.

De prima Monarchia.

Est igitur hæc prima Monarchia: quæ sicut hoc rege vehementer aucta fuit, & ad summum educta fastigium, ita quoque defuit, ac planè deleta fuit in ipsius nepotibus, quemadmodum per Danielem Deus, aliisque Prophetas denunciaverat. Regnavit Nabuchodonosor annis XLIII.

Josephus contra Appionem lib. I. & Ant. Jud. lib. 10. cap. 12. Mæsthenes 45. ei assignat absumpto biennio, quo patris in imperio consors fuit.

Quam horrendo spectaculo Deus & exemplo superbiam ejus, ut Daniel ait, sit ultus, operæ pretium est, ut cum omnes mortales, tum reges in primis ac viri principes diligenter legant, & considerent, quo videlicet majestatem divinam revereantur, & officium suum erga populum sibi commissum faciant.

Daniel 4. & 5. c. Joseph. Antiquit. lib. 10. cap. 12.

Successit ei filius Evilmerodach. Is regnavit annis triginta, & successorem habuit Assur, qui tribus annis præfuit. Hunc excepit Labassardach, septem annorum rex. Ab hoc imperii summam obtinuit Balthasar annis quinque.

4. Reg. 25. Jerem. ultimo. Mæsthenes, & post eum autor historiæ scholastica Petrus Comestor. Vide Joseph. Antiquitatum Judaicarum lib. 10. cap. 13. & lib. 1. contra Appion.

Ad hunc modum eos nonnulli rece-
B 2 sent

sent: veram et tatis nostrae viri docti, his duobus omissis, ab Evilmerodach rege numerant Balthasarem filium, cumque per annos quatuordecim regnasse feruntur quod quidem necesse est, ut conficiantur anni septuaginta, quibus apud Babylonios captivus fuit populus Judaicus: cum hujus captivitatis initium sumatur ab anno decimonono regni Nabuchodonosor.

Philippus Melius Th. & alii.

Qui rationem hanc sequuntur, & duos illos reges, de quibus dixi, prætermit-tunt, Scripturæ vestigiis insistunt, & Hieremias præsertim testimonio, qui futurum prædictum, ut Judæi servirent regi Babel, eijusque filio, filiisque filio: sed hic libe-rum sit suum cuique judicium. Balthasar autem, ut ait Scriptura, postremus fuit Babyloniorum rex, in eoque pariter om-nes consentiunt.

Ferem. 5. cap. Dan. 5. Joseph. Anti-quit. lib. 10. cap. 33.

Jam, quomodo capta sit Babylon, non ab uno describitur: quomodo autem im-minentem regi calamitatem, & jam præ-sentem, Deus illi denunciaverit, Daniel commemorat; & imperfecto rege, sum-mam Imperii translatam esse dicit ad Darium Medium, tum septuaginta duo-naum annos.

Xenophon. lib. 7. moï. Daniel cap. 51. Joseph. Antiq. lib. 10. cap. 13.

Hic Darius à scriptoribus vocatur Cy-axares, sive que filius Astyagis, quem Daniel Assyrium vocat, ostavi Medorum regis: & cum sobolem masculam non ha-berer,

beret, filiam suam in matrimonium dedit Cyro Persæ, sororis filio: & bello laccessitus à rege Assyriorum, in auxilium accersivit Cyrum, qui profectus ed cum copiis, & factus Imperator totius exercitus, feliciter rem administravit, urbe capta potentissimā. Post hanc victoriam non amplius anno Darius vixisse traditur.

*Herodotus lib. 1. Xenophon lib. 5. & 8.
muð. Dan. 8. Dan. 9.*

Et hoc quidem tempore, cùm capta Babylone Darius adhuc viveret, jámque per annos ferè septuaginta populus Israeliticus esset in Babylone captivus, Danieli, revolventi Hieremiam, ejus captivitatis prænuncium, & precanti, Deus multo majora patefacit, & non solum instare liberationem confirmat, sed quo tempore sit etiam venturus Messias, qui pro peccatis hominum satisfaciat ostendit.

Jerem. 25, & 29. Dan. 9.

A morte Darii summa rerum ad Cyrum generum deata fuit: & hoc quidem est alterius initium Monarchiæ. Jam enim & Assyriam & Medianam & Persiam solus Cyrus obtinebat ad Ionium usque mare, sicut Thucydides ait, cùm ante captam Babylonem prælio cœpisset Crœsum, Lvdiaz regem potentissimum.

*Thucyd. lib. 5. Herodot. lib. 1. Justini
nus lib. 1. Orosius lib. 2. cap. 6. Suedas
in voce Crœsus.*

Secunda Monarchia.

Est ergò Cyrus Persarum rex primus,
& autor secundæ Monarchiæ.

Devictis Babylonii, bellum gessit
cum Scythis, cōque profectus ipse cum
exercitu, circumventus tandem fuit per
insidias, & interfectus, princeps laudatissi-
mus.

*Justinus lib. 1. Val lib. 9. cap. 8. Oros.
lib. 2. cap. 7. Frontinus Strateg. lib. 2.
cap. 5.*

Initio sui regni, post captam Babylo-
nem, populo Iudaico permisit, ut ex ca-
ptivitate domum reversi, templum ac ur-
bem Hierosolymam rediscerent, ad
eāmque rem sumptum liberalissimè sub-
ministrari jussit.

*2. Paralip. 36. lib. 1. Esdræ, c. 11. l. 3
Esdræ, c. 2. Joseph. Antiquit. l. 11. c. 1.*

Hoc ipsum Deus, per Esaiam, sœculis
aliquot ante, quād nascetur ille, præ-
nunciaverat nominatim.

Cap. 44, & 45.

De animorum immortalitate differen-
tem ad filios ante mortem, Xenophon
introducit; ut est apud Ciceronem, qui
locum illum eleganter, ut omnia, vertit.
Ad septuagesimum annum Cyrus perve-
nit: regnavit annos triginta, cūm quadra-
ginta natus regnare cœpisset.

Xenoph. lib. 1 Cicero in Catone Major.

Filius ei fuit Cambyses, quem domo
proficisciens in bellum Scythicum, regno
præfecerat. Is, absente & occupato pa-
tre, cepit Ægyptum: bello quidem egre-
gius,

gius, sed alioqui vitiosus, & patris virtutem minime representans. Inter alia turpiter immaniterque facta, fratrem quoque suum insidiosè necari jussit.

Herodot. lib. 3. Justinus lib. 1.

In iis libris, quos de legibus Plato conscripsit, valde Cyrus in eo peccasse dicit, quod molliter filios inter foeminas educasset, qui grandiores facti, & ab assentatoribus corrupti, cum ipsorum auribus plerique servirent, mortuo parente, vitæ periculum alter alteri crearint.

Justin. lib. 3.

Cambysè secundo Persarum regi, qui post mortem patris non diu superstes fuit, Darius successit filius Hystaspis. Et quoniam à morte Cyri, ac post tantam exercitūs calamitatem nonnulli populi, & in his Babylonii, à Persico regno defecerant, statim ab initio principatus arma sumpsit, & imperio suo rursus illos ad junxit, capti à quoque Babylone post longam obsidionem operâ Zopyri.

Herodot. lib. 3. Justinus lib. 1. Plutarchus in Apoph. Suidas in voce Zopyrus.

Bellum deinde suscepit in Athenienses, qui subito collectis copiis, neque Lacedæmoniorum expectatis auxiliis, ad decem millia hominum, ingentem illius exercitum, ad Marathonem, duce Milthiae fuderunt.

Herodot. 6. Plato in Menexeno, Plutarchus in Arist. Plutarchus pugnam Marathoni ferè à recentiis historicis descripam esse affirmat.

Cogitabat redintegrare bellum Dari-

us: verum in ipso conatu mortuus filium
habuit successorem Xerxem, qui decimo
anno, quemadmodum Thucydides ait,
post prælium illud ad Marathonem, in-
numerabili cum exercitu venit, ut Græci-
am omnem sibi subjugaret. Itaque rei
gerenda summa, de communi consensu
fuit demandata Lacedæmoniis, quod ii
totius Græciæ plurimùm tunc poterant:
Athenienses vero secuti consilium The-
mistoclis, urbe desertâ, suisque libertis &
uxoribus hue illuc depositis, naves con-
scendunt, & hostem ad Salaminem insu-
lam prælio vincunt.

*Thucyd. lib. 1. Herodotus lib. 8. Diodorus lib. 11. Orosius lib. 2. cap. 10. Plutarchus in Themistocle. Cornelius Nepos in vita ex-
cell. Imp. Gell. lib. 17. cap. 12.*

Ea victoria toti Græciæ fuit salutaris:
nam terrâ quoq; profligatus, turpi & in-
felici fugâ domum Xerxes revertit, &
Græci quidem etiam post discessum illi-
us: ilerum Athenienses, qui classem ha-
berent, ad quadringentas circiter naves,
profecti longius, & insecuri, Sestum op-
pidum in Hellesponto, quod Persæ tene-
bant, capiunt, & ibi peræstâ hyeme re-
versi domum, suas uxores atque liberos
recolligunt, & urbis quam hostis captam
incenderat, mœnia restaurant, portumq;
muniunt. Bellum hoc Persarum, vel ut
Thucydides vocat, Medorum, eodem fo-
rè tempore faisse scribit Cicero, quo bel-
lum Volscorum, cui Coriolanus exul Ro-
manus interfuit. Id autem incidit in an-
num urbis conditæ cclxvi.

Thucyd.

Thucyd. lib. 1. In Bruto & Latio. Plutarch. in Coriolano. Dionys. lib. 8. Plinius de vita illust.

Perficuum illud bellum descripsit Herodotus, Thucydide prior. Eum Cicero vocat patrem historiarum, sed innumerabiles apud eum fabulas esse dicit.

Lib. 7, 8, 9. Lib. 1. de legibus. Exstat liber Plutarchi σολ καρνεσίας Ἡερότες, sed huic responderunt Henricus Stephanus, & Joachimus Camerarius, VV. CLL. videatur Andreas Alciatus prefatione in Tacitum, & Ludovicus Vives lib. 2. de causis corruptarum artium.

Munitionem hanc Atheniensium indignè quidem ferebant Lacedæmonii, sed cum aliud non possent, mussabant. Coniunctis etiam viribus, tum ipsi, tuni reliqui omnes Græci & Athenienses Cyprum capiunt, & Byzantium urbem, quam Persæ tenebant.

Erat tunc inter alios Lacedæmoniorum duces Pausanias, qui convictus proditionis, cum domum rediisset, & obsessus in quodam asylo, fame fuit enecatus. Themistocles etiam accusatus hoc nomine profugit.

Thucyd. lib. 1. Cornelius Nepos in vita excellentium Imperatorum.

Multis deinde variisq; bellis & dissidiis jactata Græcia fuit, partim externis, partim civilibus, quæ Thucydides obiter exponit; sed tandem, quinquagesimo nimirum anno, post Xerxis è Græcia discessum, ut post Thucydidem ait Cicero, bellum illud ingens natum est, quando Peloponnesus

nesus totus conjuravit in Athenienses, quorum in eo bello dux erat Anaxagoras Philosophi discipulus Pericles, quem dicens fulgurare, tohare, permiscere Graeciam ait Aristophanes, nam iidem erant olim & virtutis & eloquentiae magistri.

Aristoph. in Achornensibus, actus 2. scena 5. Repetit hoc ex Aristophane Cicero in Oratore. Habet eundem locum Plinius, lib. I. Epistola 20. ad Cornel. Tacitum.

Ex Altera parte summae rei praefectus fuit Archidamus Rex Lacedaemoniorum.

Periclis erat æqualis & æmulus Thucydides, qui & bellum illud descripsit.

Thucydides historicus non idem est cum hoc Periclis æmulo, ut Xylander in judicii & doctrina laude excellentissimus ad Plutarchi Periclem annotat.

In prætura collegam Pericles habuit Sophoclem, Poetam Tragicum, ut Cicero narrat.

I. Offic.

Nunc ad Xerxem revertamur. Is, remale gesta, eum in magnum contempnum venisser, a suis est interfectus.

Diod. lib. 11. Justin. l. 3. Orosius l. 2. c. 17.

Ei successit filius Artaxerxes Longimanus. Ad hunc Themistocles exul, de quo paulò ante diximus, profugit, ibique vitam finiit, sepultus Magnesiae.

Plutarchus in Themistocle, Cornelius Nepos in viis Imperatorum excell. Cicero in Bruto, & Ialio. Valerius Max. autem lib. 5. c. s. p. 3. & lib. 8. cap. 18. Themistoclem ad Xerxem fugisse scribit.

A Longimano regnavit Darius No-

thus.

ienſes, thus, qui Xerxis filiam Paryſatida Artaxerxis Longimani ſororem, habuit in matrimonio, & regnarunt ante eum Longimani filii legitimi.

In hujus regnum incidit illud, quod diximus, bellum Peloponnesiacum.

Belli Peloponnesiaci tempus Plinius lib. 30. cap. 1. refert ad Olymp. octoginta prima annum quartum. Aulus Gellius verò lib. 17. cap. 21. ad primum Olymp. 89. refert. Diadornus Siculus colloquat id bellum in annum urbis condita 323. id est, in Olympiad. 87. annum tertium.

Et Athenienses quidem, licet ſatis impediti eſſent, tamen ejus belli anno quarto, ſicut Thucydides ait lib. 3. classem in Siciliam miserunt, verbo quidem, ut Leontinis adeffent contra Syracusanos, revera autem, ut insulam illam ſuę ditionis efficerent, quod ſic poſſent commodiā perdomare Græciam, eumque ſubinde reverterentur, & factiones alerent, Hermocrates Syracusanus auctor fuit Siculis, ut omni depositā ſimultate, pacificarent: nam Athenienses ipsorum omnium libertati tendere infidias persuasit, quod fuit ejus belli anno septimo.

Tribus pōſt annis, pacem Athenienses & Peloponnesiaci faciunt in annos quinquaginta, ſed non totum ſeptennium ea pactio duravit. Tunc enim hoſtiliter multa fieri cōperunt: & licet non plane ſublata pax eſſet, ac ſubinde per inducias refarcirentur offenſiones; tamen anno decimoſeptimo rursus ad anima ventum eſt totis viribus, duravītque bellum hoc alterum

alterum annis decem: Tunc Athenienses denuò classem ornatissimam in Siciliam mittunt. Primi ducēs erant inter alios, Alcibiades & Nicias. Et hic quidem concionibus aliquot habitis, navigationem valde dissuasit: Alcibiades verò contrā. Siculis opem ferebant Peloponnesiaci: tandem in portu Syracusano Athenienses cum hoste configunt, sed post ancipitem ac subinde variantem fortunam profligati fuerunt omnes, atque concisi. Interea Lacedæmonii, sociique, Darium regem Persarum in Athenienses ferebant sibi conjungunt. Darii legatus erat Tissaphernes.

Thucyd. lib. 6. Diod. Sicul. lib. 13. Thucyd. lib. 8.

Cæterū post Codrum, Polydorum, Spartanum, & Aristomenem Messenium, hi ferè numerantur præcipui maximèque clari Græcorum duces, quorum alli de tota Græcia, alii de sua quisque patria bene meriti sunt: Miltiades, Leonidas, Themistocles, Pericles, Aristides, Pausanias, Xantippus, Leotychidas, Cimon, Conon, Epaminondas, Leosthenes, Aratus Sicyonius, Philopæmen. ex iis plerique fuerunt jussi tandem exulare.

De his Græciæ luminibus videantur pas-
sim Xiphophonius, Thucydidus, Pausania,
Plutarchi, aliorūque historiae, imprimis ve-
rò liber Cornelii Nepotis, sive Æmilii Probi
de vita excellentium Imperatorum.

Portum Syracusanum Cicero describit, in eumque solam Atheniensium classem, post hominum memoriam invasisse trecentis

centis navibus, vietam autem atque super-
ratam in eo ipso portu loci ipsius por-
tusque naturā; & tunc primū opes ipsi-
us civitatis vietas, comminutas atque de-
pressas, & nobilitatis, imperii, gloriae,
nausfragium fuisse factum, dicit.

*Cicer. in Ver. lib. 5. Memoriā Q. Fab.
Maximus, in oratione qua apud Liviam
exstat lib. 28.*

Siciliam in circuitu patere, quantum
navis magna possit obire intra dies octo,
& à continentī distare Thucydides ait
circiter viginti stadiis.

Thucyd. lib. 6.

Dario filii erant duo, Artaxerxes Mne-
mon, & Cyrus, quorum ille mortuo pa-
renti successit, Cyrus autem Ioniam Ly-
diāque tenebat: sed sorte suā non con-
tentus, fratri regi bellum fecit, in cōque
victus fuit & occisus.

*Xenophon lib. 1. ἀράβα. Diod. lib. 14.
Plutarch. in Artaxerxe. Orosius l. 2. c. 18.*

Cyrum hunc minorem M. Portius Ca-
to, regem Persarum, &, ut est apud Cice-
ronem, præstantem ingenio virum, atque
imperii gloriam vocat. Laudat etiam, ex
Xenophonte, propter studium agricultu-
ræ: nam ei Xenophon & militavit, & fuit
familiaris, idēque pōst ab Atheniensi-
bus, qui Mnenonem habebant amicum,
pulsus fuit in exilium.

*In Catone Majore. Xenophon Oeconom.
& lib. 3. ἀράβα.*

A Mnenone regnavit Ochus, ex tribus
nata minimus filius.

Hunc excepit Darius, postremus. Ei
bellum

26 DE MONARCHIA III.

bellum fecit Alexander, Philippi Maccorum regis filius, qui Thebis evictis, & pacata Græciā, in Asiam contendit, & tribus præliis Darium superavit, capti illius & matre, uxore, & filiabus.

Arrianus lib. 3. Pausan. in Baeticis.

Justinus lib. II. Oros. lib. 3. cap. 16.

Ingenies quidem conditiones, & regni partem ad Euphratēm usque Darius ei deferebat, sed ille respuit; neque destitit antē, quam illum expugnasset. Cūm enim pacem obtinere Darius his conditionibus non posset, tertium bellum instaurat, & educto validissimo exercitu, rursus profligatur, inque fuga trucidatur à suis: cum cōque Persicum imperium, quod annis steterat ducentis & ampliās, deletum fait.

Diod. lib. 17. Curtius lib. 5. Strabo lib. 16.

De Alexandro Magno ejusque rebus 2020 Imperii tempore gestis, videatur Plutarchus in vita. Diodorus Siculus lib. 16. Q. Curtius, Arrianus, Justinus: Joannes Monachus, & omnibus hīa recentior Gualterus Poeta in Alexandriade.

His tantis victoriis in suam ditionem perduxit Alexander quicquid est ferè terrarum ad orientem solem, & in Europam ex Asia transportavit imperii summam, & tertiam constituit Monarchiam.

Tertia Monarchia.

*P*ost etiam in India belligeravit, sed quæ loquuntur est infirmitas, tantam fortunæ benignitatem & indulgentiam modes

moderari ferre non potuit; & cum insolentia multa faceret, sequitur pro numine vellet propemodum adorari, Babylonem ubi venisset, febri, vel, ut nonnulli tradunt, veneno fuit extinctus, cum annorum esset triginta trium, & annos regnasset duodecim.

Diod. l. 17. Arrianus l. 3. Curtius, lib. 8. Justinus l. 12. Cic. Philip. 5. Videatur Plutarchus in Alexandro. Diodorus Siculus l. 16. Arrianus lib. 7. Curtius lib. 10. Justinus lib. 12. Oros. lib. 3. cap. 20. Zosimus lib. 1. Meminisse liber 1. Maceab. cap. 1.

Vitae finem ei praedixerat Calanus Indus, ut ait Cicero, cum enim conscederet in rogum ardente, & Alexander eum rogaret, siquid vellet, ut diceret: Optimè, inquit, propediem te videobo. Paucis post diebus mortem obiit Alexander.

Cicero de divinitatibus. lib. 1. Plutarchus in Alexandro non nihil variat. Meminisse Arrianus lib. 7. Valerius Max. lib. cap. 8.

Interitus ejus ad centesimam decimam quartam ponitur Olympiadem, Urbis autem Romanæ conditæ anno quadragecentesimo nono, trecentis nimirum & viginti duobus annis ante natum Christum.

Functius & Chytrans obitum Alexandri M. ponunt ad annum V. C. 428. Eucholcerus & Beroaldus ad annum 429. Censo igitur in Sleidano esse mendum, & scribendum, anno quadragecentesimo vigesimo nono. Videtur idem cum Lazio congruisse, lib. 9. de Papirio Dictatore.

Bonarum

28 DE MONARCHIA III.

Bonarum artium imprimis amans, & in homines doctos fuit liberalissimus, eoque nomine multorum celebratur monumentis. Homeri poema sibi familiarissimum habebat: & quanquam scriptores multos rerum suarum secum habuisse dicitur, tamen cum in Sigeo ad Achillis tumulum astitisset, O fortunate, inquit, adolescens, qui tuae virtutis Homerum præconem inveneris.

Plin. lib. 7. cap. 29. Dion. Chrysostomus de regno lib. 2. Cicero pro Archia. Fl. Vopiscus in vita Probi. Imp. Symmachus lib. 9. epistola 67.

Etenim sicut ab Apelle potissimum pingi, & à Lysippo fingi, sic etiam ab illustrantum celebrari volebat, & posteritatis memoriae commendari, qui in ipso laudando propriam ingenii gloriam consequi possent.

Cic. ad Luceum lib. 5. Epist. 12. Plutarchus in Alexandro, & de fortuna Alexandri. Plinius lib. 5. c. 37. & lib. 3. cap. 10. Horatius lib. 2. epist. 1. Apuleius lib. I. Floridorum.

Aristoteli præceptoris negotium dedit animalium describendi naturas, ad easque rem aliquot hominum millia per Græciam Asiamque constituit, pecuarios, venatores, pescatores, cetarios, aucupes, & id genus alios, qui de singulis illicet edocerent: ipsi vero scriptori præmium laboris dedisse traditur LXXX talenta, hoc est, ut quidem ætatis nostræ viri docti rationem ineunt, coronatorum aureorum millia quadringenta octoginta.

Plin.

Plin. lib. 2. cap. 15. Athenaeus lib. 1. & 2. Budaeus de asse, lib. 2. Philippus Melanthon. in oratione de vita Aristotelio. Matthaeus Hosius lib. 3. rei numaria.

Xenocrati Philosopho quinquaginta per legatos talenta misit, aureorum vide- licet millia triginta: sed illo recusante, quod tantâ pecuniâ non sibi diceret opus esse, legatis reversis, Quid, inquit, nulló in- habet ille amicos, quibus benefaciat?

Cicero Tusc. 5. Plutarchus in Alexan- dro, Diogenes Laertius de vita Phil. lib. 4. Vulc. Maximus lib. 4. cap. 3.

Primis annis, cum Aristotelis esset di- scipulus, summo ingenio, summâque mo- destiâ præditum, postea verò quam rex appellatus est, superbum, crudelem, im- moderatum fuisse, ait Cicero.

Lib. 13. ad Atticum, Epist. 28. Memi- nit Livius lib. 9. Solinus cap. 12. Cicero 3. Tusc.

De splendore, deliciis, & luxu Darii, mira narrant scriptores: nam omnis ge- neric coquos, cupedinarios, fartores, ar- tifices, magistrósque gulæ, & unguentari- os habebat in castris, ne quid ad corporis voluptatem omnino deesset.

Quantus etiam fuerit alioqui regum Persarum splendor & apparatus in quo- tidianiis epulis, non ab uno memoria pro- ditum est.

Athenae. lib. 12. cap. 2. lib. 4. cap. 5.

Solebant, ut ait Cicero, plures uxores habere: his autem uxoribus civitates at- tribuere, ut hæc mulier i redimiculum præ- beret, illa hunc, vel illum ornatum.

Verrina 5. Meminit ejusdem moris Xenophon in *ἀγαθάσι*, & Plato in *Alcibiade priore*.

Talem igitur, ut dixi, vita finem habuit Darius, & in fuga, cum aquam turbidam bibisset, & cadaveribus inquinatam, negabat unquam se bibisse jucundius, nec enim sitiens unquam biberat.

Cicero 5. *Tusculan. quest.*

a A morte Alexandri, divisa fuit imperii moles in proceres, Ptolemaeum, Laomedontem, Antigonom, Cassandrum, Leonatum, Eumenem, Pythonem, Lysimachum, Antipatrum, Meleagrum, Seleucum: in his autem b præcipui fuerunt Seleucus Syriae, Ptolomeus Ægypti, Antigonus Asiae minoris, Cassander Macedonum Graeciaeq; rex deinde factus, oppressis omnibus Alexandri propinquis.

a *Orosius lib. 3. cap. 23. Justin. lib. 13.*

b *Pausanias lib. 9. Orosius lib. 3. cap. 23. Diod. lib. 20. Justinus lib. 14.*

a Lysimachus, ille est quem Alexander iratus aliquando concluserat cum leone, cum aurem interfactam ab eo belluam audisset, magno habuit in honore.

a *Curtius lib. 8. fabulosum hoc putat. Justin. lib. 15. Plin. lib. 8. cap. 15. Vallerius lib. 9. cap. 3. Plutarchus in Alexandro.*

Cæterum inter eos quos dixi modò successores, corumque filios atque nepotes, gravissima bella fuerunt, ut fieri soleret, dum ambitione depravatus animus quiescere non potest, & aliena cum injuria suam potentiam augere studet. Et his

his quidem bellis, quoniam diurna succent, vehementer afflictæ regiones illæ omnes, in populi Romani ditionem paulatim venerunt, qui longè latèque rerum potius, Quartam & postremam effecit Monarchiam, de qua nobis jam dicendum est.

Julius Solinus cap. 14. Post Alexandrum qui fuere, magis ad segetem Romana gloriae, quam ad hereditatem ranti nominis ortos invenimus. *Herodianus lib. 1.* Qui Alexandro successerunt, ita coniunctiose & violenterque dominari sunt, ut illius imperio grave dedecus conciliavint.

Cæterum, inter Ægypti reges, Alexandri successores, numeratur Ptolomæus Philadelphus, admodum laudatus princeps: nam & pacem coluit, quantum in ipso fuit, & artes liberales excitavit, constitutis præmiis, & bibliothecam effecit luculentissimam, & Mosis libros atque Prophetarum in Græcam linguam jussit converti.

Athenæ lib. 5. cap. 5. *Josephus Antiquit.* *Judaic. lib. 12. cap. 2.* *Philo de vita Mosis lib. 2.* *Epiphanius libro de mensuris & ponderibus.* *Galenus lib. de natura humana.* *Zonaras Tomo 1.* *Nicephorus lib. 4. cap. 4.* Meminit *Ammianus Marcell. lib. 22. Gell. 1. 6. cap. 17.* *Augustinus lib. 18. cap. 42:* *de civitate Dei.* *Constantinus Manasses in Annalib.*

Romæ igitur urbis initium fuit, quo tempore Salmanasser rex, de quo supra dictum est, Assyriis imperabat, nimirum, anno primo septimæ Olympiadis, autore

Plutarcho, conditi autem orbis anno ter
millesimo ducentesimo duodecimo, cum
annis ferè quadringentis ante in Latio
coepisset regnare Aeneas, à bello Troja-
no, quod Homerus ad posteritatem trans-
misit; de cuius quidem aetate, sicut etiam
patria, nihil certi constat, nisi quod an-
te conditam urbem atq; Romulum mul-
tis annis eum fuisse Cicero scribit.

*De initio urbis Romae & dissentien-
tibus scriptorum sententiis videatur Plu-
tarthus in Romulo, Solinus cap. I. Ca-
mers in annotat. in Solin. Onuphr. lib. I.
Fastorum. In Bruto. Herodotus Halicarnas-
sae lib. 2. Homerum & Hesiodum quadri-
genia non amplius annis ante sua tempora
vixisse restatur. Videatur præterea A. Gelli-
us lib. 17. cap. 21. Solin. cap. 53. De pa-
tria Homeri habet Gellius lib. 3. cap. 12. &
oratio Cicer. pro Archia.*

Nullum verò scriptum existit profa-
num, illius poemate vetustius: nam sic-
ur Horatius ait,

Vixerunt fortis ante Agamemnona
Multi: sed omnes illacrymabiles
Urgentur; ignotique longa
Nocte, carent quia vate sacro.

Lib. 4. Ode 9.

Significat idem quoq; a Cicero, nec o-
ratoris ullum extare vestigium dicit ante
Homerum.

a In Bruto. Diversum ab hac sententia
scribit Eusebius de preparatione Evange-
lica libro decimo cap. 3.

Tenuis autem, & propè despecta po-
puli Romani fuit origo: sed quia Deus
ita

ita constituit, sicuti postea docebitur, in summa excrevit potentiam.

Cicero de consolatione moris: Dicuntur ea fere omnia, qua praeclara ducuntur, à renibus initio sumisse exordium.

Principio, Reges ibi septem imperarunt annis ducentis quadraginta quatuor:

Vide Livium lib. 1. Dionys. lib. 5. Mes-salam. Festum, Rufum, Eutrop. lib. 1. O-ros. lib. 2. cap. 5. Iornandem, Solimum. Causam diversitatis inter hos explicat Sigo-nius commentario in Fastos & triumphos Rom.

Et sexti quidem regis ærate, Servii Tullii, Solonem ac Pisistratum apud Athenienses; Pythagoram autem in Italia floruisse, Cicero scribit, quo tempore Tarquinius Superbus fuit ejectus.

In Brut. 1, & 4. Tuscul. questionum.

Athenas etiam, ait, regnante Servio Tullio stetisse jam supra septingentos annos.

In Brut.

Profligatis regibus, ad binos consules rerum summa delata fuit, quorum magistratus erat annuus.

Livius lib. 2. Florus lib. 1. cap. 9. Cicero de legibus. Ovid. 2. Fast. Fenestella c. 7. de magistratibus Rom. Eutropius lib. 1. Pomp. tit. 2. lib. 1. Digestorum.

Primus consul, L. Junius Brutus, quem fuerat acer & industriosus in profigandis regibus, & constituenda libertate, tam etiam erat vigilans & strenuus in eadem conservanda. Cum enim inter alios nobiles adolescentes Romanos, ipsius quoque

34 DE MONARCHIA III.

filii duo, Titus & Tiberius, occulta tra-
starent consilia de restituendis Tarqui-
niis, re per indicium patefacta, capitali
suppicio palam illos affecit.

*Livius lib. 2. Dionys. lib. 5. Plutarchus
in Publicola. Val. lib. 5. cap. 8. Oros. l. 2.
cap. 6. Virgil. lib. 6. Juvenalis Satyrā 8.
Plinius de viris illustribus.*

Collegae quoque suo, Tarquinio Collati-
mo, imperium abrogabat, qui fuerat socius
eius in expellendis regibus, & consilio-
rum etiam adjutor. Idque Cicero defendit,
ut justè factum, & patriæ tum utile,
tum honestum fuisse dicit, ut nomen Tar-
quiniorum & memoria regni tolleretur.

*Cic. lib. 3. Offic. Abdicationis Collatini
non eadem causa ab omnibus traditur. Vi-
deatur Livius lib. 2. Gell. lib. 15. cap. 29.
Cic. in Bruto, & 3. de Offic. Dionys. lib. 5.
Plutarch. in Publicola. Augustinus de ci-
vili. Dei, lib. 2. cap. 17. hoc Brui factum
scelus, Tarquinium verò bonum & inno-
centem virum nominat.*

Ceterum, in varia populi Romani for-
tuna cum Hetruria conspirasset omnis, in
hostem egressi urbe Româ trecenti Fabiae
Gentis, interfecti fuerunt omnes, uno su-
perstite tantum impubere domi relicto,
qui familiam deinde propagavit: fuit
hoc, anno tricesimo tertio post ejectos
reges.

*Livius lib. 2. Florus lib. 1. cap. 12. O-
vid. lib. 2. Fast. Europlus lib. 1. Oros. lib. 2.
cap. 5. Plinius de viris illustribus, Gellius
lib. 17. cap. 21. Dionys. lib. 9. dissentit ab hi,
& verisimiliora afferit. De die hujus clavis
videatur*

videatur *Macrobius* libro 2. capite 16. *Plutarchus* in *Camillo*. *Livius* lib. 6. *Tacitus* lib. 2. *Historiarum*.

Ob turbulentum autem Reipubl. statum, conditæ urbis anno trecentesimo, legati in Græciam missi fuerunt, qui leges illine adferrent, quibus deinde civitas uteretur. Iis reversis, mutata Reipubl. forma fuit, & Decemviri constituti, qui rei summæ præsenterent: sed non totum triennium duravit hic status; & Appius Claudius, ex Decemviris unus, nequitia sua, cum L. Virginii, civis Romani, filiam virginem ad libidinem abriperet, occasionem populo dedit, ut ordinem totum profligarent.

Dionysius lib. 11. *Livius* lib. 5. *Diodorus* lib. 12. *Eutropius* libro 1. *Valerius* i. 6. c. 1. *Florus* l. 1. c. 24. *Cic.* 2. *de finibus*. Vide *Matthaum Beroldum* l. 4. *Chron.*

Itaque res ad Consules rediit: sed & hi paucorum fuerunt annorum: & creati sunt Tribuni Militum duo, consulari potestate: verum hi sub finem anni deposito magistratu, consulibus denuo locum fecerunt, eoque tempore, quod erat anno urbis CCCXV. L. Quintius Cincinnatus, dictator, sp. Manlium, largitione sumptaria captantem in urbe regnum, per C. Servilium Ha'am, magistrum equitum, interfecit, ejusque domum complanavit.

Livius lib. 4. *Florus* l. 1. cap. 26 *Cic.* 1. *Catilin.* pro domo 2. *de finibus.* in *Caiene*, *Plin.* lib. 18. cap. 3. *Valer.* *Max.* lib. 5. cap. 3. *Plin.* *de viris illustribus.*

Bienio pōst, rediit potestas ad Tribunos militum, qui deinde non bini, sed plures eodem tempore creabantur, pro voluntate populi & reipub. conditione.

Duravit hic magistratus per annos ferē septuaginta, & inter alios floruit in hoc ordine M. Furius Camillus, virtute nulli secundus, qui præclarè de republica meritus, in exilium fuit ejectus ab ingrata patria, cùm quartūm fuisset Tribunus militum: sed cùm captam à Gallis Senonibus urbem Romam liberasset, hostēmque fudisset, restitutus dignitati fuit, biennio pōst factus Dictator.

*De Camillo vide Livium lib. 5, 6, & 7.
Florum lib. 1. cap. 12. & seq. Valerium lib. 5. cap. 3. Polyanum lib. 8. Plinium de viris illustribus, Plutarchum in Camillo.
August. de civitate Dei, lib. 2. cap. 17.*

Paucis verò post annis M. Manlius, qui Capitolium à Gallis defenderat, ob suspicionem affectati regni, de saxo Tarpeio dejicitur, & decretum fuit factum, nè quis gentis Manliae patricius, vocaretur Marcus.

*Cicero I. Philip. Livius lib. 6. Florus lib. 1. cap. 26. Plutarchus in Camillo, Plin. lib. 7. cap. 28. Valerius Max. lib. 6. cap. 3.
Cicero pro domo sua. Quintil. lib. 3. cap. 9.
Gellius lib. 17. cap. 21. à citato Cornelio Nepote non nihil variat.*

Septimum deinde creatus est tribunus militum Camillus, & aetate gravis vitam finiit anno conditæ urbis CCCLXXXIX. cùm anno uno ante ipsius mortem à tribunis militam reipublicæ procuratio ad

Consules

Consules rediisset, ex quibus tunc primum unus fuit plebeius.

*Sic*on. 388. *Camillus obiit L. Genucio & Q. Servilio Coss.* quo anno *ingens Romanam universam pestilentia invasit*: de qua *Livius lib. 7. Oros. lib. 3. cap. 4. qua & Camillum sustulit. Plin. lib. 14. cap. 1.*

Dedit autem hæc ætas longè præstans bellum duces in ea civitate, M. Valerium Corvinum, T. Manlium Torquatum, C. Martium Rutilium, P. Decium Murem, Papirium Cursorem, Publum Philonem, L. Volumnium, & alios.

De his Plinius de viris illustribus. Item Onomasticon Romanum Glandorpii.

Ex his T. Manlius Torquatus, Consul, filium suum, quod præter mandatum, extra ordinem, duello pugnasset in hostem, tametsi feliciter, securi percussit.

Diod. Siculus l. 16. Salustius in Catilinaria. Livius lib. 8. Plutarchus in Fabio Max. Cic. 1. de finibus. 3. Off. pro Sylla. Val. Max. lib. 6. cap. 9. Gell. lib. 9 cap. 13. Frontinus lib. 4. cap. 1. Vide proverbium, Manlian Imperia, 2. de finibus apud Ciceronem, & Erasmum. Plinius de viris illustribus. Gellius lib. 17. cap. 21.

P. Decius Mus, Consul, in prælio contra Latinos, pro exercitu populi Romani sese devovit, & in confertissimam turbam hostium irruptione facta, confossum, nutantem rem Romanam restituit.

Livius lib. 8. Florus lib. 1. cap. 14. Cic. 1. de divinatione. 2. de finibus, in Catone. 1. Tuscul. question. Plin. lib. 23. c. 25. Val. lib. 5. c. 6. & l. 1. c. 7. Augustinus de civi-

35 DE MONARCHIA III.

tate Dei lib. 3. cap. 18. Minimere Virgilius lib. 6. Properius lib. 3. Elegia 9. Juvenalis Satyrā 8. Lucanus lib. 2. Claudianus de 4. consulatu Honorii. Frontinus Strateg. lib. 4. cap. 5.

Idem fecit ejus filius, ejusdem nominis, quartum Consul annis XLIII. post, in bello contra Gallos Senones.

Lvius lib. 10. Cicero 2. de finib. Florus lib. cap. 17. Cicero 1. Tusc. quæst. in Carone, pro Sextio, pro domo sua, pro C. Rabirio Postumo 4. ad Herennium, Val. lib. 5. c. 6. Oros. lib. 3. cap. 21. Plinius de urbis illustribus.

Eo quod antè diximus tempore, ad annum urbis conditæ CCCXX. floruit ac bella gessit Alexander Magnus, tertiaz Monarchiz conditor, ut suprà docuimus. Cum hoc T. Livius componit L. Papirium Cursorum, & exspatiatus tum sui tum lectoris reficiendi causā, demonstrat, eum inter alios Alexandro potuisse resistere, si forte post devictam Asiam in Europam abductis copiis, ille populo Romano bellum fecisset.

Liv. lib. 9 Reperit hoc idem Ammianus Marcellinus lib. 30. his verbis: Papirius Cursor ad resistendum aptus Alexandro Magno, si calcasset Italiam, astinatus. Item Paulus Orosius lib. 3. cap. 15. Vide quid hic in Livio desideret Anton. Murens rariar. lection lib. 15. cap. 14.

Erat omnino summā prædictus virtute, is, quem dixi, Papirius Cursor: nam, ut alia prætermittam, quando T. Veturius Calvinus, Sp. Posthumius Albinus,

II. Cons

II. Consules, cum toto exercitu, sub jugum missi fuerunt à Samnitibus ad Furcas Caudinas, & turpiter cum hoste paci-earunt, ille factus consul, hostem vi-ctorem fudit ac profligavit.

Livius lib. 9. Florus lib. 1. cap. 16. Cic. 3. Offic. Augustinus lib 3. de civitate Dei, cap. 17. & lib. 5. cap. 22. Eutrop. lib. 2.

Quām etiam severē disciplinam oporteat servare militarem, in suo declaravit equitum magistro, dictator ipse.

Livius lib. 8. Eutropius lib. 2. Valerius Max. lib. 2. cap. 7. Plinius de viris illust. Frontinus Stratag. lib. 4. cap. 1.

Protulit insuper hęc, & aliquantò su-perior aeras, in Gracia viros longè doctif-simos. tunc enim Socrates, & ab hoc, velut ex fonte quopiam, Aristippus, Plato, Antisthenes, Speusippus, Aristoteles, Dicaearchus, Xenocrates, Heraclides, Theophrastus, Polemo, Strato, floruerunt: physici omnes, & ut ait Cicero, speculatorēsque naturę.

Cic. 3. de Oratore. De natura Deorum. 1. De his vide Diogenem Laertium in vita Philosophorum.

Floruerunt etiam oratores clarissimi, Gorgias, Protagoras, Prodicus, Hippias, Isocrates, Lysias, Demosthenes, Hyperides, Æschines, Phalereus, Demetrius, Demochares: Historici verò, Xenophon imprimis, quem Socraticum Cicero vocat, & Calisthenes, comes Alexandri Magni.

Cicero in Bruto, lib. 2. de Oratore. 2. Off. 2. Tuscul. quæst. De Calisthene Plutarch. in Alexandre

40 DE MONARCHIA III.

Alexandro: Cicero pro Rab. Posthumo, Arrianus lib. 4. Curius lib. 5. Oros. lib. 3. cap. 18. Diogenes Laertius lib. 5.

Hac etate vixit Syracusanorum tyranus, Dionysius: ad quem Plato cum venisset, deque viri principis officio liberè locutus esset, in maximo vita periculo fuit, ut a Cicero narrat.

a Pro C. Rabirio. Vide Diog. Laert. l. 3.

Hic est ille, qui non propinquis, sed convenis quibusdam & feris hominibus, atque barbaris custodiam corporis committebat: a qui tondere filias suas docuit, ne tonsorū collum committeret: qui ferrum ab eisdem, cum essent adulteri, removit, instituitque ut carentibus juglandium putaminibus barbam sibi & capillum adurerent: qui noctu sic ad uxores ventitabat, ut omnia specularetur & perscrutaretur ante: qui cum in communib[us] suggestis consistere non auderet, concionari ex turri solebat: qui b Damocli parasito, cuiusmodi sua esset felicitas, quam ille prædicaverat, ostendit, cum in summis delictis omniumque rerum copia luxuq[ue] accumbenti, gladium fulgentem, è lacuari feta equina appensum, dimitti jussit, ut impenderet illius cervicibus.

a Plut. in Dion. Cic. lib. 5. Tuscul. quæst. Macellin. lib. 16. Cic. 2. Off. Valer. Max. l. 9. c. 14. b Cic. 5. Tuscul. Hor. l. 3. Od 1. Persius satyr. 3. Macrobi. in som. Scipionis l. 1. c. 10. Marcell. lib. 29.

Post Alexandri mortem, annis circiter XLII. bella gessit cum Romanis, & in Italiam

Italiam venit, Epirotarum rex, Pyrrhus.

Liv. l. 14. Florus l. 1. cap. 18. Plutarchus in Pyrro. Eutropius lib. 2. Justinus lib. 18. Pausanias in Atticis. Plinius de viris illustribus.

a Altero ejus belli anno solicitabat senatum ad pacem & foedus faciendum: sed Appius Claudius aetate gravis, & cœcus, qui ante annos septemdecim fuerat consul secundum, ut ait b Cicero, venit ineuiam, & senatum inclinantem ad pacem deterruit, ne foedus cum eo, facerent. Tanta c enim erat in eo vis animi, ut in illo suo casu, nec privato nec publico muneri deesset. Oratio quam tunc habuit de Pyrro, cum pacem dirimeret, exstabat tempore d Ciceronis, ut ipse ait.

a Livius lib. 13. b Cicero in Catone Majore. c Lib. 5. Tuscul. quæst. d In Bruto & Catone Majore. De Appio videtur Livius lib. 13. Florus lib. 1. cap. 18. Plinius de viris illustribus, Plutarchus in Pyrro, Ovidius 6. Fastorum. Meminit Cicero in Bruto & Philipp. I.

Insignem tunc operam Reipub. navavit C. Fabricius Luscinus, qui solicitatus à Pyrro ad defectionem, amplissima illius munera contempsit, atque promissa: nec id modo, sed captivum etiam ei remisit perfugam, qui veneno se posse regem tollere confirmarat. Cicero confert cum cum Aristide Atheniensi.

Eutropius l. 2. Lucianus l. 3. Livius l. 3. Cic. 3. Offic. Transfuga hic Eutr. l. 2. medicus Regius, Gelio lib. 3. c. 8. amicus regis Marcellino l. 30. minister regius appellatur:

43 DE MONARCHIA III.

est autem Timochares Gellio, Demochares Marcellino, uiri que diverso nomine Nicras. Ambraciensem Valerius lib. 6 cap. 5. & Gellius citatio loco faciunt. Quomodo caret auctores varient ex citatis locis petatur. Meminit Plutarchus in Pyrrho, Cicero I. & 3. Officiorum. Suidas in voce Fabricius.

Secundo reversum in Italiam Pyrrhum Manius Curius Dentatus omnino profiliagavit, ac triumphum egit.

Livius l. 14. Flor. l. 1. c. 18. Justinus 23. Europ. 2. Cicero in Carone & pro Murena.

Pyrrhus omnium primus Elephants adduxit in Lucaniam.

Varro de lingua latina lib. 6. Plini. lib. 8. cap 6. Julius Solin. cap. 38. Orosius lib. 4. cap. 1. Flavius Vegetius de re militari.

Et adhuc quidem per annos fere quingentos bella gesserunt Romani cum Italiam solum populis, e quibus acerrime resistiterunt ac saepe rebellarunt, nunc vici, nunc victores, Latini, Veientes, Equi, Falisci, Samnites, Hetrusci: quibus demum devictis atque pacatis, exortum est longe gravissimum bellum in Carthaginenses: cuius quidem urbis originem, Romam multò a vetustiore esse, constat.

Videatur *Livius lib. 30. prior & seqq. Epitom. Eutrop lib. 1. & 2. Flor. lib. 1. cap. 18. a Carthago condita annis 143. & mensibus octo a templo Solomonis, ut Josephus l. 1. contra Appionem.* Et autem annus ante excidium ejus 751. Verum Dionysius ex Timaeo Siculo annotat, Carthaginem conditam esse anno 38. ante primam Olympias dem. Velleius lib. I. anno 667. ante eversio-

nem sub Scipione. Josephus ergò facit Carthaginem annis 81. antiquiorem quam Dionysius: Suidas in voce καρχηδών dicit, Carthaginem 700. annos à prima origine finiti mis imperasse, deinde à Scipione solo aquatam.

Initium belli fuit ad annum urbis RomæccccLXXXV. in eoque cum primis memorabile est illud, quod de M. Attilio Regulo memoriæ proditum est, qui captus à Carthaginensibus, & Romam missus, ut de pace ac permutandis captivis ageret, ac nisi impetraret, ad vincula rediret; cum eo venisset, planè diversum senatui suadebat, neque ex usu Reipublicæ id esse demonstrabat: deinde quod fidem hosti servandam esse diceret. Carthaginem reversus, crudelissimo supplicii genere fuit exanimatus, resectis palpebris, & alligatus in machina vigilando enecatus.

Annus quo bellum Punicum primum geri cœptum, cum variis numerum apud scriptores habeat, in factis Capitolinis est CCCCLXXXIX. Consentit Solinus. a De supplicio Reguli variant scriptores, Cicero in Pisoniani Regulum in machina religatum scribit, & resecti palpebris vigilando enecatum. Eam machinam Appius caveam vocat, stimulis intus existantibus, nec ubi se sine corporis laceratione inclinare posset. Tubero apud Gellium aliud & inauditum tradit, rationē mque nobilissimis Pœnorū capitis repensam esse à Reguli liberis, eosque in armario muricibus praefixo inclusos, insomniisque excruciatos, interisse. Referit Zonaras

44 DE MONARCHIA III.

Zonaras *somo* 2. Florus *lib. 2. cap. 2.* crucis supplicio enecatum. Eutropius *lib. 2.* omnibus supplicis exinctum; ceteri omnes in somnio, et si alio atque alio cruciatus genere, tradunt. Vide Livium *lib. 18.* Polybum *lib. 1.* Appianum in Libycis. Meminu Cic. *1. & 3. Offic. 5.* de finibus. Horatius *lib. 3. Ode 5.* Silvius Italicus *libro 6.* Valerius *lib. 1. cap. 1.* Oros. *lib. 4. cap. 10.* Seneca de provident. Ovid. in Ibis: Plin. de viris illustrib. Tertullianus ad martyres.

Eo durante bello, Romani omnium primè feliciter mari pugnarunt in Sicilia, C. Duillio Consule, adversus Hannem.

Livius *lib. 17.* Florus *lib. 2. cap. 2.* Eutropius *lib. 2.* Plin. *lib. 34.* Tacitus *lib. 2.* Plinius de viris illustribus. Oros. *lib. 4. cap. 7.* Frontinus *lib. 2. Stratag. cap. 3.*

Hunc ipsum Duillum, & Manium Curium, & C. Fabricium, item Attilium Calatinum, Cn. & P. Scipiones, Africanum, Marcellum, & Fabium Maximum, Cicero nominat, uti clarissimos urbis Romæ consules.

Lib. 2 de natura Deorum. pro Cn. Plancio. & i. l. Tuscul. De his consule Joannis Glandorpii, ex Saxonibus Westphali, Onomasticon Romanum, à Reinero Reineccio in lucem datum.

Anno sequenti L. Cornelius Scipio Consul, Corsicam atq; Sardiniam capit.

Livius *lib. 17.* Florus *lib. 2. cap. 2.* Oros. *lib. 4. cap. 7.*

Compositum tandem fuit bellum Punicum, Q. Lucretio Catulo Cerco, A. Manlio

Manlio consulibus, cùm annis durasset
viginti tribus.

*Ut haber Oros. lib. 4. cap. 11. Eutropius 2.
Augustinus de civit. l. 5. cap. 22. Polybius
& Livius, qui tempus hujus belli excusat
respicunt, scribunt, id gestum annis 24.*

Biennie post natus est Ennius, annis
quinque natu major a M. Portio Catone,
qui illum suum vocat familiarem.

a Cicero in Bruto. In Catone majore.

Tum verò novis bellis implicati Ro-
māni fuerunt adversum Faliscos, Ligures,
Illyrios, Gallos, Boios, Insubres.

Videatur Livius lib. 20. Florus lib. 2.
cap. 3, 4, 5. Polybius lib. 2. Orosius lib. 4.
cap. 13. Eutropius lib. 2. & 3. Plutarchus
in Marcello. Plin. lib. 3.

Quibus tandem expugnatis, exortum
est alterum bellum a Punicum, anno vi-
gesimo quarto post factam pacem, P.
Cornelio Scipione, T. Sempronio Longo,
Coss. Ejus erat ^adux Hannibal, qui i
Saguntum oppugnabat, & per Hispanias
in Galliam, ac Italiā indē contende-
ns, tribus præliis ^b populum Roma-
num ordine superavit ad Ticinum, ad
Trebiam flumen, & Trasymenum lacum.

a De bello Punico secundo August. l. 3.
cap. 19. de civitate Dei. Cicero Philip. 5.
b Livius lib. 20. & seqq. Florus lib. 2.
cap. 6. Appian de rebus Annibalis, Po-
lyb. lib. 3. Silius Italicus lib. 4. & seqq.
Plinius lib. 33. cap. 50. Eutropius lib. 3.
Oros. lib. 4. cap. 14, & 15.

Creatus autem dictator Q. Fabius
Maximus, & in hostem proiectus, cun-

statione vim illius & impetum refregit,
atque tardavit, ille ipse, quem celebrans
Ennius, *Unus homo nobis*, inquit, *eum-*
grandio restituuit rem.

Hic Ennii versus de Q. Fabio exstat apud
Ciceronem lib. 1. Off. & in Catone Majore.
Eundem uia vocula immixta Virgilinus
lib. 6. Aeneidos expressit, & post eum Se-
renus Sammonicus cap. 62. De cancellatione
Q. Fabii Maximi prater Livium legatur
Florus lib. 2. cap. 6. Plutarch. in Fabio
Max. Valer. Max. lib. 7. cap. 3. Plinius
lib. 22. cap. 5. Orosius lib. 4. cap. 15. Eu-
ropius lib. 3. Frontinus lib. 2. cap. 5. &
lib. 1. cap. 3. Silius Italicus lib. 6, & 7. O-
vid. lib. 2. Fastor. Propert. lib. 3. Elegia 2.
Plin. de viris illust.

Calliditatem ei Cicero tribuit, & quod
facile celaret, taceret, dissimularet, in-
fidiaretur, hostiumque consilia præripe-
ret. Lib. 1. Off.

Post autem a ad Cannas, ingentem
cladem populus Romanus accepit, que
quidem tantam excitavit in urbe trepi-
dationem, ut plerique potentiores de fu-
ga cogitarent, & Italia relinquenda: sed
b a P. Cornelio Scipione, P. filio, ingen-
tis animi juvne, qui tum vigesimum
quartum aetatis annum vix ingressus erat,
confirmati fuerunt, imo retenti.

a Plutarchus in Fabio. Orosius lib. 4.
cap. 16. b Livius lib. 26. Polybius 10.
Valerius lib. 3. cap. 7. Europius 3. De
prælio ad Cannas commissso videatur Liu-
lib. 22. Polyb. lib. 5. Plin. lib. 15. cap. 18.
l. 33. c- i. Strabo in fine lib. 6. Lactantius
lib.

lib. 3, cap. 17. *Silius Italicus* l. 9. *Augusti*.
lib. 2. cap. 9. de civitate Dei. *Valerius Maximus* l. 1. c. 1, & 2. lib. 2. c. 2. l. 3. c. 4. l. 4.
c. 5. l. 7. cap. 4, & 6. *Frontinus* lib. 2. c. 5.
Oros. lib. 4. cap. 16. *Eutropius* lib. 3.

Quarto post anno M. Claudius Marcellus post diurnam obsidionem Syracusas capit: In ejus a urbis direptione fuit occisus Archimedes, nobilis mathematicus, qui in pulvere quædam describens, patriam non sensit esse captam. Interitum b eis tulerat permoleste Marcellus, ubi rescivit, & sepeliri jussit, & captam urbem non solum incolumem esse passus est, ut ait c Cicero, sed ita reliquit ornatam, ut esset idem monumentum victoriz, mansuetudinis, d clementiz: imò victoria Marcelli pauciores homines desideratos fuisse dicit, quam deos adventu Verris prætoris in eandem urbem. e Livius autem, ira, invidia, avaritia, multa foedaque dicit ibi fuisse edita exempla.

a Polyb. lib. 8. *Livius* l. 25. b Cicero *Verrina* 6, & 5. de finib. *Valer.* lib. 8 c. 7. *Silius* l. 14. c *Verrina* 4. d *Verrina* 6. e *Livius* lib. 25. *De expugnatione Syracuse* videatur *Livius* lib. 25. *Florus* l. 2. c. 6. *Silius Italicus* l. 14. *Plutarchus* in *Marcello*, *Val.* *Max.* l. 5. c. 1. & l. 8. c. 7. *Orosius* l. 4. c. 17. *Eutropius* lib. 3. *Plinius de viris illust.* *Augustinus de civit. Dei* lib. 1. cap. 6. & lib. 3. cap. 14.

Sepulchrum Archimedis, obsoletum prorsus, & dumis atque verribus obstatum, & ipsis adeo Syracusanis ignorantum

48 DE MONARCHIA III.

Cicero, quæstor Siciliæ, cùm illud ex descriptione quadam cognitum haberet, se natui Syracusano demonstravit, centum triginta septem post annis.

Cicero lib. 5. Tusc. quæst.

a Urbem Syracusas, maximam esse Græcarum urbium pulcherrimamq; omnium, & ex quatuor urbibus maximis constare, dicit M. Tullius: Insula, ubi fons est Arethusæ, plenissimus piscium: Acradina, ubi forum & porticus & curia: Tyche, ubi fanum Fortunæ: b Neapoli, quæ postrema ædificata, theatrum habet amplissimum.

a Cic. Verr. 6. b Plutarchus in Marcello. Strabo Syracusæ ex quinque urbibus, quas ambitu complectatur, constare dicit, lib. 6. Insula eidem dicitur Ortygia. Livius l. 25. eam partem incolis Nason vocari auctor est, qui idem Achradina & Tica pro Acradina & Tyche scribit. Diodorus lib. 11. itum.

Porrò, nationum omnium exterarum princeps Sicilia se ad amicitiam fidemq; populi Romani applicuit, & primò omnium est appellata provincia, sicut idem Cicero testatur.

Verrin. 4. Meminit Solinus cap. 11. Festus Rufus in compendio historia Rom. Vell. lib. 2.

Annibal à Cannensi victoria, Campaniam omnem ditione capit: exercitus illius Capuae hybernans, copia rerum atq; luxu totus fuit enervatus atque fractus.

Cicero contra Rullum: Luxuries Annibalem Capuae fregit. Valerius l. 9. c. 2. Livius lib.

lib. 23. Flor. l. 2. c. 5. Capuam Annibali Cannas fuisse scribit. Lucianus in contentione Annibalū & Alexandri, mulieribus deditum Annibalem belli gerendi occasio-nes prodidisse, auctor est. Videatur Seneca lib. 7. Epist. 1.

a Post expugnatas Syracusas, anno tertio, Capua deditioне capta fuit à Romanis. Diu multumque deliberatum fuit, an esset urbs delenda: postremò placuit, conservandam esse, veruntamen nè posset unquam rebellionem facere, ademptus fuit illis ager, sublatus omnis magistratus atque senatus, publicumque consilium, imago nulla Reipublicæ relicta, sed b constitutum, ut esset locus comparandis condendisque fructibus, recepraculum aratorum, nundinæ rusti-корум, cella horreumq; agri Campani.

*a Livius lib. 26. Florus l. b. 2. cap. 6. O-rosius lib. 4. cap. 17. b Cicero contra Rullum. Velleius lib. 2. Stetisse Capuam, antequam à Romanis caperetur, annis cir-
citer 260. Marcus Cato auctor est, teste Pa-
terculo lib. 1. Idem lib. secundo, in praef-
itura formam redactam, scribit.*

*Biennio pòst Asdrubal novas copias auxiliares in Italiam adduxit, verùm à M. Livio Salinatore, & C. Claudio Ne-
rone, consulibus, ad Metaurum flumen concitus fuit.*

*Livius lib. 27. Florus lib. 2. cap. 6. Po-
lyb. lib. 11. Silius lib. 15. Eutropius lib. 3.
Suetonius in Tiberio, Oros. lib. 4. cap. 18.
Horat. lib. 4. Ode 4. Plinius de viris illustr.
Cicero in Bruto hoc pralium Senense vocat.*

M. Iacrus Umbria fluvius hodie Metro ap-
pellatur, teste Leandro Lambino, Bonaciale
~~& alii.~~

Interea rem feliciter in Hispaniis ge-
 rebat a P. Cornelius Scipio, quem dixi-
 mus, cum iphius & pater & patruus ibi
 fuissent interfici, & omni recuperata
 provincia, Roman revertit, & factus
 consul, Africam sibi dari petit, ut ibi
 bellum gerat. Vehementer autem ei re-
 stitit Q. Fabius Maximus, aetate gravis,
 & non adeundam Africam, sed cum
 b Annibale præliandum esse contendit.
 Scipio contraria: quod si Carthaginensi-
 bus bellum inferatur in ipsorum finibus,
 fore, ut necessitate coacti, Annibalem,
 in quo summam spem atque præsidium
 collocassent, ex Italia domum revo-
 cent.

a Cicero pro Balbo. b Livius lib. 28.
 Eutrop l. 3. Orationes Q. Fabii Maxi-
 mi & P. Cornelii Scipionis exflam: apud
 Livium lib. 28.

c A multa disceptatione, Scipioni se-
 natus tribuit Siciliam: & si quidem esset
 ex usu b Reipublicæ, ut in Africam eat,
 permittit. Ille igitur è Sicilia tandem in
 Africā proficiscitur, & quod senatui præ-
 dixerat, re comprobavit ipsa, nam præ-
 liis aliquot ab eo victi, plurimisq; damnis
 affecti c Carthaginenses, Annibalem re-
 vocant. Sic ille, qui sexdecim annis per
 Italiam grassatus erat, qui sub Romæ ur-
 bis mœnia castris locum delegerat, do-
 mum redire coactus est, quantumvis in-
 vitus atque dolens: & tandem ingenti
 prælio

prælio superatus à Scipione fuit, qui de senatus voluntate pacem deinde cum hoste fecit. *d* Hinc ei datum cognomen, ut Africanus diceretur.

a Livius lib. 28. *b* Livius lib. 29.
c Livius lib. 30. Plin. lib. 15. cap. 18. ca-
 stra Punica ad tertium lapidem vallata.
d Orosius lib. 4. cap. 19. Polybius lib. 15.
Appian. Europa libro 3. Liv. lib. 3.
 Primus hic Imperator nomine victa à se
 genzis est nobilissimus.

Hic verò considerandum est, quomo-
 do summis ex angustiis emergerint Roma-
 ni: Jam enim per annos aliquot tenuissi-
 mo filo pendebat omnis ipsorum fortu-
 na: sed in fatis erat, ut vim omnem atq;
 calamitatem superarent, & domini fie-
 rent orbis terrarum: idque prævidisse fe-
 runt *a* Annibalem, cùm fratrem esse vi-
 tum Asdrubalem audisset. Ipsius quin-
 deam verba, quibus tunc usus fuit, Ho-
 ratius refert in illo *b* carmine, quo Drusi
 laudes, ejusque familiæ celebrat, & quia
 doctissimum est, elegantissimumque car-
 men, planè meretur, ut juventus illud
 inter alia memoriaz commendet.

a Livius lib. 27. Flor. lib. 2. cap. 6.
b Horat. lib. 4. Od. 4.

a Factâ cum Carthaginensibus pace,
 Romani, præter ea bella, quibus occu-
 pati fuerunt per Italiam, Istriam, Lusi-
 taniam, grave quoque bellum gesserunt
 cum Philippo Macedonum rege, qui
 Græciam oppresserat. Ejus belli fuit
 Imperator *b* T. Quintus Flaminius, qui
 tandem hoste devicto de senatus volun-

tate Græciam libertati restituit, & inter alia Philippo regi præscripsit, nè senatus injussu belligeraret extra Macedoniæ fines.

a De his bellis præter alios vide Orosum lib. 4. cap. 20. ubi ea breviter perstringit.
b Plutarch. in Flaminio. Bellum hoc Macedonicum etiam Philippicum, à rege, quocum gestum est, nominatur, de quo Livius lib. 21. & deinceps, Florus lib. 2. c 7. Eutrop. lib. 4. Orof. lib. 4. cap. 20. Vell. lib. 4. c p. 8. Pausanias in Achaicis. Polyb. lib. 17. Justinus lib. 31. Plin. de viris illustribus.

Huic bello succedit alterum, adversus Antiochum Syriæ regem, qui transgressus in Europam, devictus fuit à Manio Glabrone: Græciaque pulsus, auxilium Romanis ferente Macedonum rege Philippo.

Livius lib. 36. Florus lib. 2. cap 8. Justin. 31. Eutropius 4. Orosius lib. 4. cap. 20. Appianus in Syria. Bellum hoc cum Antiocho gestum, Antiochenum, Syriacum, & Asiaicum dictum est. Meminit Cicero Philippica 11. Plinius de viris illustris.

Sunt autem hi quos diximus. Asiæ, Syriæ, Macedoniæ reges, ex eorum posteritate, qui post Alexandri Magni mortem provincias inter se partiti fuerant, ut suprà diximus. Nam Carthagine pacata, totâque subiectâ Italiam, Romani, cum reliquas etiam Europæ partes viciiores, terrâ marique debellassent: eò jam potentiae creverant, ut longinqui etiam reges atque populi fidem ipsorum implerarent.

Hunc

Hunc ad modum Ægyptii, quorum rex Ptolomæus Epiphanes, admodum adolescentulus, per ætatem non poterat administrare, cum ab Antiocho magno periculum immineret, missis Romanis legatis, petebant, ut senatus tutelam regis pueri susciperet.

Justinus lib. 13.

Eo facto, senatus Antiocho denunciat, ut ab Ægypto abstineat: ille offensus, præsertim, cum Annibal profugus & hostis ipsius vehementer bellum suaderet, in a Græciam cum classe trajecit, ibi⁹ profigatus fuit, ut antea diximus. Comparata deinde classe, Romani persequuntur illum, & in b Asiam transportati, maximo prælio vincunt, & ultra Taurum montem rejiciunt.

a *Livius l. 31.* b *Liv. l. 37. Cic. pro Sextio.*

Post acceptam cladem dicere est solitus, ut a Cicero narrat, benignè sibi à populo Romano esse factum, quod nimis magnâ procuratione liberatus, modicis b regni terminis uteretur. Bellum hoc gubernavit L. Cornelius Scipio, P. Scipionis Africani frater, vocatus ob hoc ipsum Asiaticus.

a *Pro Deiotaro.* b *Val. lib. 4. cap. 1.* *Florus lib. 2. cap. 8.* *Eutropius lib. 4.* *Appianus in Syriaca.* *Oros. lib. 4. cap. 20.* &c. *Plin. de viris illustrib.* *Scipio hic tandem capta à rege Antiocho pecunia damnatus est.* *Valerius lib. 8. cap. 1.* *Plutarchus in Catone.*

Post Ætolos debellavit M. Fulvius

us nobilior, de iisque triumphavit.

*Livius lib. 48. Appianus in Syriaea.
Florus lib. 2. cap. 9. Justinus lib. 31. Eu-
tropius lib. 4. Meminit Cicero in prima Tu-
sculana, Plin. lib. 33. cap. 11.*

*a Et cum ex Asia domum revertisset.
P. Scipio Africanus, qui legatus eo bello
fratri fuerat, à tribunis plebis divexatur.
Itaque Litternum secessit, in villam su-
am, atque ibi, sicut b nonnulli tradunt,
mortem obiit, vir longè præstantissi-
mus, natus annos LII, æqualis M. Portii
Catonis.*

*a Livius lib. 38. b Plin. lib. 14. c. 14.
Livius lib. 38. Orosius lib. 4. c. 20. Valerius
lib. 5. cap. 3. Augustinus de civit. lib. 3.
cap. 21. Plin. de viris illustribus.*

In Dialogo, quem de senectute Cice-
ro scribit, Catonem introducit, amanter
& honorificè de Scipione, dèque sua &
illius aetate studiis que, loquentem : im-
primis verò celebrantem illius magnitu-
dinem animi : *a* Livius autem inimicum
ei Catonem, solitumque fuisse dicit, hanc
ipius fortitudinem odiosius exagitare.
Celeritatem ei *b* Cicero tribuit in re ge-
renda.

*a Liu. I. 38. b Verrina 7. Sulpicor
Sleidanum memoria lapsam, ea qua in dia-
logo de senectute, à M. Portio Catone, de Q.
Fabio cunctatore, dèq; ejus studiis & aetate
prolixè dicuntur, hoc loco ad P. Scipionem
referre. constat autem ex lib. 4. c. 18. Gellius,
Catonem Scipionis Africani inimicum fu-
isse, tribunosq; plebis ei immisisse. Videatur
Suidas in voce κατανόειν & ἀποστέλλειν, ubi con-
trarium.*

Flore-

Florebant eo tempore, Ennius, Plautus, Naevius, poete.

Gellius lib. 17. cap. ultimo.

Debellato Antiocho, Annibal ad Prusiam Bithynię regem profugit, & cum illum sibi dedi Romani postularent, hausto veneno vitam finiit.

Livius lib. 39. Fustius lib. 32. Entropius lib. 4. De Annibalis morte diversas historicorum opiniones lege apud Plutarchum in vita Annibalis & Quinti Flaminini. Item apud Aemilium Probum in vita Annibalis. Meminie Juvenalis Satyra 10. Julius obsequens capite 3. prodigiorum. Plinius de viis illustrib. Silvius Italicus lib. 13. Habet de sepulchro ejus Plinius lib. 5. cap. 32.

Antiocho succedit filius Antiochus Epiphanes, qui & ipse per insidias a Aegyptum occupare cogitabat, cum esset Ptolomaei Philometoris, Aegypti regis, qui mortuo patri puer successerat, avunculus. Itaque tutorem se professus adolescentis, opprimere illum, ac rei sumam ad se traducere constituit: sed intellecta fraude, Romani, quorum auxilia denud solicitarunt Aegyptii, legatum miserunt a C. Popilium Lænarem.

a Livius lib. 45. b Plinius mendosē Octavium vocat. Velleius Marcum: Fustinus Publium.

Is, cum in colloquium venisset, Antiocho, populi Romani nomine denunciatus, ut ab Alexandria, quam obsidebat, discederet: qui cum deliberandi spaciūm peteret, ille virgulā stantem circumscriptus,

scripsit, & quid facturus esset clare jussit ante respondere, quam ex ea circumscriptione excederet. Ita perterrefactus, quod populi Romani potentiam non ignoraret, pacem promisit.

Valerius Maximus lib. 6. cap. 4. Cicero Philip. 8. Plin. l. 34. c. 6. Velleius lib. I. Justinus 34. Appianus in bello Syriaco. Plutarch. in a sophegmatis. Zonar. tomo 2.

Hæc eò commemorantur, ut videri possit, quemadmodum Romani paulatim à parvis initiis creverint, ac progressus fecerint ad summam rerum constitutendam. Jam enim virtus illorum egressa fines Italiae, in diversas quidem mundi plagas impressione fecit, sed permultum adhuc operis reliquum erat ad coacervationem illius imperii molis, quæ potissimum orbis terrarum partem ambitu suo complectitur, ut ordine deinceps, tametsi breviter, exponam.

Is, quem supra dixi, Philippus, Macedonum rex, quod à Romanis in angustias redactum se gravissime ferret, bellum redintegrare cogitabat, sed a præoccupatus morte, successorem habuit Persea filium, qui jam pridem in Romanos exace batus, belli quoque gerendi velut hæreditatem suscepit: sed b. L. Æmilius Paulus, secundum Consul, prælio tandem illum vincit, & unum cum uxore, matre, liberisque capit, inq; triumpho dicit, vocatus idecirco e Macedonicus, ab eoque tempore Macedonia facta est populi Romani provincia.

a *Justinus lib. 32.* b *Valerius lib. 5. cap.*

cap. 1. c Cicero pro Murena. Messala
corvinus de Rom. historia. Secundum
bellum Macedonicum describit Livius lib.
41. & seqq. Plutarchus in ~~Emilio~~ Pau-
lo. Diodorus Siculus lib. 31. Florus lib. 2.
cap. 12. Euporius lib. 4. Vell. lib. 1. Orosius
lib. 4. cap. 20. Meminut Val. lib. 4. cap. 2.
Cicero 2 Offic.

Superiori proximo anno mortuus erat
Fnnius, annorum septuaginta, sicut ait
Cicero.

In Bruto, & in Catone.

Paucis deinde post annis, P. Cornelius
Nasica, Dalmatiam subigit: neque mu-
tò post, tertium est bellum Punicum
exortum.

Liv. l. 47. Plin. de viris illust. Frontinus
lib. 3. cap 6. Tertium bellum cum Panis
gestum exponitur in Epitome Liviana lib.
49, 50, 51. Scribitur ab Appiano in Lybie-
ca, à Plutarcho in Cat. ab Eutrop. l. 4. à
Floro lib. 2 c. 15. ab Orofio l. 4. c. 22.

Etenim, cum Carthaginenses, quietis
impatientes & otii, reliquis vicinis, præci-
puè verò Masanissæ, Numidiae regi, po-
puli Romani socio & amico, vim atque
bellum inferrent, solicitati Romani de
auxiliis, bellum decreverunt, ad annum
urbis conditæ circiter sexcentesimum
quartum. Sed in eo sententiis variabant,
utrum everti civitatem, an verò servari
oporteret integrum: una erat eorum sen-
tentia, qui non delendam esse censem-
bant, eò quod a Carthagine sub'atâ fo-
re dicerent, ut civilibus inter se dissidiis
atque bellis inter se conflixtarentur ipsi:

M.

58 DE MONARCHIA III.

M. autem Porcius Cato diversum suadens, quantum b Republicæ Romanæ periculum impenderet ab ea civitate, nisi fundi dūs everteretur, demonstrabat, cāque sententiā vicit; ipso in hac deliberatione mortuo, cūm ad octogesimum quintum annum ætatem produxisset. Eum c Cicero nominat inter oratores antiquos, & proximum à Marco Cornelio Cethego ponit, quem ab d Ennio celebratum esse dicit.

a Plutarch. in Catone Majore. b Plin. lib. 15. c. 18. c Cicero in Bruto. d Ennius in nono Annalē.

Catonis autem orationes existare centum ait & quinquaginta, refertas & verbis & rebus illustribus, & sui temporis homines delicatiōres reprehendit, quod non eas diligenter evolunt. Confert cum Lysia scriptore Attico.

Vide Gellium lib. 13. cap. 18. Ciceronem septima Verrina. Valerium Maximum l. 3. cap. 5. Senecam Epistola 87.

Bello Punico tertio præfектus demum fuit P. Scipio Æmilianus, Pauli Macedonici filius, P. verò Scipionis Africani per adoptionem nepos. Is post inchoatum bellum ab aliis, anno quarto Carthaginem, aliquot diebus vehementer oppugnatam, capit, diripit, incendit, complanat: adeprus ideo cognomen, ut Africanus etiam diceretur, sicut ille qui Annibalem debellavit, ut suprà dictum est.

Velleius lib. 1. Appianus in Lycio. Plutarchus in Scipione. Plinius lib. 35. capite 18. Livius Epit. 51. Florus

L. 2.

J. 2. cap. 15. Solinus cap. 40. Strabo lib. 16.

Et hic quidem est urbis potentissimæ finis, quæ & origine vetustior quam Roma, & ducum præstantia fere non inferior, longè latèque dominata fuit.

De tempore Carthaginis condita discrepant autores. Justinus lib. 12. sepiuginta duobus, Livius Epitome 51. nonaginta tribus Româ vetustiorem faciunt. Eusebius ejus ortum collocat in annum 40. ante Ilium captum, Appianus in quinquagesimum. Vide Orosium lib. 4. cap. 6.

P. Scipionem Cicero scribit, Carthagine captâ, Siculis reddidisse, quæ superioribus annis Carthaginenses illis ademerant, signa & ornamenta, & Agrigentinis quidem taurum illum nobilem, quem Phalaris tyrannus habuisse dicitur, quo vivos, supplicii causâ demittere homines, & subjicere flammam solebat.

Cicero Verrina 6. Valer. Maximus I. 5. c. 1. De Phalaride ejusque tauro videatur Orosius lib. 1. cap. 20. Valerius lib. 9. cap. 2. Plutarchus in Paral. 34. cap. 8. Cicero in Pisonem. c. 5. Tusculan. Seneca de clemente. lib. 2. cap. 3. Juvenal. Satyra 8. Persius Satyra 3.

Phalaris hic non ex insidiis interiit, ut alii multi tyranni, sed in eum universa Agrigentinorum multitudo imperium fecit.

Cicero in officiis, lib. 2. Valerius lib. 3. cap. 3. Ovidius in Ibin. Meminit hujus tyranni Diogenes Laertius l. 9. sed nomen non exprimit.

Africam Cicero vocat provinciarum omnium arcem.

Pro Ligario. Bello Punico Carthaginensium regio in provincia formam redacta est, teste Velleio, lib. I. & Strabone, lib. ultimo. Idem patet ex F. Rufo & Salustii historia *Fugurhina*.

a Eodem ferè tempore bellum Romani fecerunt Achæis, Græcia populo propter violatos legatos. Belli dux erat L. Mummius, Cos. qui prælio victor Achaiam omnem deditione cepit, & Corinthum, primariam urbem, ac totius b Græcia lumen, ut Cicero inquit, ex senatus consulto incendit, funditusque sustulit, nè quando recreata exsurgere, atque erigere sese possit. Mummius ob eam rem vocatus est Achaicus.

a De causa belli variante autores, qui hujus belli historiam exposuerunt. b Pro lege Manilia. Item I. Off. in Agraria contra Rullum. 3. Verrina. De bello Achaico legatur Livius l. 52. Velleius l. I. Florus lib. 2. cap. 16. Europius l. 4. Pausanias l. 7. Justinus l. 34. Festus Rufus. Oros. l. 5. cap. 3. Plin. l. 34. cap. 2. Meminius Virgil. l. 6. Plin. de viris illustribus.

a Ad hoc etiam tempus Lusitaniam occupavit Viriatus quidam ex pastore venator, ex venatore latro, ac deinde validi exercitus dux factus: qui cum Romanis, per aliquot annos, ac saepo quidem feliciter præliatus, insidiosè tandem b fuit interfectus: ac tum demum Decius Junius Brutus, Consul, Lusitaniam ad Oceanum usque perdomuit.

a Livius

a *Livius lib. 52.* b *Valerius lib. 9. cap. 6.*
Livius Epit. 54. *Strabo lib. 3.* *Festus Rufus.* *De re gestâ cum Viriato legatur Appianus in Hispanicis.* *Florus lib. 2. cap. 7.* *Velleius lib. 2.* *Eutropius lib. 4.* *Orosius lib. 5. cap. 4.* *Meminit Variati Cicero 2. Officiorum.* *Plinius de viis illustribus.* *Silius l. 3.*

a Romani magnam interea cladem à Numantinis, Hispaniæ populo, acceperant: cùmque pacem à Mancino consule factam, repudiarent, quod esset ignorantiosa; P. Scipionem Æmilianum Aphricanum, extra ordinem denuo creant consulem, eique bellum demandant.

a *Livius lib. 55.* *Vell. lib. 2.* *Orosius l. 5. c. 4.* *Cic. 3. de Offic.*

Is cum exercitu profectus, & ad severā disciplinam revocato milite, qui jam mollior factus erat, & laboris impatiens, Numantium urbem, ubi circumvallasset aliquandiu, cepit ac delevit, anno post deletam Carthaginem decimo quarto, urbis autem conditæ anno sexcentesimo vigesimo secundo.

b *Eutropius lib. 4.* *Vide Florum l. 2. c. 18.* *Strabonem l. 9.* *Appianum in Ibericis,* qui Scipionem ex hac victoria cognomen Numantini accepisse tradit.

c *Carthaginem, Numantiumque Cicero vocat duos terrores imperii Romani.*

c *In Orat. pro L. Murena, & pro lege Manilia.*

Hodem tempore servorum est ortus in Sicilia tumultus, qui maximis collectis copiis vix tandem à C. Fulvio consule fuerunt oppressi.

Belli servilis historiam exposuram luculentier à Eiodoro Siculo edidit Latine Henricus Stephanus. De eodem scribit Livius Epit. 56. Florus lib. 3. cap. 19. Meminit Appianus lib. 1. Oros. lib. 5. cap. 6. Non autem C. Fulvius servos subegit, sed bellum sub ejus consulatu ortum, triennio post P. Rupilius confecit provinciamque ordinavit. Vide Sigonium commentario in Fastos Romanos.

Post hæc, bellum sicut Romanis cum Aristonico in Asia: nam Pergami rex Attalus, populum Romanum testamento fecerat hæredem.

Livius Epit. 58. Appianus in Mithradat. Justinus l. 36. Florus lib. 2. cap. 20. Strabo lib. 14. Europius lib. 41. Velleius lib. 3. Cicero Philippica II. Festus Rufus. Minutius Horatius lib. 2. od. 18. Plutarchus in Gracchis.

Aristonicus autem ejus propinquus, occupata ea parte Asiae, testamento Romanos fraudabat. Hunc & debellavit, & tandem cepit M. Perpenna consul.

Livius Epit. 59. Val. l. 3. c. 4.

Anno sequenti, qui fuit annus urbis conditæ DCXXV, P. Scipio Africanaus, domi suæ cubans, noctu fuit oppressus à propinquis, uti creditur.

Vide Livium lib. 59. Velleium 2. Appianum 1. Plutarchum in Gracchis, Ciceronem in Lælio & pro Milone, 3. de Natura Deorum. Oros. l. 5. c. 10. Suspicio de Sempronnia Tiberii Gracchi filia Africani uxore, est in Epitome Livii: de Sempro iā ac Cornelia socrū in Appiano libro primo ac bellis civilibus.

libus. Hinc Cicero in somnio Scipionis dixit: *Si impias propinquorum manus effugeris. Existimatus est quoque C. Carbo tribunus plebis Africano vim attulisse, Cicero lib. 7. Epistolarum ad famil. cap. 21. ad Paetum, ad Quintum Fratrem lib. 3. Epistola 3. Metellum Macedonicum hujus cedis insimulat Plinius lib. 7. cap. 44. Appianus addidit, non defuisse, qui Scipionem sibi ipsi mortem intulisse, scripserint.*

a Eloquentiam, summam fidem, integritatem ei Cicero tribuit: & quanquam ipsius interitu, maximum dolorem civitas tota perciperet, nullam tamen queritatem de illius morte latam fuisse scribit: Solem verò fuisse geminatum eodem anno, tradit. Itaque ducum omnium longè præstantissimus periiit, natus annos LVI, quod quidem Aphricanum ei majorem præ significasse, commentatione quadam suavissima fingit Cicero.

a Pro L. Murena. b Pro Milone. Meminit ejusdem Velleius, 2. de nat. Deorum. In somnio Scipionis.

c Vixerunt hac ætate Lucilius Terentius, Pacuvius, Accius, Licinius, Cæcilius, Afranius: & Pacuvium quidem d C. Lælius Aphricanus conjunctissimus, amicum summum vocat, Terentium verò, familiarem.

c Velleius l. 2. d Cicero in Lælio. De his legatur Gellius l. 15. c. 23. & l. 17. capite ultimo. Liltus Gyraldus historiæ Poërum, dialogo 4, & Petrus Crinitus.

Post hæc Fabius Maximus consul. Allobroges, Arvernos, Rutenos, Gal-

liaꝝ populos, ingenti prælio superavit.

Livius Epit. 61. Strabo lib. 4. Orosius l. 5. c. 14. Florus l. 3. c. 2. Caesar, i. i. de bello Gallico. Appian. in Cœlestis. Plin. l. 7. c. 50.

Eodemq; tempore fuit interfectus Romæ C. Gracchus Tribunus plebis, vir eloquens, legis Agrariæ defensor, cum ante annos XII, ejus frater Tiberius Gracchus consimili de causa cæsus fuisset.

De Caio Graccho videatur Plutarchus in Gracchis. Appianus i. de bellis cœribus. Orosius l. 5. c. 8. Florus l. 3. c. 15. Velleius l. 2. Livius Epit. 61. Val. l. 6. c. 3. Salustius in Jugurthina. Augustinus l. 3. cap 24. ac ciuitate Dei. Tiberii Gracchi in teritum refert Livius Epit. 58. Florus lib. 3. cap. 14. Plinius de viris illustribus. Valerius lib. 6. cap. 3. Seneca de consolatione ad Marinam.

Utrig; Cicero tribuit eloquentiæ laudem, & Tiberii quidem orationes non satis splendidas verbis, sed acutas, prudentiaque plenissimas, C. verò fratrem ejus legendum esse cum primis juventuti dicit, quod non solum acuere, sed etiam alere ingenium possit, eumque vocat Romanorum ingeniosissimum atque eloquentissimum.

Cic. in Brut.

a Somniaverat Gracchus, Tiberium fratrem sibi visum esse dicere, fore ut eodem letho, quo ipse, periret: & hoc illum dixisse nonnullis, antequam tribunus plebis factus esset, Cicero refert.

a Valerius Max. l. 1. c. 7. Plutarch. Cicero libro primo de Divinatione.

Extant

Extant illorum leges, frumentaria, de coloniis deducendis, de commodis militum, de provinciarum administratione, de populi suffragiis, de locatione agri Attalici, & Asiae.

Vide Fr. Hortemini comment. de legibus Romanis. Joan. Rosini antiquitates Rom. lib. 8.

Hos motus tribunitios consecutum est bellum populi Romani cum Jugurtha Numidiæ rege, quod quidem bellum à L. a Calphurnio Bestia Cos. suscepit, & à Q. Cæcilio Metello continuatum, à C. Mario consule, qui P. Scipioni militaverat, tandem confectum est: nam rex Mauritaniæ Bocchus Jugurthæ socius, prælio victus, cum belli periculum nolle sustinere diutiùs, vincitum Jugurtham Syllæ tradidit, qui missus à Mario fuerat hujus rei causa.

a Plin. de viris illustribus. Plin. lib. 37. cap. 1. *Vide Salustii Jugurthinam historiam. Livium Epit. 64. & seqq. Florum lib. 3. cap. 1. Eutropium lib. 4. Vell. 2. Orosium lib. 5. cap. 15. &c. Traditionem hanc in annulo suo Sylla expressit, ut Plutarchus in ejus vita & in Mario, Val. Max. lib. 8. c. 15. testantur.*

Et ad hoc ipsum tempus, quod erat urbis conditæ a anno D CXLVI 11, natus est M. Tullius Cicero, cùm annis ante ipsum octo natus esset Q. Hortensius, clarissimus orator.

a Gellius l. 35. cap. 28. Cicero in Bruto.

Per bellum Jugurthinum Cimbri & Theutoni innumerabili multitudine pe-

66 DE MONARCHIA III.

netrant, alii in Italiam, alii in Galliam; ac ubi maximis cladibus populum Romanum affecissent, & nunc preconsules, nunc legatos aliquot præliis vicissent, tandem ad internectionem cæsi fuerunt à C. Mario quartum consule. Theutoni quidem ad aquas Sextias, provinciæ Gallicæ oppidum, Cimbri autem ad fines Insubriæ.

Plutarchus in Mario. Appianus in Celtico. Livius Epit. 63. Florus lib. 3. cap. 3. Eutropius l. 5. Oros. l. 5. c. 16. Bellum Cimbicum Cicero in orat. de provinciis Gallicum vocat.

Hanc felicitatem excepit novus tumultus. Nam Italizæ populi aliquot à Romanis defecerunt, Samnites, Peligni, Marsi, Vestini, Marucini, Umbri, Picentes, Lucani.

De his Italia populus videatur Strabo l. 5. Plinius lib. 3. cap. 5. Silius lib. 8. Pompon. Mela lib. 2. cap. 8. Historia legatur apud Livium epit. 72. Florum lib. 3. cap. 8. Velleium l. 2. Eutropium lib. 5. Appianum Alexandrin. lib. 1. de bellis civilibus. Orosium lib. 5. cap. 18. Meminit Augustinus de ciuitate Dei. l. 5. c. 22. Horat. Odes. 4. lib. 3.

Variè cum his pugnatum est, & vix tandem ad officium reducti fuerunt.

Bellum hoc, quia à Marsis inchoatum, Marsicum nominatur à Strabone l. 5. cum hoc facit Cicero Philippica 8. in orat. contra Rullum, item Plinius lib. 8. cap. 57. lib. 25. cap. 5. Eadem & Sociale dicitur lib. 32. cap. 1. ubi simus origo indicatur, & lib. 33. cap. 3. Alias & Italicum appellatur à Cicerone Verrina 4. pro Cluentio, pro Archaia,

¶

& de Aruspicum responsis. Portentum, quod hoc bellum praecessit, referunt à Plinio lib. 3. cap. 83. ubi etiam Italia funestissimum fuisse annotatur. Vastitatem, quam Italie intulit, indicat Florus lib. 3. cap. 18. Defecerunt autem eo bello finiimi ac vicini, ut ait Cicero pro Sylla.

Mox aliud malum, ac Reipublicæ perniciosissimum intervenit: Mithridates, Ponti rex, Cappadociæ regem Ariobarzanem, & Bithyniæ regem Nicomedem, populi Romani socios & amicos, finibus ejecerat, & occupata Phrygia, Romanorum provincia, penetraverat in Asiam.

De hoc bello legatur Oros. lib. 6. cap. 2. Europinus lib. 5. Florus lib. 3. cap. 5. Livius Epit. 78. Cicero pro lege Manilia. Val. lib. 9. cap. 2. Plutarchus in Sylla. Appianus in Mithridatico. Justinus lib. 38.

Itaque senatus bellum decrevit: hic autem orta factione, alii L. Syllam, nobili genere natum, alii C. Marium posscebant Imperatorem. Marii partes juvabat P. Sulpicius, tribunus plebis.

Florus lib. 3. cap. 21. Livius Epit. 77. Vell. 2. Valerius lib. 6. cap. 5. Appian. lib. 1. belli civilis. Plutarchus in Mario & Sylla. Cicero in Bruto.

Habebat autem exercitum Sylla, Marijumq; urbe ejecit, qui maximo deinde vita periculo, cum in paludibus circa Minturnas delituisset, parvâ navicula in Africam trajecit exul.

Vell. lib. 2. Cicero pro Sextio, in oratione ad Quirites post redit. in Pisonem. Livius

63 DE MONARCHIA III.

*Epit. 77. Ovidius lib. 4. de Ponte, elegia
3. Juvenalis Satyra 10. Lucanus lib. 2.
Plinii de viris illust. Valerius Maximus
lib. 8. cap. 2.*

Per absentiam Syllæ belligerantis in Asia, L. Cornelius Cinna, Consul, tumultuari cœpit, & moliri res novas: verum ejactus à Cn. Octavio collega, & pulsus urbe colligit vires, & C. Marium, istâ occasione reversum ex Africa, sibi conjungit.

*Livius Epit. 79. Cicero 3. Catilinaria.
Bellum hoc Octavianum dicitur: cuius meminit Cicero lib. 1. de divinitat. & 2. de Natura Deorum. Plutarchus in Sylla. Apian. lib. 1. Vell. lib. 2. Eutropius lib. 5.*

Itaque contractis copiis Romam ob-sident ambo, quâ parte Janiculum erat: & cum non ignavè tantum, sed & perfidiosè multa in urbe fierent, neq; jam illis resisti posset, intromissi, cædibus atque rapinis omnia complevit: deinde seipso renunciant consules, in eōq; magistratu crudeliter multa fecerunt: & L. quidem Cinna præstantissimum oratorem M. Antonium interfici jussit: Marius verò Q. Catulum.

Livius Epit. 80. Oros. l. 5. cap. 19. Luc. l. 2. Sal. l. 1. Hist. Quomodo uterque ab inclemetia victore viua expulsus sit scribunt, Florus l. 3. cap. 21. Eutropius l. 5. Meminit Cicero l. 3. de oratore. 5. Tusculan. in Bruto lib. 3. de Nat. Deorum. Valerius Max. l. 9. cap. 2. Velleius lib. 2. & Florus dicto loco, de morte Catuli non nihil variant.

H
raq
cum
tit:
rius
L
Dec
luti
rur
qu
un
&
ne
ni
bo
te
p
p
tu
c
d
c
b
l

His rebus cognitis, L. Sylla, cùm ple-
raque omnia bello recuperasset, pace
cum Mithridate facta, in Italiam rever-
tit: sed jam antè è vita discesserat Ma-
rius septimū Consul.

*Livius Epit. 83. Cic. lib. 3. de Nat.
Deorum. Livius Epit. 80. Plin. de viris il-
lustribus.*

L. verò Cinna collegam habebat sua-
rum partium, a Cn. Papirium Carbonem,
qui licet vim & arma Syllæ opponerent,
unum cum filio Marii profligati fuerunt:
& Sylla rerum potitus, adversarios om-
nes acerbissimè persequitur, proscriptio-
nis tabulam proponit, b proscriptorum
bona vendit, eorumque liberis faculta-
tem eripit, atq; jus ullos honores in c re-
publ. consequendi: factus inde Dictator,
pro suo arbitratu omnia constituit, ac
tribunitiam potestatem infringit, & cùm
civium Romanorum bona venderet, præ-
dam se suam vendere pro d concione di-
cebat: breviter, nemo illo invito, nec
bona, nec patriam, nec vitam retinere
poterat.

a *Livius Epit. 86. & 88.* b *Cic. L2. de
Offic.* c *August. de civitate Dei L3. cap.
28.* Eucan. L2. Cic. 3. de legibus. d 2. Off.
Verrina 5. Agraria 1. *Livius Epit. 88.*
Plutarchus in Sylla. Appianus 1. civil.
Orosius lib. 5. cap. 21. Cicero pro Ligario:
Sylla omnes quos oderat morte multebat.
Seneca de beneficiis, lib. 5. cap. 16. L. Sylla
patriam durioribus remedii quam pericula
erant, sanavit.

In C. verò Marium odio tam acerbo
fuit

fuit incitatus, ut ejus reliquias, apud a Anicenm fluvium sitas, dissipari jusserit: ipse autem primus è patriciis Cornelii igni voluit b cremari, fortasse timens, idem suo corpori posse accidere.

a Cic. 2. de legibus. b Plin. l. 7. c. 54.
Quomodo Sylla in agro Cumano mortuus anno aetatis 60. & Romanum perlatum cum magna pompa in campo Marilio sepultus sit prater cateros, Appianus l. 1. copiose narrat. Meminit Livius Epit. 90.

Mario vim & virtutem & in iraeundia perseverantiam e Cicero tribuit: Syllam vehementem, L. verd Cinnam vocat crudelem. d Marium etiam appellat terrem hostium, spem, subsidiumq; patriæ.

a Actione 5. in Verrem, seu de suppliciis.
3. de Nat. Deor. b Pro Sextio. Cicero
l. 3. de finibus, Syllam tristum pestiferorum vitiorum, luxuria, avaritia & crudelitatis magistrum vocat. Marium in oratione pro Sextio conservatorem patriæ, tertia Catilin. custodem urbis. pro C. Rabrio patrem patriæ, parentem libertatis & Republicæ appellat. Lucanus l. 1. Pharsal. Syllam scelerum magistrum nominat.

L. Sylla quatuor novas leges tulit, de falso, de parricidio, de sicariis, de injuriis.
Hottom. de legibus Romanis.

Ipsò Dictatore, M. Cicero natus annos xxvi. in forum prodiit, & pro S. Ro- scio publicam causam dixit.

In hoc Gellius l. 5. c. 28. Quintilianus l. 12. c. 6. Ascenius & alii consenserunt. Corvadus Fenestella errorem à Padiano no- ratum sequimur.

Ante

Ante ipsum clarissimi nominis oratores fuerunt Q. Catulus, C. Julius, M. Antonius, L. Crassus; cuius quidem ætate lingua Latina suam quasi maturitatem habuit, ut ait Cicero.

In Bruto.

Fuit autem hæc Ciceronis ætas omnium eruditissima: nam ut tot, tamque præstantes oratores omittam, Jurisconsulti quoque fuerunt insignes, & in his C. Aquilius Gallus, L. Lucilius Balbus, C. Juventius, Sextus Papirius, auditores Q. Mutii Scævolaæ pontificis, cui & Cicero dedit operam adolescens.

Pompon. tit. de origine iuris. Plus. in Cicerone. Cic. l. I. de Legibus, & in Bruto.

Æqualis autem propè Ciceronis erat P. Servius Sulpitius, qui superiorum auditor, discipulos habuit, A. Offilium, P. Alphenum Varum, Caium, Titium Cæsum, duos Aufidios, C. Atteium Pacuvium, Flavium Priscum, Cinnam, P. Cæcilium.

De veterum Jurisconsultorum viris extant Bernhardi Rustici & Aymari Rivallii commentarii.

Floruit etiam cum Sulpitio C. Trebatius, cui discipulus fuit Antistius Labeo.

Sulpitium mortuum Cicero verbis amplissimis laudans. Omnes, ait, qui ex omni ætate hac in civitate intelligentiam Juris habuerunt, si unum in locum conferantur, cum Servio Sulpitio non sunt comparandi. Neque enim ille magis jurisconsultus, quam justitia fuit.

Philippica 9.

Ex proscriptorum numero Q. Sertorius restabat, vir animi robore bellique scientia praeclarus. Is in ulteriori Hispania gravissimum bellum excitavit, & devictis aliquot ducibus populi Romani, complures urbes in suam potestatem redegerat.

Livius Epitome 90. & seq. Florus l. 3. c. 22. Eutropius lib. 6. Appianus l. 1. Plutarchus in Sertorio & Pompeio. Orosius l. 5. cap. 23.

Itaque belli administratio tandem commissa fuit Cn. Pompeio: cumque varia fortuna saepe pugnatum esset, tandem insidiosè fuit interfactus Sertorius. & Pompeius deinde decimo fere anno post incepturn bellum, Hispanias recipit.

Vell. lib. 2. Florus l. 3. c. 22. Livius Epit. 95. Vide literas Pompeii ad Senatum apud Salustium, item Ciceronem in Maniliana.

a In hoc tempore Nicomedes, rex Bithyniæ, moriens, populum Romanum instituit heredem: Mithridates autem Ponti rex, qui foedus ante cum Sertorio fecerat, in illa b Mariana & Syllana factione, occupata Bithyniæ, maximis viribus bellum restaurat.

a *Liv. Epit. 93. B Cicero pro Murens. Appianus in Mithridatico. Florus l. 3. c. 5. Eutropius l. 6. Cicero pro lege Manilia.*

In eum missus est cum exercitu L. Lucullus, qui Cos. equestribus præliis feliciter rem gessit, ac deinde proconsul, cæso exercitu, & creptâ Bithyniæ, coegit illum in b Pontum retrocedere: Ibi quoq; ingenti prælio vicitus Mithridates, ad c Tigranem Armeniæ regem confugit.

d *Lucullus*

d Lueullus verò persequens & instans, utriusque copias aliquot præliis concidit, & quo minus bellum planè conficeret, optatumque victoriae fructum atque laudem reportaret, in causa fuerunt seditiones militares, callide à nonnullis excitatae.

a *Livius Epit. 94.* b *Epit. 95.* c *Epit. 97.* d *Epit. 98.* Dio l. 35. *Plinius de viris illustribus.* *Florus l. 3. c. 5.* *Eutropius l. 6.* *Appianus in Mithridatico.* *Vell. l. 2.* *Orosius l. 6. c. 2.* & seqq. *Cicero pro Archia.*

Nam paulò post revocato Lucullo, belli administratio commissa fuit Cn. Pompeio: cuius quidem rei suasor etiam fuerat M. Cicero, cum in Pompeii laudem luculentam haberet ad populum orationem.

Pro lege Manilia. Epitome 100. Dio 36. *Appianus in Mithridatico.* *Plutarchus in Pompeio.*

a *Lucullus, revocatus triumphavit nihil secius, & epulum splendidissimum populo Romano dedit: Relicta deinde Republica, domi vixit privatus in Philosophiae studiis, & amplissimam instituit Bibliothecam, in virtu quotidiano splendidus & magnificus, ut antea semper. Ejus bibliotheca meminit b Cicero, sive que eò venire solitum esse ostendit, ut libros inde promeret.*

a *Cic. Acad. quæst. l. 4.* *Athenaeus l. 6. b 3. de fin.* *Plm. l. 28. c. 5.* *Lucullum senem triumphalem appellat.* *Vell. l. 2.* *Xerxen togatum.*

Pompeius Mithridatem in fugam conjectit,

jecit, longissimèque persecutus est. Et Tigranem regem deditioce cepit: cùmque in suis castris illum supplicem abjectumque vidisset, erexit, ut ait Cicero, atque insigne regium, quod ille de suo capite abjecerat, reposuit, & imperatis certis rebus regnare jussit,

*Pro Sextio. Plutarchus in Pompeio.
Liv. Ep. 101. Florus l. 3. c. 6. Eutropius l. 6.
Dio l. 36. Valerius l. 5. c. 1. Orosius l. 6. c. 3.*

Mithridates tandem obsessus à filio suo Pharnace, mortem sibi concivit ipse.

*Plinius de viris illustribus. Liv. Ep. 101.
Dio l. 37. Appian. in Mithridatico. Eu-
trop. l. 6. Plin. l. 23. c. 5. Florus l. 3. c. 5.
Valer. l. 9. c. 2. Orosius l. 6. c. 5.*

Cn. Pompeio magnam autoritatem conciliaverat bellum illud, quod cum piratis gerit: quod quidem fuit antequam in Mithridatem iret.

*Bellum hoc à Salustio in Catilinaria ma-
ritimum, à Cicerone ad Quirites post redi-
sum, Piraticum nominatum, describit Dio
l. 36. Appianus in Mithridatico. Plutarchus
in Pompeio. Livius Ep. 99. Florus l. 3. c. 6.
Vellei. 1. l. 2. Eutropius l. 6. Meminit Cicero
pro lege Manilia. Lucanus l. 1. Pharsal.*

*Et vicit cedar piratica laurea Gallis
Magne times.* —

Eo sedato bello, mox aliud incendium civile exortum est, nam L. Catilina cum aliis multis in perniciem Republicæ conjuraverat: Verum singulari Ciceronis in-
dustriæ, qui tum consul erat, patefacto scelere, pulsus urbe, cùm copias in He-
truria & manus perditorum hominum coegisset,

coegisset, à C. Antonio consule, Cicero-nis collega, prælio vietus, occubuit.

Cic. in Catilinariis. Ltrius Ep. 102.

Florus l. 4. c. 1. Velleius l. 2. Appianus l. 2. de bello civili. Eutropius l. 6. Salustius in Catilinaria. Dio l. 37. Bellum Catilinarium luculentier descripsit Constantinus Felicius Durantius.

a Operam, quam tunc Republicæ præstítit, Cicero passim in suis scriptis prædicat, & non modo tunc visas nocturne tempore faces, ardorēmque cœli, fulminūmq; jactus, & terræ motus extitisse dicit, verū etiam illa prodigia, quæ b L. Cotta & Tarquato consulibus, annis duodecim ante ipsum consulē acciderant, huic accommodat, quando complures in c Capitolio turres percussæ, & simulacra Deorum depulsa, & statuæ veterum hominum dejectæ, & legum æra liquefacta fuerunt, tactus etiam qui Romam urbem condidit, Romulus, parvus atque laetens, & uberibus lupinis inhians.

a *Pro Sylla, in-Pisonem Agraria 3.*
b *Dio l. 37. c 3. Catilinaria. Eadem*
prodigia Cicero in secundo de consulatu, Ur-
taniam Musam narrantem fecit versibus
elegantissimis, qui extant l. 1. de Divina-
tione. De iisdem Obsequens.

Catilinæ naturam & ingenium Cicero describens, nunquam ait fuisse tale monstrum in terris ullum, tam ex contrariis diversisq; inter se repugnantibus naturæ studiis cupiditatibusque conflatum.

pro Calio. Libidinis ejus meminiit Va-
ler. l. 9. cap. 1. Videatur Porcius Latro in
declama-

declamatione sua in Catilinam, Suidas in voce L. Sergius Catilina.

Cicerone consule, natus est C. Octavius, & Judge à Romanis facta stipendiaria, cùm Hierosolymam Cn. Pompeius expugnasset.

Velleius l. 2. Sueton. in Augusto. Gellius l. 15. c. 7. De Hierosolyma expugnata à Pompeio legatur Josephus l. 14. c. 8. Eutrop. lib. 6. Orosius l. 6. c. 6. Tacitus historiar. l. 5. Dio l. 37. Augustinus de civitate Dei, l. 18. c. 45.

Quinto pòst anno, L. Pisone, A. Gabinius, consulibus, Helvetii sedes mutarunt, & maximis cum copiis per Provinciam Gallicam constituerunt in reliquam Galliam penetrare, & ibi propter agri fertilitatem considere.

Livius Epit. 103. & seqq. Florus l. 3: cap. 10. Strabo l. 4. Eutrop. 6. Velleius l. 2. Cæsar. lib. 1. de bello Gall. Sueton. in Julio. Oros. l. 6. c. 7. & seqq. Dio lib. 38. Plutarchus in Cæsare.

Quo cognito, C. Julius Cæsar, sex annis natu minor Cicerone, collecto exercitu, quod ei provinciam senatus attribuisset, profectus illuc, & commisso prælio fudit hostem: pòst etiam Ariovistum, Germanorum regem, qui Galliam Celticam, imprimis autem Heduos, populi Romani socios, oppresserat, non procul à Rheno debellavit, Vesontione, Sequanorum oppido profectus. Omnem deinde Galliam in ditionem populi Romani produxit, simul trajecto mari, Britanniam devicit.

contrae

*Convarium Pompeium apud Lucanum l.2.
de Cæsare afferit.*

— *Rheni gelidus quod fugit ab undis,
Oceanumque vocans incersi stagna pro-
fundis,*

Territa quasitus ostendit terga Britannis.

Ex Britannia Cæsarem ad se dedisse li-
teras ait Cicero, Calendis Septembris,
quas ipse post acceperit ad quartum ca-
lend. Octobris.

Cic. ad Q. Fratrem lib.3. Epistola 1.

a Cùm in Galliam Cæsar iret, Cicero
vexatus à P. Clodio tribuno plebis, in
exilium discessit, oratione prius habita
ad populum, & equites, quâ suos liberos
atque familiam illis commendat.

a Dio lib. 38. Velleius lib.2. Plutarch. in
Cicer. *Oratio ad populum & equites habita,*
qua sub nomine Ciceronis extat, inelegans
est, inconcinna, insulsa atque inepta, de-
nique vix Latina, itaque qui eam Ciceroni
*adscribunt, eadem opera regi opulento ve-
sthem aliquam crasso filo triam ac laceram*
circumdat. Dionysius Gothofredus.

b Revocatus autem aliquot post men-
sibus à senatu, maxima cum populi gra-
tulatione, alteram habuit orationem ad
Quirites, quâ gratias agit amicis.

b *Vide Ciceronis vitam à Francisco Fa-
bricio descriptam.*

c Causam exilii post contulit in L. Pi-
sonem, A. Gabinium, consules, ab iisque
predictum sese demonstrat, habitis orati-
onibus in utrumque, quarum in altera se-
natui suaderet, ut provincias illis adimant,
Syriam & Macedoniā: & nè C. Cæsa-

Fj rem,

rem fælicissimè belligerantem in Galliis, revocent, sed ut imperium ei preferant, quo planè bellum conficiat.

& Orationes in Licuum Pisonem, & de provinciis consularibus. Pisonem & Gabiniū Coss. suis coloribus multis in locis depinxit Cicero in Orat. ad Quirites post reditum: in Pisonem: Pro domo: Pro Sextio: in Patinum: de provinciis consularibus, &c.

Interea Ptolomæus Auletes, Ægypti rex, propter ignaviam & crudelitatem regno pulsus, Romam venit, & persuasus à Cn. Pompeio senatus, per A. Gabiniū restituit illum, Archelao pulso, qui de populi voluntate regnabat.

Livius Epit. 105. Dio. lib. 39. Strabo l. 12. & 17. Plutarchus in Pompeio.

Gabinius fuit damnatus tandem, ut in ærarium inferret decem millia talenta, vel, ut quidam nostri homines rationem putant, sexagies centena millia, quod tantam summam à Ptolomæo accepisset.

a Budæus de asse. l. 3. Matth. Hostius rei num. lib. 2. Dio l. 39. Valerius l. 4. cap. 2. Cicero pro C. Rabirio. Strabo l. 17.

M. etiam Crassus, cui Parthicum bellum fuit decretum, Euphrate transmissio, vixus, in colloquio deinde perfidè fuit imperfectus.

Livius Epit. 106. Dio lib. 40. Faustinus lib. 42. Velleius lib. 2. Florus lib. 3. cap. 9. Eutropius lib. 6. Orosius lib. 6. cap. 13. Appianus in Parthicus. Plinius l. 33. cap. 10. Plutarchus in Crasso. Cic. 1. & 2. de Divinatione. ad Att. lib. 4. Epist. 12. Ovid. 6. Fastor. Festus Ruffus in compendio.

Hic

Nic est ille, qui dicere solebat, neminem esse divitem, nisi qui exercitum alere posset suis fructibus.

Cic. I. Off. *Vita Ciceronis paradoxon ultimum.* Item, Dionem libro 40. in histor. Crass. Exercitus autem constat legionibus quatuor, teste Paulo Manutio.

Per hoc quoque tempus fuit occisus à T. Annio Milonē P. Clodius; Milonem Cicero defendit, Cn. Pompeio tertium & solum consule; sed ille tamen jussus est exulare.

Dio libro 40. *Afcomius Padianus in argumento Milonianæ.* Cicero ad Att. lib. 9. Epist. 18. Vell. lib. 2.

a Confecto bello Gallico, quod fuit octavo circiter anno, bellum est natum civile. C. Cæsar, cum Cn. Pompeio genero. Causa erat belli, quod Cæsar à consulatu repudiaretur, ni demitteret prius copias, & provinciam traderet: illi verò persuasum erat, se salvum esse non posse, si ab exercitu recederet: ferebat tamen eam conditionem, ut tum ipse, tum Pompeius traderent exercitus: cūmque id repudiaretur, progressus incredibili celeritate cum copiis, è Gallia venit in Italiā, & Flaminiam ingressus, oppida quam plurima, partim gratiā, partim ditione, capit.

a Cæsar I. 1. de bello civili. *De bello civili inter Pompeium & Cæarem gesto, legatur Livius Epit. 110. & seqq. Plutarchus in vita. Dio lib. 41. Florus lib. 4. cap. 2. Eusebius L. 6. Oros. lib. 6. cap. 15. Appianus de bello civili. Cæsar in commentario de*

30 DE MONARCHIA III.

bello civili. Lucanus in Pharsalia. Cicero in Epistolis ad Atticum.

a Ea re cognita, Pompeius & ambo consules, C. Marcellus, L. Lentulus, Roma fugiunt, & Brundusium Apulie oppidum maritimum petunt. Eò venit etiam Cæsar; sed jam consules trajecto mari Dyrrhachium iverant, neque multò post insequitur eos b Pompeius: & cum Cæsar tempore exclusus, quod classem idoneam non haberet, illum prosequi non posset, Romam venit, & convocato senatu, de injuriis queritur, ac simul pacis conditiones proponit: cùmque remissius ageretur à senatu, Massiliam petit, quæ portas illi clausit. c Itaque comparata classe, terra marique illam obsidet, & relictis ibi legatis in Hispaniam proficitur. Ibi Petreium & Afranium Pompeianos duces, totumque exercitum detinione tandem capit.

a Cic. l. 16. Epist. II. ad famil. b Ad Att. l. 9. Epist. I. c Cæsar l. I. de bello civili. Europius l. 6. Orosius l. 6 c. 15.

a Post Massiliam redit: quæ tum primum desperatis rebus omnibus, in potestatem illius se permisit, & absens à M. Lepido prætore Dictator factus, Romam venit, comitia habet, & consul creatur cum P. Servilio Isaurico: deinde rebus in urbe constitutis, in Græciam transmittit, ac tandem in Thessalia Pompeium maximo prælio vincit, copiis multò superiorem, & castris exuit.

a Cæsar l. 2, b Cæsar l. 3. Plutarch. in Bruto media aestate hoc factum scribit. —

a Pompeiu

a Pompeius fugiens, Ægyptum peti.
Erat tum rex Ptolomæus Dionysius,
Ptolomæi Auletæ filius, quem expulsum
regno Pompeius consul per A. Gabinium
reduxerat, ut supra diximus. Propter hoc
beneficium sperabat opem atque tute-
lam in ea regione: rex autem erat etate
puer, ejusque familiares, vel quod fortu-
nam b Pompeii despicerent, vel quod
motum aliquem metuerent, insidiosè ill-
lum interficiunt. Cæsar fugientem per-
secutus, Alexandriam pervenit cum tri-
bus millibus hominum & ducentis, atque
ibi primùm de morte Pompeii cognoscit.

a Cæsar lib. 3. b Cæsar lib. 2. de bello
civili. De Pompeii fuga & interitu Cæsar
lib. 3. Livius Epit. 112. Plutarchus in
Pompeio. Appianus l. 2. Dio 42. Vell. lib.
2. Florus lib. 4. capite 2. Eutropius lib. 6.
Orosius lib. 6. cap. 15. Lucanus lib. 8. Me-
minit Ciceron 2. de Divinatione, & lib. 3.
Tuscul.

Ciceron judicans de utroque, proximo
bello, inquit, si aliquid de summa gravi-
tate Pompeius, multum de cupiditate
Cæsar dimisisset. & pacem stabilem, &
aliquam Rempublicam nobis habere li-
cuisset.

Philippica 13.

Gerebat tunc bellum Ægypti rex cum
fratre Cleopatra. Cæsar itaque cum es-
set Alexandriae, voluit de controversiis
jure potius apud se, quam armis inter
ipsos disceptari, eò quod consul esset po-
puli Romani, & quod superioribus annis
cum Ptolomæo, patre regis, lege & sena-

et usus consulo societas facta erat. Hoc ipsum verò indignissimè cerebant præfecti, quarentes, maiestatem regiam minui, quod ad dicendam causam evocaretur. b Concitatis ergo animis, bellum adversus Cæsarem moluntur, sed ille, post magna pericula victor, extincto rege, non quidem rededit Ægyptum in provinciæ formam, sed Cleopatræ, ejusque fratri minori regnum permisit.

a Dio 42. b Cas. l. de bello civili. Plutarchus. Strabo l. 17. Hirtius de bello Alexandrino. Orosius l. 6. c. 16.

Inde profectus in Syriam, ac post in Pontum, Pharnacē regem, Mithridatis filium profligat, Cappadociam, Armeniam, Gallograeciam, Pontum & Bithyniam pacat.

Hirtius de bello Alexandrino. Liv. Epit. 13. Dion. l. 42. Orosius l. 6. c. 16. Eutropius l. 6. Suetonius in Jul. cap. 35. Florus l. 4. c. 2.

In Italiam ac Romanam deinde reversus, media post hyeme, & ad solstitium hibernum, ex Lilybeo trajicit in Aphricam, licet à summo aruspice monitus esset, nè ante brumam transmitteret.

Cic. 2. de Divinat.

Et confugerant à pugna Pharsalica Scipio, & Cato, M. Portii Catonis pronepos, magnisque contractis copiis, Jubam regem sibi consociaverant. Profectus igitur et Cæsar ad interencionem omnes delevit.

Appian. l. 2. Dio l. 43. Flor. l. 4. c. 2. Hirt. de bello Africo. Sueton. in Jul. c. 35. Oros. l. 6. c. 16. Eutropius l. 6. Seneca l. 3, Epist.

Ec

Et Cato quidem, nè in illius potestatem veniret, Uticæ mortem sibi consciavit ipse, quod quidem a Cicero defendit, & cui incredibilem quandam natura gravitatem dedisset, ei potius hoc faciendum fuisse dicit, quam tyranni vultus aspiciendus.

a i. Off. De Catonis Uticensis interitu legatur Liv. Epit. 114. Plutarchus in vita Catoni. Appianus l. 2. de bello civili. Hist. libro 5. Seneca Epist. 25. Valerius Max. lib. 3. cap. 2. Florus lib. 4. cap. 2. Cic. I. offic. & I. Tuscul. 4. de Finibus. l. 9. epist. ad Patrum. Laetani. lib. 3. cap. 18. Gell. I. 13. cap. 18. Dio. l. 43. Horatius l. 1. Od. 12. l. 2. Od. I. Augustinus l. 1. de civitate Dei cap. 23. De illis autem, qui seipso interficiunt, legatur Cicero Tusculan. quest. lib. I. & in somnio Scipionis. Josephus l. 3. cap. 14. belli Judaici. Augustinus de civitate Dei l. 1. cap. 22. Sextus Pompeius, l. 3. de verborum significationibus in voce Carnificis.

b Erat Stoicæ disciplinæ Cato, & sententias horridiores nonnunquam in senatu defendebat, tanquam in Platonis versaretur politia, sicut ait c Cicero, non tanquam in Romuli fæce.

b De Stoicis videatur Diog. Laertius l. 7.
c L. 2. ad Att. epist. De moribus Catonius videatur Lucanus l. 2. Velleius l. 2. Salust. in Catilinaria. Augustinus l. 5. cap. 52. Civitatis Dei scribit, Catonem à Pompeio sanquam bellum civile heredem relictum esse.

Romam postea Cæsar venit: cùmque de Gallia, Ægypto, Ponto, & Africa

triumphasset, adversus Sextum Pompeium bellum suscepit, in Hispaniam profectus, eumque debellavit.

Liv. Epit. 115. Dio lib. 43. Histius de bello Hisp. Suetonius in Ful. c. 35. Orosius l. 6. c. 16. Eutropius l. 6.

Itaque devictis omnibus adversariis, & longè latèque pacatis populis, in urbem redit anno quinto post inceptum bellum civile: & cùm de Hispania triumphasset, Dictatoris quoque nomen atque potestatem sibi delatam perpetuè sumeret, ac senatum pro suo constitueret arbitratv, reliquos etiam honores ac munera publica prope solus elargiretur, ac quibus vellet distribueret, in odia plurimorum incurrit.

a Mutato igitur Reipublicæ statu, & ad unius principatum redacta summa rerum, coniurationes in eum factæ, tandem exarserunt, & quinto pòst mense, quam Romam venisset, in curia Pompeii fuit Idibus Martiis interfactus, ab iis ipsis, quos recenti beneficio sibi devinxerat, quibùsque ignoverat, quòd bello Pompeiano contra ipsum militassent. Hi erant M. & D. Bratus, C. Cassius, Cn. Domitius, C. Trebonius, Q. Tullius Cimber, duo Servili, Casca, Hala, & complures alii.

a Plutiarchus in Cesare. Florus l. 4 c. 4. Sueton. in Ful. Dio l. 44. Oros. l. 6. c. 17. Zonaras tomo 2. Appianus l. 2.

Ciceronem quoque M. Antonius, Consul, collega Cæsar, ut consciū cædis, ad senatum coarguit, quòd interfec-

Et Cæsare statim cruentum altè extollens M. Brutus pugionem, ipsum nominatim exclamasset, atque ei recuperatam libertatem esset gratulatus.

Philippic. 2.

Tradunt nonnulli, C. Cæsarem Græcis verbis affatum esse M. Brutum irruentem, & appellasse filium: id quomodo accipiunt illi, nescio: hoc quidem ex Cicerrone constat, Brutum annis quindecim fuisse natu minorem illo.

Sueton. in Julio c. 28. Dio 44. *Servilium M. Bruti mairem, à Cæsare unicè dilectam, & amplissimis muneribus donatam, auctor est Suetonius in Julio cap. 50.*

Leges aliquæ tulit, partim consul, partim dictator, quæ propter ipsum Juliz dicuntur, agraria, de judiciis, de vi, majestatis læzæ, repetundarum, de sacerdotiis, de fœnore.

Vide Horomannum.

Sunt alia quædam ejus nominis, verum ab Octavio latæ.

Clementiam Cæsari tribuunt omnes: Cicero etiam ingenium, acumen, rationem, memoriam, literaturam, cogitationem, diligentiam: sed ejus dominatum ægerrimè tulit, occultè tamen, & in quadam ad Atticum Epistola, Intelliges, inquit, id regnum vix semestre esse posse.

Cicero Philip. 2. Ad Atticum l. 10. Epistola 7.

Fuit autem in hac tota causa Cicero valde lubricus & inconstans, nam in bello secutus est partes atque castra Pompeii, licet ipsius animi dejectionem

atque negligentiam reprehenderet: & in epistolis ad amicos, C. Cæsarem belligerantem vocabat tyrannum atque monstrum.

*Ad Attic. l. 8. Epist. 3. l. 7. Epist. 20.
Ad Atticum l. 8. Epistola 9. Sed hoc nō
eas horribili vigilantia celeritate diligentia
est, iūem libro 7. Epist. 19. l. 10. Epistola 4.
ad Atticum.*

Profligato autem & extinto Pompeio, cūm Cæsar multis ignosceret, stylū vertit, & tribus habitis orationibus, ad cœlū usq; laudibus eum efferebat: cūmq; sibi fieri Cæsar infidias audisset, séq; satīs vixisse nonnunquam diceret, ille deprecatur, & orat ut hanc opinionem deponat: nam et si gloria si cumulatissimus, ideoque sibi quidem satīs vixerit, non tamen satīs vixisse Reipublicæ, quæ præsidio carere non possit iphius atque tutela: de periculo non esse quod sit sollicitus: Nam omnes, inquit, tibi non modo excubias, & custodias, sed etiam laterum nostrorum oppositus & corporum pollicemur.

*Pro Ligario, Marcello, Deiotaro. Pro
Marco Marcello.*

A nece verò Cæsaris mirum in modum exultabat, & qui illum occidissent, eam gloriam consecutos esse dicebat, quæ vix celo capi posse videretur.

Philippica 2. Libro 9. Epistolarum ad familiares Epist. 28. eadem Cæsaris vocat divinum in Rempublicam beneficium.

Hæc est igitur QUARTA & postrema MONARCHIA. Quo quidem in loco notandum est, quomodo ex minimis initiis

paula-

paulatim ad summam potentiam creverit ea civitas, quæ à pastoribus condita, domina tandem evasit orbis terrarum.

De Victoriae populi Romani sic scribit Cicerone libro 3. in Verrem: Lugent omnes provincias: queruntur omnes liberi populi: regna denique jam de nostris cupiditatibus ac injuriis expostulant: locus intra Oceanum nullus est, neque tam longinquus, neque tam reconditus, quo non per hac tempora monstrorum hominum libido, iniquitasque pervaserit.

Nunc deinceps breviter, quantum licet, exponam, quemadmodum ab illo rerum fastigio sensim postea declinarit ad interitum.

Finis Libri primi.

JOAN.

JOANNIS SLADANI,

De

QUATUOR SUMMIS
IMPERIIS,

Liber II.

Cæsare interfecto, C. Octavius, qui Cæsaris sororis erat nepos, traductis ad se legiōnibus, acerbissime persecutus est illius percussores.

Dio. l. 46. Liv. Epit. 120. Appianus de bello civili lib. 3. Velleius l. 2. Suetonius.

a Et cām initio pro Republica viderat in M. Antonium arma sumere, tandem partitus imperium cum illo & M. Lepido, Triumviratum instituit, in quo b M. Cicero, qui vehementer Antonium oppugnaverat, trucidatus ab eo fuit, natus annos LXIII. cūm aetate annos octo mortem obiisset Q. Hortensius totidem annis natu major illo, sicut suprā dictum est.

a Appianus l. 4. Eutrop. lib. 7. Oros. l. 6. c. 18. b Philippica Ciceronis. De morte Ciceronis tradit Appianus l. 4. Liv. Epit. 120. Florus l. 4. c. 5. Plutarchus in vita. Dio l. 47. Eutrop. l. 7. Velleius l. 2. Valerius l. 1. cap. 4. & l. 5. cap. 3.

Ciceronem plane sefellerunt sua consilia: cūm enim à morte C. Cæsaris Rempublicam perturbarat Antonius, C. Octavianus, Cæsaris propinquum, viginti annorum

norum adolescentem, miris laudibus senatui Cicero commendabat, & suadere cœpit, ut non habitâ illius ætatis ratione, crearetur consul, adductis ex veteri memoria multis exemplis, quamobrem id fieri posset, refutatis etiam iis, quæ metuenda videbantur, fidem suam obligare se profitebatur senatui, semper illum talem fore civem, qualis tum esset, qualèmque eum maxime velle & optare deberent. Sed post ab illo destitutus, in Antonij manus devenit.

Philippica 3.

M. Brutus etiam graviter eum reprehendit, quod illi sic adularetur.

In libro Epistolarum ad Brutum, Epistola 16. cui initium, Particulam.

Cæterum in æmulatione imperii, nati, uti fieri solet, offenditionibus, cùm propter conjurationem in Octavium triumviratu jam antea motus esset, & relegatus M. Lepidus: bellum in Antonium alterum collegam suscepit Octavius, & ipsum atque Cleopatram, de qua supra diximus, post Aegiacam victoriam, expugnat ad Alexandriam, & ad mortem sibi ipsis inferendam adegit, & Ægyptum populi Romani provinciam fecit.

Sextus Aurelius: Imperia difficile concordiam custodiunt. Dio l. 49. Appianus l. 5. Vell. 2. Orosius l. 6. c. 18. Sueton. in Augusto c. 6. Dio l. 50, & 51. Florus l. 4. c. 11. Velleius l. 2. Plutarchus. Eutropius l. 9. Oros. l. 6. c. 19. Virg. l. 8. Horatius in Eped. Od. 9. Propert l. 3. Elegia 9. Etim lib. 4. Elegia 6.

Tradunt

a Tradunt autores, Ægypti fructus annuos fuisse, Ptolemaeo Aulete regnante, duodecim millia quinquaginta talenta: hanc summam nostri temporis b virti docti redigunt ad septuages & quinquies centena coronatorum aureorum millia. Cùm autem in populi Romani deditio nem venisset, multò putant fuisse fructuosiorem, propter Indiæ & Æthiopiam commercia.

a Strabo l. 17. ex Cic. b Budaeus doasse l. 4. Math. Hostius rei num. l. 3. As Diodorus Siculus, qui, ut ipse testatur, eodem Ptolemaeo regnante in Ægyptum ivit, longè à Cicerone dissentit, redditum enim Ægypti fuisse tantum 100. c. 10. et seniorum. Isaacus Casaubonus in commentario ad Strabonem.

Devidto & sublato Antonio solus per annos XLIIII. Rem publicam gessit Octavius, & ipsius imperii anno XXIX. conditi autem orbis termillesimo nongentesimo quinquagesimo quarto, sicut pleriq; numerant, natus est salvator noster Jesus Christus, cùm ante septem annos Herodes, cognomento Magnus, Templum Hierosolymæ dirutum redificasset magnifice centissimé.

Joseph. Antiq. l. 16. c. 14. & de bello Iudaico l. 1. cap. 10.

M. Antonius habebat in matrimonio C. Octavii sororem, sed amore captus Cleopatræ, cùm Asiam peragraret, illâ desertâ, duxit hanc uxorem, eaque res partim etiam bellum causam dedit.

Dio lib. 50.

Summus

Summus autem erat utriusque luxus, déque conviviis illorum atque deliciis & voluptatibus, incredibilia ferè prodiderunt autores: verùm is, quem dixi, fuit ipsorum exitus, vitæque finis.

Plutarchus in Antonio. Plinius l.9.cap. 25. Macrob. l. 3. c. 17.

M. Antonius erat M. Antonii, de quo suprà dictum est, oratoris clarissimi nepos.

C. Octavio regnante, populi Romani exercitus omnium primò bellum Germaniæ fecit in ipsorum finibus.

C. Julius Cæsar bis quidem profligavit Germanos, verùm in Galliis, nempe Arioustum in Celtis, & deinde ad Mosæ confluentem atque Rheni: post eam viatoriam exstructo ponte Rhenum transiit, sed paucis diebus ibi commoratus, exercitum in Galliam reduxit, pontemque rescidit.

Cæs. lib. 1. & 4. de bello Gallico.

Biennio deinde pōst, rursus ponte Rhenum transmisit, paulò supra eum locum, quo antea exercitum traduxerat, at tum planè constituit in Suevos proficisci: verùm per exploratores certior factus de rebus omnibus, & difficultatem veritus, inopiāmque comeatus, in Galliam se recepit, partem aliquam pontis rescidit, & in altera parte turrim atque castellum constituit, præsidiisque firmavit, nē sui redditus metum hostibus omnino tolleret.

Lib. 6. belli Gallici. Dio l. 39. & 40. Plutarchus in Cæsare. Orosius l. 6. c. 9.

Et

a Et hæc quidem solidum adversum Germanos geslit C. Cæsar, sicut ipse commemorat: Verum Oæavius, per Tiberium atque Drusum fratres, bellum Rhœtis intulit atque Vindelicis, & ex ubiis populi Romani sociis, eam Germaniæ partem, quæ Westphalia dicitur, invasit, duce Quintilio Varo: sed hunc ad intercessionem propè concidit Cheruscorum dux Arminius, inter Amisiam flumen & Luppiam. Ejus morte gravissimè perturbatum Virgilium, b Horatius carmine pulcherrimo consolatur.

a Lib. 4. & 6. de bello Gallico. Sueton. in Augusto c. 21. in Tiberio c. 9. Flor. l. 4. c. 12. Horat. l. 4. Ode 14. b Lib. 1. Ode 24. Cladis Variana historiam habent, Flerns l. 4. c. 12. Suetonius in Augusto c. 23. Vell. l. 2. Sextus Aurelius Victor. Dio l. 56. Tacitus Annal. lib. 1. & lib. de moribus German. Oros. l. 6. c. 21. Zonaras tomo 2. De loco edita hujus stragis recentiores diffentiant. Otto Frisingensis & Abbas Urspergensis, quique hos sequuntur, Picus in Staurosticho, Naucerus volum. 2. generat. 43. Huitenus, propè Augustam Vindelicorum pugnatum scribunt. Æneas Sylvius collocat pugnam ad Magantiam, Mucius lib. 3. propè Francofurtum Mani. Aventinus propè Dusburgam commissum prælatum affirmat lib. 2. Vestigia verò & monumenta indubitate in agro Lippiensis comitatus supersunt.

Drusus in Germania periiit, relictis filiis, Germanico, viro præstantissimo, & Claudio.

Dio

Dio l. 55. Sueton. in Tiber. cap. 8. Ovidius ad Liviam, l. 4. Ode 4.

Celebrat cum Horatius ode doctissima, sicut antè quoque diximus, & stirpem ipsius refert ad C. Claudium Neronem, qui consul cum M. Livio Salinatore secundum, fratrem Annibalis Asdrubalem, novas adducentem copias, ad Metaurum flumen concidit.

Cantabros præterea domuit Augustus, & Aquitanos & Pannonios, & Dalmatas, & Illyricos, & Salassios, Alpium incolas.

Sueton. in Augusto cap. 20. Dio l. 54. Europinus l. 7. Orosius l. 6. c. 21.

De deponenda quidem Imperii mole dicitur cogitasse non semel, sed cum inyicem reputaret, se privatum non sine periculo futurum, & illam arbitrio multorum temerè commitei, sententiam mutavit.

Sueton. cap. 28. Dio l. 52. Donatus in vita Virgili. Zonaras tomus 2.

Regni ipsius anno xxxiii. Herodes Magnus, quem M. Antonius, & ipse, tertio triumviratus anno, Iudeæ regem constituerant, mortuus est: & octavo post anno, filius ejus atque successor Archelaus, Viennam relegatus fuit in exilium, Gallie oppidum.

Joseph. Antiq. Judaic. l. 17. cap. 10. Zonaras tomus 1. Joseph. Antiq. Judaic. l. 17. c. 19. & de bello Judaico l. 3. c. 6.

Ad provinciarum Imperii tutelam legiones aliuisse scribitur Octavius xl. 1111, & in Egypto quidem terras, in Hispania

nia totidem, per Germaniam octonas. Quantus autem fuerit ejus rei sumptus annuus, nonnulli rationem inierunt, & ad centies atque vicies centena coronatorum aurorum milia ponunt, sic ut in singulas legiones annua ducenta septuaginta duo distribuant aureorum milia.

Oros. l. 6. c. 20. De legionibus Romanorum earumque stipendiis consule Dionem lib. 53. Tacitum lib. 4. Annal. De stipendiis miliuum videatur Tacitus lib. 1. Præter hos, legatur Budanus de asse, l. 3.

Legionem verò sex millibus peditum censent, equitibus quingentis.

Vide Fl. Vegetum de re militari l. 2. c. 6. Modestum de vocabulis rei militaris. Isidorum Etymolog. libro nono, capite 3. Suidam in voce λεγεων.

In Octavio valde prædicatur studium & liberalitas erga viros doctrina præstantes. Erant tunc præcipui nominis poetæ, Varius, Virgilius, Plotius, Valgius, Fuscus, duo Visci, Pollio, Mescala, Bibuli, Servius, Furnius, Horatius, qui sua scripta cupit illis probari, minime sollicitus, quid alii sentiant.

Horat. l. 1. Satyra 10.

Cæterum inde à M. Portio Catone & Africano majore, ad hoc usque tempus, perpetuâ quâdam serie clarissima Romæ fulserunt ingenia: sed hoc Augusti sæculum ferè postremum est, quod nativum illum linguæ Latinæ succum & sanguinem incorruptum retinuit: Nam deinceps paulatim magis atque magis fuit sermo vitiatus, donec in meram degeneravit

ravit barbariem, quæ ad hanc nostram usque memoriam adhæsit.

Lege Hadriani Cardinalis prefationum in librum de sermone Latino.

Cordubæ natos poetas pingue quoddam sonare Tullius ait, & peregrinum; quid de illis judicaturum fuisset putamus, qui centum & amplius post annis vixerunt, non Cordubæ nati soldam & educati, sed etiam Romæ.

Pro Archia. Repetit hoc Seneca suasoriā sextā.

a Cæterū, Tiberius, Octavii Augusti privignus & gener, & filius adoptivus, admodum invitus, ut quidem præ se ferebat, & vix tandem exoratus à supplicante senatu, principatum suscepit; & initio quidem nihil b solus agebat, dēq; rebus omnibus, quæ alicujus essent momenti, cum senatu communicabat, sed paulò pōst, Reipublicæ curā planè depositā, totum se voluptatibus tradidit.

a Tacitus I. Annal. Sueton. in Tiberio c. 24. Aurelius. b Suet. cap. 30. Suet. in Tiber. c. 41. & seqq. Ennepius l. 7. Tac. cū. Annal. l. 5. Dio l. 57.

Eo regnante, Armeniam Parthi occuparunt, Mœsiam Daci & Sarmatæ.

Sueton. cap. 41.

Galliam vastabant Germani: sed his incommodis nihil ipse movebatur.

Sextus Aurelius.

Ejus regni anno decimo quinto, Christum servatorem nostrum esse crucifixum, nonnulli tradunt, & magni quidem in re Theologica viri, sed eodem anno

Lucas baptisatum esse scribit à Joanne.

Cap. 8. Augustinus mortem Christi collocat in consulatum Rubellii Gemini & Fusii Gemini, de civit. Dei, l. 18. c. 54. Idem sensis Lactantius l. 4. c. 10. & Tertullianus contra Iudaos. Constat autem hos 15. anni Tiberii magistrorum obtinuisse. Vide præterea Alciatum l. 5. c. 11. parergon.

Floruerunt tunc M. Cocceius Nerva, pater & filius, Cassius Longinus, Jure-consulti.

Tacitus Annal. l. 5. Sueton. in Neronem cap. 37.

Tiberii pater fuit Tiberius Nero, qui C. Cæsari bello militarat Alexandrino.

Sueton. cap. 4.

Successit ei C. Cæsar Caligula, paren-
tis optimi Germanici pessimus filius, &
planè monstrum. Viginti tribus illis ans-
nis, quibus præfuit infinitam auri vim Ti-
berius collegisse scribitur, quam iste pri-
mo statim anno totam profudit.

Sueton. c. 39. in Caligula. De Cali-
gula legatur Dio l. 59. Eutropius l. 7. Au-
relius. Orosius l. 7. c. 5.

Ipsius regni anno secundo circiter, He-
rodes Antipa, Magni filius, intersector
Joannis Baptizæ, Lugdunum fuit missus
in exilium, & successorem habuit Herodem
Agrippam, qui Jacobum Aposto-
lum extinxit.

Joseph. l. 18. c. 14. & de bello Iudaico
l. 2. c. 8. *Euseb. hist. Eccles.* l. 1. c. 11. l. 2. c. 4.
Aitorum 12. *Joseph.* l. 20. c. 16. *Eusebius*
l. 2. c. 22. *Niceph.* c. 38. l. 2.

Caligula necato subrogatus est Clau-
dius

dius patruus. Is., ubi defecisset Britannia, profectus eō, & parte Insulae in ditionem receptā, domum rediit.

*Sueton. in Claudio c. 17. Dio lib. 60.
Eutropius lib. 7. Orosius l. 7. c. 6.*

Maxima fuit, eo regnante, passim inedia, quam ab Agabo pranunciatam fuisse, Lucas Evangelista commemorat.

Cap. 11. Astorum. Meminit hujus famis Joseph. Antiq. lit. 20. cap. 3. Epi- phanius heres. 48. & 66. Euseb. hist. Ec- cles. l. 2. c. 8. Oros. l. 7. c. 6. Ruffinus lib. 2. cap. 8. Xiphilin. in Claudio.

a Claudiī successor Nero Claudius non obscurè significabat, se quandōque sublaturum esse proorsus ordinem senato- rium. *b* Bo regnante, Britannia magnam cladem accepit, direptis ibi civibus atq; sociis populi Romani: Legiones etiam sub jugum miss̄ fuerunt in Armenia, & vix agrē rotentā Syria: deinde *c* Gallia defecit, autore Julio Vindice, ejus pro- vincia p̄fectoro, p̄dī etiam Hispania, duce Sergio Galba. Cūmque de recu- perandi amissis cogitaret, inque Galli- am pararet profectionem, reliqui etiam exercitus, quos habebat passim in pro- vinciis rebellarunt.

a Suetonius in Nerone c. 87. b Eu- trop. l. 7. Festus Rufus. c Sueton. cap. 49. Sueton. c. 42. Videatur Tacitus Annal. l. 13, 14, 15, & 16. Dionis Epit.

Quām fuerit immanis & effera ta bel- lūa norum est ex historiis: itaque judica- tus hostis à senatu, scipsum interfocit, adjuvante servulo.

93 DE MONARCHIA IV.

Eutropius 6. *Aurelius Victor.* *Oros.*
l.7. cap. 7.

Florebant eo tempore præter Sene-
cam, Lucanus, Persius, Silius Italicus,
poetæ: & hic quidem ultimo Neronis an-
no fuit consul.

Lilius Gyraldus ex Tacito. *Plin.* Se-
cundus l. 3. Epist. 7. ad Caninum.

a Ab eo tempore status Reipub. fuit ed
redactus, ut penes exercitum atq; legio-
nes populi Romani esset, creare Cæsarē;
hunc ad modum factus est etiam Cæsar
Vespasianus. b Nam qui per Mœsiam e-
rant, & Pannoniam, & Judæam, & Syriam
exercitus, ab A. Vitellio defecerunt, &
in Vespasiani verba jurarunt.

a Morem hunc sub Pertinace inolevisse
Zosimus l. 1. testatur. b *Tacitus An-*
nal. lib. 19. *Sueton.* in *Vitellio* cap.
15. *In Vespasiano* cap 6. *Orosius* lib. 7. c. 8.

Hic Achaiam, Lyciam, Rhodum, By-
zantium, Samum, Thraciam, Ciliciam, &
Comagenem populi Romani provincias
fecit, & Hierosolymam funditus delevit,
administrante bellum Tito filio.

Eutrop. l. 7. Oros. l. 7. c. 9. Sueton. cap. 8.
Aurelius Victor. *Tacitus* l. 21. *Josephus*
historia excidii Hierosolym. *Niceph.* l. 2.
hist. Eccles. c. 3. & seqq. *Eusebius* l. 3. c. 5. &
seqq. *Laftant.* l. 4. c. 21. *Zonaras* tomo 1.

Flavius Domitianus, cum Chattis, cum
Dacis, cum Sarmatis bella gessit, déque
iis triumphavit.

Sueton. in *Domit.* c. 6. *Aurel. Victor.*
Eutropius 7. *Orosius* lib. 7. c. 10. *Eusebius*
l. 3. c. 13. *Xiphilinus.*

Vixerunt tunc Statius, Juvenalis, Martialis, Poetae.

Titpius Trajanus à Nerva Cōtceio adoptatus, ac deinde Cæsar factus, Dacos bis rebellantes domuit, ac Romanę ditionis fecit, coloniāsque deduxit.

Dion. Cassius. *Dacicum bellum à Caninio Poeta tentatum Plinius meminit libro 8. Epist. 4.*

a In Armeniam & Parthos cum exercitu profectus, ditione & gratia sibi illos adjunxit, & Parthicus deinde vocatus est: Verūm pleriq; omnes ab eo subjecti populi, rebellarunt tandem, præcipue per Armeniam & Mesopotamiam. Parthi etiam regem ipsis datum ab illo repudiarunt, cùm in Italiam reverti cœpisset.

a Eutrop. l. 8. Festus Rufus. **b Dion. Cassius.** Legatur Anrelius Victor. Oros. l. 7. c. 12. *Xiphilin. Zonaras tomo 3.*

Ælius Adrianus Judæam rebellantem domuit: ejus causa belli fuit, quod Hierosolymæ, quam rursus habitari permisit, Jovi Olympio templum ædificasset, quam rem indignissimè Judæi ferebant.

Dion. Cassius in Adriano. Euseb. l. 4. c. 2. & seqq. Niceph. l. 3. c. 22. & seqq. Oros. lib. 7. cap. 3. Zonaras tomo 1.

a Gallias, item Germaniam, & Britaniā, & Hispanias invisit. Deinde Mauritiam, & Parthos, & Asiam, & **b** Græciam, pérque Siciliam Romam rediit: Inde rursus in Africam profectus Romāmq; reversus, denuò Græciam, Asiamq; petit, illinc in Arabiam contendit, & post in Ægyptum.

a *Melius Spartianus in Hadriano.*
b *Festus Rufus. Videatur Aurelius*
Victor, Xiphilinus.

Convocato senatu, commendavit eis Antoninum Pium, qui post eum factus Cæsar, pacem coluit, digne omnibus bene mereri studens, exteris reges atq; populos literis & humanitate in officio continuit.

Dion Cass. Aurelius Victor. Eutropius
l.8. *Iulius Capitoinus. Oros. l. 7. c. 14.*

Ejus tempore Jureconsulti floruerunt, Alburnius Valens, Tuscanus, Vindius Verus, Ulpianus Marcellus, Arrianus, Tertullianus, Salvius Julianus, L. Volusius Metianus.

Capitoinus in Pio.

a Antonino Pio successit filius M. Antoninus, cognomento Philosophus, qui propinquum L. Aurelium Verum, socium Imperii sibi sumpsit. b Per eum feliciter gessit Parthicum bellum: ipse domi & in urbe Rempublicam curans: Deinde mortuo Vero, solus imperavit, & in Germanos bene rem gessit: Marcomanos etiam opprescit, & Sarmatas, & Vandals, & Quados, qui Pannonias invaserant.

a *Iulius Capitoinus.* b *Eutrop. l. 8.*
Festus Rufus. Quadi usq; ad Germanos
nisi populi Peolomao, Tacito & alii. Hos
ipso, Austriaeos quidam putant, Silesios
indigitat Dubravus, Aventinus Marek-
felders (*Austria tractus populos*) vocat.
Quadi quondam Helvetii dicti sunt, Eutrop. Zosimus l. 5. Quados Saxonum pri-
rem facit. Dixit Quadus Sacden.

Plerique

Plerique enim omnes populi, inde ab Illyrico usque in Galliam, eo tempore contra nomen Romanum conspiraverant.

Oros. lib. 7. c. 15. Euseb. hist. Eccles. lib. 5. cap. 5. Niceph. l. 4. c. 13. Tertull. in Apologetico cap. 5.

Hujus laudatissimi principis filius flagitiosissimus, Commodus Antoninus, per legatos devicit Mauros atque Dacos: composuit Pannonias, Germaniam, Britanniam, imperium ejus recusantes, ipse intetim in omni genere turpitudinis & crudelitatis vitam degens.

Aelius Lamprid. Plura de eo Aurelius, Eutropius l. 8. Herodianus l. 1. Xiphilinus. Orosius l. 7. c. 9.

Septimius Severus, civile bellum geslit cum Nigro, qui Asiam, & cum Albino, qui Galliam ad defectionem solicitabat: cum Parthis feliciter pugnavit, Judæos per Syriam debellavit, Persarum regem Abagatum subegit, Arabas in ditionem accepit. Britanniam commissivit, muro utring; ad Oceanum ducto, per transversam insulam, & subactis populis, Britannia infestis, Eboraci vitam finiit.

Aelius Spartianus. Eutropius lib. 9. Aurelius Victor. Herodianus lib. 2. & 3. Oros. l. 7. c. 17. Xiphilin. Festus Rufus.

Ejus filius Antoninus Bassianus Caracalla bellum intulit Parthis & Armeniis. Hic est, qui Papinianum, prætorii præfatum, nolentem defendere parricidium, trucidari jussit.

Spartianus de causa nebul variet. Plu-

*ra apud Xiphilinum, Europ. lib. 8. Sex.
Aurelium Victorem. Herodian. l. 4. Fe-
stum Rufum.*

Viguerunt hoc tempore complures
Jureconsulti plerique omnes Papiniani
audatores, Tarruntius Paternus, Macer,
Terentius, Clemens, Menander, Archa-
dius, Ruffinus, Papyrius Fronto, Anti-
us, Maximus, Hermogenianus, Africa-
nus Florentinus, Tryphoninus, Justus,
Calistratus, Venuleius Celsus.

Lampridius in Severo.

Interfecto Caracallæ successit Macri-
nus, qui parùm feliciter pugnans cum
Artabano, Parthorum rege, cùm legio-
nes animadverteret ad Heliogabalum
Bassiani filium inclinare, pacem fecit.

*Julius Capitol. Herodianus lib. 4. & 5.
Eutropius l. 8. Orosius l. 7. cap. 18. Aure-
lius Victor, Xiphilin.*

a Alexander Severus, fædissimi homi-
nis Heliogabali successor, vir strenuus,
Artaxerzem, Persarum regem, ingenti
prælio vicit, Mesopotamiam recuperas-
vit, deperditam ab Heliogabalo: per
legatos in Mauritania, in Illyrico, in
Armenia feliciter belligeravit: in Ger-
mānos deinde profectus, qui b Galliam
vastabant, à quibusdam suis militibus in-
terfectus est.

a Lampridius in *Alexandro*. Herod. l. 6.
Artaxerzem Orosius, Eutrop, & Cassiodo-
rus *Xerkem* nominant. b Lamprid.
Anrelius. Oros. l. 7. c. 18. Eutrop. lib. 8.

Huic erat familiaris admodum Ulpia-
nus Jureconsultus, Papiniani discipulus.

Vix-

Vixerunt tunc etiam Paulus, & Pomponius, & Modestinus.

Eutrop. l. 8. Festus Rufus. Lampridius in Alexandro.

Alexandrum excepit Maximinus. Is totis viribus in Germaniam profectus, non solum Romano & milite, sed Mauris etiam, & Osdroennis, & Parthis, quos Alexander habuerat, usus est: Vicos Germanie longe latèque incendit, hostium vim magnam concidit, ac multò plures cepit, militemque reduxit opulentum. Germania pacata, Syrmium venit, & Sarmatis bellum inferre cogitabat: nec id modò, sed etiam ipsius erat propositi, regiones illas omnes, quæ sunt sub septentrionibus, ad Oceanum usque, Romano subjecere Imperio; sed offensus & crudelitate illius exercitus, Gordianum summarei præficit, eamque rem senatus, qui & ipse Maximinum oderat, habuit ratam, & illum Reipublicæ hostem pronunciat. c Hoc factum vindicaturus ille, habita concione ad exercitum, Romanam contendit quo cognito, senatus Pupienum & Balbinum Imperatores declarat: & Pupieno quidem belli tradit administrationem adversus Maximinum, qui, Aquileiam obsidens, a suis militibus, una cum filio quiescens in tabernaculo, fuit interfactus.

a *Fulvius Capitolinus.* b *Capitolinus in Gordianis.* c *Eutropius l. 9. Herodianus l. 8. Orosius l. 7. cap. 19. Aurelius Victor. Euseb. lib. 6. cap. 21. Niceph. lib. 5. cap. 25. Zosimus lib. 1.*

Post huc, & Pupieno & Balbino per seditionem militarem occisis, cum biennio regnassent, ad Gordianum adolescentem rerum summa delata fuit.

a *Julius Capitolinus in Balbino.* *Pupienum multi Maximum putant.* *Capitolinus.* *Eusebius, l. 5.* *Zosimus, l. 1.*

a Is quarto sui imperii anno, per Masiam atque Thraciam in Persas profectus est, in iisque locis populi Romani hostes profligavit: inde per Syriam venit Antiochiam, quæ tum à Persis tenebatur: illic frequentibus præliis decertavit, & Saporem Persarum regem ejicit, ita quidem, ut b Perse, qui jam propè formidabiles erant Italiz, suos intra fines recipere sese ceperentur. Sexto demum Imperii anno circumventus à Philippo, prætorii præfetto, qui c milites ad seditionem concitaverat, interfactus est.

a *Capitolinus in Gordianis.* b *Zosimus l. 1.* c *Festus Rufus.* *Aurelius. Euseb.* l. 9. *Orosius l. 7. cap. 19.* *Pomponius Laetus in compendio Rom. hist.*

a Idem fuit etiam exitus Philippi, qui contra Scythas, Romanorum sociis ac municipiis inferentes bellum, legatos cum exercitu misit.

a *Zosimus l. 1.* *Aurelius. Eusebius l. 9.* *Orosius lib. 7. cap. 20.* *Pomponius Laetus.* *Primus hic Christo fidem dedidit.* *Eusebius lib. 6. c. 27.* *Nicoph. lib. 5. c. 25.*

Hic successorem habuit Decium, qui a legionibus Illyricis factus Caesar, affidente postea senatu, primum Galliz motus composuit. Deinde Republica se natui

naturi commendata, profectionem unde cum filio, a Imperii socio, de senatus voluntate, suscipit in Scythes, qui terra marique Thraciam, & alia Imperii loca vastabant: & præliis aliquot vicit, hoc in angustias locorum redacto, plenam victoriam reportasset, nisi Gallus Hostilianus, extremæ Mesie praefectus, consilium illius ad hostem enunciasset: quod factum est, ut, prælio commisso, pater & filius ex insidiis circumventi interficerentur.

a Zosimus lib. 1. Sexius Aurelius Eutrop. lib. 9. Euseb. Eccles. hist. lib. 7. cap. 1. Niceph. l. 5. c. 25. Pomponius Laetus.

a Gallus deinde, Cæsar factus a legione una & militum reliquiis, qui superstites erant, pacem cum b Scythis fecit, populo Romano turpem & ignominiosam, quando tributum eis dependere promisit, rem inauditam, & tanti nominis maiestate prorsus indignam. Itaque ferociores facti Scythes, rupto fædere, populabantur Dardaniam, b Thraciam, Thessaliam, Macedoniam, nec id modò, sed Asiam quoque, vastatis & deletis quamplutimis urbibus. Demum Scytharum exemplo multi alii facti sunt Romanorum hostes, complures etiam rebellaverunt. In Syriam penetrabant Parthi, & Armeniam occupabant, fugato ipsorum rege Tyridate.

a Zosimus lib. 1. b Pomponius Laetus.

a Scythes vero tam erant insolentes, ut etiam Italas minarentur: & magna perfecturi

persecuti videbantur, nisi *Æmilianus*, *Mæsius* præfetus ad oram Sarmaticam, confirmato suo milite pollicitationibus & spe præmiorum illos fudisset, ac longissime persecutus, ipsorum quoque fines diripuisset: hac de causa *Cæsar* fuit salutatus à milite, *Gallus* autem eo cognito, præfetus, ut obfisteret, unà cum filio *Volumiano*, imperii socio, fuit interfactus.

a Pomp. Eas. Enirop. lib. 9. Oros. lib. 7. cap. 21. Aurelius Victor.

a Hoc tempore *Cyprianus* floruit, Episcopus Carthaginensis, cujus extant, inter alias multas, epistolæ quædam ad *Lucium Episcopum b Romanum*, quem fratrem vocat, & collegam: multò autem plures ad *Cornelium*, ubi conqueritur, inter alia, de iis, qui propter delicta condemnati ab *c Africanis Episcopis*, & sacerdotio dejecti Romam confugerant, amplioris cognitionis causa. Nam æquum esse dicit, ut quo loco crimen est admissum, ibi causa disceptetur; singulis enim pastoribus attributam esse portionem gregis, de qua sint rationem redditori domino: non ergo scindendam esse concordiam Episcoporum, neque despiciendum iudicium eorum, qui per Africam de causa jam statuissent.

*a Euseb. lib. 7. cap. 3. Niceph. L 6. c. 7.
b 1. Tom. Concil. pag. 369. cum seqq.
c Epistola cujus initium est: Legi literas tuas pater. pag. 381. Vide in Epist. Cypriani lib. 3. juxta editionem Pamelii.*

a Interim exercitus alter, qui in Alpibus erat, *Valerianum*, nobili genere natum,

tum, Cæsarem crebat: quod cùm Æmiliani milites audissent, nè turbis implicarentur, suum Cæsarem interficiant, & ad Valeriani partes transeunt.

a Pompon. Latus. Eutrop. l. 9. Aurel. Oros. l. 7. c. 21. Zosimus l. 1.

Æmilianus datus ad senatum literis, cùm Imperator factus esset, promiserat se liberaturum Thraciam, & Mesopotamiam ab hostibus, recuperaturum Armenias, & depulsurum undique hostes Romanini nominis.

Pomponius Latus.

a Valerianus in bellum Persicum profectus, culpa cuiusdam sui ducis captus fuit à Sapore, Persarum rege, quem vicii principes, atque populi confederati hortabantur, frustrà tamen, ut captivum dimitteret: hoc enim esse Romanorum fatum, ut victi multò fortius resistant.

a Trebellius Pollio in vita. Eurr. lib 9. Festus Rufus, Aurelius Victor. Oros. lib. 7. c. 22. Euseb. lib. 7. c. 9. Nicoph. c. 10. l. 6. Zosimus l. 1.

a Capto Valeriano, successit ejus filius, Gallienus. Hic totum se voluptatibus dabat, neglecta Republica, sic quidem, ut milites, qui passim per provincias erant, novos Imperatores sibi deligerent, per Galliam, Hispaniam, Pannonias, Illyricum, Ægyptum, Africam, certissime in locis, qui tamen omnes partim ab illo, partim civilibus inter ipsos dissidiis oppressi fuerunt.

a Trebell. Poll. Videatur Pollonus historia de 30. Tyranno, eorumque muruis lanienti.

Ipsius

a Ipso regnante, Gothi Thraciam occupant, Macedoniam vastant, Thessalicam obsident, Scythæ in Bithyniam, & Cappadociam, & Asiam invadunt, & ab Euxino Ponto in Istrum deveni, Romanorum municipiis vim faciunt.

a Ennrop. lib. 9. De Gallieno Aurelius Victor. Festus Rufus. Euseb. lib. 7. cap. 18. Zosimus lib. 1.

a Ejus verò tanta sociordia fuit, ut cum de provinciarum defectionibus, & publicis calamitatibus audiret, ridiculè semper & contemptim responderet, quasi respublica nihilominus consistere, suāq; dignitatem retinere posset, nec idē facta sic ejus deterior conditio: contemptus igitur tam domi, quam foris, ob dedecorosum vitæ genus, Reipublicæ quamplurimos conciliavit hostes: ac Scythæ quidem, & Gothi, cūmque his permixti quamplures alii populi erant tum in armis, ac in pernicie populi Romani conjuraverant, circiter CCCXX. hominum millia, sed hos omnes in Mæsia, multisq; aliis in locis, debellavit tandem Flavius Claudius, qui interfecto Gallieno successerat, vir magnæ virtutis ac dignus longiori vita.

a Pollio. b Pomponius Lætus. Trebell. Pollio in vita. Eutropius 9. Orosius lib. 7. cap. 23.

a Post Claudium fuit Aurelianus, quoniam ejus erat perspecta virtus, quam regnante Claudio, multis locis in hostem declaraverat. Is per Insubriam bella gerit, & cum Marcomanis confixit, dubiè

bic quidem igitur & periculosus, verum feliciter tandem, postquam illius mandatu, libris inspectis Sibyllinis religionem senatus procurasset: Romam inde profectus, & multatis nonnullis, ob seditionem excitatam, se absente, bellum suscepit, ut, quae sunt ad orientem solem, & in Syria, provincias recuperaret: quas Zenobia, fortis & animosa fœmina, suorum liberorum tutrix, obtinebat, ab Odenato conjugi sibi relata, qui Galieno Cæsare, multa fortiter ac præclarè iis in locis gesserat.

a Flavius Vopiscus. b Zosimus lib. 1.
Eutropius lib. 9. Aurelius Victor. Festus Rufus. Pollio in vita 30. Tyrannorum, Oros. l.7. c.23. Procop. de bello Persico l.2.

Quacunque transiret Cæsar, hostes populi Romani fudit, in Illyrico, in Thracia ceterisque in locis, ac demum in hostilem regionem ubi venisset, post variam, & periculi plenam dimicationem viet, & reginam cepit, quæ Persarum & Armeniorum auxiliis confusa fortissime repugnaverat. Ejus autem regionis, quam debellaverat, præcipua erat civitas Palmyra: cumque Cæsar ex Asia rediisset in Europam, Palmyrani rebellaverunt, occiso duce, & militibus in praesidio collocatis. Reversus igitur eò, captam urbem revertit, interfectis omnibus, & ita quidem, ut nec ætati parceret ulli, neque sexui.

a Zosimus lib. 1. Palmyra Syria urbs olim Hadrianopolis vocata fuit, teste Stephano. Syrorum quoque lingua Thadamus dicta fuit, ut tradit Baptista Egnatius.

Ægyptum deinde, quæ cum defecerat, recepit, & Gallias denuò Romanæ ditionis fecit: post Romæ triumphavit, inde per Illyricum profectus, Persis bellum indixit: sed in itinere à suis familiaribus est interfactus.

Aurel. Pompon. Latus. Zosimus lib. 1. historie nova.

a Ab ejus interitu fuit interregnum aliquandiu, quod post Romuli mortem acciderat nunquam. Tandem successit Tacitus, qui paucorum mensiam Imperator, nihil memorabile perfecit: hunc senatus oraverat, nè moriens, liberos suos, verùm aliquem spectatæ virtutis ac probitatis virum, imperii successorem faceret. Is b fuit Probus, qui tam ab exercitu, quam à senatu confirmatus, Galliam recepit, & Francones Germanos, qui illam obtinebant, multis præliis devicit.

a Fl. Vopiscus. b Romana historia autores Francos non Francones scribunt. Vopiscus, Aurelius, Eusebius lib. 9. Pompon. Latus. Oros. l. 7. c. 24.

In Illyrico Sarmatas aliásque gentes concidit, & in itinere facto per Thraciam, barbaros populos, Romani nominis terrore, a & rerum gestarum magnitudine, sibi devictos reddidit: Asiam pacavit, & Parthorum regem ad petendam pacem sola nominis sui fama excitavit: pacem cum Persis fecit, ac inde in Thraciam revertit, & externos populos devictos in Romanum solum transtulit: ex quibus aliqui fidem servarunt, alii contra, quos tamen omnes magna ex parte post

pèst oppressit. Et cùm rebelliones per Galliam, Hispaniam atque Britanniam sedascer, iter ingressus per Illyricum, ut Persis bellum inferret, à suis insidiōse fuit interfēctus.

a Zosimus lib. I. Oros. l. 7. c. 14. Pomponius Laetus.

Florebat tum Respublica, longè latēque pacatis undique populis, itā quidem, ut Probus aliquando diceret, brevi futurum, ut legionibus atque præfidiis nihil esset opus: hoc illius dicto, milites offensi, judicabant ē medio tollendum esse.

Vopiscus. Euseb. hist. Eccles. l. 7. copite 24.
Post eum subiit Carus, qui Sarmatas, morte Probi factos insolentiores, & Italiae minitantes fregit, inquè Persas proficisciens Mesopotamiam cepit, longiusque profecturus interiit.

a Vide orationem Synesii de regno ad Aiacadum. Vopiscus in vita. Sextus Aurel. Europ. lib. 9. Pomponius Laetus. Orosius lib. 7. cap. 24. Festus Rufus.

Ex filiis natu minorem, Numerianum, a militiæ secum habuit, alterum, Cari num, Gallis præfecerat: Numerianus à socero suo fuit occisus, in ciūisque locum venit Diocletianus: cum eo præliis aliquot conflixit Carinus, adipiscendi imperii causā, sed victus, occubuit. Diocletianus, propter nascentēs non in uno loco turbas ac sed tiones, collegam fibi sumpxit Maximianum. Is Galliam commotam pacavit, & Africam. Diocletianus autem Ægyptum, interfectis tur-

barum autoribus. Britanniam quoque decimo post anno, quam deteggerat, recepit: & ut firmior esset Reipublicae status, neve propter imperii successionem novi motus excitarentur, Galerium adoptavit, Maximianus autem Constantium Chlorum.

a *Vopiscus in vita Numeriani & Carini. Europ. l. 9. Aurelius. Orosius l. 7. c. 24.*
b *Europ. l. 9. Sex. Aurel. Festus Rufus. Europ. 9. Oros. l. 7. c. 23.*

Contra Narsem, a Persarum regem, missus a Diocletiano Galerius, inteliger pugnavit, amissa majore parte exercitus, sed iussus redintegrare bellum, ingenti prælio superavit hostem, & longinus, quam quivis aliis Imperator, excepto Trajano, iis locis progressus, capta Ctesiphonte, totam Assyriam domuit, & quinque trans Tigrim flumen provincias, quæ Trajano Cesare defecerant, recepit.
a *Festus Rufus. Eusebius. Pomponius Latus.*

Per Asiam, rebus compositis, in Europam Diocletianus rediit, in qua pacatum erant Scythæ, Sarmatæ, Alani, Bastaæ, Capi, Catti, Quadi. Postea tum ipse, tum Maximianus, abdicato magistratu, suos consortes, de quibus ante diximus, Imperio proficiunt, Constantium quidem Galliis, Britannis, Hispaniis, Italiæ, Africæ, Galerium autem Illyrico, Græcis & Asis.

Oros. lib. 7. c. 25. Eusebius in fine noni libri. Euseb. l. 8. c. 26. Socrates l. 1. c. 1. Pomponius Latus.

¶ Hoc

a Hoc tempore Romæ fuit Episcopus, Marcellus, cuius extat decretum, Episcopis non licere convocare Synodum, absque Romanæ sedis autoritate, non licere item damnare ullum Episcopum, qui Romanam provocarit.

a Tomo I. concil. pag. 457. editionis Veneta. Repetitur 2. quest. 5. ad Romanam Ecclesiam. Dist. 17. c. Synodum Episcorum.

Erat hujus etiam, sicut aliorum ante ipsum, afflita tenuisque fortuna, cum Cæsar cum persequeretur Maxentius. Itaque facile colligi potest, an in his angustiis atque latibulis tantum ille sibi sumpererit, ut ejusmodi faceret decreta.

Damasus in vita Marcelli.

Constantio tandem Eboraci mortuo, Galerius adoptavit Severum & Maximianum.

Oros. lib. 7. capite 25. Eustrop. lib. 10. Sextus Aurelius.

Interea milites prætoriani Maxentium Romæ salutant Cæsarem.

Eustrop. lib. 10. Aurelius Victor. Socrates l. 1. c. 1. Zosimus l. 2. Pomponius Latrus.

Interfecto Severo, Maximianus Imperii collegam assumpit Licinium.

Eustrop. lib. 10. Socrat. l. 1. c. 1. Pomp. Latrus.

a Inter hos magni fuerunt motus, ideoque nobiles Romani Constantium Constantii filium in Galliis agentem evocant, ut urbem à tyranide Maxentii liberaret. Ille cum parte copiarum in Italiam profectus commisso prælio vñ-

cit, & tandem ad urbem Romanam exercitum Maxentii plane concidit.

a Eutrop. lib. 10. Pomp. Latus. Socrat. lib. 1. cap. 1. Eutropius lib. 10. Oros. lib. 7. cap. 28. Euseb. histor. Eccles. lib. 9. cap. 8. lib. 1. de vita Constant. cap. 32. Socrat. lib. 1. cap. 1. Zosimus lib. 2. Pomponius Latus. Meminit Prudentius Poeta.

Tandem etiam cum Licinio bella ges-
sit, qui prælio vixus, & plerisque omnibus exosus; à militibus demum fuit inter-
fectus.

Sext. Aurelius. Eutrop. lib. 10. Oros. l.
7. cap. 28. Eusebius in vita Constantini
Magni, lib. 2. cap. 18. Niceph. lib. 7. cap. 45.
Socrat. l. 1. c. 2. Zosimus lib. 2.

Ejus belli causam fuisse nonnulli scri-
bunt, quod Christianæ professionis homi-
nes acerbè Licinius persequeretur, cùm
quidem persépè rogatus esset atque mo-
nitus à Constantino ne faceret.

Euseb. l. 10. c. 8. Socrates l. 1. c. 2. Sezo-
menus lib. 1. c. 7. Niceph. l. 7. c. 44. Pom-
pon. Latus.

Nam inde à resurrectione Christi ad
hanc ætatem usque per annos ferè tre-
centos, qui Christum profitebantur, va-
riè fuerunt affliti. Nam ut illa præter-
mittam, quæ sacra scriptura a de Stephano,
de Jacobo fratre Joannis, b de Petro
captivo, sed per angelum liberato com-
memorat, c ut Paulum quoque taceam,
qui & ipso graviter Ecclesiam Dei perse-
cutor est, & postea cónversus, nullum
non periculorum genus adiit propter
Christum: Romani quoque Cæsares hor-
rendas

rendas & immanes excitarunt Janienas, Nero, & Domitianus, Trajanus, Septimus, Severus, Maximinus, Decius, Valerianus, Aurelianus, Diocletianus, Maximianus.

a Att. c. 7. b Cap. I. c Cap. 9. d Au-gustinus de civit. Dei. l. 8. c. 52. De his persecutionibus vide scriptores Ecclesiasticos, Eusebium, Nicephorum, Severum Sulpitium

Rerum autem potitus Constantinus, & veram complexus religionem, portus extitit atque refugium Christianis.

Quomodo Constantinus ad Christianismum amplexandum adductus sit, scribit Zosimus lib. 2. longè aliter, ac Ecclesiastici scriptores, rem explicans.

Tunc primām etiam Episcopi Romani cœperunt esse in tuto: nam hucusq; plerique omnes fuerant affecti suppliciis.

Numerantur autem inde à Petro, quem ipsi primum fuisse volunt, ad hoc usque tempus triginta tres, horum decreta sunt a in libros inserta conciliorum: sed ex iis pleraque tam sunt levicula, tam nugatoria, tam aliena prorsus à sacris literis, ut credibile sit ab aliis longo post tempore fuisse conficta. Sin autem vera sunt, & ab illis emanarunt, tunc sanè, quod vanicinando b Paulus dicebat, filium illum perditum hominemque peccati, jam tum operari cœpisse mysterium iniquitatis, rectissimè videtur hanc etiam ad partem accommodari posse.

a Tomo primo concil. b 2. Thessal. 2.

Anacleto, qui ponitur quartus à Petro, tribuitur, & extas decretum, quo

statuit Ecclesiam Romanam esse mandatum & institutione Christi, caput aliarum Ecclesiarum.

*i. tomo. concil. pag. 309. Repetitur,
Dist. 22. c. Sacrosancta. iuem Dist. 21. c. In
novo.*

a Alteri post cum, Alexandro, decretum ascribitur, quo mandat, ut aqua cum sale consecretur, ad expurgandum populum, & amoliendum insidias Diaboli

*a i. Tomo Concil. pagina 316. Epist. 1.
ad omnes Orthodoxos. Exsicat de cons. dist.
3. c. Aquam cum sale.*

Quæso, quantūm ista differunt ab Apostolorum illa maiestate, quantūm autem à Joannis Evangelista scriptis, qui propè ad hoc usque tempus, statem produxit?

a Euseb. lib. 4. cap. 25. De obitu Joannis Evangelista nihil certi extat. Hieronymus breviter ait Joannum anno 68. post passionem Domini anno Ephesi mortuum. Suidas ad annum atatis 120. pervenisse referit.

Hæc duo posui solum, ut de reliquis judicium fieri possit: nam fœtē sunt ejus generis, & ambitionem aperte præseverant, & ut sermo est illotus, ita quoque res ipsa nihil habet salis, quæ in Ecclesiæ ministris Paulus requirit.

Ad Colos. 4.

a Huc etiam pertinet illud Constantini Cæsaris edictum, quod suis libris inseruerunt, ipsorum potentiaz videlicet fundamentum atque robur. Nam quæ ponitur ibi liberalitatis illius immensa causa & occasio,

occasio, falsi redargui potest ex historiis atque convinci.

Dicit. 96. Constantin. In vetustis-
ribus exemplaribus Decreti Gratiani non
existat donatio Constantini M. ut anno-
tatur Centuria 4. Histor. Eccles. Otto Fries-
sing. l. 4. scribit fuisse Gratiani tempore,
qui donationem illam fictam asseverarent.
Impugnarunt publicis scriptis hoc com-
mentum Marsilius Patarinus in libro suo,
cui titulus Defensor pacis. Nicolaus Cusa-
nus Cardinalis l. 3. cap. 2. de concordia
Catholica. Aeneas Sylvius in suo Dia-
logo. Volateranus, Laurentius Valla, Ludol-
fus de Babenberg, de jure regni Imperii
Romani, cap. 13. Joannes de Paris in tra-
ctatu de potestate regia & Papali. Marti-
nus Lutherus. Item Hortmannus in Bru-
to fulmine. Theophilus Banostius l. 10. de
Politia civitatis Dei, cap. 11. Defendunt
hanc ementitam donationem Augustinus,
Steuchus, Eugubinus duobus libris contra
Vallam scriptis, & Boethius Epo. Friesius
l. 2. Heroicarum questionum. Joannes A-
ventinus l. 5. Henrico 4. Imperante fabu-
lam donationis Constantini primum
excogitatum affirmar, quod ab illorum
temporum statu non alienum videtur.

Deinde, ut maximè fuerit Cæsar pro-
fusus, uni sibi fortasse potuit hoc ipso jus
suum imminuere: successoribus autem,
æ quali potestate præditis, & Reipublicæ
rutoribus, non potuit. Nam qui jus & im-
perii vestigalia deteriora facit, patriæ
pater appellari non debet, & par pari
præscribere non potest, aut præjudicare.

I. 4. D. de recept. arbitr. Item in l. 58. D. de
Judic. & l. ille 13. S. tempestivum D. ad S.
C. Trebellian.

Constantini Cæsaris mandatu, Niceæ
urbe Bithyniæ, fuit indicum & habitum
concilium longè frequentissimum, in
eoque dogma damnatum Arrii, qui Chri-
stum negabat ejusdem esse cum patre
substantiæ.

Orosi. l. 7. c. 28. Eusebius de vita Con-
stantini M. lib. 3. cap. 6, 7. Niceph. l. 8. c. 4.
& seqq. Theodoreus lib. 1. cap. 7. & seqq.
Socrat. lib. 1. cap. 5. Sozom. lib. 1. cap. 16.
Ruffin. l. 10. c. 2. Zonaras tom. 3.

Non ex Europa tantum & Asia, sed ex
Ægypto etiam atque Lybia convenisse
et scribantur Episcopi.

Hinc Augustinus libro de Baptismo c. 18.
Nicenum Concilium orbis terra concilium
nominat.

Decretum inter alia fuit, ut per Ægy-
ptum, Lybiam, Pentapolim, vetus con-
suetudo servetur, nimirum ut hi omnes
Alexandrino subsint Episcopo, cum Ro-
manus etiam Episcopus hunc morem
usurpet & retineat: Item ut Antiochia
exterisque provinciis & Ecclesiis, inte-
gra maneat sua cuique privilegia.

Tom. 1. concil. cap. 6. Decretor. concilii
Nicen. pag. 485. nem 568, & 578.
Dist. 65. cap. Mos antiquus.

Post hanc Synodum, Eustathio quo-
dam autore, natae fuerunt opiniones pra-
væ, de vitando matrimonio, de novo &
inuisitato genere vestitus, de non edendis
carnibus, de relinquendis possessionibus.

Dist.

Diss. 16. cap. prima annotatio. Athanas. orat. 1. contra Arrian. Basilius Epist. 74. Socrates l. 2.c.47. Niceph. lib. 9. cap. 16. Sozomenus l. 3. cap. 13.

Cum ergo plerique conjuges divortium facerent, & servi, relictis dominis, ad novum illum ac religiosum vestitum, uti vocabant, configarent: idem quoque facerent mulieres, desertis maritis: cum ii, qui carnis vescabantur, item Ecclesiæ ministri, qui duxerant uxores, vulgo despicerentur, tanquam impuri & ingratii Deo, Gangæ, oppido Paphlagoniæ, fuit habita Synodus, in eaque damnati, qui sic docerent atque sentirent.

Hujus concilii Canones Decretis Graianis fere omnes inserti sunt. Diss. 30, 31, & 43. Canones Concilii Gangrensis extant 20. tomo 1. conciliorum pag. 609. subscripsione Episcopi 16.

Salutatus amplissimè à senatu populoque Romano Constantinus, propter restitutam Reipublicæ pacem, ad externa bella totum sese convertit, multisque præliis Gothos atque Sarmatas vicit, Thraciam diripientes: deinde jam ætate gravis, bellum indixit Persis, Mesopotamiam vastantibus, & in Asiam ubi venisset cum exercitu, sumpto pharmaco, valitudinis curandæ causâ, vitam finiit, non absque veneni suspicione.

Europ. lib. 10. Sozom. lib. 2. cap. 32. Festus Rufus. Enseb. de vita Constant. l. 4. cap. 56. Europ. 10. Sextus Aurelius Oros. lib. 7. cap. 28. Socras. lib. 1. cap. 26. Sozom. lib. 2. cap. 32. Niceph. l. 8. cap. 54.

¶ 55. August. lib. 5. cap. 22. de civit. Dei. Pompon. Latus.

Hic ille est, qui cognomento dicitur Magnus, & qui Byzantium, urbem Thraciarum, suo de nomine vocavit, eò translata sede regiâ.

*Eutropius l. 10. Oros. l. 3. c. 13. l. 7. c. 28.
Socrates l. 1. c. 12. Sozom. l. 2. cap. 2. Augustinus lib. 5. cap. 25. de civit. Dei Zosimus lib. 2.*

Cœpit autem regnare ad annum à natali die Christi, circiter trecentesimum duodecimum. Cometes inusitatæ magnitudinis mortem ejus antecessisse dicitur.

Eutrop. lib. 10.

Tres reliquit filios, Constantium, Constantium, Constantem: hæc inter divisum fuit Imperii corpus: Constantino pars obtigit Alpium, Gallia, Hispania, Britannia, Orcades, Hibernia, Thyle: Constanti, Italia, Africa, cum Iusulis, Illyricum, Macedonia, Achaia, Peloponnesus, Græcia: Constantio Asia & Thracia.

*Aurelius Victor. Eusebius l. 4. c. 51. de vita Constantini M. Niceph. lib. 8. cap. 54.
Zosimus lib. 2. Pomponius Latus. Non satis autem convenit, diviseritne Constantinus ipse hereditibus imperium, an ipsi post ejus mortem sorte id fecerint. Vives ad cap. 25. l. 5. Augustini de civit. Dei.*

Constantinus eâ divisione non contentus, bellum intulit fratri Constanti: jämque peregerat Aquileiam: ibi congressus cum copiis Constantis, amissò exercitu confuditur.

Eutropius

Eutropius lib. 10. Aurelius Victor. Orosius l. 7. c. 29. Socrates l. 2 c. 3. Zosimus lib. 2. Pompon. Laetus.

Constans, qui interea cum Getis & Sarmatis in Dacia belligerabat, post eam victoriam, de qua diximus, in Italiam venit, & superatis Alpibus, in Galliam penetravit, & biennio ditionem omnem mortui fratri obtinuit: sed paulò post infidis & fraude Magnentii fuit interfactus.

Pomp. Lat. Aurelius Victor. Eutropius lib. 10. Oros. l. 7. c. 29. Socrates l. 2. c. 20. Sozomen. l. 4. cap. 1. Niceph. lib. 9. cap. 29. Zosimus lib. 2.

Hunc Magnentium milites antea definiti ac præmiis allecti, salutarunt Imperatorem.

*Aurelius Victor. Eutropius lib. 10. Oros. l. 7. c. 29. Socrates l. 2. c. 20. Zosimus per jo-
cum Imperatorem factum, scribit, lib. 2.*

È re cognitā, Constantius, ex tribus fratribus adhuc superstes, reliquo per Asiam legato patruele & sororio suo Gallo, magnis cum copiis in Italiam, ac inde in Galliam accedit, & hostem ingenti prælio vincit. Elapsus autem Magnentius, de pace legatos mittit, sed rejectus à victore, denuò præliatur & infeliciter quidem: itaque Lugdunum fugiens, cùm suos etiam comites insidiari sibi videret, nec quò se reciperet, haberet, mortem sibi concivit ipse.

*Sexius Aurelius. Eutropius lib. 10. Orosius l. 7. c. 29. Socrates l. 2. c. 27. Sozomen. l. 4. c. 6. Niceph. l. 9. c. 32. Zosimus lib. 2.
Pomp.*

Pomponius Latus. *Ashanasius*, in *Apolo-*
gia ad Constantium Cæsarem, scribit Ma-
gnentium *Fudam* imitatum, eodem mortis
genere sibi ipsi carnificem factum, *Aurelius*
gladio incubuisse refert.

a *Constantius* deinde, *Gallum*, pa-
truelem, *legatum suum* per *Asiam*, ut
dictum est, abutentem *Imperio* ac *pote-*
state, cùm alia ratione sanare non pos-
set, *interfici mandat*: pòst in *Asiam* re-
dit, *perfecturus bellum Persicum*, quod
propter factionem b Magnentii, ut suprà
diximus, *intermisserat*.

a *Sextus Aurel.* *Eusebius lib. 10. Oros.*
l. 7. c. 29. b *Am. Marcellinus lib. 14.*
Socrat. l. 2. c. 27. Sozom. l. 4. c. 6. & 5. c. 2.
Niceph. l. 9. c. 82. Sof. lib. 1. Pomp. Latus.

Et quoniam sub hoc ipsum tempus,
Germani factâ impressione, *Galliam* va-
stabant, alterum suum patruellem, *Julianum*, *Galli* fratrem adoptavit, & *Gal-*
lie tutelam illi commisit.

Marcell. lib. 15. Sozom lib. 5. cap. 2. Zo-
fimus lib. 3.

Julianus feliciter administratâ re-
multisque præliis *victor*, *hostem* trans
Rhenum *expulit*, *complures* *cepit*, ac
Romanos *milites captivos* a *liberavit*, &
ad Argentoratum *hostilem exercitum* fe-
rè totum *concidit*, ideoque *salutatus* est
ab exercitu, non modò *Cæsar*, verùm
etiam Augustus, & *diademate b ornatus*,
licet invitus, uti p̄ se ferebat. Nam li-
teris ad *Constantium* datis, *invidiam*
facti conabatur à se derivare: sed *Con-*
stantius cā re *plurimum* *offensus*, *omisso*
Persico

Perfido bello, vicinisq; populis liberaliter & amicè cōpellatis, ut in fide perfisterent, iter ingressus est, ut Julianum ad officium reduceret: sed in cōtinere, cūm adhuc esset in Asia, febri correptus, vitam finiit, Juliano prius constituto successore.

a Socrat. l. 3. c. 1. Sex. Aurel. Eutrop. l. 10. Zosimus lib. 3. b Marcell. lib. 16. & 20. c Marcell. lib. 21. Aurelius Victor. Eutrop. lib. 10. Oros. l. 7. c. 29. Socrates l. 2. c. 37. Niceph. l. 9. cap. ultimo. Theodoreetus l. 3. c. 1. Sozom. l. 5. c. 1.

Regnante Juliano, populi Romani hostes intra suos fines se continebant, nec ullus erat uspiam motus.

Ammianus l. 25. Eutrop. lib. 10.

Ipse contra Persas profectus, & Assyriam populatus exercitu hostili profligato, Ctesiphontem usque pervenit: tandem reducturus copias, à tergo invaditur ab hoste: cūmq; medius versaretur inter suos milites, accepto vulnere, paulò pōst excessit è vita, Christiani nominis hostis.

Fest. Rufus. Aurel. Victor. Socrates l. 3. c. 18. Theodoreetus l. 3. c. 20. Sozom. l. 6. c. 1. August. de civit. Dei l. 4. c. 29. Quod Christiani nominis hostis fuerit & persecutor Julianus, attestantur Socrat. lib. 3. cap. 11. Theodoreetus l. 3. c. 7. Sozom. lib. 3. cap. 1, 2. Niceph. l. 10. c. 21, 22, 23. &c. Augustin. l. 18. c. 52. Pompo. Latus.

Milites, amissio duce, cūm in magnis versarentur angustiis, Cæsarem faciunt Jovinianum.

Aurelius Victor. Eutropius lib. 10. Orosius

*S*eu*s* l.7.c.31. *Ammianus lib.25. Socrat. I.3.
c.19. Theodoreus l.4.c.1. Sozom. l.6.c.1.
Niceph. l.10.c.38. Zos. lib.3. Pomp. Latus.*

a Erat cum Episcopus Romanus Julius
eius nominis primus. Epistola^r eius qua-
dam exstant ad Episcopos Orientales, in
quibus non semel inculcat, tibi soli, qui
sit prim^z sedis, ut ait, pr^zesul, singulari
quodam b privilegio, & ex pr^zescripto
divino jus competere convocandi syno-
dos generales.

a *Tom. I. concilior. pag. 620. & seqq.*
b *Epist. I. qua ratione censetur esse ficticia.*
Repetitur 3. q.6. c. Dudum à sanctis.

Mirum autem videri possit, quā fronte
istud scribat, aut alii jactent, cum & ante
ipsum, Constantinus, Nicenum, & post
ipsum, annis omnino centum, Martianus
Imperator, Chalcedonense coegerit con-
cilium. Ad se quoque solum eius urbis
antistitem, pertinere dicit, ut de causis
Episcoporum, & id genus aliis graviori-
bus negotiis cognoscatur.

*Epistola hæc fulni supposititia est, ut ex
Socrate l.2.c.15. & Sozomeno l.3. c. 8. ubi
literarum summa indicatur, quæ cum ar-
gumento ficticia hujus Epistole non congrui-
at, liquet.*

Hanc eius arrogantiam Episcopi illi
ferre non poterant, & Antiochiz congregati
masculè respondent, sententiam
ab se latam, retractari ab ipso non oportere,
quod eundem dignitatis gradum
obtineant, quem ipse: nam inde à suis
finibus, Christi doctrinam, Apostolorum
opera & ministerio, Romam pervenisse
tandem:

tandem: quod si perget & nova decreta faciat, non se parituros, & nihil sibi fore commune cum ipso, consiliūq; capturos esse, quemadmodum res ipsa poskulabit.

Exstat Epistola hac inter Decreta Julii Pontificis 1. tomo conciliorum. pag. 621. editionis Veneia, & responsum Julii subnexum est, pag. 625.

a In alia quoque Synoda ejus urbis, multò frequentiori, quam quæ prius habita fuit, inter alia statuerat, quod sit Episcopi, quod officium Metropolitani, si quando graviores causæ dilceiptentur. Nam si dissidentiant Episcopi, jubent, ut Metropolitanus è finitima provincia quosdam adhibeat judices, litémq; definiat: sin autem Episcopus aliquis de communi sententia reliquorum Episcoporum sit condemnatus ob crimen, firmum esse mandant judicium, neque retractandum ab alio. Decernunt etiam, ut bona sacra b dispenset fideliter, & clariatur Episcopus in usus pauperum, & ipse quoque, si sit opus, desumat ex illis, quod erit necessarium ad tolerandam vitam, cùm c Paulus dicat, victu & amictu nos oportere esse contentos: quod si forsitan in sua suorumque privata commoda, facultates illas avertat Episcopus, & suis propinquis eorum administrationem commitat, synodo coercendum esse dicunt.

a Tom. 1. concil. sub tit. Concilium Antiochenum. pag. 640. canone 14, & 15. pag. 646, & 647. b Canon. 23. pag. 650.

I. Tim. 6. 12. quād. i. Episcopus Ecclesiasticarum rerum.

Jovinianus, imminente hoste, pacem demum fecit & ignominiosam Reipublicæ: nam provincias illas quinque trans Tigrim, occupatas à Galerio, sicut antea diximus, ac simul Mesopotamia partem reddidit: deinde pactus fuit, populum b Romanum non esse laturum opem Armenia regi, socio & amico. Progressus cum exercitu, ut domum rediret, in finibus Bithyniæ mortuus est.

a Fest. Rufus, Zosimus lib. 3. Agathius lib. 4. b Marcel. 25. Eutrop. lib. 10. Orosius l. 7. c. 31. Socrates l. 3. cap. 22. Theodoreetus l. 4. cap. 4. Sozom. l. 6. cap. 6. Augustin. de civit. l. 5. c. 25. Diacon. lib. 11. Pomp. Latus.

Ilicet Cæsarem fecit exercitus Valentinianum, qui deinde, postquam Constantinopolim venit, imperii collegam sibi sumpsit, fratrem suum, Valentem, eique regiones illas commendans, & profectus in Germaniam, Saxones Oceano vicinos domuit.

Sex. Aurel. Ammianus lib. 26. Diaconus lib. 11. Oros. l. 7. c. 32. Mareell. l. 28. Diac. l. 12.

In Galliam deinde postquam venit, irâ concitatus periisse fertur.

Aurelius Victor. Paulus Diaconus l. 12. Ammianus lib. 30. Socrates l. 4. c. 26. Sozom. l. 7. c. 36. Zosim. l. 4. Pompon. Latus.

a Erat per id tempus in Asia frater ipsius Valens, alter Cæsar, ut Parthos Armenia vastantes, & Perſarum regem, rupto

rupto fædere, belligerantem coerceret: sed cum Hunni five Tartari & Scythæ Pannoniam, Epirum, & Thessaliam vastarent, in Europam rediit, & commisso prælio vicit, ac in fuga vulneratus, inq; b rugurum quoddam delatus, immisso ab hostibus igne, conflagravit.

a Diaconus lib. 12. b Pos. lib. 4. Oros. l. 7. c. 33. Quâ ratione Valens interierit incertum. Socrat. l. 5. c. 1. Alii igne ambulatum scribunt, Diacon. lib. 12. Sozom. lib. 6 c. ultimo. Theodorez. l. 4. c. 36. Alii imperatorio habitu mutato se in medium suorum peditum injecisse, ibique cecidisse & jacuisse incognitum, Socrates l. 4. c. 31. Marcellinus lib. 31.

a Valentiniiani Cæsaris atque Valentis edictum exstat, quo mandatur, ut qui monasticam vitam sectantur atque solitudinem, eaque ratione militiam & onera publica defugiunt, b extrahantur è suis latibulis, & aut patriæ serviant, aut omnibus aliis commoditatibus careant, quæ post conferantur in eos, qui laborem & periculum pro Republica sustinent.

a Lib. 26. C. de Decurion. b Vide August. de civitate Dei l. 18. c. 52. & ibi Vnuem. Exiat hæc lex in Codice Theodosiano, lib. 12. titul. 1. l. 26. Meminit etiam Paulus Diaconus, libro 12. & Iordanes Gorthus libro 1. Pertinet autem ad monachos Ægypti, quibus fuit Valens perniciter infensus: ut Jacobus Cypriacus annotavit. Consulte annotationes Alciati in decimum librum Codicis Justiniani, §. In

lege, Quidam ignoravisse: ubi Beroli erroneous interpretationem refellit: vide eundem Alcianum libro tertio disputationum cap. 11.

Hostes deinde circumcessa Constantiopolii, cum donis atque pecuniis essent ab Imperatore placati, discesserunt.

Pom. Latus. Aminianus lib. 31. & Socrates lib. 5. cap. primo. Barbaros à Saracenis prelio conductis repulso scribuntur. Sozomenus l. 7. c. 1. Paulus Diaconus l. 12.

Valentinianus Cæsar, pacata Saxoniā, filium suum Gratianum cooptarat collegam.

Aurelius Victor, Diaconus lib. 12. Marcell. lib. 27. Socrates l. 4. c. 10.

a Cūm ergo tam pater, quam patruus Valens, mortem obiissent, Gratianus utriq; succedit, cūmque variis turbarum b fluctibus agitaretur res publica, Theodosium bellum ducem insignem allegit, & ad solem orientem misit. Is ad Constantinopolim Hunnos fudit atque Gothos, & Thracias finibus ejecit.

a Aurelius Victor. Oros. lib. 7. cap. 34. b Socrat. l. 5. c. 2. & 6. Sozom. lib. 7. c. 2. Diaconus lib. 12. Oros. l. 7. c. 34. Theodosius l. 5. c. 5. Zosimus lib. 4.

Gratianus deinde à quodam suo belli duce, Maximo affectante Imperium, per insidias fuit in Galliis interfectus.

Aurelius Victor. Socrates l. 5. c. 11. Sozom. l. 7. cap. 13. Niceph. l. 12. c. 19, & 20. Oros. lib. 7. cap. 34. Zosimus libro 4. Diacon. lib. 12.

Præceptorem habuit in literis Ausoniūm Burdegalensem, cuius exstant poe-
matæ

mata quædam, cùmq; tandem ad consularē dignitatē Roma perduxit.

Extas gratiarum actio Ausonii ad Gracianum Imperatorem pro consulatu.

Eodem propè fato, filius eius Valentinianus occubuit etiam, fraude sui familiaris Arbogasti.

De hoc legitur oratio funebris Ambrosii episcopi Mediolanensis. Aurelius Victor. Oros. lib. 7. cap. 35. Diaconus lib. 3. Socrat. lib. 5. c. 24. Sozom. l. 7. c. 22. Niceph. l. 12. c. 38, 39. Hieronymus in epitaphio Nepociani suffocatum & laqueo suspensum scribit. Fuit autem, Zosimo test. Arbogastes ex Francis Germanis oriundus.

Sed non tulerunt impunè percussores nam cæsi postea fuerunt uterque à Theodosio Cæsare, & Maximus quidem captus, Aquileia fuit interfectus, alter vèrò mortem sibi concivit ipse.

August. lib. 5. cap. 6. de civitate Dei. De cade Maximi legatur Aurelius Victor. Oros. l. 7. c. 35. Diaconus lib. 13. Socrates l. 5. c. 14. Sozom. l. 7. c. 14. Theodoreus l. 5. c. 15. Niceph. lib. 12. c. 21. Arbogasti, quem Zosimus & Suidas Francum, Diaconus & minoribus Gallis oriundum scribunt, invenit refert. Aurelius Diaconus lib. 13. Socrates l. 5. c. 24. Theodoreus l. 5. c. 24. Sozom. l. 7. c. 24. Niceph. l. 13. c. 38, & 39. Claudianus in Paneg.

Deletis ergò tyrannis, Theodosius rerum potitus, Imperii socios constituit filios, Honorium & Arcadium: &, quoniam atque minores erant, duces, ac veluti moderatores illis attribuit, Arcadio

230 DE MONARCHIA IV.

Ruffinum, Honorio Stiliconem: neque multò pòst vitam finiit.

Pomp. Lat. Aurelius Victor. Diac. lib. 13. Socrates lib. 5. cap. ultimo. Theodoretus l. 5. c. 25. Sozom. l. 7. c. 28. Niceph. lib. 12. cap. 48. 50. Zosimus lib. 4.

Ipsò jubente, Constantinopoli fuit habita Synodus, damnatumque in ea Macedonii dogma, divinitatem spiritui sancto derogantis.

i. Tomo concil. pag. 727. Socrates l. 1. c. 8. Sozom. l. 7. cap. 7, & 8. Augustin. de hæresibus cap. 52. Niceph. l. 12. cap. 18. Dist. 16. cap. Prima autem Synodus. Basilius in expositione fidei Nicena, Macedonium Pneumatomachum propterea nominatum scribit.

Qui fuerunt ibi patres, ad centum quinquaginta, sicut traditur, instituerunt Episcopos, tum ibi, tum Antiochiz, quam vocant seniorem & verè Catholicam Ecclesiam, tum a Hierosolymæ, quam Ecclesiarum omnium matrem esse dicunt: & hac quidem acta sua perscribunt ad b Damasum Episcopum Romanum, qui conatus fuerat eos evocare Romam.

a Theodos. l. 5. c. 9. b Tomo 1. consil. pag. 780. & seqq. Theodoretus lib. 5. cap. 8.

Damaso fuit familiaris Hieronymus, cum esset juvenis. Ejus est dictum illud memorabile. Ubiq; Episcopus fuerit, sive Romæ, sive Evgubii, sive Constantiopolii, sive Regini, sive Alexandriæ, ejusdem meriti est atq; sacerdotii.

In Epist. ad Euagrium, tom. 3. operum Hieronymi.

Hieronymi. Damasus Hieronymi opera nostra est in scriptis Epistolarum Synodali-
um, ut Hieronymus ipse scribit, epistola ad
Eustochium, item ad Gerontiam.

Theodosius magna fuisse pietate fer-
tur, & ab Episcopo Mediolanensi Am-
brogio reprehensus, aditumq; templi pro-
hibitus, patienter tulit.

Theodoreus lib. 5. c. 17. Niceph. lib. 12.
c. 40, 41. Sozom. lib. 7. c. 24. Augusti-
nus lib. 5. cap. 26. de civit. Dei. Paulus
Diaconus lib. 13. Zonaras tomo 3. Michael
Glycas Annal. parte 4. De hoc Ambrosii
facto gravissimum excitat iudicium Thoma
Erasii medici excellentiissimi, qui illud ini-
quum esse, nec unquam verius & justius rati-
onibus excusari posse palam affirmat. Vide
Rudolphum Hospitianum, lib. 2. cap. 1. de
origine, usu & abusu templorum.

Arcadius ad orientem solem Con-
stantinopoli præterat: Honorius autem
Romæ: sed Ruffinus, ut imperium ad
se transferret, Gothorum regem clam
hortabatur, ut Arcadio bellum ficeret:
intellectu perfidiæ, Ruffinus à militibus
trucidatur.

Diaconus lib. 13. Socrates lib. 6.
cap. 4. Sozomenus lib. 8. c. 1. Niceph. lib.
13. c. 1. Zosimus lib. 5. Diaconus lib. 13.
Ruffinus fuit Gallus, teste Suidâ, in voce
Theodosius.

Arcadium Cæsarem, Innocentius, ejus
nominis primus, Episcopus Romanus ex-
communicavit, quod consenserat, ut Jo-
annes Chrysostomus ab Ecclesia sua pel-
leretur, sicut in jure Pontificio refertur.

Nicop. 13. cap. 34. Dist. 96. 6.
Duo sunt quippe. Videatur Glycas Annal.
parte 4.

Floruit tunc etiam Augustinus, Hippo-
nenis Episcopus, qui concilio Car-
thaginensi tertio interfuit, & quarto; ubi
decretum inter alia fuit:

I. Tom. concil.

Ut Episcopus non longè ab Ecclesia
suum Hospitium,

Decretor. Synodi Carthaginens. quar-
ta, Canone 14. Tomo I. conciliorum pa-
gina 759.

item, ut vilem supellecilem, & men-
sam, & vicuum pauperem habeat, & si-
de vitaque integritate sibi paret autori-
tatem.

Dist. 41. c. Episcopus vilem. Decre-
tor. Synodo Carthag. Canone 15.

ut rebus Ecclesie, tanquam commen-
datis, non tanquam propriis utatur.

Canone 13. pag. 760.

Augustino quoque scripsit Innocentius
primus, & Aurelio Carthaginensi Episco-
po, & cohortatus ad mutuas precationes,
germanos vocat, & confaderores.

Epist. 10. Innocentii I, Tomo concilio-
rum primo. pag. 780.

Ab Innocentio fuit Zozimus, qui pa-
trum & antiquitatis decreta laudans,
nè Romanæ quidem sedi, sicut vocant,
licere dicit, ut in iis aliquid mutet, aut
contra statuat.

25. q. 1. contra stirpium.

Morem quoque sui temporis insecta-
tur & corrigit, quod plerique nullis im-
busi.

buti literis ad sacerdotalem ordinem
aspirabant.

*Dist. 36. c. Qui Ecclesiast. & Dist. 59. c.
Qui Ecclesiast. Epist. I. ad Hesychium
Salonianum Episcop. pag. 816.*

Zozimum exceptit Bonifacius primus,
erat tunc Carthagine concilium sextum,
valde frequens, cui & Augustinus inter-
fuit. Ed missis legatis, Bonifacius ostendit,
Synodum Nicenam sedi Romanæ
tribuisse jus illud, ut ad ipsam ex om-
nibus provinciis undique provocaretur
petit igitur à patribus, ut hoc ipsi quoq;
sanciant & confirmant. Illi respondent,
nihil ejusmodi fuisse Nicææ decretum,
quod quidem ipsi sciant: veruntamen,
ut certò res investigari posset atque sci-
ri, placuit ab Alexandrina & Constan-
tinopolitana Ecclesia petendum esse ve-
rum ejus Synodi exemplar. Fo tandem
allato, deprehensum est plane contrari-
um fuisse statutum, hoc videlicet, ut de
suis causis quæq; provincia cognosceret,
& ut ab Episcopis ad Synodum provin-
ciz, vel etiam ad Oecumenicum, uti vo-
cant, concilium provocaretur.

*Tom. I. concilii. in actis concilii Carthag.
Sexti. pag. 818. Epistola hac exiit in Actis
Concilii Africani capitulo I. pag. 841.*

a Erat tum Alexandrinus Episcopus,
Cyrillus. Antequam exemplar veniret,
mortuus erat Bonifacius: cùmque suc-
cessor ejus Celestinus idem urgeret, re-
sponsum tulit juxta b formulam decreti.

a Cap. 102. pag. 843. b Cap. 103.

Mortuo Arcadio, successit filius Theo-

dofius II. quo regnante, & jubente, E-
phefina fuit habita Synodus, in eâque
damnatus Nestorius, qui Christum, na-
tum esse Deum ex Maria virgine, nega-
bat, Augustinus tunc è vita discessit.

Socrat. lib. 7. c. 32, & 33. Euagrius lib.
1. c. 2. & seqq. Nice. l. 14. c. 31. Augu-
stinus obiit Hippone, non anno Christi 440.
ut ait Sigebertus in Chronico, vel 446. ut
Beda: sed 432. Diacon. lib. 14. sive 433.
Prosper in Chronico. Liberatus Archidia-
cus Carthaginensis scribit cap. 5. sui brevi-
arii, Augustinum ad hanc Synodus ac-
cessitum, sed morte præventum esse.

Ab altera parte Stilico, tutor Hono-
rii, perfidiosè rem etiam egit, uti Ruffi-
nus. Et cum in Gallia domicilium se-
démque Gothis tribuisse: commovit il-
los, ut in Italiam ingressi, duce Alarico
Romam caperent, quod fuit anno con-
ditæ urbis, MCLXIIII, post Christum verò
natum CCCCXII.

Diaconus lib. 13. Augustinus lib. 1.
cap. 1. de civitate Dei. Iornandes lib. 2.
Sozomenus lib. 9. c 9. Orosius lib 9. cap. 38.
Paulus Emilius lib. 1. Michael Rnius de
Regib. Hispania lib. 1. Egnatius lib. 1.
Principum Roman.

Romæ paucis diebus Goths commo-
rati cum Rhegium venissent populabun-
di, ac in Siciliam trajicerent, naufragium
fecerunt, extinto etiam rege.

Cum deinde multa Stilico nequiter fa-
ceret & insidiosè, quod suum ad filium
Eucherium Imperii summam transferret,
Intellecta fraude captus, & Honorii iussu
fuit interfactus.

Diacon.

Diacon. lib. 13. Oros. lib. 7. c. 38. Sezomenus lib. 9. c. 4. Zosimus lib. 5.

Alarico rege mortuo, Gothi regem sibi sumperunt Adolphum, ejus propinquum, eoque duce Romam redeunt, & quod reliquum erat, absunt.

Procop. lib. 1. de bello Vand. Diacon. lib. 13. Oros. lib. 7. cap. 43. Iornandes. Adolphus hic Alarico affinis fuit, conjugis nempe frater, ut Zosimus invenit. Diaconus Athaulphum, Orosius Auhalphum vocat.

Eo interfecto, regnavit Gensericus, & hoc sublato, Wallis, cum quo Constantinus, Honorii per Gallias legatus & sororius, ac deinde imperii socius, amicitiam & foedus iniit, concessa illi Aquitaniam, Galliae parte, quam inhabitaret.

Valia Iornand. Oros. lib. 7. cap. ult. Diaconus lib. 14. Iornandes lib. 2. Prosper in Chronicis.

Vexabant rum Britanniam Scotti & Picti, verum auxiliis, ab Honorio Cesare missis, profligati fuerunt. Per Hispaniam quoque Vandali & Alani, Genserico duce, graffabantur.

Blond. 2. dec 1. Diacon. lib. 14. Procopius de bello Vandalico lib. 1. Paulus Diaconus lib. 14. Sezomen. lib. 9. cap. 2.

Honorio tandem Romae mortuo succedit ad occidentem solem atque Romae, Valentinianus, fororis filius: cum interim Theodosius Arcadii filius, ut supra diximus, alteram mundi plagam Constantinopoli gubernaret.

Procop. lib. 1. belli Vandal.

336 DE MONARCHIA IV.

a Ad hoc tempus Vandali & Alani dissidiis & factionibus Romanorum dum, qui per Africam erant, invitati, penetrarunt ex Hispaniis in Africam, ferroq; regionem atq; bflammā vastabant. Ab ea clade pars quædam Africae fuit illis ad habitandum attributa.

a Procop. lib. I. belli Vandil. Diac. lib. 14.
b Iornand. lib. 2.

- a Gothi, qui Galliam Aquitaniam incolebant, Honori Cæsaris voluntate atq; b permisſu, ut paulo antè diximus, non contenti suis finibus, vim & injuriam inferebant vicinis, & c Narbonem obſidione fatigabant: sed missus eò cum copiis Litorius oppidum obſidione liberavit, annonam intulit, & commisſo prælio ſeliciter primò pugnabat: pòst autem toto ferè exercitu deleto, captus est, tantaq; fuit ea clades, ut populus Romanus pacem orare cogeretur.

a Sigebert. b Diacon. l. 14. c Iornan. lib. 2. Diacon. lib. 14. Prosper in Chro- mico.

Vandalorum etiam rex Gensericus, pace violata, quam cum Romanis in Africa fecerat, ut antea diximus, Carthaginem ex improviso capit, ac multa crudeliter ibi facit: quæ quidem civitas per annos quingentos octoginta quinque populi Romani tum fuerat.

Diaconus lib. 14. Prosper in Chronico, Brespergensiſ.

• Occupatā Carthagine in Siciliam traxicit magnisq; cladibus eam afficit. Tum demū instruēta classē Theodosius Imperator

rator bellum in Vandalo movebat: sed cum eodem tempore Hunni Thraciam & Illyricum vastarent, exercitus e Sicilia fuit ad ea loca propugnanda revocatus.

Diaconus lib. 14.

a Faciebant tunc denuo impressionem in Britanniam Picti atque Scotti: cumque de Romanorum auxiliis Britanni desperarent, ab Anglis populo Saxonie, opem petunt: Sed hi pulchritudine regionis allesti, cum paulatim majoribus copiis eò adnavigassent, maximam Insulae partem suæ ditionis fecerunt, Britannis oppressis.

a Paulus Diacon.lib.14. Polyd hist. Anglica lib.3. Beda lib.1. Anglica historia. Buchananus rerum Scotic. lib.2. Crantius Saxon. lib. 1. cap. 18. Georgius Lilius in Chronico Anglia Regum.

Non multò pòst Constantinopoli mortuus est Theodosius II. eo regnante, solis deliquium suisse traditur, & apparuisse cometa, inde ab Idibus ferè Juliis ad mensem usque Septembrem.

Diac. lib. 14.

Theodosio ad orientem solem succedit Martianus. De Genserico Vandalorum rege, suprà diximus: cum eo pacem facit Valentinianus, divisâ inter ipsos Africâ.

Diac.l.14. Evag. l.2.c.1. Niceph l.15.c.1. Diacon. lib. 15. Procop. lib. 1. belli Vand.

a Circiter hoc tempis Athila rex Hunnorum, qui Daciâ & Pannoniâ occupat, vicinas regiones, Macedoniam, Myssiam, Thraciam crudelissimè vastabat, ad occupandum

138 De MONARCHIA IV.

cupandam Imperii Romani partem, quæ est ad occidentem solem, animum adjectit. Et quoniam ejus belli summam fore difficultatem videbat, siquidem Gothi, qui tum pacem cum Romanis colebant, & Galliæ partem inhabitabant, ut supra dictum est, b auxilia Romanis ferrent: idcirco missis legatis amicitiam eorum atque fœdus expetebat: verum Aetius, Valentiniani Cæsaris legatus, huic rei prævertit: &, cum Theodorico, Gothorum rege, firmato fœdere, totum se comparabat ad bellum.

a Procop. lib. 1. belli Vand. Diac. lib. 15.
Bonfinis lib. 3. dec. 1. Blondus 1. decad. l.
2 Callimachus in Athila. b Fornandes l.
2. Diac. lib. 15.

a Athila nihil secius progrederit: sit prælium longè maximum, in campis Catalaunicis, quæ quidem Galliæ pars, propter ingentem planiciem, hodiè vocatur Campania.

Diacom. lib. 15. Fornandes lib. 2. Fornandes campos Mauricos, Fraculphus Mauriacos vocat.

Cecidisse in eo prælio feruntur LXXX. hominum millia: in his etiam Gothorum rex Theodoricus occubuit.

Gregor. Turonensis lib. 2. c. 7.

Victus autem Athila, scipsum interficere cogitabat, nè vivus in potestatem hostis veniret: sed cum Theodorici regis filius, Aetii ducis consilium fecerat, cum suis copiis domum rediret, ut mortuo parenti succederet, Athila colligendi sui spaciū adeptus, in a Pannoniam redit,

&

& novis collectis copiis, ira plenus, Italiā ingreditur: b Aquileiam urbem ob-
sidione diuturna fatigatam denum ex-
pugnat, diripit, incendit: inde Concordiam, Patavium, Vincentiam, Veronam,
Brixiam, Bergomum, Mediolanum, &
Papiam capit: postea graffatus per Flaminiam, castra tandem facit ad Mincii
confluentem atque Padi. c Quo quidem
in loco, cdm deliberaret an Romam itu-
rus esset cum exercitu, Leo venit ad
ipsum, urbis Romæ Episcopus, ejus no-
minis primus, sedque perfecit, ut, mutata
voluntate, non solum non Romam pete-
ret, verum etiam, Italâ omni reliquâ,
rediret in Pannoniam, ubi non multò
post vitam finiit.

a Pomp. Lat. b Procop. l. 1. belli Vand.
Diac. l. 15. Bonfinus dec. 1. l. 7. Olahus in
Athila cap. 15. De Athile interiu-
refert ex Prisco Historico Iornandes lib. 2.
Fovius lib. 1. Elogiorum.

a Hic est Leo ille, cuius extant Epi-
stolæ complures ad Theodosium II. &
Martianum Imperatorem, in quibus
partim excusat, quamobrem ad concilia
venire non possit, ab illis indicta, & de-
precatur, nè molestè ferant, quod b le-
gatos eò mittat: partim etiam orat, ut
in Italia potius, quam in Asia concilii
loewm designent; sed nihil impetravit.

a 2. Tomo concil. pag 40 Epistola Le-
onis Papæ decima sexta. b Epist. g. ad
Theodosium pag. 32. Vide Epistolam 23,
24, 31. &c. pag. 44. & seqq. 2. 10mo concil.

Dum per Italiam ita seviret Athila,
Venetorum

Venetorum urbs condita fuit, quando ex vicinis locis plerique potentiores in illa maris æstuaria, & insulas, tumulosq; velut in portum aliquem, sese receperunt.

Volauer. lib. 4. Geograph. Blondus Decad. I. lib. 3. Sabellicus de rebus Venetis Decadis I. lib. I. Antonius Bonfin. decad. I. lib. 6.

Humile fuit igitur ac propè desperatum & calamitosum hujus urbis initium, & nunc in tantam, uti videmus, amplitudinem excrevit. Octoginta quinque numerantur illorum duces, ad hoc usque tempus: ex iis primus fuit Paulus Anazatus, anno saloris septingentesimo sexto, cum ante ducentos quinguaginta duos annos urbs ædificari coepit, fuisset.

In historia ducum Venetorum à Petro Marcelllo Veneto, Sylvestro Gyrello, & Hieronymo Kelnero edita, hic dux vocatur Paulinus Anafestus, & iniuum Imperii illius collocatur in annum 697. à Christo nato, quem faciunt urbis condita annum 282. De numero etiam variante, 4, enim & 80: usque ad illud tempus, quo hac à Sleidano scripta sunt, Duces recenserent.

a Interfecto postea Valentianino, Vandolorum rex Gensericus, classe devictus in Italiam ex Africa, cum exercitu longe maximo, & adjutus à b Mauris, Romanam contendit, & urbem propè desertam ab omnibus capit: sed exoratus à Leone Episcopo, qui & Athilam placaverat, uti diximus, ab incendiis abstinuit atque cæde.

Diae.

- a. Diac. lib. 15. b Procop. de bello
Vand. lib. 1. Iornandes. Euagrius l.2.
c. 7. Urspergensis.

Direptâ urbe, captivi maximo numero Carthaginem deportati sunt. Hostes deinde Campaniam magnis calamitatis bus afficiunt. Capuam, Nolam, Neapolim aliasque civitates evertunt: superstites à cæde conjiciunt in catenæ. & opibus Italiz facti divites, in Africam revertuntur.

Diac. lib. 15. Procop. de bello Vand. l. 1.
Ursperg.

Martianus ad Orientem solem Imperator, pacem coluit, naturâ quietus: ac dicere solebat, quamdiu pacatè vivere liceret, non esse principi decorum, ut arma sumat.

Pomponius Latus. Egnatius lib. 2. de Rom. Principibus.

Ipsò regnante, & jubente Chalcedone fuit coactum concilium amplissimum, & damnatus Eutyches, duas naturas in Christo confundens.

Euagrius l.2. c. 2. Nicephorus l. 15. c. 2.
3. 4. &c. Diaconus lib. 15. 2. Tomo Concil. pag. 119.

Ibi decretum inter alia fuit, ne quis clericus, uti vocant, in duarum civitatum Ecclesiis recipiatur.

10. Canone Decretorum concilii Chalcedonensis, 2. Tomo concil. pag. 327. Exstat 21. q. 1. Clericum in duarum.

Non erat nota tunc temporis illa, quæ dicitur, pluralitas beneficiorum, quæ nunc sic inolevit, ut nihil sit ea fre-

DE MONACHIA IV.

quentius. Et nostrā quidem ferē memoriā, consuetudo illa, inter alias Ecclesiæ maculas obrepfit, ut uni duos attribueret Pontifex Episcopatus. Quod si jam cum, qui superiori proximā ætate fuit, hac in parte, morem restitueret, officium suum ficeret: sed quoniam id ferre non potest, an putamus, unquam esse permisarum, ut juxta sacras literas, & Apostolorum, atque primi temporis decreta, res emendentur? Nimirum frustalaborant, qui facta Paparum ad antiquæ religionis rationem exquirunt.

Imperii anno septimo, Martianus mortuus est, eique Leo successit: Romæ autem & ad solem occidentem, ubi Romanæ capti Gensericus in Africam revertisset, Valentiniano successit Avitus, deinde Majorianus, postea Severus, ab hoc Anthemius, post alii parum celebres, qui mutuis Ianienis & infidiis interierunt, neque diu regnarunt, adeò quidem, ut jam altera pars Imperii Romani, versus occidentem solem valde esset afflita.

De his Diacon. lib. 15. Euagrius lib. 2. cap. 7. Iornandes lib. 1. Procop. lib. 1. belli Vand. Euagrius l. 2. c. 16.

De Leone Cæsare nihil memorabile proditum est, nisi quod cum Gothis, Illyricum vastantibus, amicitiam atq; fædus iniit.

Iornand. lib. 2.

Exstant ad ipsum quoque Leonis Episcopi Romani una & altera Epistola. Successorem habuit Zenonem Isauricum.

Tom.

Tom. 2. concil. Epist. 71, 72, 73. 76.
&c. pag. 80. & seqq.

Inter eos, qui Romæ præfuerunt, à morte Valentiniani, fuit etiam Augustulus quidam.

De Romulo Orestis filio, cui Augustulus cognomen fuit, scribit Procopius de bello Vandal. lib. 1. & de bello Gothicō lib. 1. Euagrius lib. 2. cap. 16. Iornandes lib. 1. Pomp. Latus.

Ad hoc tempus, Odoacer, cum ingenti manu Herulorum & Scyrorum, ex Pannonia in Italiam invadit: Crestem, patricium Romanum, qui Papiam cum suis copiis sese repererat, capit & occidit, oppidum diripit & incendit: progressus, omnem regionem usq; Romam occupat. Augustulus, animo fractus, Imperium sponte deponit: Odoacer urbem ingreditur, & Italiz regnum adeptus, per annos xiv. nullo resistente, præfuit.

Iornandes lib. 2. Sigebertus. Procopius de bello Goth. lib. 1. Leonh. Aretinus de bello Goth. lib. 1. Blondus decad. 1. l. 2. Bonfin. decad. 1. lib. 7.

Tunc demum Theodoricus Ostrogothorum rex, missus à Zenone Imp. & Constantinopoli profectus Gepidas & Bulgaros resistentes vincit: deinde per Mysiam, & Pannoniam iter faciens, in Italiam accedit, & non procul ab Aquileia castra ponit: quod postquam & Odoacer venisset summis copiis dimicatur: vixus Odoacer in fugam conjicitur: sed recollectis copiis denuo præliatur non procul à Verona, iterumque vixus,

& quamplurimis desideratis, qui partim in conflictu, partim in Athesi flumine perierant, Romam fugiens contendit. Illic exclusus, vastato circum agro, Ravennam venit, ibi per triennium fere circumfessus, ac deditio[n]e tandem captus, interficitur.

Procop. belli Gothic[i] lib. I. Iernandes lib. I, & 2. Arei[n]dus lib. I.

Theodoricus, Odoacero sublato, factus Italiae Dominus, Romam venit, ibique concilium habuit unum & alterum Episcoporum, quos ex diversis Italiae provinciis e[st] convocaverat, ut de Symmachi causa cognoscerent, Episcopi Romani, quem pl[et]iq[ue] repudiabant, ut indignum & vitio creatum.

Diagon. lib. 15. Tom. 2. concil. pag. 472. & seqq. Centuria 6. Historia Magdeburg. cap 9. de Synodis.

Theodoricus hic fuit Arianus, ut quidem Pontificiorum libri dicunt.

Foen. 1. Papa, in Epistola ad Episcopos Italiae. tomo concil. 2. pag. 534.

Est autem ille, qui cognomine dicitur Veronensis, Theodorici illius, qui in prælio contra Hunnorum regem Athlam occubuit, ut supra dictum est, propinquus.

Odoacer erat Rugus, qui est in ipsula ad mare Balthicum, Germaniæ populus.

Irenicus l. 3. c. 14. Tacitus in Germania & in eum Althamerus, Godefridus Viterbiensis perpetram Odoacerum Rurhenorum ducem nominat.

Theodoricus, muniendi sui causâ Vandolorum,

dolorum, Visigothorū, & Burgundiorum reges per affinitatem sibi conciliavit.

Procop. lib. 1. belli Gothicī. Iornandes lib. 2. Frisingensis lib. 5. cap. 1.

Dum hæc in Italia geruntur, magni fuerunt motus per Thraciam, Africam, Britanniam, in qua superiores tandem extiterunt Saxones.

Diac. lib. 15.

Zenoni, mortuo Constantinopoli, succedit Anastasius. Is nonnullos sovebat qui a dogma probabant Eutychianum: ideoque dissidium ei fit cum Episcopo Romano Gelasio, qui literis prolixis eum dehortatur, ut quidem ipsorum habent libri, ne tutelam eorum suscipiat: dico enim esse præcipue, quibus hic mundus gubernetur, sacram pontificum & autoritatem, & potestatem regalem: & sacerdotibus quidem eod plus oneris incumbere, quod aliorum etiam nomine, Deo sint aliquando reddituri rationem: ipsum quidem civili præesse politiæ, sed tamen subjici sacrorum ministris, & ab eorum pendere judicio: cùmque sacerdotes legibus politicis obtemperent, æquum esse, ut ipse vicissim non recuset ea, quæ rerum divinarum antistites decernunt: & cùm hic honos omnibus Ecclesiæ ministris debeat impendi, rem ipsam postulare, ut ei cumprimis deferatur, quem & suâ voce Deus, & Ecclesiæ deinde consensus toti sacerdotum ordini voluit præesse: desistat igitur, & in hac vita deprecatorem se potius audiat, quam in altera sentiat accusatorem.

a 2. Tomo concil. Epistola initium: Fa-
muli vestra pietatis. pag. 445. b Diff.
69.c. Duo quippe.

Subjungitur postea decretum ejus de
sacris Bibliis, in eoque sedi Romanæ, quam
vocant, tribuit principatum, post Alexandriæ,
tertium locum dat Antiochiz.

Secundo tomo concil. in Decretis Gelasii
tit. Ordo librorum veteris testamenti, §.
Post propheticas pag. 460.

Regnante Anastasio turbæ fuerunt &
bellici motus per Ciliciam, sed sedati,
oppresso autore.

*Paulus Diaconus lib. 15. Pomp. La-
tius.* Autor hujus seditionis fui Vitalianus
Thrax, qui jussu populi Imperatori
proper hæresin Eutychianam rebellavit. Ze-
nay. tom. 3.

Hunni tum etiam vastabant Armeni-
am & Cappadociam, Getæ verò Ma-
cedoniam, Thessaliam, Epirum: utrosq;
Cæsar coactus est præmiis & maximis
jaæturis placare.

Euagrius l.3. c. 43. Niceph. l. 16. c. 38.
Hoc ferè tempore, quod erat anno
salutis quingentesimo, rex Francorum
Clodoveus, Christi religionem primus
fuit amplexus, cum saepe multumque fu-
isset ab uxore, quæ familie Burgundicæ
erat, solicitatus, ut id faceret, reliænis
idolis atque superstitione.

*Sigebert. Diac. l.15. Gregor. Turonensis
l. 2. c. 29, 30, & 31. Adon. Viennensis. aia-
te 6. Robertus Gaguinus l. 1. c. 3. hist. Franc.
Æmilius hist. Franc. lib. 1. Michael Ritius
de regib. Francorum lib. 1.*

Concilium exstat Aurelianense, triginta trium Episcoporum Gallorum, habitum, ipso regnante: quo statuitur inter alia, si raptor virginis confugerit ad templum, etiam si vim puellæ fecerit, ne mortis audeat discrimin, sed vel servili sit conditione, vel ab ea sese redimat.

Vincentius lib. 21. cap. 23. 2. tomo concilior. Canone 4. pag. 511. 36. quast. I. De raptoribus autem.

a Anastasium, fulmine extinctum, vel ut jus pontificium ait, emissis intestinis exanimatum, Justinus exceptit obscuro genere natus, & è b sabulco factus miles, ut scribitur.

a Paulus Diacon. lib. 15. b Pomp. Lat. Lapsus hic est memoriam Sleidanus: nam capitulum Anastasius, Dist. 19. quò hic locus respicit, loquitur de Anastasio Papa, qui Photinum & Acacium hereticos forvit, & ob id divino iudicio percussus creditur: nam ut glossa dicti capituli refert, dum assellaret emisit intestina.

Dissidium huic erat cum Theodorico, Gothorum rege, Italæ domino, propter diversam religionem: sed ab armis tamen temperatum fuit.

Mortuo deinde Theodorico successit Alaricus, è filio nepos, magna Gothorum alacritate atque studio.

Procop. de bello Goth. lib. 1. Iornandes lib. 2. Leon. Aretinus lib. 1.

a Erat tum Episcopus Romæ, Jeannes, ejus nominis primus, hic à Theodorico rege, quem diximus, Constantinopolim fuit missus legatus cum aliis, & exceptus

honorablestissimè, scut ipsorum habent libri, non à e populo tantum, sed ab ipso quoque Cæsare.

a Niceph. lib. 17. cap. 9. b Paulus Diacon. lib. 15. c 2. Tom. concil. in vita Joannis I. pag. 532.

Nam summā lātitia fuisse dieunt affectos, quodd beati Petri vicarium, uti loquuntur, nunc demum Græciæ contingere videre, & suscipere, quod inde à Constantini Magni tempore, & à Sylvestro datum ipsis non fuisset. Illud autem de Sylvestro mirum est cur dicant, cum Græciam non adierit, uti constat: nam tunc, cum imprimis oportuit & opus erat, nimirum in Synodo Nieena non se commovit, sed legatus eò misit Victorem atque Vincentium: & alteram ipse post habuit Romæ, sicuti tradunt, quā concilii Niceni decreta confirmat.

Sozom. lib. 1. c. 16. & alii. Sozom. Yitum & Vincentium legatos nominav.

Extat etiam Joannis primi, ad Episcopos Italæ consolatoria quædam Epistola, quā monet eos, quanquam rex Theodoricus, hæresi pollutus Ariana, vastitatem ipsis & toti minetur Italæ, ne camen ab instituto defistant, sed fortiter agant.

Epistola 2. Joannis I. Papa ad Episcopos Italæ de Theodorico rege, 2. Tomo conciliorum, pag. 534.

Post Justinum, factus est Imperator Justinianus, sororis Justini filius.

Diaconus lib. 16. Euagrius lib. 4. c. 9. Niceph. lib. 17. cap. 7. Pomp. Latius, & alii.

Is ad restaurandam a Rempublicam
animum adjecit, & initio quidem toti
administrationi Belisarium præfecit. Is
b Persas egressos extra fines, ac Romano-
rum ditioni vim adferentes, magnis præ-
liis vicit, Illyricum à Gepidis & Bulga-
ris vastatum, liberat: Parthos & bellige-
rantes ad amicitiam adducit: Vanda-
lorum maximas copias in Africa fundit:
regem capit: Carthaginem recuperat: inde
transgressus in Siciliam, accepto
nuntio de rebellione per Africam, cō
reversus feliciter rem gerit.

a Diaconus lib. 10. b Procop. de bello
Persico lib. 1. & 2. c Procop. de bello Vand.
Zonaras tomo. 3.

Tunc demum in Italiam profectus,
Neapolim occupat, diripit, Gothosque
fundit, quorum rex tum erat b Theodatus.

Procop. de bello Gothicō lib. 1. Fuit
hic Theodorici Veronensis ex sōrore Amel-
freda nepos, propter ingratitudinem auctam
erga Amilofunibam à Gothis interemptus
est, anno regni tertio. b Apud Cassidorum l.
10. ep. 3. Theodahadus nominatur, ibidem
reperias ejus encomium.

Postea Romam venit, amantē ab
omnibus exceptus & honorificē: illinc
digressus, oppida passim & munitiones
occupat, & in his Perusiam: pōst obsidet
Ravennam: ibi congressus cum eo Viti-
gis Gothorum rex, amissō exercitu capi-
tur, Constantinopolim ductus à Beli-
sario.

Procop. lib. 2. Diaconus lib. 16. For-
tunatus l. I. Sigerbertus. Blond. Decad. l. 5.
Gothi,

Gothi, redintegratis viribus, in regione Transpadana regem sibi sumunt Hildebrandum.

Pomponius Latus, *Hildebrandum*, Procop. *Theudibaldum* vocat. Sequitur eum *Diaconus*: *Sigeberio Eldepades indigitator.*

Hic succedit unus & alter, ac deinde Totilas. Is, absente Belisario, per totam Italianam grassatus, Romam obsessam caput, diripit, incendit.

Procop. lib. 3. *belli Gothici*. Evagrius lib. 4. cap. 20. *Sabellicus Enn.* 8. lib. 3. Blondus decad. 1. lib. 6.

Itaque revocatus Belisarius, consecuto bello Parthorum, qui Syriam denuò vastabant, revertitur in Italiam, & urbem propè desertam recreat. Inde cum hoste congressus feliciter præliatur, & annona causa, & navigans in Siciliam, à Justiniano revocatur, quæ quidem res occasionem h. Totilæ præbuit, ut, restauratis viribus, Romam rediret.

a *Fornandes lib. 1.* b *Totilas Fornandi Badinla seu potius Dadiula nominatur.*

Cæsar deinde Narsetem Eunuchum Italico bello præficit, qui Gotbos omni expulit Italiā: quod cōd facilius fuit, cām Totilam regem ex vulnera mortuum illi amisissent.

Procop. *de bello Goth.* lib. 3. Agathias in sua *historia Gothicæ*. Pomp. Latus.

Bellum illud Gothicum in annos octodecim fuit productum.

Procop. lib. 3. *belli Gothici*. Sabellicus *Enn.* 8. lib. 4. Blondus *Decad. 1. lib. 7.*

Justinianus

Justinianus ergo, recuperata Italiam & Africam, cum ex filia nepotem Justinum Imperii socium assumpsisset, mortem obiit.

Sunt qui socordis ingenii principem, & uxoris imperio Theodorum subiectum fuisse tradunt.

Suidas literarum rudem fuisse scribit. Zenarras tom. 3. scribit eum adeo immodico edificandi studio flagrasse, ut & stipendia artium liberalium magistris jam olim constituta sustulerit, ut haberet sumpus, quos in adificationes profunderet.

Erat apud eum in summa gratia Tribonianus Jureconsultus, qui, veterum scriptis ac disputationibus abolitis, legum centones ex illis colligit, & fragmenta nobis tantum reliquit, quae nunc Pandectarum nomine censentur. Ejus autem operis quosdam habuit adjutores, qui passim nominantur.

Idem postea fecit in principum rescriptis atque legibus, quas tribus libris comprehensis, Gregoriano, Hermogeniano, Theodosiano, contraxit in unum volumen, & Justinianeum codicem vocat, usus aliorum opera, quos in ejus libri prefatione Cæsar enumerat.

Sunt autores, qui Tribonianum fuisse hominem avarum, & precio fixisse leges, ut ille ait, ac refixisse tradunt.

Virgilinus 6. Aen. Procop. lib. I. de bello Persico. Suidas in divisione Tribonianus. Alcianus disputation. lib. 4. cap. 7. Egidius Perrinus Aremitiensis in vita Justiniani Imp.

In eo, quem diximus, Codice, quamplurimæ sunt Justiniani leges, quæ superioribus derogant: accessit etiam opus peculiare, Novellarum constitutionum, quod per omnia Justiniani nomen atque titulum habet.

Eum, quem dixi, a Belisarium quoduce tot tamque gloriofas consecutus erat viatorias, ignominiosissime tractavit Cæsar, & valde senem excæcavit etiam.

a Reiæ Chiliad. 4. variar. hist. or. Habet idem Petrus Crinitus lib. 9. cap. 6. de honesta disciplina, & Joannes Zonianus Pontianus lib. 2. de fortitudine domestica cap. 8. Alciatus verò lib. 4. parergon. cap. 24. rotum hoc falsum esse demonstrare conatur. Virtutes Belisarii commemorat Suidas, in voce Belisarius. Origine Germannum fuisse, docet proœmium Joann. Leonclaii in Zosimum.

Ipsò regnante, Constantinopoli furent aliquot habita Synodi, quibus Menna præcerat, ejus urbis Patriarcha, qui sanctissimus & beatissimus vocatur & œcuménicus, ut ipsorum habent libri.

Eusebius lib. 4. cap. 37. Niceph. lib. 17. cap. 27. & 28. Tomo 2. conciliior. Synodi Quinque Constantinop. Actione 2. facta à Menni Patriarcha Conflantinop. & alibi.

a Initio codicis Epistola ponitur Cæsar ad Joannem Archiepiscopum urbis Romæ, quæ caput ipsum vocat omnium Ecclesiarum, eique subjicit omnia. Por-

rds,

rō, b^{ut} quanquam homines docti commentariam esse judicant, tamen, etiam si vera esset, certum est, controversiam illam durasse multis post annis, donec tandem Episcopi Romani, facultatibus amplificati, pervincerent, & in Ecclesiaz possessio ne sibi constituerent arcem, qua manibus hominum exadificata seu favore principum, nunc titulum habet, quasi divinitus ederit collocata.

a L. 3. iu. 1. §. Reddentes honorem. b De Epistolis mutiis Justiniani Imperatoris & Joannis Papa Romani dubitatum fuit omnibus temporibus: legatur Alciatus lib. 5. parerg. cap. 23. Cuiacius obseru. 13. capite 26. Franciscus Horomanus lib. obseruat. 7. cap. 2.

Diximus antea, quemadmodum Augustini tempore sextum fuit habitum Carthaginē concilium, in eoque fraus deprehensa Paparum, Bonifacii primi & Celestini, quando Nicæa constitutum fuisse dicebant, ut ad ipsos ex omnibus undique locis provocaretur. Justiniani verò tempore Romæ erat Episcopus, Bonifacius II. Majus extat Epistola, quæ graviter taxat Aurelium, qui superiori concilio, Carthaginis fuerat Episcopus, cùmque cum suis collegis impugnasse Romanam Ecclesiam air, instigante Diabolo: simul Deo gratias agit, quod hujus temporis Episcopus Eulalius, Aurglii successor, cum Ecclesia Romana redierit in gratiam. Deinde scriptum Eulalii recitat, quo proficitur ille, se damnare suos maiores & successores, quicunque sancte Romane

Romanz, & Apostolicæ Ecclesiæ privilegia labefactare conantur.

2. Tomo concil. ad Eulalium Alexan.
Episcop. pag. 544.

a Alter à Bonifacio, Agapetus, Anthemium Patriarcham Constantinopolitanum loco removit, negantem duas naturas in Christo: tulit hoc in primis a grē
b Theodora, Cæsar's uxor, & Sylverium Agapeti successorem monuit per Belisarium, e ut illum restitueret: cum etiam alia quædam criminationes accederent, Belisarius eum loco dejicit, & in exilium mittit, subrogato Vigilio: sed cūm & iste Constantinopolim evocatus, Anthemium d nollet revocare, consimili pœnā fuit multatus: unde satis apparet, quomodo in Cæsarum tunc potestate fuerint urbis Romæ Episcopi.

a Niceph. lib. 17. cap. 9. b Diaconus lib. 16. c 23. q. 4. Belisarius. Evagrius lib. 4. cap. 18. d Niceph. lib. 17. cap. 16. variat. Procopius Sylverium relegatum scribit propter suspicionem defectionis ad Gothis lib. 1. bellz Gothici. Blondus lib. 7. Decad. 1. Vigilium carcere inclusum, socios partim relegatos, partim ad metalla damnatos, tandem tamen liberatos esse commemorat.

Justino I I. Cæsare, renovatum est bellum Persicum, quod cūm primum feliciter gereretur, Cæsar's legatus, Archelaus, pacem denud fecit.

Disc. lib. 16. Evagrius lib. 4. cap. 7. Narses, Cæsar's per Italianam legatus, expulsis Gothis, & mortuo Totilā, per annos

annos XVI. obtinuit Italiam: post revocatus à Cæsare, cùm parum lœtas accepisset literas, & ingratitudinem in iis deprehenderet, non solum non revertit, verum etiam ulciscendi sui causâ missis legatis, Longobardos, qui tunc in Pannonia conserderant, maximis propositis emolumentis, excitavit, ut, Pannoniâ reliquâ in Italiam venirent, omnium regionum & pulcherrimam & fructuissimam. Itaque partem illam Italæ, quæ nomen ab ipsis ad hoc usque tempus retinet, occuparunt.

a Paulus Diaconus de gestis Longob. l. 2. cap. 5. Regino lib. 1. Pomp. Latus. Frisius. gens. lib. 5. cap. 5. Sigeberius. Jovinus lib. 1. Elogiorum.

Justinus hic per Italiam instituisse scribitur magistratum, Exarchum: is erat tanquam Cæsaris vicarius, atque legatus: Ravennæ potissimum habitabat, neglectâ Româ, singulisque civitatibus & oppidis unum aliquem præficiebat.

Blondus lib. 8. Decad. prima. Primus Exarchus nominatur Longinus Gracchus: sed Palmerius Patritium Romanum primum, talem magistratum suscepisse scribit. Duravit illa dignitas annis 164. sive ut alii volunt 124. Blondus lib. 10. Decad. 1.

Itali scriptores novum hoc institutum, Romæ ac Italæ fuisse tradunt exitiale. Narses deinde Romæ mortuus est.

Narsensem in exilio defunctum commemorant omnes, moreui vero corpus in loculo pluribeo cum omnibus ejus opibus Constantiopolim portatum scribit Paulus Diaconus

conus libro 2. de gestis Longobard. capite
31. Idem eodem libro capite 3. pietatem ejus
prædicat, sicut Evagrius etiam lib. 4. cap. 24.
Suidas ingenium & corporis habuum deu-
scribit.

a Justini successor fuit Tiberius, jam
antè cooptatus, & Imperii factus colle-
ga. Is contra b Persas bis feliciter pugna-
vit: pacem cum Longobardis fecit, qui
sum, inde à Samnitibus, ad Alpes usque
regnabant, exceptā tantum urbe Romā,
quam, ubi graviter obsedit aliquan-
diu, vi tempestatis & imbrium coacti,
tandem castra moverunt.

a Diacon. lib. 17. b Evagrius lib. 5. c. 14:
Niceph. lib. 18. cap. 2. & 5. Pomp. Lat. 1.

a Tiberii gener, Mauritius, factus Cæ-
sar, per legatos præliis aliquot fudit Per-
sas, ac demum pacem cum iis fecit, revo-
cato exercitu Scythes expulit è Mysia:
Longobardos per Italiam repressit: Hun-
nos è Pannoniis ejecit: propter b avari-
tiā exosus militi, coactus est, ortā sedi-
tionē, profugere Chalcedonem. ibi tan-
dem cum uxore, c & liberis, omnīq; stirpe
fuit interfectus à Phoca Centurione, qui
per seditionem deinde salutatus est impe-
rator.

a Diac. l. 17. Niceph. l. 18. c. 6. 7. & 8.
b Pomp. Lat. c Niceph. lib. 18. cap. 40.

a Mauritio regnante, cometa, senis
mensibus apparuit: tunc b etiam natus
esse traditur Mahometus, de quo paulò
pōst dicetur.

a Niceph. l. 18. c. 35. Diac. l. 7. b Palme-
rius in Chronicō. Blondus l. 6. Decadū I.

Eo

Eo tempore Constantinopolitanus Episcopus Joannes, universalem se vocabat Patriarcham: Pelagius vero secundus, Episcopus Romanus, vehementer obstatit, ejusque decreta pronunciat irrita.

Joannes hic à vita sobrietate jejunator nominatur lib. 17. cap. 36. & lib. 18. c. 34. historia Ecclesiastica Nicephori. primatum sibi arrogavit in Concilio Constantinopolitano, teste Gregorio Magno lib. 4. indictione 13. epist. 36. sed Pelagius Episcopus Romanus missis Constantinopolin archidiacono synodi decreta cassavit, ibidem p. 36. Vide 2. tomo conciliorum epistola prima Pelagi secundi Papa pag. 842.

Qui successit huic, Gregorius primus, graviter hoc ipsum in illo reprehendit, & in Concilio Chalcedonensi, titulum hunc atque honorem suis majoribus attributum quidem fuisse, verum ex ipsis neminem usurpare dicit.

Gregor. lib. 4. indictione 13. epist. 36. & 38. item lib. 7. indictione 1. epist. 30.

Datis etiam literis ad Mauritium Imp. hortatur ut illum coercent: nam ad ipsius autoritatem hoc quoq; pertinere, quam ille, dum talem sibi potestatem sumit, multam immineat.

Gregorius lib. 4. indist. 13. epist. 32.

Alter autem post Gregorium Bonifacius tertius, à Phœca scribitur obtinuisse primatum, divulgatis in eam rem edictis atque diplomatis.

Blondius Decad. 1. lib. 9. Adon Vinnensis auctate 6. Beda de ratione temporum.

*Regino Prumiensis lib. 1. Frisingensis lib. 5.
cap. 8. Urspergensis. Plaima in vita Boni-
facii tertii.*

a Phocâ rerum potiunte, Persæ magnis
incommodis Rempublicam affecerunt,
occupatâ Mesopotamiâ & Assyriâ, & in
minorem Asiam usque progressi, tanta
erat principis ignavia: sed & Germania,
Gallia, Hispania, bonaque pars Italiae
defecerunt. b Ægyptum vastabant Sa-
raceni: sic ille, propter crudelitatem &
neglectam Rempublicam, occisus, He-
raclium habuit successorem.

a Diacon. lib. 17. Zosin. tom. 3. Beda
de ratione temporum. b Niceph. lib. 18.
cap. 56. Pomp. Lat. 1.

Tunc iterum Persæ longissimè progressi
ex Ægypto in Africam invadunt, & suæ
ditionis efficiunt. Europam variè lace-
rabant Scythæ: profectus tandem in A-
siam Heraclius, cùm pacem impetrare
non posset, parùm etiam honestis nomi-
ni Romano propositis conditionibus, pe-
nè coactus decertavit cum Persis, qui
jam Judæam vastabant, eosque uno aut
altero prælio fudit: inde Tigrim flumen
transgressus, & Persiam longè latèque
populatus, amicitiâ demum initâ cum
Persarum regis filio Sirocho, qui, necato
parente, regnum invaserat, Africam, Æ-
gyptum, & quicquid omnino Persæ oc-
cupaverant, recepit, pacûmque fuit, ut
Persicam ditionem à Romana separaret
Tigris.

Pomp. Lat. Sigebertus.

Ad hoc tempus, Saraceni, Heraclio mi-
litantes,

litantes, cùm stipendiis fraudarentur, maximā multitudine deficiunt, & Mahometo duce, per Syriam grassati, Damascum occupant, Ægyptum vastant, Arabiā subigunt, & in Persias quoque feliciter præliantur.

Diacorus lib. 18. Sigebertus. De Saracenorū origine, incrementis, & imperio
videatur *Cæline Augustinus Curio lib. de historia Saracenorū, iucem Wolfgangus Drehslerus in compendio historia Saracenica.*

Fuit Mahometus obscurō genere natus, verū astutus & audax, pōst etiam locupletatus matrimonio: cùmque propter animi promptitudinem autoritate valeret, novum doctrinæ genus, rationi valde jucundum, sed magnā sui parte ridiculum & ineptum, proposuit, quo sic animos hominum magis arq; magis devinciret, & regnum sibi firmiðs constitueret: & quanquam initio facile potuissest hoc incendium restingui, tamen quia negleñsum fuit, brevi tempore crevit in immensum: ab eoque tempore magis atque magis populi Romani majestas & Imperium, ad orientem solem, interiit, deficientibus altis atque aliis populis.

*Liber de generatione Mahometi & Chro-
nicon Saracen. Zonaras tom. 3, Chalcocondiles lib. 3.*

Heraclio regnante, quartum fuit con-
cilium Toletanum.

*Tomo 3. concil. pag. 63. Joannes Ma-
gnus historia Gothica l. 16. c. 17.*

Et quia per Hispaniam plerique sacer-
dotes,

dotes, precationem quam a Christus ipse nos docuit, non quotidie, sed eo die solam orabant, quem b Dominicum vocamus, decretum inter alia fuit, ut id certigeretur: item, ut s Apocalypsis Joannis Evangelistæ, sicut aiunt, à Paschate doceretur in templis, ad usque Pentecosten.

a Math. 6. Luca 11. b Canone 9.
21g. 70. c Canone 16.

Regnabant tunc in Hispaniis Gothi: cumque dominationis externæ, sicut fieri solet, Hispani pertuli res novas captarent, gravi pena Synodus a edicit, ne quæ conjuratio fiat in regem, Gothicamve gentem, utq; mortuo rege, primores totius gentis atque sacerdotes communis consilio successorem constituant. Idem b post in aliquot aliis ipsorum conventibus sepetitum fuit.

a Canone 74. pag. 76. Concilii 5. b Ca-
Canone 3, & 4. Concilii 6. Canone 17, & 18.

Prohibetur etiam, ne per quadragesimæ tempus, uti vocant, Hebraum illud Alleluia cantetur in templis: nam esse mæstitia tempus illud, non latitiz.

Concilii quarti Canone 10. pag. 70.

a Heraclio successit Constans, è filio Constantino nepo: hic infelicissimè mari pugnavit cum b Saracenis, qui, victoriâ potiti, Rhodum occuparunt, longius haud dubiè progressuri, nisi factiones inter ipsos ortæ biennii inducias Romanis impetrassent: eo dato respirandi spatio, Cæsar cum exercitu transmisit in Italiæ, quo ab hostibus eam liberaret, ut quidem jactabat: cùmq; Tarentum esset delatus,

delatus, Luceriam, & alia quzdam e Apulia loca, ditionis Longobardorum expugnat & evertit. Ia itinere, cum Neapolim iret, postremum ejus agmen cæsum fuit à Longobardis.

a *Diac. lib. 18.* b *Zonaras tom. 3.*
c *Regin. lib. 2.* *Paulus Diaconus de gestis Longobard. lib. 1. cap. 10.*

Romā placidè ingressus, omnibus tandem ornamentis eam spoliat, & paucis diebus ibi commoratus in Siciliam trajicit.

Regino lib. 1. Sigeberus. Sabellius Ennead. 8. lib. 6.

Ibi demum in balneo fuit interfectus: cùmque post ejus mortem de successione essent nata dissidia, Saraceni, eam naði occasionem, magna cum classe ingrediuntur Siciliam, vastam edunt hominum stragem, Syracusas capiunt, & prædam omnem Constantis ablatam ex urbe Roma, siccum asportant.

Diaconus. Zonaras tom. 3. Regino l. r. Blondus Decid. 1. lib. 9. Naucleus generat. 23. Diac. lib. 5. cap. 13. de gestis Longobardorum.

Constati a successore Constantinus quartus, vulgo dictus Barbatus: hic per annos aliquot cum Saracenis congressus, tandem eos fudit, ita quidem ut pacem illi peterent, & inducias annorum xxx. simuliq; b vedi gal annum paciscerentur cære commoti, qui erant ad occidentem solem populi Romani hostes, pacem quoque petebant.

a *Diac. lib. 19. Zonaras tom. 3. Sigeberz.*
b *De tributo auri consentiunt Zonaras &*

Diaconus: de equis & servis variant, hic enim quinquaginta, ille octonos ianum nominat.

Bulgari autem suis finibus egressi, Thraciam vastabant: cum his tandem pacificatum est, & concessa illis utraque Myśia, tametsi postea, cum ignaviam Romanorum deprehenderent, violata pace, rursus evolarunt, & Imperii vires attenuabant.

Diac. lib. 19. Zonar. tom. 3. Sigebert. Aventinus lib. 3. annal. Boiorum.

Hic Cæsar omnium primus constituisse traditur, ut, quem clerus, populusque Romanus cum exercitu creasset civitatis Episcopum, is plenam obtineret potestatem: nam ad hoc usque tempus, Episcopi Romani dignitas, vel à Cæsar, vel ab ejus per Italiam vicarii confirmatione pendebat.

Sabellicus Ennead. 8. lib. 6. Blondus Decad. 1. lib. 9. Platina in vita Bened. 2. Polydorus Virgilinus lib. 4. cap. 10. hanc legem scribit haud diu servatam esse.

a Exstat ad Constantinum, Papæ Leo-nis II. Epistola prolixa, quā damnat omnis generis hæreticos, & ipsum propter b studium ac patrocinium religio-nis, & liberalitatem atque munificentiam summis laudibus extollit, & Ecclesi-am, qua talem sit nacta propugnatorem, plane triumphare dicit.

a Tom. 3. concil. initium Epist. I. b Re-gi regum. pag. 371.

Eo regnante, Synodus fuit sexta Con-stantinopoli, centum quinquaginta Epi-scoporum. Diac.

Diac. lib. 19. Zonaras tomo 3. De numero Patrum, qui ad hanc Synodus convenerunt, varians auctores. Regino lib. 1. & Beda de ratione temporum, numerant 150. Diaconus lib. 19. Ivo in Chronicis, Simoneta lib. 4. c. 46. nominant 289. in catalogo subscriptiorum extant 162. Chronicon Marini trecentos minus uno habet.

In ea sub finem ipsum fit mentio Canonum, qui dicuntur Apostolorum, sed obscuris verbis.

Tomo 3. concil. in Decretis Synodis. Constanti. titulo de Canone Apost. pag. 393.

a Gratianus autem contrarias opiniones recenset. nam dicit esse, qui conscripsos ab Hæreticis, & ab Ecclesia veteri repudiatos affirment, & inter Apocrypha numerent. Zepherinus autem, Episcopus b Romanus, ordine decimus sextus, approbasse illos dicitur, & post eum, ista, quam dixi, Synodus, quam Justiniani II. tempore, qui filius erat Constantini quarti, tradunt absolutam fuisse. Breviter, incertis rationibus omnia fluunt. Sed & de numero canonum non convenit, nam alii l. ahij lx. ponunt, alii LXXXIIII. & eo quidem numero extant: unde facile conjici potest paulatim additos fuisse plures, & uno postea nomine comprehensos, cum à diversis emanassent.

a Dist. 16. c. Canones. b 1. tomo concil. Epistola ad Episcopos Sicilienses, pag. 3411 Fr. Sixtus Senensis in bibliotheca sancta lib. 2. de canonibus apostolicis sic scribit: Isidorus tantum 50. recenset. Sexta

Synodus canone 2. probat 85. tametsi non sicut nisi 84. Sed duodecimus latius est in codice Graco in duos divisus. Zepherinus quingenitis annis quinta Synodo prior, sexagenaria tamen canones admittit. Leo natus, trecentis & quinquaginta annis posterior sexta Synodo ad Michaelem patriarcham totidem enumerat. Hec Fr. Sixtus. Pro horum canonum defensione luculentum librum edidit Franciscus Turrianus Jesuita.

Tunc etiam Archiepiscopus Ravennas Episcopo Romano se subjecisse fertur, cum antea, maxime vero post eodem translatum Exarchatum, nihil Romano concederet.

Sigebert. Ecclesia Ravennas à Romana multis ab annis segregata, Allocephalus dicta est, ut Platina in vita Dom. I. Papæ Rom. Theodorus autem Episcopus Ravennas sedem suam Romano Episcopo subjecit. Occasionem explicat Blondus decad. I. lib. 9. Sabellicus Ennead. 3. lib. 7.

a Constantino successit Justinianus filius: is per atatem & imperitiam male Rempublicam gerebat, & violata pace, quam ejus pater cum Saracenis fecerat & Bulgaris, eodem redactus est, ut pacem ab utrisque cogeretur ipse petere. Tandem ob crudelitatem ejectedus, & præcisissim naribus relegatus, Leontium habuit successorem, qui propter affectati Imperii suspicionem per biennium fuerat captivus.

a Zenaratu tomo 3. Sigebertus. b Diac. lib. 19.

In his motibus Africam invadunt Saraceni: sed biennio post illinc ejecti fuerunt, commisso pralio.

Diac. lib. 20. Zonaras tom. 3.

a Milites Romani, praesidio in Africa relieti, cum lente & ignave omnia administrarentur a Cæsare, veriti, ne a Saracenis, quorum tunc erat ingens potentia, rursus ejicerentur, b Tiberium quendam faciunt Imperatorem. Is cum copiis profectus Constantinopolim, & urbe potitus, Leontium capit, naribus truncat, in catenas conjicit, & per Italiam novum constituit Exarchum.

a Zonar. tom. 3. b Tiberio huic Absimari nomen fuis, quod repudiat: ut Diaconus lib. 20. & post eum Egnatius scribit.

Et cum ad hunc modum tumultuosè omnia fierent, Saraceni, tempus idoneum nacti, maximisq; cum copiis ex Aegypto profecti, Africam rursus occupant, & Lybiam, & Hispaniam propè totam.

Blondus decadis 1. lib. 20.

a Is, quem supra dixi, Justinianus, a Leontio Imperatore ejecitus & relegatus, Trebellii Bulgariz regis auxilio, Constantinopolim tandem occupat, & Leontium Tiberiumq; captos interfecit: per annos deinde sex crudeliter imperavit, ingratus etiam in b Trebellium regem: tandem c commisso pralio cum Philippe Bardane, ad quem exercitus defecerat, occubuit tum ipse, tum filius Tiberius.

a Diac. l. 20. Sigibert. b Suidas in voce Bulgari, Terbelim vocat. c Zonaras tom. 3.

Philippe

a Philippicum Constantinus Pontifex
eō diversam religionem, pronunciat scis-
maticum: b tandem à suis exoculatus
Cæsar, Anastasium II. habuit successo-
rem.

a Regino l. 1. b Sigebertus. Ana-
stasius hic alio nomine Artemius appellatus
fuit. Diaconus lib. 20. Zonaras tomo 3.

Is classem insignem misit Rhodum,
a belligerandi causā cum Saracenis, eīq;
bello quendam ordinis Ecclesiastici vi-
rum præfecit: sed cūm ei parere milites
recusarent, ortā seditione, factus est Im-
perator quidam obscuri generis Theodo-
sius, qui, mutatā navigatione, Constan-
tinopolim venit, urbem occupat, & b A-
nastasium prælio vīctum sacris addicit:
sed non multō pōst ejectus à Leone, co-
piarum præfecto, vitāque monasticam
fuit amplexus.

a Diac. lib. 20. Zonar. tomo 3. b Re-
gino lib. 1. Frisingensis l. 5. c. 17.

Ad hoc tempus, quod erat anno salutis
septingentesimo, decimo septimo, Mau-
ritani totis viribus irruunt in Hispaniam,
& suę ditionis illam faciunt, Rodorico,
Hispaniarum Rege, quem etiam Gothi
elegerant.

Blondus decad. 1. l. 10. Joannes Go-
thus l. 16. c. 27. ad annum 714. refert.

Leone regnante, Saraceni, vastatā
Thraciā, Constantinopolim per trienni-
um obsident terrā marique: tandem pe-
stilentia prope consumpti domum redire
coacti sunt.

Diaconus lib. 21. Zonar. tom. 3. Fr̄
singensis

*singensis l. 5. c. 18. Sabellius Ennead. 8.
lib. 7. Blondus decad. 1. lib. 10.*

Erat Leo valde infestus Episcopo Romano, Gregorio II. suoque per Italiam vicario, sive Exarchum mandaverat, ut illum, quocunque modo tolleret è medio: Papam vero defendebant Longobardi, non quidem illius charitate quadam, sed ut in eo dissidio suos ipsi fines amplificarent: nam Exarchatus oppida multa per hanc occasionem occuparunt.

*Paulus Diac. lib. 21. Sigebert. Blond.
decad. 1. lib. 10.*

a Hujus Gregorii quadam extant Epistolæ ad clerum & plebem Thuringiæ, monentis, ut in cognitione Dei magis atque magis proficiant: Item ad b Saxonum graviter eos deterrentis ab idolorum cultu: Bonifacio quadam fuit usus in his rebus administro, quem in Germaniam emiserat.

a Tom. 3. concil. pag. 413. edit. Veneta.
b Ibid. pag. 414. Bonifacius hic, Wunefridus antea vocatus, natione fuit Anglus Cridioduni in patria Devoniensis natus, Baleus. Jacobus Curio Londinatum assertus, & Munzerus in Chronographia affirmat eum Ricardi regis Anglorum fuisse fratrem.

Leo Cæsar statuas omnes, & divorum imagines è templis ejicit, Papa quoque mandat ut idem faciat, ille vero non modò non morem gerit, sed illi, in suo proposito perseveranti, graves penas denunciat.

- Diaconus lib. 6. cap. 49. de gest. Longob.
Frisingensis l. 5. c. 18.

Lecni

Leoni successit filius Constantinus, ejus nominis quintus, cognomento Copronymus, ejusdem cum patre religionis.

Hic magna cum classe profectus in Saracenos, ut Alexandriam Ægypti recuperaret, accepto nuncio de seditione domi nata, & Artabasto, novo Imperatore electo, Constantinopolim revertit, urbem vi capit, & Artabastum exoculat.

*Diac. lib. 22. Sigebert. Zomar, tom. 3.
Blondus Decad. I. lib. 10.*

Huic etiam, sicut parenti Leoni, grave fuit cum Episcopo Romano Gregorio III. dissidium: qui subinde missis internunciis eum excommunicabat, & cum in vincula conjicerentur nunci, collecta Synodo decretum fecit, ut, qui posthac divorum imagines demolirentur, aut contumeliosè tractarent, ab Ecclesiæ consortio pland rejicerentur, deinde, omni studio & operâ statuas in variis templis erexit, & magnifice, quantum potuit, exornabat.

*Tom. 3. concil. in hisl. Gregorii III.
pag. 418.*

A Gregorio III. fuit Zacharias. Hujus extat ad Episcopum quendam Bonifacium epistola, qui per Germaniam erat, ille ipse, ut apparet, cuius operâ fuit usus Gregorius II. ut paulò supra diximus. Ejus postulatis respondet Zacharias, & permittit ut Merseburgi, Bambergi, Erphurdie sint Episcopatus. Concedit etiam, ut ad Carlomanum, Careli Martelli filium, qui in aliqua urbe regni Francorum petebat haberi Synodus,

sodium, proficiscatur, & Ecclesie mores diligenter reformat, imprimis autem ab ordine sacerdotali removeat adulteros, & eos qui plures habent uxores: cum enim post susceptum ministerium sacrum, ne unam quidem uxorem habere, vel atrectare liccat, multò mindis, ut eodem tempore, plures quis habeat, licet: nam quod b Paulus ait, ut Episcopus sit unius vir uxoris, intelligendum est non de præsenti, sed de præterito tempore, ne videlicet plures habuerit, quam unam uxorem, is qui cupit in sacerdotum ordinem cooptari.

a Tom. 3. concil. Epist. ult. ad Bonifac. Episcop. pag. 435. b 1. Tim. 3.

Haic Epistolæ subjungitur Carolumanni, qui se Francorum ducem vocat, editum, quo statuit, ut ipso præsente, quotannis habeatur Synodus: adulteros autem sacerdotes & scortatores loco submoveri jubet: venationibus etiam & au-
cupo illis interdit, néve mulierem ullam domi foveant, mandat: sed de uxoribus verbum nullum.

Tom. 3. concil. pag. 437. Habet hoc Edictum Aventinus lib. 3. Annalium Boiorum.

Ab hoc tempore Aistulphus, Longobardorum rex, tributum annum à Romanis petebat, gravia minatus, nisi dependerent.

Diac. lib. 22. Sigebert. Viterbiensis, parte Chronicæ 17. Blondus Decad. I. lib. 10.

Qui tum erat Episcopus urbis Romæ,
Stephanus,

Stephanus, ejus nominis secundus, cùm blanditiis atque donis hominem placare non posset, Constantimum Cæsarem de auxiliis interpellat: cùmque nihil ab eo præsidii veniret, Pipinum, nuper factum Francorum regem, ut infra dicemus, orat ut opem ferat.

*Diac. lib. 22. Frisingensis lib. 5.
cap. 25. Urspergensis.*

a Is cum copiis in Italiam profectus, Papiam obsidet, & illum ad pacis conditiones adigit: cùm autem domum revertisset, hostis ferocior b factus, iterum arma movet. Quare denuo solicitatus, in Italiam Pipinus venit: tunc demum Aistulphus exarchatum Pipino tradit, qua quidem in regione, hæ sunt urbes primi nominis, Ravenna, Faventia, Cæsena, Forum Livii, Forum populi, Bononia, Rheygium, Parma, Placentia.

a *Regino l.2. Urspergensis. Sabellicus Enn. 8. l.1. Balanus
centuria 2. cap. 5. Adon. atate 6.*

Regionem hanc omnem Pontificis fidei Pipinus permisisse fertur, cùm Cæsar antea rogasset, ut eam sibi restitueret, quod esset Imperii, non Ecclesie Romanae.

*Regino lib. 2. Blond. decad. lib. 1.
Antoninus titulo 14. c. 1. parag. 30. Emil. lib. 2.*

a Constantino successit filius, Leo II. Is unicum suscepit profectionem in Syriam: repulsus domum rediit, neq; multò post mortuus est, ejusdem cum patre religionis, filio reliquo Constantino sex-

cum
care
n de
b eo
tum
orat

5.
tus,
ndi-
ver-
rum
tus,
num
dit,
rbes
Cæ-
no-

25.
laus
fici
Cæ-
rue-
esiae
b. I.
E-

II.
Sy-
mul-
atre
sex-
to+

so. Sed eum is per seatem regere non posset, mater ejus Irene rempublicam gerebat: ille autem grandior factus, dejecta matre, cœpit insolenter admodum & acerbè regnare: cumque idcirco conjurations in ipsum fierent, inter alios multavit etiam b Nicophorum patrum, & exoculavit.

Frising l. 5. c. 29.

Tandem & ipse fuit exoculatus, consilio matris, & aliquanto post luctu mortuus est, itaque rerum summa rediit ad Irenem matrem, quæ quarto demum anno sui Imperii dejecta inque exilium relegata, successorem habuit eum, quem diximus Nicophorum.

Diac. l. 23. Diac. lib. 24. Zonaras tomo 3.
Interea, dum ita Constantinopoli tumultuosè res aguntur, celebris erat Caroli regis Francorum fama. Nam is Aquitanico bello confecto, rogatus ab Adriano Episcopo Romano, cum exercitu venit in Italiam: & sicut ipsius parens Pipinus Aistulphum regem Longobardorum oppresserat, ut supra dictum est; ita hic b Aistulphi successorem Desiderium, gravem Italiam & Adriano primo, post longam obfisionem cepit, ejusq; filium Adalgisum regno dejecit, & omni expulit Italiam.

a Regino lib. 3. b Eginhard. Sigebert.
Gaguinus lib. 4. c. 1. Æmilius Veronensis
verum Franc. lib. 2.

Nam Cæsares Romani, queniam & longius aberant, Constantinopoli videbilet, iadè à tempore Constantini Magni, & quia non soldm externis bellis, verum

verum etiam domesticis, & civilibus erant impediti dissidiis, Italiam ferè negligebant, aut certè non poterant idoneè tueri, præsertim Longobardis ibi gravantibus: deinde, ex ipsis plerique dissidebant etiam graviter à Romanis Episcopis, ut antè diximus, & ipsorum odio non admodum movebantur illis Longobardorum successibus. Hac de causa Pontifices externam defensionem circumspiciebant: & quia tum temporis nulla erat illustrior aut potentior familia, quam Franciæ regum, propter magnitudinem rerum gestarum, idcirco ad eum, velut ad portum aliquem, rebus turbulentis, confugiebant.

Hunc etiam ad modum Adriano mortuo, cui successit Leo tertius, cùm graves haberet Romæ adversarios, Carolum, Pipini filium, implorabat: qui cùm ad urbem quartò venisset, à Pontifice simul & omni populo salutatus est Imperator. quod quidem accidit, quo tempore Constantinoli servebant omnia factionibus, ita quidem ut etiam tempus ipsum, & Reipublicæ status huic mutationi videretur causam & occasionem præbere.

Diagonus lib. 24. Sisebertus. Sabellius Ennead. 8. lib. 9. Blond. Decadis 2. libro 1.

Sic igitur occidentis Imperium ad Germanos devenit: nam Germanos fuisse Pipinum atque Carolum, dubitari non potest. Fuit hoc post natum Christum, anno octingentesimo primo.

Cæterum

Ceterum inde à Nicephoro Imperatores Orientis, continuis ferè bellis agitati fuerunt. Nam initio Bulgari saepe cum illis confligerunt: deinde Saraceni, ex Africa profecti, Cretam insulam, post quoque Siciliam occuparunt, & Asiam longè latèque vastarunt: postremò etiam Turcæ, Scythæ populus.

A Nicephoro autem usque ad Constantinum Palæologum postremum, circiter quinquaginta numerantur Imperatores Græci, & in his aliquot fæminæ, ex ipsis plerique fuerunt ignavi.

De his legantur Zonaras tomo 3. Nicetas Choniates, Niceph. Gregorius, Chalcocon-diles, & alii.

Et Constantino Monomacho regnante, qui vigesimus est à Nicephoro, Turcæ, ab humili origine paulatim progressi, longius Asiam vastare coeperunt, & auctis quotidiè viribus, monarchiam demum constituerunt, non quidem novam aut quintam aliquam, sed ex ea natam Imperii Romani parte, quæ fuit ad solem orientem.

Zonaras tomo 3. Baptista Egnatius lib. 2. princ'p. Roman.

Ejus autem Monarchiæ princeps fuit Ottomannus ad annum Christi circiter M. CCC.

Chalcocon. lib. 1. de reb. Turcicis Mathias Mechovius in Sarmatia Asiatica cap. 15.

Mahometus deinde, ejus nominis secundus, proavus Solymani, qui nunc rerum potitur, capti Constantinopoli, & Constantino Palæologo Cæsare, quem di-

ximus, interfecto cum omni familia, non men & successionem Imperatorum nostrarum religionis iis in locis funditus delavit.

Chalcocand. l. 8. Sabell. Ennead. 10. lib. 6.

Tenent autem Turcae ad hoc usque tempus, Asiam, Syriam, Aegyptum, Mesopotamiam, Judream, Rhodum, Graeciam omnem, Thraciam, Bulgariam, Macedonia, Illyricum, utramq; Mysiam & nuper alteram ferè Pannoniam, & Africæ partem aliquam.

De primatu dimicarunt olim inter se vehementer Ecclesiaz, Hierosolymitana, Antiochena, Constantinopolitana, Romana, & hæ quidem duæ potissimum, uti suprà docuimus: Turca verò litem directit, & sic omnia tribus illis locis conturbavit, nullū ut existat Ecclesiaz vel Christiani cœtūs vestigium. Ejus autem, quæ superest, Ecclesiaz, quæque sublatis æmulis, nunc sola triumphat, cujusmodi sit facies, qui status, res ipsa declarat.

Postquam ergò demonstravimus, quemadmodum Imperii Romani pars altera corporis, orientem solem spectans, omnino concidit, & in alienam potestatem devenit, reliquum est, ut quemadmodum & ea pars, quæ pertinet ad occidentem solem, prorsus interierit, & novos adeptos dominos, breviter explicemus.

Hic autem obiter considerandum est, quomodo mirabili quodam fortunæ ludibrio à Romanis illis atque priscis familiis, augustum illud Imperii decus & fastigium ad exteris delatum sit, & quidem

dem aliquot, prudendæ conditionis homines. Nam ex iis quidam fuerunt Hispani: nonnullis Pannonia, Dacia, Dardaniz, Dalmatia, Gallia, Thracia, Cappadocia dedit originem.

Imprimis autem observari debet, quām fuerit anceps & misera Imperatorum conditio: nam ipsorum dignitas omnis atque salus erat, non in senatus, aut populi, sed in legionum atque militum potestate: sic, ut permirum videri possit, ullos fuisse, qui munus hoc tam periculose & injuriis opportunum, susciperent. Etenim indē à C. Cæsare, qui spectante senatu concidit, ad Catolunū usque Magnū, circiter triginta fuerunt ex iis interfecti, quatuor verò sibi mortem ipsi consciverunt. Semper aliquid erat, quod in ipsis desiderarent milites: neque hos magis quam improbos ferre poterant, & ad minimam occasionem, concitatā turbā, jugulabant eos, quos etiam invitatos ad culmen illud honoris pertraxerant, sicut Ælio Pertinaci constat accidisse. Cæsarem metuebat senatus: ipse verò Cæsar, ab impuri militis voluntate propemodum atque nutu pendebat.

Aurelius Victor. Herod. lib. 2. De hac Romani Imperii infelicitate sic scribit Erasmus Roterodamus prefat. in Suetoni Tranquill. O miserum ac deplorandum illorum temporum statum. Oppressa senatus autoritate, oppressis legibus, oppressa populi Romani libertate, sic creato principi serviebat orbis, princeps ipse serviebat iis, quem nemo vir probus domi vellat habere

seruum. Imperatorem timebas Senatus: Imperator scelestam illam militum multitudinem formidabat. Imperator leges dabant regibus: at huic leges dabant conductum milites. Summa verum orbis ab urmate paucorum temeritate pendebat.

Hos autem spiritus, inde post C. Caesaris mortem sibi sumperunt, praesertim, legiones veterane, quibus per Galliam, Hispaniam, Africam ille fuerat usus: & Cicero hoc ipsum deplorans, Fortes illae quidem sunt, inquit, sed propter memoriam rerum, quas gesserunt pro populi Romani libertate & dignitate Reipublicæ, nimis feroce, & ad suam vim omnia nostra consilia revocantes.

Philip. 10.

Finis Libri secundi.

Jo A N.

JOANNIS SLEIDANI,
De
QUATUOR SUMMIS
IMPERIIS,
Liber III.

Necquam de Catolo Magno loquamur, ad quem diximus Imperium Occidentis esse delatum, explicanda sunt quædam de Germanis, à quibus originem ille dicit.

Origo Caroli Magni ad Francos antiquissimos Germania populos refertur à Gottfrido Viterbiensi: Ludolpho de Babenberg. libro de jure regni cap. 3. Jacobo Wimpelingio rerum German. cap. 22. Hieronymo Gebuilevo de libertate Germanica cap. 6. Aegidio Tschudo in descriptione Rheiæ Alpina cap. 36. Francisco Irenico exegeseos libro 3. cap. 18. Verum Joam. Bodinus, Germanici nominis hostis, Carolum natione Gallum, in Gallia natum, lingua quoque moribus & institutis Galorum una cum suis majoribus educatum scribit, in methodo historic. cap. 7:

Et primò quidem certò constat, Germanos perspè transisse Rhenum, & in Gallias penetrasse, ut ibi propter agri bonitatem considerent.

Nam Teuthoni in provinciam Galliam invaserunt, & à C. Mario Consule fuerunt profligati.

i Florus lib. 3. cap. 3. Vell. lib. 2. Orosius lib. 5. cap. 6. Eutrop. lib. 5.

a Deinde cum Arverni & Hedui, Gallicæ populi, de principatu contenderent, Germani mercede conducti ab Arvernis & Sequanis, primo quidem non ita magnis copiis eò venerunt: paulatim vero sic augescebant, ut Ariovisto rege, bonam ejus agri partem occuparent. Eos autem C. Cæsar b prælio superavit, & aliquot post annis, cum bellum gereret in Eburones, Gallicæ Belgicæ populum, Germani denuò Rhenum trajecterunt, ut exercitum Romanum oppugnarent: sed ad Mosæ confluentem atque Rheni fuerunt ab illo concisi.

a Cæsar de bello Gallico lib. 1. b. Hubertus. Thomas Leodinus de Tungris & Eburonib. Cæsar lib. 4.

Multis deinde post annis intra suos fines se continebant, eò quod Romani Cæsares bellum ipsis inferrent: sed tamen quoties tempus aliquod idoneum essent adepti, non deerant suis ipsi commodis, & Galliam perpetuò vastabant. *a Hunc ad modum, Gallieno Cæsare, homine ignavo & voluptuario, impressionem fecerunt, & paulatim eò potenteribz creverunt, ut b Probus Cæsar, quartus à Gallieno, vix magnâ difficultate illos rejiceret.*

a Trebell. Pollio & Sex. Aurel. b Flavius Vopiscus in Probo. Eutropius lib. 9. Zosimus lib. 1.

b Julianus etiam, Constantii Cæsaris legatus, bella cum illis gessit: post hæc, Honorio

Honorio Cælare, Gothi in Galliam irruperunt, iisque Cæsar, diversis bellis occupatus, Aquitaniam concessit inhabitandam.

Zos. lib. 3:

Ab altera parte Francones Germani, per Belgicam irruptione factâ, Treviris, Menapiis, Eburonibus, Morinis, Nerviis, Ambianis, Bellovacis, Suevoni- bus oppressis, in ea parte Galliæ con federunt, quæ nomen ad hoc usque tempus retinet, & Francia dicitur, cujus quidem regionis caput est Lutetia, nec procul illinc oppidum Sandinissimum, Franciæ regum sepulturæ postea consecratum est in hodiernum usque diem.

Paulus Diac. lib. 14. Quos Sleidanus Francones nominat, antiqui Romanae historiæ scriptores, ut & recentes, Francos indigerant, Fl. Vopiscus in Aureliano & Proculo. Zosimus lib. 1. Ammianus Marcellinus libro 15. 27. & 30. Aurelius Victor. Eutropius libro 2. & alii.

Ad eum modum amplificati, cùm anteā bonam Germaniæ partem possiderent, omnem videlicet regionem illam, quæ est ad Mænum flumen atque Rhenum, facilè non solum defendebant illatum bellum, sed etiam aliis inferebant, & labante indies magis atque imperio Romano, per Asiam & Africam, Longobardis etiam Italiam vastantibus, admodum suos fines per Galliam extendebant: & cùm ordine multi ipsorum reges ibi dominarentur, tandem ad Pipinum etiam, ejusque filium Carolum regni summa devenit. M 4 Pipini

a Pipini pater, Carolus Martellus, non quidem ipse rex, verum ex procuribus unus, & palatii praefectus, vel, ut vulgo loquuntur, b Major domus, Bava, os & Suevos devicit.

a Sigebert. Frisingensis lib. 5. cap. 16:
b De Majore domus videatur Francogallia
Fr. Hotomani cap. 12. Nominatur ibi pa-
latii magister, & dignitas ei tribuitur ea-
dem, qua fuit praefecti prætorii apud Ro-
manos, qui alio nomine aula praefectus vo-
catur. Sunt & alia nomina, qua majo-
ribus domus tribuuntur, ut, Praefecte aula,
Comites Palatii: quinemam aliquot post sa-
culis Seneschalli Francie appellatis sunt.
Exitat de Majoribus domus fragmentum
editum à P. Pittho in annalibus Franci-
ciis. De bellis autem Pipini in Germanis
gestis videatur Viterbiensis parte Chronicci
17. Gagamus lib. 3. cap. 4. Aventinus
annal. Bojor. lib. 3.

a Nam, sicut annalium scriptores Gal-
lie tradunt, aliquot nanc annis, præter
titulum atque nomen, nihil reges habe-
bant, sed omnis authoritas erat & summa
rerum penes praefectū regis domus. b Et-
enim à superiorum regum virtute pro-
fus isti degeneraverant, & voluptatibus
dediti, nullam Reipublicæ curam susci-
pientibant. Itaque praefectus palatii magi-
stratum gerebat: & quò major erat igna-
via regis, eò plus potentiam ille suam
augebat.

a Eginhardus in vita Caroli M. Sige-
bertus. b Annales Francie ad annum
Christi. 751.

Hac

Hac demum occasione, Pipinus, qui Childerico regnante, praefectus erat, cum apud Pontificem Zachariam res in disceptationem venisset, ut aiunt, regnum obtinuit.

Eginhard. Regino lib. 2. Sigebert. Viterbiens. parte 17. Chronicci.

Hujus rei mentio fit in a decreto, quod vocant, Gratiani, quod nimurum Papæ liceat regibus abrogare principatum, sed ejus loci titulus & inscriptio falsa est. Cum enim duo sint Anastasi Cæsares, neutri potest attribui, nam prior, ducantis & amplius, alter vero triginta septem annis ante regnavit, quam istud accideret: deinde, posterioris ætate, nullus fuit Papæ Gelasius.

a 15. q. 6. Alius item Romanus. b In recenti juris Canonici editione, auspicio Gregorii 13. adornata, capitulum, hoc non Papa Gelasio, ut est in Vulgatis codicibus, sed Gregorio Papa adscribitur. Is est hujus nominis seimus, qui in epistola ad Herman. Metensem episcopum ista scriptisse memoratur.

Admonendi causâ lectors hoc addendum putavi, quo pontificiorum scripta prudenter evolvant atque cautè. Nec enim uno loco deprehenditur, id eos ageare potissimum, ut suis legibus opinionem veterustatis addant, quod plus habeant ponderis & autoritatis.

a Pipinus, præterquam quod Longobardos per Italiam compressit, rogatus Pontificis, ut supra dictum est, bellum quoque gesit b in Saxones, & deinde cum

Aquitaniis, corumque ducem captum interfecit: cumque non multo post e vita migrasset, ac illi subinde rebellarent, Carolus filius, rex, utrumque bellum vix tandem ingenti labore perfecit.

a *Regino lib. 2.* b *Gaguinus lib. 3. cap. 4.*

a Cum Saxonibus enim totos annos xxxiiii. belligeravit, eoque durante bello, confecit & alia: nam & b *Bavariam*, *Tassilone* duce rebellantem, suæ ditionis fecit, & bis contra Longobardos profectus, & in c *Campaniam* usque progressus, omnem *Italiam* domuit, & legibus constituit.

a *Eginhardus.* b *Regino lib. 2.* *Sigeb.*
c *Gaguinus lib. 4. cap. 1.* *Urspergensis.*

a Illas etiam Galliae civitates, quæ sunt ad Oceanum, & à C. b *Cæsare* vocantur *Armoricae*, nunc autem minoris Britanniae nomine censentur, ad officium rededit, cum stipendum annum Franciae regibus debitum nollent amplius dependere.

a *Eginhard.* b *Casar belli Gall. l. 5.* Gag.
lib. 4. cap. 2. *Ioannes Lelandus Armo-*
ria idem significare dicit, quod supra mare
in ipsa Britannica lingua: Repetit hoc
Guil. Camdenus in Britannia.

a In Hispaniam quoque profectus cum exercitu, feliciter quidem rem gessit adversum Saracenos: rediens autem in saltibus Pyrenæis per insidias gravissime cæsus fuit à Vasconibus, b Aquitanæ populo. Sed & Hunnos, qui Pannoniam tunc obtinebant, octavo demum anno vicit, & per legatos Bohemiam quoque pacavit.

a *Joan.*

a Joannes Turpinus. b Eginhard.
Antoninus tit. 14. cap. 2. §. 3. Gaguinus
libro 4. cap. 1.

Postremum verò bellum fuit adversus
Danos, sive Nordmannos qui maritimam
oram Germaniæ Galliæque magnâ classe
vastabant.

Eginhard.

His tantis rebus gestis, effectum est, ut
Magnus diceretur.

Nuhardus hist. l. 1. Gaguinus l. 4. c. 1.

a Cùm enim Franconum reges antea
solùm tenerent eam Germaniæ partem,
quæ est inter Saxoniam & Danubium, in-
teriorque Rhenum & Salam, adhac, Sue-
viam atque Bavariam : ipse totam Saxoniam
adjecit, deinde utramque Panno-
niam, Daciam, Istriam, Hiberniam, &
mediterraneam Dalmatiæ partem: cùm-
que item Franconum reges per Galliam
tenerent eam partem quæ est inter Rhe-
num & Ligerim, inter Oceanum & mare
Balearicum, ipse omnem Aquitaneam
totumque jugum Pyrenæi montis ad I-
berum usque flumen, & quod primo loco
dictum oportuit, Italiam totam, inde ab
Alpibus ad extremam usque Calabriam
adjecit: & postea quartò Romam pro-
fectus, à Leone tertio & ab omni popu-
lo Romano salutatus est Imperator Au-
gustus, cum jàm annos regnasset XXXII.

a Eginhard. Avenimus lib. 4. b Egin-
hardus. Regino lib. 2. Sigebertus. Ga-
guinus lib. 4. cap. 1. Platina in Leone
3. Sabell. Ennead. 8, libro 9, Blondus de-
cad. 2. libro 1.

Romanam

Romanum igitur Imperium, quod est ad occidentem solem, variè dilaceratum, præsertim ab eo tempore, postquam Cæsares domicilium atque sedem Constantinopoli sibi delegerunt, ut ex iis quæ supra commemoravimus appareret, à Carolo Cæsare redintegratum est, ac veluti novum corpus, colorem atque speciem resumpsit, tot tantisque provinciis ad unius principatum redactis.

Nicephorus, alter ad orientem solem Cæsar, factum istud indignè quidem valuit, sed humanitate modestiaque suâ Carolus eum delinivit, & missis donis amicitiam uterque colserunt, & utriusque Imperii constituti fuerunt certi limites.

Sigebert. Aventinus libro 4.

Præter alios conventus, concilium habuit etiam a Rhemense, in quo b decretum fuit inter alia multa, ut Episcopi sacram Scripturam diligenter evolvant, & Dei verbum annuncient.

a 3. tom. concil. pag. 700. b Capitulo 14. Decretorum hujus Synodi pag. 701.

a Moguntiæ quoquè Synodus fuit anno prius quam è vita decederet, & sua prioribus annis alia, b Turoni, c Cabillone, d Arelatæ, de emendatione Ecclesiærum, uti tradunt, qui per id tempus vixerunt.

a 3. tom. concil. pag. 693. b De Turenensi Synodo videatur tomus tertius concilior. pag. 682. c De Cabillonensi ibidem pagina 686. d De Arelatensi videatur pagina 679. Legatur etiam vita Caroli Magni edita

aditæ à Petro Pithao, & auctor annalium Francicorum: meminit Sigebertus & Gaguinus lib.4. cap. I.

a Ludovico deinde filio, regni & imperii hærede designato, mortuus est A. quisgrani, quod est Gallia Belgicæ oppidum, septuaginta natus annos, post Christi natalem, anno octingentesimo decimo quarto, cùm per annos ferè XIV. b Cæsar fuisse, Germanorum omnium primus ad eam evectus dignitatem.

a Eginhard. b Frising. lib. 5. cap. 33. Carolo æratæ annos assignant 72. Eginhardi Gaguinus & alii: auctor annalium Francicorum 71. adscribit.

a Ipso regnante, per Italiam, Germaniam, Galliam XXI. tantum erant civitates, uti vocant, b Metropolitanæ, Roma, Ravenna, Mediolanum, Forum Julii, Grandus, Colonia, Mogontia, Salisburgum, Treveris, Rotomagus, Senones, Vesontio, Lugdunum, Rhemi, Arelatum, Vienna, Tarentasia, Ebrodunum, Bardegala, Turones, Bituriges.

a Eginhard. in vita Caroli M. Sigeberius. b Metropolis ex pñtria & mōlē id est, matrix & urbs juncto nomine, dicitur ea civitas unde Colonii deducta est. Ulp. libro 4. §. 4. D. de officio proconsulis, Ephesum Metropolin appellat. Isidorus en tñ mētrę, id est mensura, fictum vocabulum tradit, quod & Distinct. 21. assertur, sed falso. Denique Metropoles ad extreum dicta sunt matres urbium sive capita provinciarum, ut L. I. C. de metrop. Bergtho, & apud Solimum & Marcell.

et Ius

Eius parens Pipinus, Exarchatum Longobardis creptum, Episcopi Romani fidei commiserat, ut suprà diximus, quemadmodum quidem memorie proditum est: ipse vero plene illis dedisse cum fertur: quod tamen in dubium à multis vocatur.

Regino lib. 2.

Qui fuit ei familiaris, & scriba juratus, a Eginhardus, divi Petri, quam vocant, Ecclesiam, Romæ, præ ceteris ei valde charam fuisse, magnamque vim auri, argenti, gemmarum illuc deportatam, & plurima pontificibus ab eo munera esse missa, scribit: nam hoc illum imprimis egisse diligenter, ut ipsius operâ studiog; urbs Roma veteri polleret autoritate, & sancti Petri Ecclesia, non solum ipsius esset in columnis tutaque patrocinio, sed etiam opibus inter alias maximè floreret. Hæc ille duntaxat: quod b verò tot tamq; potentes urbes dederit, quæ ditionis errant imperii, ne verbum quidem imo, cum à quarta in Italiam profectione, factus esset Cæsar, urbis Romæ, & pontificis, & totius Italæ, non publicas tantum, sed Ecclesiasticas etiam res & privatas ordinasse scribitur.

In vita Caroli M. a Eginhardus vel Einhardus, scriptor vita Caroli M. ejusdem Imperatoris non cancellarius tantum, ut Tritheimius, verum etiam gener fuisse scribitur. b Videatur Jacobus Curio lib. 2. rerum Chronolog. item, Julius Reuberus initio Tomi sui historicorum Germania.

a Etenim, cum nondum esset Cæsar, sed

sed Franciæ tantum rex, debellato Longobardorum rege, Desiderio, sicut diximus, Romam venit, & concilium habuit, in eoque sicut ipsorum b libri dicunt, Adrianus primus, totaque Synodus, eligendi pontificis, & ordinandi sedem, ut vocant, Apostolicam, & Episcopos confirmandi jus atq; potestatem ei concessit.

a *Sigeberto.* b *Dist. 36. c. Hadrianus Papa.* *Blondus decad. 2. lib. I. Gaguinus l. 4. c. I. Aventinus annal. lib. 4.*

Multas Carolo tribuit & principe viro dignas virtutes Eginhardus, temperantiam, modestiam, frugalitatem, studium religionis, doctrinam, eloquentiam, & non Latinae tantum, sed & Graecæ linguae cognitionem: adhaec, summam curam ac diligentiam in educandis, & ad easdem res instituendis liberis.

In vita Caroli.

Parisinam quoq; traditur Academiam instituisse, tum suâ sponte, tum Albini præceptoris impulsu, quem habuit in discendis artibus magistrum, sicut Eginhardus dicit

Vincentius Speculo historiali libro 24: Sabellicus Ennead. 8. lib. 9. Gaguinus lib. 4. cap. I. Jacobus Middendorpius lib. 2: Academ. orbis Christiani, Curio lib. 2. Chronol.

Mensibus etiam nomina Germanica dedit & ventis duodecim, quibus etiamnum utimur: cum ante id tempus, ut idem scriptor air, Francones partim Latinis, partim uterentur barbaris.

Eginhard. Sigebert. Urspergensis. Albertus Serrensis. Hucusq;

Hucusq; veluti præfatus de Germanis, dèque Carolo, paucis percurram deinceps, & ostendam, quemadmodum hæc ipsa imperii Romani pars, quæ est ad occidentem solem, à Carolo vix demum restituta & recollecta, rursus interiit, & in varias divisa provincias, facta sit multorum ditionis, qui veluti peculium suum, illas possident, nec fontem ipsum, unde manarunt, agnoscunt, ita quidem, ut illud augustum, & tantopere celebratum Imperii Romani fastigium, nihil aliud sit hodierno dic, quam tenuis quedam magni corporis umbra, postquam ex tam immensa mole redactum est ad unicam Europæ particulam, Germaniam. Postremò, quemadmodum hanc Imperiorum vicissitudinem & occasum Romanæ Monarchiæ Daniel prænunciaverit, breviter exponam.

a Ludovicus ergo, Caroli filius, alter Imperator Germanus, cum Cæsare Gratio Leone Armenio renovavit amicitiam: cùmq; ipsius b regni anno tertio mortuus esset Leo Papa: successor Stephanus quartus in Galliam profectus, Rhemis eum consecravit.

a *Annales Gallici mathematico autore Sigebert.* b *Frisingensis lib. 5. cap. 32. Viterbiens. par. 17. Chron.*

Hunc excepit Patchalis: & quia Cæsar's autoritas non intervenerat, ille per legatos diligenter atque solicite factum purgans, pontificatum sibi prorsus invito dicebat esse obtrusum.

*Annales Gallici. Annianus lib. 4. c. 103.
Gaguinus*

*Gaguinus lib. 4. cap. 2. Amilicus lib. 3.
viva Ludovici edita à P. Pithao.*

Libri Pontificii habent, Ludovicum Cæsarem Paschali, cæterisque post eum, & confirmatione possessionem bonorum, & electionem permisso liberam; ut quem omnes Romani judicassent eo munere dignum, is pro pontifice haberetur. Quantum fidei sit ejusmodi scriptis tribuendum non video: sic enim inter se dissident, sic nullo sunt ordine perscripta, ut quid sequendum sit intelligi non possit.

Dicit. 63. c. ego Ludovicus. Carolus Molinanus ICus Bibliothecarium Pontificum Romanorum fanroxem & domesticum hujus capiculi autorem esse, & ob id tamquam homini suspecto minime credendum scribie.

Filios Ludovicus habuit tres: Lotharium, imperii & regni consortem allegit: Carolum, qui Pipino fratri mortuo succedit, Aquitanus: Ludovicum Bavariæ præfecit.

Annales Gallici. Viterbiensis. Amilicus lib. 3. Blond. lib. 3. Decad. 2.

Conjuratione factâ, captus à filiis, & regno privatus, Compenii, oppido Suescionum, ad monasticum vitæ genus fuit detrusus.

Regmo lib. 2. Historia hujus exauctorationis peculiaris scripto exposita est, quod Petrus Pithanus edidit. Videatur etiam Theganus chorepiscopus Trevirensis libro de gestis Ludovici Imp. Item viva Ludovici incerto autore, edita ab eodem

Pishao. Meminit Gaguinus lib. 4. cap. 2.
& seqq.

Gallia scriptores a annalium tradunt, proceres Ecclesiasticos, quorum ille b fastum atque luxum coercere volebat, habitis Aquisgrani comitiis, hanc ei concitasse turbam, & filios, ut facinus tam impium auderent, impulisse,

a Annal. Gallici. Sigebertus. b Fastus sacerdotum coegerit meminit Gaguinus l. 4. c. 2. videatur 3. tomo conciliorum Synodus Aquitanensis pag. 820. Dejectionis vero longè aliam causam, uxori videlicet inconstitutam arque efferatam libidinem Regis lib. 2. adfert, idem habet Viterbiensis, de quibus ramen criminibus sese publicè purgavit, teste Nithardo lib. I.

Liberatus autem sexto post mense, maximo populi desiderio, regnum & omnia accuperavit.

Annales Gallie. lib. 4. c. 2.

Quia locus ita fert, notandum h̄c est ab iter, multa fuisse per Galliam habitare concilia nationis. Nam proximum ab illa, quod diximus, Aquenit, Troias fuit, oppido Campaniae: Deinde Rhemis, Gergoviae, Turoni, Digeone, Lutetiae, Lugduni, Viennae, Avenione, Avarici, Aurelia, & quidem iisdem in locis, plura.

Vide Joann. Marii Belge librum de schismate & concilio parte 2. cap. 5. & seqq.

Cūm enim status rerum ita posceret, ipsi reges ordinem Ecclesiasticum certissime proceres convocabant, ut publice incommode mederentur.

Contrarium

*Contrarium fieri impotere docet Gratianus
Dist. 17. c. Synodum c. regula vestig. c.
Nec licuit. c. Multum denique c. Concilium sa-
cerdotum. Legatur Bellum minus bonus I.
parte 2. l. 1. c. 12. de concilio.*

Ad hunc modum, Ludovicus XII. qui
cum Julio II. graves exercuit iniurias,
Turonii concilium habuit suorum
arque Lugduni, salutis anno M. D. X.
& XI.

*Hubertus Veltinus appendice ad Gagu-
num cap. 4. Joan. Marius de Schis-
mat. & concil. parte 2. cap. 25.*

a Nunc ad institutum Ludovico mor-
tuo, Meriq; sepulto, successit Lotharius,
cui bellum fuit cum fratribus, quo de-
mum sedato, & novâ factâ divisione,
Ludovico Germania cessit, & Gallie que
pars, inde à Mosa usque ad Rhenum:
Carolo autem obvenit Gallia, inde ab
Occano Britannico & Pyreneo saltu
usque ad Mosam. Lotharius, prater-
quam quodd Caesar esset, Italiam & Nar-
bonensem quoque provinciam obtinuit.

a *Gagimus lig. c. r.* b *Regino lib. 3.*
c *Sigebert.* De dissensib; filiorum
Ludovici Pii, extant libri 4. Nithardi
Angilberti F. Caroli M. ex Bertha filia ne-
potis. Videatur etiam Frising. lib. 5. cap. 35.
Helmoldus l. 1. c. 4.

Bi successit filius Ludovicus secundus,
qui Saracenos in Italiam irruentes re-
pressit.

Regino lib. 2. Sigebert.

Bo regnante, Papa fuit inter alios A-
drianus II, quidem non assentiente Ca-

sare, sicut ipsorum habent libri, creatus à nobilitate Romana, civibus atq; clero, quem vocant. Nam licet erant in urbe, Cæsaris legati, tamen ad electionem vocati non fuerunt, cùmque graviter id & molestè ferrent, responsum eis fuit, nullo factum hoc esse Cæsaris contemptu, sed cautione quādans in posterum, ne videlicet, cùm est creandus Papa, mos ille, Cæsaris exspectandi legatos, tanquam necessarius, inolecat. Eo responso non solùm illos fuisse placatos, verūm etiam officii causā demissè pontificem salutasse tradunt.

Diss. 63. c. cum Hadrianus. Hoc moliri sunt Romani Pontifices, ut principes omni jure in eligendis Episcopis privarent, quemadmodum Synodus octava Constantiopolitana sub hoc Adriano habita id testatur, canone 22. iomo 4. concil. pag. 9.

Hic autem videtur licet mirabilem quandam in ipsorum scriptis varieratē & inconstantiam. Etenim, si Ludovicus primus liberam eis electionem concessit, uti ferunt, & paulò supra dictum est, cùm ejus nepos Ludovicus II. injuriam sibi factam esse putabat. Sed quoquo modo res habeat, titulus quidem ejus decretū, quod est in centonibus Gratiani, manifestè falsus est. Nam Gregorio quarto tribuitur, cùm is viginti ducbus annis è vita decesserit antè, quam Adrianus II. fieret Pontifex. An historiam scriptit mortuus eorum quæ post acciderunt?

Diss. 63. c. Ego Ludovicus.

Ante

a Ante Adelium proximus fuit Nicolaus primus, cuius extat ad Michaelem Imperatorem Gracum Epistola valde prolixa, de sua in omnes Ecclesias potestate. Nam Constantiopolis fuit ab Episcopatu remotus Ignatius, & institutus b Photius, inconsulto Episcopo Romano: sed &c ejus statua. Clamat ergo contra, quam vehementissime potest: extant etiam ejus decreta plurima, plena majestatis Papalis.

a 3. Tom. concil. pag. 906. b Zonar. tom. 3. Decreta hujus Nicolai Pontificis ex Gratiano collecta sunt, & in 20. titulis dispersa à Joanne Cochlae.

Carolus, Galliae rex, ut supra diximus, magnâ celeritate proficiscitur in Italiam, resistente licet altero fratre natu majore Ludovico, Germaniae rege, & à Joanne octavo Romano pontifice consecratur.

Frising. lib. 6. cap. 6. Gaguinus
lib. 5. cap. 1.

Secundò profectus in Italiam rogatus Pontificis, ut Saracenis, qui Campaniam rursus invaserant resisteret, Mantuae mortuus est.

Regino lib. 2: Carolus veneno à Sedechis Iudao propinato interemptus est. Regino, Sigebertus, Gaguinus lib. 5. c. 1.

Ludovicum filium habuit successorem cognomine Balbum: sed is per biennium modò præfuit.

Sigebert. Gaguinus lib. 5. cap. 2.
Ab eo imperii Romani summa venit ad Carolum Crassum, & Ludovici Germaniae regis

regis filium, qui duobus regnos habebat
fratribus, mortuis, Germaniam omnem
& Italiam & Galliam obtinuit, & Saracenos
Italiam vexantes profugavit, & belligeratus
aliquandiu cum Nordmannis, inferioris Germaniae populo, & Gal-
liam Belgicam vexantibus, eam Galliae
partem illis demum concessit, quae no-
men illorum ad hoc usq; tempore retinet.

a Regin. lib. 2. b Frisingensis lib. 5. c. 8.
Frodoardus in Chronics. Sigebertus. Ga-
guinus lib. 5. cap. 4. Sunt autem Nord-
manni iidem cum Danis, ut ex Adamo
Eremenfi Albertus Stadensis, refert. Hel-
moldus lib. 1. c. 7. ex Dania, Suevibus & Nor-
veis collectam fuisse multitudinem scribit.

Post hunc fuit Arnulphus, Cæsar, fra-
tris filius, egregius princeps, in Italiam
profectus, ut Formofum Pontificem Ro-
manum ab adversariis liberaret, Romam
capit, & in seditionis autores vindicat.

Regin. lib. 2. Liuprandius Ticinensis
lib. 1. cap. 8. Frisingensis lib. 6. cap. 13.
Viterbiensis.

Ipsa rerum petiunte, Hungari ex Scy-
thia pulsi, in Pannoniam ruunt, & Ludo-
vico IV. Arnolphi filio, Cæsare, in Ger-
maniam progressi, & non procul à Lœtho
flumine insigni victoriâ potiti, Bavariam,
Sueviam, Franciam, Saxoniam, cædibus,
rapinis & incendiis vastant.

Liuprand. lib. 1. cap. 5. & lib. 2. cap. 1,
2. Regino lib. 2. Sigebert. Regino lib. 2.
Ursperg.

Arnolpho Cæsare, Triburiz, quod fuit
ad Mæni ripam oppidum aliquando, con-
cilium

cilium est habitum X.X.II. Episcoporum Germanicæ, & inter alia multa decretum, ut b. sepulturam mortuorum nemo vendat, & ne quis laicus, ut vocant, in templo scapiatur.

a 4. Tom. concil. pag. 26. Regino lib. 2.
b 13. quæst. 2. c. in Ecclesiast. Canone
16, & 17. pag. 32.

Ad hoc tempus magnum exercitum incendium per Italiam. Berengarius enim & alii quidam Longobardiz proceres, multis ornati beneficiis a Carolo Calvo, conjurarunt adversus Galliam, quo tempore Carolus Crassus imperabat: sed cum frustra molirentur, ad Italiam annum adjiciunt, & inter se diu multumq; confliciti, sicut fieri solet, magis cladi bus illam afficiunt.

Luisprandus l. 1. c. 6. Regino l. 2. Sigebertus Blondus decad. 2. lib. 2.

Tandem Berengarius vicit, Italique regnum obtinuit, & Ludovicum Cæarem, eò cum exercitu profectum, ubi ce- pisset, exoculasse scribitur.

Frieling. lib. 6. cap. 14. Ludovicus hic excacatus a Berengario, non Arnolphi Imperatoris filius & successor fuit, sed Bosonis Burgundie regis, ex Hermingarda filia Ludovici I, Imperat. nepos, qui invitanus in Italiam, & contra juramentum agens, hosti tandem proditur, & Verona crudelibus suppliciis excarnificatur. Regino lib. 2. Si- gebertus.

Hoc etiam tempore, ne quid omnino calamitatis decesserit, Saraceni, Aphri & Hungari immanissime vastant Italiam.

Liberprand. l.2.c.12. Sigebert. Anno-
minus 2 pars historiarum. tit.13. cap.15.

Cumque sub Berengario, Hugone,
 Rudolphio, Lothario, Alberto, & qui-
 busdam aliis, tam esset funestus & misé-
 rabilis pulcherrima regionis status, atq;
 in his turbis mortem obiisset Ludovicus
 Cæsar: Germani, Saxones præsertim
 atque a Francones, Cæsarem salutabant
 Othonem, Saxonum & Thuringorum
 principem: sed is ætate gravis, author
 ipsis fuit, ut Conradum Franconie du-
 cem sumerent, qui Cæsar factus, pleraq;
 omnia de consilio faciebat Othonis: ac
 deinde Ochone mortuo, cum & ipse gra-
 viter ægrotaret, convocatis ex nobili-
 tate primis, orabat, ut Othonis filium
 Henricum, tunc absensem, pro Cæsare
 agnoscerent. Is est Henricus vulgo dictus
 Auceps.

a *Widechin. l.1. Dith. l.1.* b *Liberpran.*
l.2.c.7. Widechin. lib.1. Sigeb. Aucipi no-
mnen unde factum indicat Vitarbiensis.

Itaq; videmus quemadmodum à Fran-
 cies & à Caroli familia splendor & digni-
 tas imperatoria pervenerit ad domum
 Saxoniam.

Roswitha in Panegyrico.

Hi duo Cæsares, Conradus & Henri-
 cus, ab Episcopo Romano non fuerunt
 consecrati, sicut vocant, ideoq; præ-
 termittuntur a nonnullis: & Henricus
 quidem oblatam à Papa consecrandi cæ-
 remoniam neglexisse fertur, quod bone-
 rum virorum iudicis amplius suffragii con-
 sentum scit diceret.

Crantius

*Cranius lib. 3. cap. 4. Saxon. Widechin.
lib. 1.*

a Aliquanto post Arnolphus Malus; Bavaria dux, rei summam ad se traducere cogitabat; & collectis utrimque copiis, cum ad Ratisbonam essent ambo exercitus expediti, Cæsar illum ad privatum colloquium evocat, & commemo- rans quemadmodum à plerisque Germanie populis esset creatus Cæsar, b dehortatus etiam, ne tot hominum millia, in quibus plerique essent innocentes & ignari causa belli, velit periclitari, flexit ejus animum, atque ita discessum est ab armis.

a *Widechin. lib. 1.* b *Lintprand. l. 2. c. 7.*
Frisingensis lib. 6. c. 16. Urspergensis.

Burchardus etiam Suevæ dux rebellabat, sed territus potentia Cæsaris, in deditionem venit.

Widechin. lib. 1.

Hungari Saxoniam denuo vastabant: capto autem ipsorum duce, novem annorum pauci sunt inducias.

Widechin. lib. 3. Sigebertus.

Cæsar deinde ad militiam instituto suo populo, Daleminios debellat, Pragam urbem & Venceslaum Bohemorum ducem capit, & vestigalem sibi facit Bohemiam: Hungaros, finitis induciis denuo in Saxoniam irruentes, maximo prolio vincit; & tributum, quod illis penderant Saxonès, in egenos distribuit.

*Widechin. lib. 1. Regno lib. 2. Sigeber-
tus. Lintprandus l. 2. c. 9. Sigebertus.*

a Erat ejus consilii, proficisci Romam,

mam, sed valetudine impeditus, filium suum natu majorem Othonem, imperii designat heredem. Is cum & Bohemis, qui tum rebellabant, multis annis belligeravit: Hungaros etiam, cum apud Vangiones trajecto Rheno, Franconiam essent ingressi, & Saxoniam inde populaturi, cedit atque fugat: Burgundiam sibi subjugat: in Italiam deinde profectus magno cum exercitu, & debellatis Berengariis, alteram uxorem ibi ducit Adelheidam.

a Liuprandus l.4.c.7. b Widechin. l.2.
Dithmarus lib.2. c Siebert. Liuprand.
lib.6.c.6. Widechinus lib. 3. Dithmarus
Merseburgensis lib. 2. Roswitha in pane-
gyrico. Regino lib. 2. Frisingensis l.6.c.19.

Id ègrè serens Luitholdus filius, insidias illi struit, & passim multos habuit consilii sui adjutores, ac in his Conradum Sueviæ ducem, sororum suum: verum obsessus à patre Ratisbonæ, & in angustias redactus, veniam supplex petit, & impetrat.

Widechin. lib.3. Regino lib 2.

Post hæc, Hungari, vastatâ Galliâ, majore, quam unquam antea, multitudine in Germaniam irrumpunt, & propè Vindelicorum Augustam, in ea planicie, quæ nomen habet à Læcho flumine, castra faciunt. Eò Cæsar profectus, cum Saxonibus, Francis, Suevis, Bavaris, Bohemis, post ancipitem multamque pugnam, ad interencionem propè cecidit hostem, aliquet ipsorum regulis in crucem actis.

Wide-

*Widechim. lib. 3. Dith. lib. 2. Bonfinius
decadis 1. lib. 10.*

In Saxoniam reversus, ac rebus ibi constitutis, in Italiam denuo suscepit iter, sed ante profecitionem, Othonem filium suum imperii collegam designavit.

Dith. lib. 2.

Ubi tandem Romam venit, concilium habet cīque praeſuit, & Joannem xii: propter crimina loco removit, & Leonem, ejus nominis octavum instituit.

*Liusprand. lib. 6. c. 6. & seg. Rosalia
in Panegyrico. Dith. lib. 2. Regiss. lib. 2.
Sigebert. Frisingens. lib. 6. cap. 23.*

Ejus extat insertum juri pontificio decretum, ubi Adriani primi exemplo conferre se dicit Othoni Cæſari, ejusque successoribus in perpetuum, eligendi Papam, ordinandi sedem Apostolicam, & Episcopos confirmandi facultatem: simul gravissimam pœnam iis constituit, qui non exspectata Cæſaris approbatione, consecrant Episcopos. En alterum decretum, superioribus aliquot contrarium.

*Dift. 63. cap. in Synodo congregata.
Mendacem oportet esse memorem.*

Subjungitur pōst formula jurisjurandi, quo Joanni Papæ ferunt Othonem imperatorem ſeſe devinxisse: verūm, quis ille fuerit Joannes, & quotus ejus nominis, quotus etiam Otho, non additur. Sed profecto mirum eſt, res tam arduas tantique momenti tam eſſe negligenter conscriptas. Quod si primus Otho ſic juravit, eſt, quod ei statim poſſet obji-

ci.

et. Cum enim in ea, quam diximus, formula juret inter alia fore, ut nullum Papae creeret vite periculum, nec honorem etiam atque dignitatem abroget, quos modo consistet, quando Joannem, sicut diximus, loco dejecit, & alterum instituit conciliet ista qui potest.

Diss. 63. c. 24. Tibi Domine Joanni.

Otho, propter motus, iterum in Italiam contendit, & rebus compositis, domum revertens, ad initium Maii mortuus est, & Magdeburgi sepultus, anno salutis nonagesimo septuagesimo quarto. Propter rerum gestarum amplitudinem & præstantem virtutem vocatur Magnus.

*Widechin. lib. 3. Dith. lib. 2. Helmold.
Buzovienis lib. 1. cap 6.*

Othoni secundo rebellabat Henricus Bavariz dux, verum armis fuit ad officium adductus.

Sigebertus.

Erat tum Galliaz rex Lotharius: frater hujus Carolum Lotharingiaz dum-
cem, Cæsar constituit, eâ lege, ut esset
Imperii beneficiarius. Nam provinciam
hanc à Carolo Simplici, Galliaz rege,
Cæsar Henricus obtinuerat, ut tradunt
Annales, & ad posteros ordine trans-
misit.

*Sigebert. Reginonis continuator. Sie-
berius.*

Hoc ipsum autem ægrè ferens Lotha-
rius, collecto repente exercitu Aquis-
grani celeriter accurrit, & inopinantem
Cæsarem ferè oppresserat. Cæsar eam
contumeliam ulturus, cogit manus, & Lu-
teriam

tetiam usq; progressus, magnū & illustri,
& acceptā clade, pacem demum fecit.

*Dishmarus lib. 3. Sigeberz. Wilhelmus
Nangius in Chronico suo ad annum 977.
Gaginus lib. 5. cap. 6.*

Domum reversus & inde Romam pro-
fectus, Græcis, qui Calabriam & Apuli-
am tenebant, bellum facit, sed amissō ex-
ercitu, per mare fugiens, & interceptus
a piratis, cùm non agnosceretur, depensa
pecunia dimissus est, ac Romam ubi re-
vertit, cum reliquiis copiarum Beneven-
tum obficit, capit, incendit: neque mul-
tò pōst in prælio cum Græcis & Sar-
cenis, telo fauciatus, decepit: è vita, Ro-
ma sepultus.

*Dishmarus lib. 3. Sigebertus. Dish. lib. 3.
Vuerbiensis parte Chron. 17. hicne Otho-
mem Sanguinarium appellatum scribit, sicut
& aliis, Pallida mors Saracenorum, dicitur
est.*

Ei surrogatur voluntate procerum, O-
tho filius, inauguratus Aquisgrani. Pa-
pam ille constituit Brunonem, hominem
Germanum, Gregorium quintum. Cre-
scentius autem Consul Romanus, Joan-
nem Episcopum Placentinum obduxit
illi adversarium: ubi Romani ergo Ca-
esar venit, Crescentium sociosque gravi
& ignominioso supplicio afficit. Joan-
nem autem, ejus nominis xvii. oculis
privat.

*Dish. lib. 4. Lampertus Schafnaburg-
ensis. Sigebertus.*

Et quia propter successionem Imperii
perpetuæ erant turbæ, constituit, adju-
tore

tore pontifice, ut certi Germaniz principes viri jus & potestatem deinceps haberent eligendi Cæsares: nè quis videlicet dignitatem illam, velut hæreditariam posthac invaderet: decretum hoc incidit in annum post Christi natalem circiter millesimum.

Martinus Polonus in Chronicis. Leopoldus de Babenberg. de iuribus regni & imperii, capite 2. Rodolphus de Columna, de translatione Imperii, Marsilius Patarinus de translatione Imperii, cap. II. Nicolanus Cusanus de concordancia Catholica, lib. 3, c. 4. Anonymus hist. parte 2. titul. 16. c. 4. Plazina in vita Gregorii, aliquæ infiniti. Verum ab istis dissentimus Aventinus Libro 5. Annalium Boiorum, Jacobus Curio lib. 2. rerum Chronolog. Onuphrius L. 4. de Comitiis imperatorum, Caspar Peucerus lib. 4. Chronicæ.

Regnabat tum in Galliis Robertus, vir pacis amans & literarum. Annales eum celebrant, quod tempora multa construxerit & magnificè dotarit, quodque Romam adierit religionis causâ.

Gaguinus lib. 5. cap. 9. Roberti Galliarum regis insignis pietas fuit: quippe qui alius quod saera cantica, quorum adhuc in Ecclesia usus est, conscripsit. Ut: Spiritus sancti adsit nobis gratia. Item de Nativitate Christi: Iudæa & Jerusalæm. Item de S. Petro: Cornelius Centuriq. Item collecta de martyribus: Concede nobis Domine. Legamus Helgundus Floriacensis in vita Roberti regis.

Poloniæ duci, Boleslao, regiam dignitatem

tatem Otho Cesar & immunitatem tribuit, ut ipsorum habent annales. Est igitur hoc illius regni principium.

Mechovius in Chronico Polon. Martinus Cromerus lib. 3. Histor. Polon. Curzus Annal. Silesiae parte 1. Crant. Saxonie lib. 4. cap. 33. His fide dignis scriptoribus contradicens. *Bodinus lib. 1. cap. 9.* Reipubl. impudenter scribitur. Polonas sceptra regia sibi ab Imperatoribus Germanicis oblata renasceret.

Ex Italia demum sediens Otho, in iteru nere mortuus est.

Dithmarus lib. 4. Hermanus Conractus. Propter singulararem prudentiam & ingenitum excellens Mirabilia mundi nominatus est, teste *Viterbiensis.*

Post eum fuit Cesar Henricus, ejus nominis secundus, Bavariae dux, Othonis magni, Saxonum ducis atque Caesaris propinquus.

Dith. lib. 5. Viterbiensis.

Is pacatis in Germania rebus, & adversariis partim humanitate summa deductis ad amicitiam, partim debellatis, Italiam accessit, & Saracenis crebram Apuliam Imperio restituit.

Dith. lib. 6. Hermannus Contractus.

Consecratus deinde a Benedicto VIII. missio exercitu in Germaniam, ipse per Sequanos profectus, in colloquium venit cum Roberto Gallorum rege, firmata utrinque amicitia.

Sigebertus. Hedio pars 3. Historia Ecclesiastica lib. 9. cap. 3. eos de Ecclesia statu corrigendo, quidam cum Romano Praefule

204 DE MONARCHIA IV.

sule acturi essent, cum Paravis convenissent,
consilia consultasse scribit.

Fuit hic Ecclesiasticis admodum gra-
tus Cæsar, quod plurima in ipsos bene-
ficia conferret.

Uspurgensis. Hinc ab Helmoldo lib. I.
cap. 16. Pii cognomento ornatur: Hayman-
nus Schedel in Chronicō, Humilem vocat.

Honrico mortuo, cum inter principes
Electores non conveniret, interregnum
fuit aliquandiu; demum successit Fran-
coniae dux, Conradus. Is Hungariz re-
gem Stephanum ad pacis conditiones
adegit, & compositis Germania rebus,
in Italiam, ubi ad defectionem plerique
spectabant, contendit.

Uspurgensis.

Et primò quidem Mediolanum obsi-
det, postea Romanam profectus, & à Joanne
xxi^o r. consecratus, acclamante populo,
salutatur Augustus. Multatis demum
iis, qui res novas moliebantur, Italiam
pacavit, & in Germaniam reversus, cum
denuo per Italiam novi motus orientur,
profectus illuc, in conjurationis autores
animadvertisit: in his erat Archiepiscopus
Mediolani, nec prius conquevit, quam
omnia suæ ditionis fecisset.

Viterbiensis. *Sigebertus.* *Uspurgensis.*

His rebus perfectis, domum reversus,
Trajecti, quod est ad Batavorum fines
oppidum, mortuus est.

Frising. lib. 6 cap. 31.

Successorem habuit de principe voluntate
filium Henricum, ejus nominis tertium,
qui Bohemos rebellantes domuit, &
vectigales fecit.

Frising.

*Frising. lib. 5. cap. 32. Viterbiensis 17.
parte Chronicæ.*

Hungariæ regem Petrum, à suis ejusque aliquoties restituit, totamque regionem pacavit, et si non sine magna suorum cæde.

*Sigebertus. Schafnaburgensis. Urspergen-
sis. Contractus. Michael Ritus de regibus
Hungaria lib. 2. Bonfin. deodad. 2. lib. 2.*

a Romæ tum erant permagni tumultus, quia de pontificatu tres contendebant, & malis artibus omnia tentabant: Benedictus ix Sylvester iii. Gregorius vi. Ejus rei b causâ Cæsar cō profectus, & per obsidionē urbe captā, conventus agit, & Bambergensem Episcopum Suitgerum constituit Papam: qui mutato nomine dictus est Clemens secundus, à quo deinde fuit ipse consecratus.

a Frisingensis lib. 6. cap. 32. Viterbiensis.
b Frisingensis lib. 6. c. 33. Sigebertus. Schaf-
naburgensis. Urspergenis. Contractus. Sa-
bellicus lib. 2. Enneadis 9. hos Pontificis
tria rerum monstra appellat.

Tunc cives denuo jurarunt, in creanda Papa, nihil, nisi de Cæsaris arbitrio sese facturos. Pacatā iterum Italiam, cum in Germaniam venisset Cæsar, mortuus est Clemens Pontifex, & Bambergæ sepultus. Quo cognito, Cæsar Bopponem, Frisingensem Episcopum, illis constituit Papam. Is est Damasus ii. Cumque & hic non amplius viginti tres dies præfuisse, mortuo suffectus est, mandato Cæsaris, Tullensis Episcopus, Leo ix.

Sigebert. Platina in vita Clemensis 2.

O

Boppo

Boppo hic Ottoni Frisingensi est Patriarcha Aquileiensis lib. 6. cap. 33. H. Contractus Brixiensem Episcopum vocat.

a Hujus extat pars quædam Epistola, qua dicit Episcopo, Presbytero, Diacono non licere causâ religionis uxorem deserere, sed æquum esse, ut quæ necessaria sunt ad tolerandam vitam, ei subministretur: veruntamen, ut cum ea de operam liberis, minimè licere, cum b Paulus dicat, sibi quoque liberum esse non minus, quam reliquis Apostolis, uxorem circumducere, quod quidem ille sic interpretatur, Apostolis ideo fuisse præstò semper uxores, ut ab iis, quos Christi religionem atque fidem mariti docebant, una cum ipsis alerentur, non autem ut conjugum unus exerceant, & in complexum venirent: nam idcirco Paulum circumducendi verbo, non amplectendi voluisse uti.

a Contra Epistolam Nicetæ abbatis Diff. 31. cap. omnino. b 1. Cat. 9. De Nicetæ ejusque contra Romanos scriptis videatur Sieberus Gemblacensis ad annum Chilii 1504. Martinus Chemnitus parie 3. concilii Tridentini, eum non Graecus sed Latina Ecclesia membrum fuisse auctoritatem, licet Graecus natione fuerit.

Anno supra millesimum, quingagesimo: Româ Leo profectus concilium habuit Episcoporum XLII. Moguntiaz, per fidem Cæsare.

Frising. lib. 6. cap. 33. Schaffaburgensis. Hermannus Contractus. Urspergensis Cranius Saxon. lib. 4. cap. 34.

Tricennio

Triennio pōst mortuus, Eistetensem Episcopum, Gebhardum, ita volente Cæsare, successorem habuit. Is fuit Victor 111.

Uspurgensis. Lambertus Schafnabergensis. consinator Conradi.

Cæsar in Italiam profectus, ac rebus ibi compositis in Germaniam reversus, cūmque Galliarum rege Henrico, ejus nominis primo, collocutus, in Saxonia mortem obiit, sepultus autem Spirz. Morienti aderat Papa, multique alii proceres.

Lambertus. Schafnab.

Erat ei filius Henricus, adolescentulus admodum, sed jam aea designatus Cæsar: administratio autem penes matrem erat, & Episcopum Augustanum.

Frising. lib. 6. cap. 24. Schafnsburg. Sigebertus.

Non multo pōst moritur etiam Victor II. Papa, cūm patrō amplius biennio præfuisse: ei succedit Fridericus, e familia Lotharingica dictus Stephanus IX. Eo, paucis post mensibus extinto Florentiæ, Benedictus quidam, auxilio suorum, inconsulto Cæsare, Papatum invasit, ejus nominis decimus. Romani factum hoc minime probabant, siisque purgandi causā, missis ad Cæsarem legatis, quam ipsius parenti fidem præsticissent, eandem ei quoque deferunt, & ut legitimū aliquem Pontificem constituat, orant. Itaque dejecto Benedicte Florentinum Episcopum Gerhardum Cæsar illis tribuit, qui fuit Nicolaus II.

Schafnaburgensis continuator Contracti.
 a Republicam geri per scemnam,
 Cæsar's matrem, ut supra dictum est,
 Germaniz principes molestè terebant:
 quapropter inventa ratiō fuit, ut ab illa
 distraheretur filius: quo facto, rei summa
 penes Moguntinum & Coloniensem Archiepiscopum in primis erat Ab his non
 nunquam adhibitus Bremensis Archiepiscopus Adelbertus, mirè gratiosus regi
 adolescenti fuit: cùmque solus illam
 possideret, bona sacra sibi suisque distri-
 buit, abbatias in primis: & ut minori
 sagraret invidiam, Cæsari persuasit, ut aliis
 etiam principibus illas conferret.

a Autor vita Henr. 4. b Schafnab. Ur-
 spogen.

Interea Nicolaus II. moritur, cui Par-
 mensem Episcopum Cæsar substievit: &
 quia senatus Romano nihil communica-
 verat, idcōque ad tubam res spectabat,
 Lucensis Episcopus fuit electus, Alexan-
 der II. Dicucatum quidem fuit inter
 eos accertimē, sed Alexander tamen, su-
 perior artis, rem obtinuit.

Frisingensis libro 6. cap. 34. Sigeberus.

Bremensis Archiepiscopus, cùm solus
 dominaret apud Cæsarem omnia, col-
 legatio se concitavit Episcopos, ab iisq;
 deuam fuit ejectus: & quanquam loco
 deinde restitutus fuit, tamen non diu su-
 pervixit. & Cæsar necessitate coactus,
 cùm de Republicæ statu plerique omnes
 quererentur, Colonensem Archiepisco-
 pum, Aponem, ut procurationem susci-
 peret, orabat. Is autem, cùm insolenter

& inique multa fieri videret, excusans
seatem & valerudinem, manus ei postea
resignat.

Schafnaburgensis *Bremensis lib. 4.c. 7.*
Bremensis hic Archiepiscopus Adalbertus
fuit, non ut quidam volunt, ex Bavaria
oriundus, sed Friderici Saxonis Palatini
F. Dedonis primi, Weinensis familia, ne-
pote princeps magnificus, & ad summa na-
tus, ad qua contendens mirabilis fortuna
wicissim objecta est. Vide Adamum,
Bremensem canonicum, Ecclesiastica hi-
storia lib. 4. Albertum Stadenum, & Al-
bertum Grancium in Metropoli.

Tunc vero Cesar *xxxi.* annorum ado-
lescens, naturā proclivis in vitiis, magis
etiam lascivite cepit: & cum uxorem
Bertham alioqui non amaret, multas
sovebat concubinas. deinde, passim
in Saxonia castellis excitatis, in servitu-
tē eos redigere cogitabat, neque suos
ministros, qui libidinosè multa face-
rent & insolenter coercedebat.

Urspergensis. Bertha uxor Henrici 4.
nominatur a Viterbiensi, Othonis Italia
Marchionis filia.

Saxones igitur eam procors, quam
Episcopi, sancto fōdere, de vindicanda
libertate, arma capiunt, que vix tan-
dem, post multam intercessiōnem depo-
suerunt, cum postulatis eorum ille sati-
ficeret, fugā nocturnā vix elapsus.

*Schafnaburgensis. Aut̄o vita Hen-
rici. Helmoldus lib. 1. c. 291 & seqq.*

Alexandro II. mortuo, Romani pro-
ceres, inconsulte Cæsare, substituerunt

Hildebrandum, qui Gregorius dicitur, ejus nominis septimus. Eo cognito, Cæsar per legates cum illis expostulat: simul Papam, ut sibi de eo satisficiat, monet. Ille, se invitum, nihilq; tale cogitantem, ad hoc munus esse pertractum, nec inaugurar i voluisse respondet, antè, quām ipse, ceterique Germania principes electionem approbassent. Ita Cæsarem placavit, & ipsius voluntate postea fuit confirmatus.

Friising. lib. 6. cap. 34. Platina. Schafnaburgensis.

a Missis deinde legatis in Germaniam, Episcopis aliquot, synodum per illos habere yolebat: Episcopi vero nostrates illud recusabant, quod contra morem & nationis privilegium esse dicerent. Cum hoc non succederet, b conciliis aliquot habitis per Italiam, decernit, ne sacrifici habeant uxores, verum ut eas abs se dimittant, aut loco deceant. Hic sumum decretum, in Germaniam missum ad Episcopos, urgebat omnino sancti, constituta poena: clerus autem ut vocant, & sacrificiorum turba frenes reclamabant, hereticum vocans, qui tam impium dogma propuneret: c Christi dictum videlicet esse, quod non omnes verbum istud capiant: d Pauli dictum esse, ut, qui non consenserint uxorem ducant: istum autem, posthabito Christi verbo, si contempta Pauli autoritate, velle homines cogere, ut legitimum & à Deo sanctum usum matrimonii projiciant, & trespissimis flammis urantur, & in manifesta flagitia

gitia ruant : se potius ab Ecclesia ministerio discessuros, quam à matrimonio.

a Schafnab. b Sigeber. c Matth. 19.
d. d. Cozey.

Cum ille nihilo feciis, identidem missis internunciis, rem urgeret, & acriter instaret, Moguntinus Episcopus ei motem gerere cogitabat : & primò quidem leniter suos monebat : post autem Erphurdiæ habito concilio, planè rem confidere volebat: sed parùm absuit, quin impetu facto trucidaretur.

Schafnab. *Nanclerus volum. 2. gmer.*
36. Carolo Sigon. lib. 9. de regno Italia.

Interea Cæsar, ut anni superioris ignominiam ulcisceretur, quando circumfensus à Saxonibus, fugâ sibi salutem nocturno tempore quæsierat, arma parat, & ruptâ pace, quam anno superiori fecerat, quantas omnino potest, copias colligit, & mense Julio, Saxones, qui crebris legatis pacem frustra solicitârante, aggressus, ingenti prælio vincit, non absque magna clade suorum, desideratis ex prima nobilitate non paucis.

A victoria progressus, longè latèque fines eorum populatur, & per internuncios, ut se se dedant, hortatus, à sua benignitate sperare omnia jubet : sed id frustrâ fuit, tamen si pauci quidam obtinperârunt. Saxonicum bellum gubernabant in primis Halberstadiensis Episcopus, Rucco, & Bavariæ dux Otho, profligatus à Cæsare.

Schafnab.

Moguntinus iterum solicitatus à Gre-

gorio V I I . concilium alterum habet, déque cleri cœlibatu denuo proponit; sed eodem modo fuit exceptus ut nuper, inque magno versabatur vita discrimine. Quare cogitationem hanc omnem sibi deponendam esse judicabat.

Schafnab. Nauclemus.

Saxonibus profligatis, exercitum Cæsar dimiserat, & principes auxiliares: verum cā lege tamen, ut ad XI. Calendas Novembbris iterum sibi præstò essent armati. Cum is dies venisset, aderant plerique, & in his Episcopi multi, sed non eo numero quo prius. Ibi denuo Saxones de pace legatos mittunt, positis castris apud Northusium: Cæsar hanc unam esse pacis rationem ostendit, si sese dedant: & quanquam illi quidvis facturi potius viderentur, quam hoc ipsum, tamen, cum intercessores & legati à Cæsare missi Viri principes amplissimè illis pollicerentur, fore nimirum, ut neque libertatis, neque bonorum facerent ullam jacturam, assenserunt tandem, inque potestatem ejus venerunt. Magdeburgensis, Halberstadensis Episcopi, Bavarie dux Otho, Saxonie dux Magnus, Fridericus comes Palatinus; deinde ex reliqua nobilitate quamplurimi.

Helmoldus lib. I. cap. 27.

Cæsar initio quidem custodias illis posuit, non illiberales, verum postea discedens à pactis, in diversa loca jussit eos deportari, Bavariae vero ducem Othonem deinde non solum liberavit, sed perfamiliarem etiam habuit, reliquos autem,

autem, neque missos fecit, & ipsorum bona dedit aliis diripienda; deinde novis castellis atque propugnaulis extractis, omnino exercicibus imminebat & libertati Saxonum: toti verò administrationi per suam absentiam præfocit Othonem Bavarum, qui genus ducebat à Saxonie.

Bambergenibus deinde constituit Episcopum, & Colonienibus: & Fuldenibus Abbatem.

Delatus autem jampridem ad Papam fuit, hoc nomine potissimum, quod prefectoras Ecclesiasticas divenderet: itaq; per legatos pontifex eum citat, ut intra certum diem Romæ sit praestò, causamq; dicat: Ille autem Wormatiz conventus agit Episcoporum & Abbatum: ibi decernitur, quia malis artibus ad pontificatum ille pervenisset, removendum esse loco: simul per legatos hoc Romam enunciatur: sed pontifex nihil eo commotus & illum excommunicat, & Moguntinum, & Traiectensem, & Bamberensem Episcopos, imprimis, cum antea quosdam ejus familiares excommunicasset, quorum consilii putabat cum ad ejusmodi res impelli.

*Sigebert. Marianus Scotus lib. 3. natae 6.
Apud Sigonium de regno Italia lib. 9. ex-
tas fulmen Ponifacium in Henricum Imp.
vibratum, plenum arrogantiæ & impiorate.
De hac excommunicatione sic loquuntur O-
the Frisingensis Episcopus: Leo de religio
Romanorum regum & Imperatorum gesta.
& nusquam inuenio quinquam curru-
ante hunc in Romano pontifice excommuni-
cacionum*

*nicatum vel regno priorum, libro 6. Chro-
mici cap. 35.*

Portò, Germaniaꝝ principes aliquot
vehementer offensi moribus ingenioque
i Cæsaris, præsertim quod præter datam
fidem Saxones odio tam obstinato perse-
queretur, conjurant in illum, eoque magis,
quod ei sacris esset interdictum: ideoque
captivos deditios, quorum ipsi custodi-
am haberent à Cæsare demandatam,
dimitunt, quod nullâ fide se putarent ei
devictos.

Avent. lib. 5.

Eodem tempore, quidam ex nobilitate
per Saxoniam concitatis aliis, & in suas
partes adductis, castella passim extructa,
partim vi & imperio, partim ditione
capiunt, & præfidiarios dimitunt inco-
lumes, jurejurando prius obstrictos, ne
post in Saxoniam militarent.

Eo cognito, Cæsar, astuto quodam
confilio, reliquos principes captivos ul-
trò dimittit, ut, in Saxoniam reversi, fide-
lem operam ei præstarent in plectendis
rebellibus: nec enim alia ratione facilius
ad oppatum finem se posse pervenire
videbar, quam si factiones inter ipsos ex-
citaret, & alteros ab alteris divelleret:
sed non respondit eventus: nam domum
illi reversi, quod perspectum haberent
ejus ingenium, conjunctis animis & viri-
bus, pro communi libertate sibi pugnan-
dum judicabant: idem quoque dux Otho
fecit, illo deserto: cumque bona spei
plenus per Bohemiam Cæsar in agrum
Misenum irruisset, Bohemicis copiis ad-
jutus,

jutus, certior factus de concordia Saxonum, & exercitu jam instruto, rebus desperatis abiit.

Tunc demum Germaniae principes, constituta die, maximo numero conveniunt: venit etiam eò legatus Papæ, & causis explicatis, quamobrem esset excommunicatij, hortabatur eos, ut alterum crearent, quod illi sua sponte facili erant alioqui. Nam inde à teneris annis repetitâ Cæsar's vitâ, labem & dedecus & opprobrium imperii illum esse demonstrant: & qui a gravissimis cladibus Reipublicam afficerit, abrogandum ei magistratum esse decernunt. In his angustiis ille positus, deprecari cœpit per legatos, atque supplicare. Post multam actionem hæc ei conditio proponitur: Judicio se sistat, & cognitioni subjiciat Papæ, quem Augustam evocaturi sint ad calendas Februarias: absolutionem impetreret illius ante diem anniversarium excommunicationis: nisi faciat, tota causa cediderit: copias dimittat: Spire privatus interim vivat, parva cum familia: publicam rem nullam gerat, neq; fastes, vel Imperij sibi sumat insignia, donec legitimè sic decisâ controversia. Recipit ille conditionem, & Spire dum esset, consilium init adeundæ Italiz, quod Papam sibi mature placaret.

Schöfnach.

Ingressus iter eum uxore & filio, per Burgundiam atque Sabaudiam, hyeme aspergitam, non sine summa difficultate, vitaque periculo vix tandem in Italiam descendit,

descendit, amanter exceptus a magnatibus & Episcopis ejus regionis, quod animo in pontificem irato illum eō vellisse putarent.

Schafnab. Bertholdus Constantiensis.

Pontifex interim Germanie principum rogatu, suscepserat iter, & progressus aliquod usque, de Cæsaris adventu cognoscit. Itaque subsistit, ut ejus rei causam intelligat.

Cæsar deinde, missâ legatione splendidâ, & in hac, sc̄eminis aliquot illustribus, quas inter una ferbarunt subsequenter esse Papæ, de absolutione pontificem orat: gravare quidem ille primò, neque sibi licere quicquam in eo facere dicēbat, nisi coram adfint accusatores: post multam actionem expugnatus demum preciis, non abnuit.

Cæsar autem, antequam in illius conspectum veniret, totum triduum permansit in arcis, ubi pontifex erat, area & vestibulo, tenui simplicique cultu, depositis regiis insignibus, nudis pedibus, & ad vesperam usque jejonus. Quarto demum die admisus est: ibi cum has ei leges Papa proponit: fistat se cognitioni suz, respondeat accusationibus principum: convictus ab imperio decedat: neque vindictam ulli tempore molatur: interea vivat privatus: neque publico nomine aliquid gerat: fidem etiam & iurandum suis remittat: confiliarios & familiares ab se removeat: si quid contraria faciat, nullum fore quod nunc ei detur beneficium, & principibus futurum esse liberum.

ber
leg
&
gar
Dor
tion
niſi
dein
ores
fieri
& al
sumat
se ec
ceret
excep
Ber
Usp
Ea
mente
tāmqu
peffim
cadib
ipso
presid
habuiss
commu
etiam i
exergui
turpissim
exempl
Imperio
co-tam
in gratia
multa j
eligendo
jiciendo
Schafn

berum, ut mox alium sibi deligant. Has leges ubi probasset ille, Papa missificat: & ut de criminibus intentatis se se purgaret, panem azymum, quem corpus Domini vocant, sumit, magnis impreca-tionibus exput salutemq; suam devovens, nisi conficta sint ab adversariis omnia: deinde Cæfarem: si principum criminati-ones objectas, esse falsas, & injuriam sibi fieri puer, hortatur, ut idem ipse faciat, & alteram consecrati 'panis particulam sumat: cum autem ille excusaret, neque se commode jam hoc posse facere do-ceret, nihil amplius urgebat Papa, sed exceptam convivio perhumaniter dimisit.

*Bonno Cardinale in vita Gregorii VII.
Uspengensis. Bertholdus Constantiensis.*

Eâ re cognitâ, proceres Italæ vehe-menter offensi fuerunt, quod tam fœde-râmque indignè se submississet illi, qui pessimis artibus Papatum invaserat, qui cædibus & adulteriis omnia polluisse: in ipso, qui justitiae sit patronus, & ar-a presidiumque legum, omnem se spem habuisse collocatam, & non solum ex-communicationem contempsisse, verum etiam in ejus gratiam aeres cum Papa exequuisse inimicitias: nunc vero ipsum turpissimo planè ad omnem posséritatem exemplo, gravem hanc & indeleibilem Imperio maculam inussisse, cilmq; publi-co tam Ecclesiæ, quam Républicæ hoste in gratiam rediisse. Hæc, & id genus alia multa iactabant, déque filio Cæfaris eligendo, Româmq; traducendo, & de-iciendo pontifice cogitabant.

Schafnab.

Cæsar,

Cæsar, eo cognito, nullâ se ratione melius posse placare illos videbat, quam si à pactione discederet, & ipsis conjungeretur. Quod cùm faceret, pontificis consilia planè turbavit, sic ut ille suscepimus in Germaniam iter omittere cogeretur.

Quod ergò proximum erat, Germania principibus, quid actum esset, per legatos nunciat, utque Reipublicæ provideant, hortatur. Fuit hoc anno supra millesimum, septuagesimo septimo.

Urspergen. Bertholdus Constantiensis.

Principes ergò Rudolphum, Sueviam ducem, creant Cæarem: eum consecrat Moguntinus: In Germaniam autem revertens Henricus colligit copias: idem facit Rudolphus, qui Saxonum auxiliis potissimum nitebatur, & tertio conflictu graviter vulneratus, non multò post è vita discessit,

Sigebertus. Autor vita Henrici 4. Frisingensis lib. 6. cap. 35. & de gestis Friderici lib. 1. cap. 7. Helmoldus lib. 1. cap. 28, & 29. Bertholdus Constantiensis.

Henricus ab ea victoria convertitus agit Brixia: sit decretum ab Episcopis qui aderant, tam Italos quam Germanos, Gregorium non esse legitimum urbis Romæ Episcopum. Itaq; surrogatur in ejus locum Archiepiscopus Ravennas, Victor III. eo facto decreto, Cæsar Romanum contendit, Gregorium obsidet, fugâ tandem dilapsum: Viatorum III. confirmat, ab eoque consecratur.

Frising. de gestis Friderici lib. 1. cap. 1. Urspergenſus

Urspergensis. *Hebmoldus historia Slavica lib. 1. cap. 30.* *Marianus Scotus lib. 3. state 6.*

a Gregorio mortuo, qui fuit alter ab eo pontifex, Urbanus secundus, Gergovia, Avernorum oppido, Clarcmontium vulgo vocant, ubi conventus erat multorum procerum, Philippo, ejus nominis primo, in Galliis regnante, bellum Saracenicum persuaderet & cujus deinde fuit Imperator, Godefridus Bulionius, qui feliciter multa gessit, ac Hierosolymam recuperavit.

a Guilielm. *Tyrinus lib. 1. cap. 14.* & *15.*
Æmilius lib. 4. *Blend. decad. 2. lib. 4.*
b. *Gaginus lib. 6. cap. 1.* Bellum
 hoc Sacrum descripserunt prater Guilielnum Tyrus Archiepiscopum, autor Chronicæ Hierosolymitanæ à Reineccio editi, Fucherius Carnorensis Baldwinus regis capellanus, Roberius Monachus, Benedictus de Accoltia.

Urbanus successor Paschalis II. insostus quoque Cæsari fuit. Profecturus igitur ejus rei causa in Italiam, filium sibi successorem Cæsar designat.

Hebmoldus lib. 1. cap. 32.

Is autem extimulatus ab aliis, & oblitus officii, quod naturâ nobis insitum est, in summas angustias parentem conjecit, & abdicare se magistratu coegit, cum & Papam & plerosque Germaniz principes haberet sui consilii factique socios. Itaq; Cæsar factus est, ejus nominis quintus, patre Leodii post mortuo in ærumnis.

Urspergensis. *Frising. lib. 7. cap. 12.*

Vuerbiens.

Vuerbiens. De hoc Imper. Henrico 4. sic scribit Vincentius in Speculo historiali l. 26. c. 217. Henricus ore facundus fuit, acer ingenio, elemosynis largus, sexagius & bis acie collarâ dimicavit.

Aliquot post annis in Italiam vadit ingenti cum exercitu, ut dissidium, quod erat inter Rempublicam imperii & pontificatum, componeret, & ferro patescata sibi via Romam demum venit.

Frising. lib. 7. cap. 14.

Ceterum, inde à Constantino, Cæsares conferebant honores ac dignitates Ecclesiasticas: id autem agre tandem tulerunt pontifices opibus amplificati, quasi rem indignam, eaque de causa ple-
ræque similitates omnes inter ipsos exar-
serunt.

^a Hic ergo Cæsar, cùm jus atque po-
testatem suam urgeret, magnus est Romæ
natus tumultus, ita quidem, ut excitatus
noctu Cæsar, subvenire suis, qui passim
cædebantur in urbe, cogeretur. Profili-
gatis autem factiosis Paschalem II. cas-
pit, neque prius, quam sibi factum esset
satis, dimisit, sancito födere: sed reverso
in ^b Germaniam Cæsare, Pontifex à pa-
cto discedit, quod sanctissimis verbis jura-
verat, & Cæsarem excommunicat. Ea-
res multos Germaniaæ principes ad rebel-
lionem commovit, & in his præcipue
Moguntinum.

^c Frising. lib. 7. cap. 12. Helmoldus lib. 1.
cap. 40. Urspergensis. Sigeb. ^b Vuer-
biens. parte Chronicæ 17. Livius libro
39. Nihil in speciem fallacius est, quam
prævi

prava religio. Ubi Deorum numen praeseditur sceleribus, subit animum terror, ne fraudibus humanis vindicandis divini iuris aliquid immixtum violentus. Q. Curiosus libro 4. Nulla res efficacius maleficiorem regum quam supersticio: alioquin impotens, serva, mutabilis, ubi vanâ religione captus est, melius vanibus quam ducibus suis paret.

a Cæsar in Italiam profectus, legatos ad pontificem mittit de pace, sed inter agendum moritur pontifex: ei succedit Gelasius II. Cæsar, quod de electione non esset interpellatus, b Romam venit, & alium constituit: Gelasius ejectus, Cæsarem & Papam ab eo constitutum excommunicat: cumq; per Germaniam ejus legati defectionem suaderent, ac principes idcirco conveniscent, domum redire Cæsar coactus est: sed interea mortuo Gelasio, Romani Calixtum II. eligunt. Is loco deturbat eum, quem odio Gelasii Cæsar creaverat, & intercedentibus nonnullis, cum Cæsare transigit.

a Helmoldus lib. I. cap. 14. - b Siegeberi continuator. Quibus conditionibus transactum sit explicat Fribingen. lib. 7. cap. 16. Cranius Saxonia lib. 5. cap. 42. Sigon. de regno Ital. libro 10. Platina in Calixto.

a Menrico V. succedit Lotharius ejus nominis tertius, è Saxonie dueum familia. b Hunc Suevia dux Conradus oppugnabat, indignè ferens ad Saxones redditissimam rerum summam, & in Italianam profectus, occupandi regni causâ, cum interim Lotharius Germaniam teneret, de-

stitutus auxiliis, domum rediit, pacemq³
cum Cæsare fecit.

a Friesing. par. 17. b Urspergen.

Alber. Abbas Stadensis.

Erat tum Romæ Pontifex Innocentius
II. Huic adversabatur Anacletus: &
quoniam ampli natus erat familiâ, ce-
dere fuit coactus Innocentius: verum
implorato Cæsaris auxilio, restitutus est.

Frising. lib. 7. cap. 18.

a In Germaniam reversus, & ibi rebus
compositis, in Italiam redit Cæsar in-
genti cum exercitu: civitates aliquot re-
bellantes domat, & in his Anconam atq³
Spoletum: b Siciliæ regem Rogerium ex
Apulia & Campania profligat, & inde à
Carolo magne vix alias majora per Ita-
liam egisse fertur.

a Frising. lib. 7. cap. 19, & 20. b Riti-
us de regib. Sicilia lib. I. Friesingensis
lib. 7. cap. 15. Urspergensis. Helmoldus
lib. I. cap. 55.

In lucem quoque tunc revocatum
fuisse traditur, bellorum tempestatibus
oppressum jus civile, quod Justiniani
Cæsaris mandatu consutum esse diximus.

Urspergensis. Aveninus lib. 6. Sigonius
de regno Italia lib. 11. Theodorus Biblian-
der in chronologia.

Successorem habuit Conradum Sue-
viae Ducem, Bavariae dux tum erat
Henricus, cognomento Superbus, & idem
Saxonie dux per matrimonium, quod
Lotharii Cæsaris esset gener. Is imperi-
um affectans, & multa molitus in Ce-
sarem, proscriptus fuit, ejusque posses-
sionis

nes aliis concessit. Henricus autem recuperatā Saxoniā, cūm in Bavariam contendere, mortuus est reliquo filio: in cuius gratiam Saxones rebellabant Cæsari, nec id modō, verūm etiam Vuelpho, Henrici mortui frater, armis sibi vendicabat Bavariam, ejecto Lupoldo, cui Cæsar eam provinciam dederat.

Frising. lib. 7. cap. 23. *Frising. lib. 7. cap. 25.* Lupoldus hic Austria Dux fuit S. Leopoldi filius. *Aventinus lib. 6.*

a Paulō autē diximus, quemadmodum regem Sicilię Rogerium Cæsar ejecerit, cūm autem ad hunc modum tumultuaretur Germania, Rogerius occasionem natus, invasit Siciliam, & Cæsaris prefectum exturbat: deinde Vuelphonem magnis instigat pollicitationibus, ut perget facescere negotium Cæsari: facit idem b Hungariz rex, & ipse Cæsarem metuens.

a Urspergen. *Viterbiensis.* b Bonfin. *decad. 2. lib. 6.* Geysa secundus Hungaria rex, Geysa Magni pronepos, Borychum vel ut alii vocant, Broycum filium Calomani regis ex adulterio natum regno ejecit, ob id ei Imperator offensus erat, *Ritius libro 2. de regib. Hungaria. Aventinus lib. 6.*

Tandem profectus in Saracenos & amissio exercitu, domum reversus, cūm in Italiam proficiisci cogitaret rebus omnibus instructis, Bambergz mortuus est.

Æmil. lib. 5. Aventinus lib. 6.

Successit ei fratris filius, Fridericus Ænobarbus, Sueviae dux, ejus nominis primus, heroici vir ingenii.

Frising. de gestis Frid. lib. 2. cap. 1.
Urspergensis.

a Is initio regni, principes Germanie pacavit, & diffidium illud, quod erat de Saxonie Bavariaque, sustulit, post magnō cum exercitu b Italiam aditi c Vronenses, à quibus erat contemptus, multat, & exempli causā, primis aliquot laquero gulam frangit. Circa Placentiam excubias ubi fieri jubet, & principibus omnibus, d imperii beneficiariis: Mediolanum obsidet, Astam diruit, Dertonam complanat.

a Frising. lib. 2. cap. 11. Otho de S. Blasio
cap. 6. b Cap. 6. c Cap. 7. d Cap. 11.
Gunth. Ligurini lib. 3. Frisingensis de gestis
Friderici lib. 16, 17, 18, 19, & 20.

Romam profectus consecratur ab Adriano IIII. cives tumultuantes opprimit: Spoletum evertit, vastamque eadem facit: Langobardos domat, & superatis infidiis, quas Vronenses ei collocaverant, in Germaniam rediit: Palatinum principem, qui se absente turbas excitaverat, ignominiosè multat: Bohemie ducem constituit regem.

Frisingensis lib. 2. cap. 22, 23, & 25.
Duo in hoc §. notanda veniunt. Primo
ignominiosa Palatini multatio, qua fui
gestatio canum, priscis Germanis usitata:
Meminii ejus Widechindus monachus libro
2. Otho Frisingensis de gestis Friderici Imperator.
lib. 2. cap. 8. Guntherus Ligurini libro
5. Arnoldus Lubecensis continuator
Helmoldi lib. 7. cap. 2. Dodechin. ad annu
num 1155. Cr. n. Zius, Saxon. lib. 3. cap. 13.
Eruditus

Eruditè autem hunc morem expressu G. Sa-
binus in Casaribus suis hoc testastico:
Mos erat antiquis qui publica cōmoda pacis
Casare turbasset bella gerente foris:
Tutius imperii reus inspectante senatu,
Ut canu impositum corpore ferre onus.
Secundo noceatur creatio ducis Bohemia in
regem. Facta est illa hac lege, ne dignissi-
mista ad posteros transiret, sed ei honori suc-
cessor exheres foret. Aventinus.

a Interea Mediolanenses multa super-
bē faciebant in vicinos, & Dertonam à
Cæsars dirutam, restaurabant, itaque
cum ingenti exercitu reversus, Mediolan-
num expugnat, adjutus à Cremonensi-
bus, à b Papijanis, & Novarianis; captā
urbe, parcitum est multitudini, princi-
pum Germaniæ intercessu, quibus illi
supplicaverant. Langobardiā totā in su-
am c potestatem redactā, legib[us]que con-
stitutā civitate, discedit ad alios ibi po-
pulos.

a Frising. lib. 2. cap. 30. b Radevi-
cus lib. 1. cap. 32. usq[ue] ad 43. c Oho de
S. Blasio, cap. 11.

Post ejus abitum illi rebellant, leges
præfixas contemnunt, munitiones ab eo
factas demoliuntur: rursus igitur cō pro-
fectus, agrum totum populatur, &, quic-
quid ipsorum ditionis erat, evertit.

Radevicus lib. 2. cap. 21. & seqq.

Interea graves fiunt adversus illum
per Italiam conspirationes: in his etiam
eratis, quem diximus Adrianus, Papa,
qui cū planè statuisset cum excommu-
nicare, mortuus est.

* Urspergen.

In Italiam tertio profectus Cæsar: Mediolanum funditus evertit, rebellio-
nis autores capite mulcat, reliquam
multitudinem in exilium ire cogit, &
Romam obsidens, magnam exercitus
partem ex morbi contagione desideravit.
Soluta igitur obsidione, & per Hetruri-
am collocatis praesidiis, Spoleti, Anconæ,
Ravennæ constitutis pro suo arbitratu-
m redit.

Otho de S. Blasio c. 16. Urspergenſt.

Adriano pontifice mortuo, duo de
principatu contendebant, absente Cæ-
sare, Victor & Alexander III. in Victo-
rem Cæsar quidem magis inclinabat: sed
Alexander, competitorum, post etiam,
augescente dissidio, Cæsarem excommu-
nicat.

*Radevicius lib. 2: cap. 43. Otho de S.
Blasio cap. 13. Murius lib. 18. Joa-
nes Marius de schismatis & conciliis
parte 3, cap. 11.*

Eam occasionem conspicati Mediola-
nenses, rebellionem faciunt, Cæsarisque
prefectos in multis Italiz locis ejiciunt,
quosdam etiam laqueo suspendunt. Re-
gressus igitur in Italiam dubio marce
cum illis confligit: pontifex belli socius
profugit Venetias.

*Urspergen. Sabellicus Ennead. 9.
lib. 5. Naucleraq generat. 41. volum. 2.*

Facta demum pace per inducias, in
Aliam profectus adversus Christianæ re-
ligionis hostes, & oppressus impetu flu-
minis in quod lavandi causâ se se dimise-
rat, periit.

Niceras

Nicetas Choniates lib. 3. de reb. Isaacii Angelii. Arnoldus abbas Lubecensis Helmoldi continuator, nominat fluvium hunc Saleph, alio Serra dicitur. Hieronymus Mercurialis lib. 4. variar. lectio. Cydnus Cilicie flumen esse censet, & citato Galeno ex lib. de causis procatarractis, Alexandrum M. astivo tempore, dum se in eodem flumine lavisset, convulsione ac tremore corporis et caput fuisse scribit.

Successor ei fuit filius, Henricus, ejus nominis Sextus. Is, mortuo Siciliæ rege Gulielmo, Rogerii filio, cum in Italiam secundò venisset, Apuliâ & Calabriâ devictis, Neapoli quoque capta, Siciliam domat, magnis ibi reliquis praefidiis, propter mobile gentis ingenium.

Otto de S. Blasio cap. 39, & 40. Urspergensis.

Deinde Ravennæ & Anconæ, pérque Apuliam & Hetruriam, optimates constituit: cum deinde filium suum Fridericum, adhuc infantem, imperii successorem designasset, de voluntate Germania principum, in Siciliam profectus, vitam finiit.

Otho cap. 43, & 45. Ursperg.

Et, quoniam ætate puer erat Fridericus filius, ut dictum est, plerique omnes Philippum, ejus patruum, suscipiendum judicabant: sed vehementissime Romanus pontifex obstabat, Innocentius IV.

Otto de S. Blasio cap. 46, & 48. Ursperg.

Divisis autem principum animis, eam hi Philippum, alii verò Saxoniam ducem

Othonem crearent, magnus ex ea re-
motus fuit exortus, præsertim ad oram
Rheni. Philippus vero, partim armis,
partim humanitate summa deduxit ad-
versarios ad officium: ac deinde pacem
cum pontifice quoque fecit, quem ex-
pertus erat infestissimum.

Otho cap. 46.

Occisus deinde in cubiculo, successo-
rem habuit eum, de quo diximus, Otho-
nem, Saxoniz ducem, qui in pontificis
odium incurrit, quem prius haberat a-
amicissimum. Tandem etiam excommu-
nicatus est ab illo, ideoque habitis comi-
tiis, principes electores à pontifice soli-
gitati, ut alium crearent, Henrici sexti
filium, Siciliæ regem, Fridericum, cui
fidem dederant adhuc infanti, ut paulò
suprà diximus, evocant è Sicilia.

*Otho de S. Blasio cap. 50. Arnoldus Lu-
becensis lib. 7. cap. 14. Urspergensis.*

Occurrit quidem illi Cæsar Otho cum
exercitu ad Rhenum, ut transstu prohi-
beret: sed ejus & in Saxoniam rever-
sus, mœrore, ut creditur, interiit.

Mutius lib. 19.

Atque ita Fridericus est factus Cæsar,
ejus nominis I I. Friderici Ænobarbi
Cæsaris è filio nepos.

Urspergensis. Mutius lib. 20.

Innocentius tertius, de quo dictum est
ante, concilium habuit Romæ, Latera-
nense vocantib[us] decretum inter alia fuit:

Tom. 4, concil. pag. 211. Urspergen.

Acta christia simul & eucharistia, quam
dicunt hostiam, sub clavi serventur:

Decretorum

Decretorum concilii Lateranensis cap. 20.

Ut quotannis privata fiat confessio peccatorum: *cap. 21.*

Ut electio, facta per civilem magistratum in sacris beneficiis, vim nullam habeat. *cap. 25.*

Ne, qui sunt ordinis Ecclesiastici, fidelitatem iis, qui laici dicuntur, sine causa promittant. *cap. 43.*

Ne constitutiones principum Ecclesiis præjudicent. *cap. 44.*

Ut ab omni contributione sint immunes Ecclesiastici. *cap. 46.*

Ne tributa solvatur ante decumas. *r. 34.*

Ne divisorum reliquias monstrarentur extra capsulam. *cap. 62.*

a Ad hæc, grave tum erat inter Græcos atque Latinos dissidium: nam super quibus aris Latini missificassent, eas contrectare Græci nolebant, nisi prius lavissent eas & expiassent: deinde baptizatos à Latinis rebaptizabant. *b* Fit ergo decretum, ut ad Ecclesiam Romanam matrem suam revertantur, quo scilicet ovile sit unum & unus pastor: nisi pareant, excommunicati privantur ordine.

a Tom. 4. concil. pag. 214. *b* Cap. 4. Repetitur 3. Decretal. tit. De baptismis & ejus effectus. *cap. 6.*

Romam profectus Fridericus, ab Honorio III. consecratur. Qui passim erant per Italiam rebelles, domat, quosdam autem proscribit. Ex iis nonnulli Romanum configiunt, & pontificis opem implorant. Ea res maximi dissidii dedit occasionem: nam suos adversarios habere portum ibi

acque domicilium, Cæsar molestissime
tulit.

Nispergenis.

Gliscente odio, filium suum Henricum de consilio principum designat imperii successorem, & principes Cremonam evocat ad conventum: sed cum aditu prohiberentur, factione pontificis & Langobardorum, in Apuliam Cæsar revertit, & aliquantò post moritur pontifex, eique succedit Gregorius IX. qui Cæsarem excommunicat, quod profecitionem in Turcas, cui se se voto astrinxisset, non susciperet.

Nispergen.

Cæsar deprecatus offensionem, sc̄sq; purgans, cum nihil proficeret, Romanum petit, pontificem dejicit, ejusque socios graviter multat, & altero iudicio Ravennæ conventu impeditur: Pontifice profugo, qui passim ei multos excitaverat adversarios.

Mortuā demum uxore, Cæsar, ut promissa præstarer, ac Reipublicæ consulteret, profecitionem in Aliam suscipit: per ipsum absentiam vero pontifex bellum facit, & Apuliam occupat. Re feliciter gestâ, multisque locis recuperatis, & in his Hierosolyma, certior factus de Italiz statu, Cæsar, pacisq; cum hoste decem annorum inducias, redit cum exercitu, suaque facile recuperat. Pontifex novo fædere se communis Italiz procerum, quos Cæsar multaverat, ac deinde rursus eum excommunicat, quod sum hoste p̄egisset.

Nispergen.

Arspergen. Joannes Cuspinianus.

Cæsar, quietis amans, per legatos agit de pace, quam vix demum impetravit ac in Germaniam idcirco redit. Pontifex autem, cùm naturam mutare non posset, vastato Viterbio, Cæsarem rursus excommunicat. Hâ re commotus vehementissimè Cæsar, fremens & iratus, in Italiam redit: per Hetruriam, per Umbriam, per Langobardiam, per oram Paduanam, multat omnes rebelles: pontifex idcirco ingeminat excommunicationem, & Venetos fœdere sibi conjungit. Cæsar per Italiam grassatus, & plerisque omnibus ad officium reductis, Romam obsidet, neque multò pôst moritur Gregorius Pontifex, cùm Ravennam suos evocasset ad concilium, quò tamen illi, viis omnibus obsessis à Cæsare, pervenire non poterant: quidam etiam capti fuerunt.

Mutius lib. 20. Cuspinianus.

Hic ille est, qui Decretales, uti vocant, Epistolas consarcinavit, magnam juris pontificii partem, plurimis onustam commentariis. Qua quidem in re mirum videri possit, esse homines, qui tantum elaborare velint, ut ea, que parùm aptè, perperam etiam & misè prudenter atque piè, sed & ridiculè dicta sunt, tanquam oraculum aliquod mordicùs arripiant, & in iis interprétandis, enucleandis, vestiendis, omnem operam & ætatem consumant, quasi eò conducti essent, ut alienam stultitiam & errorem, vigiliis & labore suo maximo

maximo defendant, & in alterius impudentia, sui pudoris existimationem amittant.

* Illud quod Gratiani decretum vocant, diversis locis habet inter alia,

Sequendam omnibus esse regulam Ecclesie Romanae, quae sit beati Petri sedes.

Dist. 19. c. 4. Enim vero.

Non licere concilium habere, nisi permittente Romano Pontifice.

Dist. 17. c. 1. Synodus. & c. 4. Nec licuit. Item c. 5. Multis denuo.

Leges Ecclesie Romanae servandas esse, tanquam ipsius Petri voce pronunciatas.

Dist. 19. c. 2. Sic omnes.

Quod Ecclesia Romana jugum imponit, etiam si tolerabile non sit, esse perferrendum.

Dist. 19. c. 3. In memoriam.

Ecclesie ministros debere castitatem promittere, ne videlicet ducant uxores.

Dist. 31. c. 3. Sacerdotibus. Item c. 7. Si Laicus, & c. 10. Lex continentia.

Ei, qui non habet uxorem, licere concubinam habere.

Dist. 34 c. 4. Is qui non habet. Item c. 5. Christiano.

Papam in suo munere negligentem & remissum, nocere quidem tum sibi, tum aliis, veruntamen a nemine posse judicari, quod omnes ipse judicet.

Dist. 40. c. 6. Si Papa.

Imperatorem debere subesse Papam, non praefisse.

Dist. 96. c. 11. Si Imperator. Item cap. 12. Nunquam de Ponificibus.

Re-

Reliquos omnes mortales ab hominibus judicari, Papam vero, Petri successorem, a solo Deo.

9. q. 3. c. 13. *Nemo judicabit. Item c. 14. Aliorum hominum, &c. c. 15. Facta subditorum.*

Papa licere populum eximere a fide & jurejurando, quo principi suo timentur.

15. q. 6. c. 3. *alius item.*

In Gregorii Decretalibus epistolis, & Sexto Bonifacii & Clementinis, & Extravagantibus, uti vocant, est inter cetera;

Decretis conciliorum autoritatem Papam non subjici.

Decretal. Gregor. lib. 1. tit. 6. c. 4. Significasti. §. Amissus in concilio.

Pontificis esse, Cesarem electum approbare, vel mindus idoneum rejicere.

Decret. lib. 1. tit. 6. c. 34. Venerabilem.

Duo praesesse mundo luminaria magna, Solem atque Lunam: Solis loco Papam esse, Cesarem vero Lunam.

Decret. lib. 1. tit. 33. cap. 6. Solita.

De adulterio & aliis criminibus, quod minora sint, episcopis licere cum iis qui deliquerunt agere remissius.

Decretal. lib. 2. tit. 1. c. 4. At se clerici. §. De adulterio vero.

De Ecclesie Romanae privilegiis Papam solum cognoscere.

Decretal. lib. 2. tit. 1. c. 12. Cum venissent.

Excommunicatorum ossa jam sepulta debere exhumari & projici.

Decretal lib 3. tit. 18. c. 12. Sacris, & l. 3. tit. 33. cap. 5. Ad hac.

Papæ licere , Imperatorem removere
loco & magistratu.

Sexto Decretal. lib. 2. tit. 14. ad Apostolica.

Cæsarem teneri, ut fidem & fidelita-
tem pontifici præstet, per jurandum.

Clement. lib. 2. tit. 9. cap. Unico.

Ecclesiasticos oportere solutos ac li-
beros esse ab omni sumptu , molestia,
munere.

Decret. lib. 3. tit. 49. c. 7. Adversus.

Post mortem posse aliquem declarari
hæreticum, ejusque bona publicari.

*Decret. lib. 5. tit. 7. c. 10. Vergentis. Item
24. q. 2. c. 6. Sanè profertur.*

Filios hæreticorum ad præfecturam
ullam civilem , aut sacram non debere
admitti.

*Sexti. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 15.
Statutum.*

Ad salutem esse necessarium, ut omnes
homines Pontifici Romano subsint.

*Extravag. comm. lib. 1. tit. 8. de majori,
& obed. cap. Unam sanctam.*

Hæc paucula , ex ingenti acervo de-
sumpta, cujusmodi sint nemo sanæ men-
tis est qui non videat.

Lex est , ut eam definiunt homines
doctissimi , a ratio summa insita in natu-
ra, quæ jubet ea quæ facienda sunt, pro-
hibetque contraria. *b* Lex autem omnis
ad communem utilitatem referri , & le-
gislator sic erga multititudinem atq; Rem-
publicam affectus esse debet, ut pater-
nos erga liberos: quid autem in iis, quæ
dicta sunt, simile apparet ? Ba vero non
excusare

pi
ill
fer
ali
po
ut
co
ver
tem
bor
tine
enu
plu
ver
gun
exco
tem
scit:
In
dign
U
rex,
Syria
travi
vitam
Bla
cap 2

excusare tantum, sed etiam vestire, & ornare, & illustrare novis commentationibus, & quidvis dicere potius, quam pati dignitatem illorum imminui, quæso, cujus hoc est impudentia, ne quid gravius dicam?

a Cic. 1. de legibus. b Cic. 2. de legibus.

Si fastus & avaritia, & dominandi cupiditas, & literarum inscitia persuasit illis, ut ejusmodi facerent decreta, si sententiis ipsi variant, nec alii volunt aliorum astringi legibus, quod pari sint potestate prædicti, quæso, cur te maceras, ut distorta & repugnantia componas & concilias?

Omitto pelagus illud aut sentinam verius, eam videlicet juris papistici partem, quæ beneficiorum utri vocant, & bonorum facrorum nundinationem continet. Quis enim fraudes atque technas enumerare possit? ne ipsi quidem, qui plurimis annis in eo mercaturæ genere versati sunt, satis etiam omnes intelligunt aut norunt, quando novæ semper ex cogitantur: sed hoc argumentum & tempus aliud, & librum singularem poscit: nunc ad propositum redeamus.

In Decret. lib. 3. tit. 5. de præbendis & dignitatibus.

Ut Fridericus Cæsar, ita Galliz quoq; rex, Ludovicus, ejus nominis nonus, in Syriam & Ægyptum cum exercitu penetravit, & post in obsidione Tuneræ urbis vitam finiit, anno salutis M C C LXX.

Blond. decad. 2. lib. 8. Gaguinus lib. 7.
cap 2. Æmilius lib. 7.

Eo regnante, Guilielmus, Episcopus Parisinus, quæstionem proposuit de beneficiis Ecclesiasticis, re palam disceptatâ, vicit ea sententia, non esse fas cuiquam habere plus uno. sed ejusmodi decreta sat is est recitasse tantum atq; scripsisse.

Joan. Itali in Chronic. Francie. Henricus Planialeon in Chronologia Ecclesie. Chronicum Flandrie lib. 8. Guilielmus Episcopus Parisinus scriptus liberum de pluralitate beneficiorum, teste Joanne Trithemio de Scriptoribus Ecclesiast.

Gregorio successit Innocentius IIII. ad quem, velut hæreditariâ successione, venit odium Cæsar. Itaque Lugduni indicio consilio, Cæsarem evocat: non venientem excommunicat, dignitatē privat, hortatur Germaniæ principes, ut alium eligant: & hoc quidem ejus decretum est, inter alia, typis excusum, quem admodum & Cæsar quædam extant ad diversos reges Epistolæ, quibus & pontificum iniquitatem, & suans prolixè demonstrat innocentiam.

4. Tom. concil. Amil. lib. 7. Vide Manhei Paris monachi Albaniensis historiam majorem. pag. 648.

Decreverat Cæsar proficisci Lugdunum & periclitari forunam: sed orta de nro rebellione per Italiam, vires omnes ed convertit, & cùm minus feliciter res gereretur, in Apuliam reversus, cœpit languere, ac demum mortuus est.

Murinus lib. 20.

Alii periisse veneno, alli strangulatum fuisse dicunt à filio suo Notro Manfredo, qui Italiam post invasit.

Mis

*Michael Ritus lib. 2. de regib. Siciliae.
Mutius lib. 20. Crant. Saxon. lib. 8. c. 6.
Siger. de regno Italia lib. 18.*

a Erat tunc magni nominis Azo jure-
consultus, quem deinde secura fuit ingens
illa scriptorum turba, qui, violato Justi-
niani Cæsaris edicto, b gravi quidem illo
atque severo, mundum referserunt innu-
merabilibus libris, unde nunc petenda
sunt ea quæ veteres illi copiosissime
doctissimèque tractarant.

a Alciat. parerg. lib. 10. c. 25. b L. I.
§. Nostram, C. de veter. jur. concil.

a Nam aliorum alii scrinia compi-
lant: neque scribendi finis est ullus aut
modus, & opinionibus contrariis omnia
redundant, ut propriè locum hic habe-
at, quod senex ille dicit, cum tres de Ju-
re consuluerit: b Fecisti probè, incertior
multò sum, quam dudum.

a Horat. lib. 1. Sat. 1. b Terent.
Phorm. actus 2. Scena 4.

Omitto technas, quæ plures quotid'c
excogitantur. Planè enim hic accidit,
quod a Comicus inquit, *Ne in astu ven ar,*
aliud ex alio milum. Præclare multa le-
gibus esse constituta, sed ea Jureconsul-
torum ingenii pleraque corrumpti b Ci-
cero queritur atque depravati: quid si
nunc viveret, & py. amides illas librorum
& praxin nostrā, & sacrarium illud le-
gum tam fœdè pollutum, miserèq; con-
taminatum esse videret? Quangquam sa-
nè, sicut alias artes omnes in lucem Deus
hac nostrā memoriam reduxit, ita quoque
multos excitavit, qui bonarum literarum

instructi præsidio non pœnitendam operam in hac etiam parte collocant, ut rem videlicet pulcherrimam, hominumque societati planè necessariam, imò donum cœleste, depromptam & haustum ex mediis & Philosophiaæ fontibus, nitori suo restituant & æquitati. Qui quidem ipso-rum conatus, publicam non modò laudationem, sed remunerationem quoq; me-retur.

a Ter. Edn. Act. 5. Scena 6. b 2. de legib. c Cis. 1. de legibus.

Ab ejus morte per annos XXII. fere fuit interregnum, cum subinde alii, & alii eligerentur, qui tamen in ea temporum perturbatione summam rei non tec-nebant.

Egnatius 18. annos interregni nominat. Friderico 2. Imp. extinto successit Conradus F. ejus nominis 4. cui oppositus est Wilhelmus Comes Hollandia. Illo autem extinto, & hoc in Frisia caso, à Septemburis, de electione discordantibus, creata sunt duo Cesares. Richardus princeps Cornubia Anglus, & Alphonsus rex Castelle. Neuter tamen horum Imperio diu profuid: nam Alphonsus sponte abdicavit. Richardus perennia exhaustus in Angliam redit.

Interea regnum Neapolitanum à familia Friderici Cæsaris in potestatem Gallorum devenit, ac post etiam Sicilia. Nam Gallicis armis tum nitebantur pontifices: quanquam deinde gravissima bella super his regnis orta sunt inter Aragoniam & Andegavensem Gallicam fa-miliam: Verum hæc non sunt hujus loci.

Michael

Michael Risius lib. 3. de regib. Sicilia & Neapolis.

Cum in eo statu fluctuasset tot annis respublica, sicut dictum est, Rudolphus Habsburgius creatur Cæsar: Is initio regni, motus, qui passim erant per Germaniam, componit: inde conventibus aliquot actis, Bohemie regem, Ottacarum rebellantem invadit, & ad pacis conditiones cogit, quas tamen ille, sue conjugis impulsu, non multò pōst violat, & in Austria secundò congressus, in prælio interficitur.

Albert. Argentinius. Aeneas Sylvius historia Bohemica cap. 37. Martinus l. 21. Cispinianus.

Rudolphum adjuvabat Hungariæ rex, Ladislans Chunus.

Murinus lib. 21. Bonfin. decad. 2. lib. 8.

Pace demum factâ cum Bohemis, per matrimonia, Cæsar filio suo Alberto Austriam dedit, quam multis annis Bohemie rex possederat.

* Impeditus autem variis Germanic negotiis, non est in Italiam Cæsar profectus: quanquam alioqui non multò huc inclinabat: & per jocum fertur & narrasse fabulam aliquando de vulpe, quæ leonem simulatè agrotantem, quedam in specu, non adibat, quod vestigiis aliorum animantium terretur, ex quibus nulla rediissent. Praefectum tamen in Italia constituit, ac velut Imperii vicarium: deinde Flaminiam & Exarchatum, de quo non semel diximus, Ecclesiæ Romanae confirmasse traditur, cum tenuis ad-

modum fructus ex iis locis ad ipsum rediret.

a *Joan. Cuspinianus.* b *Refert hunc apolum Plato in Alcibiade priore, & Horat. lib. I. Epist. 1.* Exarchatum Pontifici concessit Rudolphus Imp. eā conditione, ut Pontifex suis impensis & sumptu exercitum contra infideles & barbaros in Asia & Africa alat, quemadmodum in scripto suo contra Julium Pontificem edito Maximil. Imperator demonstravit, *Aveninus lib. 7.* Quas verò civitates complexus sic Exarchatus docet *Sigonius, de regno Italia lib. 3.*

Perpetuis enim simultatibus & Paparum inimicitii defatigati Cæsares, facti sunt paulatim remissiores. Nec enim prius acqueverunt pontifices, quām illos extra fines Italiz submovissent: & quia regnum Galliz præsidii ferè nitebantur, ac per Episcopos Germaniz factiones alebant, effecerunt tandem quod pridem animo concupiverant.

Hic verò memoriā repetendum est, quæ sit facta rerum vicissitudo, quando illi, qui beneficio Cæsarum incolumes fuerunt, vitamque tolerarunt, & locum suum atque dignitatem retinuerunt, amplificati bonis illorum atque munificentiā, dominatum sibi sumpserunt in eos, & patrimonio quoque fraudarunt. Non solum enim Italiz bonam partem occupant, sed Siciliæ quoque reges atque Neapolis arctè sibi devinxerunt. Nam hi & tributum illis annum dependunt, & dignitatem Imperatoriam suscipere prohibentur,

bentur, nisi permisso illorum, & cum in possessionem ab eis mittuntur, hoc ipsum jurant inter alia.

Bergomensis lib. 13. *Æmilius* lib. 7.
Michael Ritus lib. 2. *de regib. Sicilia.*
Blondus lib. 8. decad. 2. *Cranzius metrop.*
lib. 8.c. 30. meminit Sledanus commentar.
lib. 1. & Bruzum fulmen, auctore F. Hes-
manno, ut volunt.

In Rudolphi tempus incidit illa memorabilis Gallorum clades per Siciliam. Cum enim insulam hanc tenerent, & more militari multa facerent insolenter atque libidinosè, per occultam conjurationem, dato signo, passim trucidati fuerunt omnes, cum ad preces vespertinas campanæ impellerentur. Facinus hoc vulgo vocant Vesperas Siculas: Fuit hoc anno MCCLXXXI. die Paschatis.

Paulus Æmilius histor. Franc. libro 7.
Tilus in Chronico Franc. Thomas Façel-
lus verum Sicular. Decad. 2. lib. 8. Michael
Ritus de regibus Sicilia.

Accepta pecunia; Rudolphus, Italiz civitates multas; quæ ditionis erant Imperii, liberas & immunes fecit, Bonenses, Florentinos, Genuates, Lucenses, & alios.

Murinus lib. 21. Sigonius lib. 20. de re-
gno Italiae. Cranzius Metrop. lib. 8. cap. 40.
Nauclerus.

Convocatis deinde Francofurtum principibus, filium suum Albertum designari sibi successorem frustra petebat.

Mortuo successit Adolphus, familiæ Nassovicæ, qui non multò post inimici-

tias exercere cœpit cum Alberto, Austria duce: cūmque suis moribus Germaniz principes admodum offendideret, ac ipsum quoq; Moguntinum, cuius operā factus erat Cæsar, loco removetur, & eligitur Albertus, Austria dux, Rudolfi filius, qui, contradicis copiis, & adjutus a principibus, Adolphum petit, & commisso prælio, in agro Spirensi, Adolphus ab Alberto gravissimè fauciatus, à reliqua multitudine post interficitur.

*Albertus Argentinensis. Mutius lib. 22.
Iohannes Cuspinianus.*

Post eam victoriam Albertus, confirmandi sui causā, ne quis priorem electionem esse vicioram diceret, solemniter creari Cæsar petiit. Ea re perfectā, Bonifacius octavus Pontifex reclamabat, neque ratum habore voluit quod reliqui principes fecissent.

Cūm autem aliquanto post, gravissimum esset natum dissidium inter ipsum, & Philippum Pulchrum, Galliz regem, approbavit Albertum, in ejusq; familia laudem multa dicebat. Albertus demum à suis propinquis imperfectus est, cūm rebus omnibus instractus iter suscepisset, ut Bohemis filium suum Fridericum obtrudeter regem.

*Emilius lib. 7. Gaginus lib. 7. cap. 5.
Mutius lib. 22. Næas Sylvius hist.
Bohem. cap. 18.*

Bonifacius hic Gregorii novi decretalibus Epistolis, quæ libris quinque continentur, alterum volumen adjecit, quod Sextum vocat. Inter alia statuit licere Pontifici

Aus.
Ger-
eret,
ope-
r., &
olphi
cus à
com-
phus
reli-
. 22.

nfir-
tio-
cre-
nifa-
que
nci.

villi-
am,
em,
ilie-
um
re-
let,
ob-

. 5.
ist.

ta-
nti-
od
ere
fici

Pontifici abdicare se Papatu. Nam ipse non bonis artibus illud Cœlestino V. cui succedit, persuasissime scribitur.

Sext. Decret. lib. I. tit. 7. c. Quoniam aliqui. Plaçina. Crantius Metropolis lib. 8. cap. 48.

Ab Alberto fit Cæsar, Henricus ejus nominis septimus, è familia Luceburgica. Is filio suo Joanne, per matrimonium facto Bohemiæ rege, proficiscitur in Italiā, cujus quidem status tunc erat misserrimus. Nam inde à morte Friderici II. Cæsaris, per annos circiter LVI. neglecta fuit à nostris Imperatoribus Italia; quo factū est, ut variè dilaceraretur ab iis qui potentiores erant, præsertim à Guelpis & Gibellinis, quæ duæ factio[n]es plurimas habent iis in locis clientelas.

Aeneas Sylvius in Bohemia sua cap 31. Vita Henrici VII. descrip[ta] est à Conrado Vecerio, Secretario regio.

Primum ergo per Langobardiam præfectos constituit oppidis ac municipiis, & jurejurando sibi populos astringiti, deinde Mediolani commoratus aliquandiu, frustra conatur eas, de quibus modò dixi, factio[n]es conciliare: cùmque ejus urbis præfectus, Turrianus, illum ex improviso cogitare & opprimere, patefacta conjuratione: & repulsis adversariis, Vicecomiti præfecturam urbis committit.

Alb. Argent. Mutius lib. 23. Paulus Forius lib. 2. de vita Vicecomitis Mediolanensis.

Quæ sunt ejus regionis urbes omnes illius fidei se permittebant atq[ue] potestatis

sola Brixia rebellabat, quam longa captam obsidione, mœnibus nudavit. Inde per Genuam profectus, & Pisis facto itinere, Romam venit, coronatus ab aliquot Cardinalibus, quoniam Pontifex Romanus Clemens V. urbe relicta migraverat in Galliam, & Avenione habitarat.

Platina. Cranius Saxon. l.9. c.3, & 4.

Cum ab eo iurandum exigenter Cardinales, quod Pontifici præstandum esse dicerent, ille recusabat, neque tale voluit esse quo Papæ devinciretur. Ea re cognitâ, pontifex, augendæ potentiaz causâ, formulam illam generalem jurandis latissimè post explicavit, & reliquis decretis, quæ nunc extant, inferuit. Nam ipse quoque leges multas composuit, quæ nomen ab eo retinent, & Clementinæ dicuntur.

Lib. 2. tit. 9. c. unico. Clement.

Ad hoc tempus, illi, qui Templarii vocantur, quorum ingentes erant opes, eodem impetu, diversis locis trucidati fuerunt & extincti. Gallia rex Philippus Pulcher, magnam facultatum ipsorum partem permissu Pontificis occupavit. Damnatum deinde sicut nomen eorum atque memoria: & in concilio Vienensi. quod per Galliam erat, ipsorum possessiones attributæ fuerunt iis, qui Rhodii dicuntur equites.

Fasciculus temporum. Albertus Argentinensis. P. Aemilius lib. 8. Gaguinus lib. 7. cap. 5. Huld. Mutius Chronicus Germanus. l.22. Nauclerus volum. 2. general. 4. 4.

Tilius

*Tilius in Chronicō reg. Franc. Crassus
Metropol. lib. 9. cap. 6. Rudolphus Hospita-
nianus de origine monachatū lib. 5. cap. 18.*

Hoc etiam tempore, Philippi regis, &
Papæ Clementis autoritate fuit Aurelia-
nensis Academia constituta.

*Middendorp. lib. 2. Acad. orb. Christi.
Tilius in Chronicō regum Francor.*

Mortuo tandem Henrico, non absque
gravissima veneni suspicione: sepulcrō;
Pis, acerrimæ contentiones ortæ sunt in
Germania super electione.

*Sabellicus Ennead. 9. lib. 8. Michael Ri-
tius lib. 3. de regib. Sicilia. Aveninus l. 7.*

Nam de principatu contendebant Fridericus Austriz dux, Alberti Cæsaris fi-
lius, & Ludovicus Bavariæ dux. Ludovi-
cum, Aquisgrani, Moguntinus Episcopus;
Fridericum verò, Bonnæ, Coloniensis
inaugurabat. Joannes autem XXII. Pons-
tifax Romanus utrumq; salutabat Cæsa-
rem: in Fridericum tamen propensior.
Quæ quidem res magis etiam similitatem
incendit. Collegit utrumque copiis, ma-
gnâ vi dimicatur ad Eslingam Suevæ
oppidum, sed æquo ferè marte: deinde
rursus majori impetu in Bavaria: quo
quidem in prælio captus est Fridericus,
bonâ suorum militum parte desideratā.
Dimissus tandem, domumque reversus,
aliquot post annis moritur.

*Albertus. Argent. Musius lib. 24. A-
veninus lib. 7. Joannes Cuspidianus.*

et Ludovicus ergo rerum potitus, Itali-
am cum exercitu petit, quamvis invito
pontifice: municipiis & oppidis passim
constituit

constituit praefectos, deinde Mediolani coronatur ab Archiepiscopo, & missis Avenionem legatis ad Papam, semel atque iterum, de solenni inauguratione, cum non impetraret Romanam proficisciatur, ubi Mediolani res constituisset. Magna cum gratulatione exceptus Roma, coronatus est ab uno & altero b Cardinali. Cumq; Pontifex ingeminaret excommunicacionem, ille, de consilio procerum, Papam alterum creat. Ad hunc modum flagrabit odium inter eos longè vehementissimum, & intercedebant gravissimæ utrinque criminationes.

a Alb. Arg. b Emil. lib. 8. Jo. an. Cuspinianus.

a Annales galliae tradunt Carolum Pulchrum, regem, Philippi filium, omnium primum b Joanni Papæ decumas in Galliis permisisse bonorum sacrorum, & prædam inter ipsos fuisse divisam, pontificem autem hoc solicitasse potissimum, ut in Cæsarem ei pecunia suppeteret.

a Cuspinian. b Emil. lib. 8. Tilius in Chronico Francia regam.

In Germaniam reverso Cæsare, moritur Papa: successor ejus Benedictus XII. Cæsarem & ipse excommunicat, & dignitate privat.

Francofurtum ergo convocatis principibus, gravi habitâ oratione, Cæsar, de pontificum injuriis queritur, fidei sue rationem exponit, veteritas imperii leges profert & explicat: simul ostendit, quam nihil ad Episcopum Romanum pertineat Imperii respublicanam qui de voluntate principum

principum sic electus, cum esse reverā
Cesarem, etiam si nullus interveniat pon-
tificis vel assensus, vel consensus, vel
consecratio: totum enim istud, quandam
esse ceremoniam, quæ paulatim irrepe-
rit, & nunc nimium austra sit, non absq;
magno Imperii tum dedecore, tum de-
trimento.

*Martini lib. 24. Avent. 8. Crantius
Saxon. lib. 9. cap. 15*

a Mortuo demum Benodicto, succedit
Clemens VI, qui longè fuit omnium vio-
lentissimus, & conditiones proponit ve-
hementer ignominiosas, iisque repudia-
tis acerbior multo factus, gravissimè mo-
net & principes, ut alterum eligant, ejusq;
rei tempus etiam præfinit: nisi faciant, se
daturum operam, ne diutius Ecclesia
patrono careat & advocato. Fluctuante
ad hunc modum Republicā, cùm interea
mortem obiret Ludovicus, eligitur Bo-
hemia rex, Carolus, Joannis filius,
Henrici VII. nepos.

a Alber. Argent. b H. Musinus lib. 24.
Paulo ante hoc tempus maximi belli
nata fuit inter Gallos & Anglos occasio.
Cùm enim Carolus Pulcher Galliæ rex,
non relistis liberis maribus, & vita disce-
deret, quod fuit anno MCCCXXVI. Ed-
vardus Angliae rex, ejus nominis tertius,
quod esset Caroli sororis, Isabellæ filius;
regnum sibi deberi contendebat: proce-
res autem Galliæ, qui dicuntur parcs, ad
Philippum Valesium, mortui regis Caroli
patruellem, rei summam deferunt, excluso
non soldam Edvardo, sororis filio, sed
etiam

etiam regis filia posthuma, quod ejus regni hæreditatem ad filias minimè pertinere dicerent. Hinc bellum gravissimum, quod ne nunc quidem est confosatum.

Polyb. rerum Angl. lib. 19. Gagimus lib. 8. cap. 2. Georg. Lalius in Chron. regum Angl. Bellum hoc ingens & atroc ab anno Christi 1335. usque ad annum 1400. perduans, Frossardus copiosè persecutus est. Sleidanus eandem historiam ex Frossardo breviter & dilucide peculiari libro explicavit. Exclusit autem Edwardum Anglum à regno Gallie lex illa, qua exstat libro Leg. Salica iit. 62. §. 6. editionis Joannis Heroldi.

Carolus ejus nominis quartus, Cæsar, initium habuit regni turbulentum. Delata fuit etiam summa rerum Edwardo Angliae regi, verum is impeditus bello Gallico, recusasse traditur.

Huld. Murinus lib. 25. Aventinus 8. Jacob. Meierius in Annalib. Flandria lib. 12. scribunt nominatum à Ludovico Imp. vicarium S. R. Imperii Edwardum Anglia regem; d. inde ab Electoribus ad Imperium vocatum, quod ramen non accepit, omnia interim Reipublica studia pollicitus.

a Post varias deinde similitates in Germania sedatas. Carolus in Italiam proficiscitur, deque consensu Papæ Innocentii VI. qui in Galliis erat, Romæ coronatus ab aliquot b Cardinalibus, cælege, ne vel Romæ vel in Italia diutius hæceret, Mediolanum redit, & familiæ Vicecomitum,

Vicecomitum, qui tunc Mediolani multum poterant, concessit, ut per Langobardiam essent Cæsaris perpetui vicarii; cuius quidem beneficij causa, ingentem pecuniam vim ab illis accepit, nec ab iis modo, verum ab aliis etiam populis, quibus aliquid esset largitus. Quæ sane res Imperii vires, ea quidem in regione plurimum enervavit.

a Argentinensis. b Lege hic Fr. Petrarca epistolam ad Nerium Forolivensem, Casari notarium. Govius lib. 8, de via Vicecomitum Mediolan. Atq; hinc eit, quod Maximilianus I. Imperator de Carolo 4. dixisse scribiur: Eo pestilenciem peitem nunquam alias Germania coniisse. Refertur à Jacobo Spigelio in commentar. ad 5. librum Guntheri Ligarini. Videatur præterea Theodoricus de Num qui Carolum 4. lib. 2. cap. 23. de Schismate, Dissipationem Imperii, in Nemo, Unionis tractatu 6. alterum M. Grossum, iiii, Viaticum Imperii nominat. Idem Carolus cum Wenceslao F. Imperium totum affirmat venduros, modo empionem habuissent. Consule Craniatum Saxon lib. 10. c. 3, & 4.

Ex Italia postquam rediit, conventus egit principum, & decretum illud Imperii facit, quod bullam auream vulgo vocantipostrem, filium suum Wenceslaum Imperii successorem designavit, quod magnis largitionibus vix tandem obtinuisse scribitur, neque multo post mortuus est.

Alber. Argentin. Philipp. Bergomens. Eneas Sylvius hist. Bohem. cap. 33. Egna-

tius.

time Crantius Saxon. lib. 9. cap. 29. & lib. 18. cap. 3. Joan. Dubrovina histor. Bohem. lib. 22.

Ipsa Rempub. gerente, Galliz rex, Joannes, Philippi Valesti filius, commisso prælio cum Anglis, qui tunc bonam Aquitanie partem, & urbem Burdigalam tenebant, captus non procul à Pictavio fuit, cum natu minimo Philippo, qui postea Burgundiæ dux fuit, cognomento fortis, vel audax. In eo prælio ex prima nobilitate complures occubuerunt. Annalium scriptores tradunt, Annglos fuisse non supra septem millia, cum Galli maximis copiis eò venissent, ad sexaginta circiter millia, fuit hoc anno MCCCCLVI. duodecimo Calendas Octobris. Deductus in Angliam rex captivus, anno septimo post vitam finiit.

Æmil. lib. 9. Gaguin. lib. 9. cap. 1. Æmil. lib. 9. Robert. Gaguin. lib. 9. cap. 1. Lilius in historia Anglica. Ritius lib. 3. de Ragib. Francorum.

Wenceslaus, naturâ & educatione, & vita genere admodum viciosus, ut quidem de illo proditum est literis, planè Republicam neglexit. Acceptâ pecuniâ, Joannem Galeatum, ex vicecomitum familia, Mediolani ducem & Insubritz constituit, hominem avarum & crudelissim.

Eneas Sylvius histor. Bohem. cap. 34. Accusatuerit hoc nomine ab Electoribus Imperii in diplomate quod existat editum opera Christiani Uristii, tomo 2. histor. Germana. pag. 180. Videatur etiam Theod. à Niem, de schismate lib. 2. cap. 35. & Nenius Unionis tractatu

tractatu 6. item *Foermer Dubitarius* l. 23.

Eo regnante, Jagello, dux Lithuaniae, post mortem Ludovici regis, creatur Poloniz rex, de voluntate procerum: ejus, qui nunc ibi rerum potitur, Sigismundi II. proavus, tunc primum sacro fonte initatus, & vocatus Vladislaus.

Maubius Mecborius cap. 3. *Sarmatia Europea. Curaus parte 1. Annal. Silesia, Martinus Cromerus lib. 14, & 15. de rebus Polonicis. Avent. lib. 8. Alex. Gaguin. in descriptione Lithuaniae.*

Ungariæ rex autem Sigismundus, prælio vicitur fuit a Bajazete Turcarum Imperatore, ad Nicopolim, tertio Calendas Octobris.

Chalcacondiles lib. 2. rerum Turc. Bonfin. Decad. 3. lib. 2.

Galliaz rex Carolus, ejus nominis sextus, insignem equitatum auxilio miserat in Ungariam, ductore Joanne Philippi Audaci Burgundie ducis filio: qui captus eo prælio fuit, & adductus ad Turcam, in maximo versabatur vita discrimine, quod tamen evasit. Id autem sic accidisse ferunt Galliæ scriptores annalium: Erat Bajazeti familiaris quidam Physiognomus, ex eorum grege, qui se profitentur hominum mores naturaisque ex corpore, oculis, vultu, fronte pernosceret: is contemplatus captivum, auctor Imperatori fuit atque suasor, ut eum dismitteret incolumem: fore enim, ut, dominum reversus, maximum excitaret incendium, quo bona pars esset Europe, vel orbis Christiani conflagratura. Sic ille persuasus,

persuasus, hominem dimittit, & reliquos ex nobilitate captivos, ubi pretium per solvissent liberationis ad ducenta coronatorum aureorum millia.

*Robertus Gagninus lib.9.cap.3. Vide
Jacobi Meieri annal. Flandr. libro 14.
ubi nonnihil ab hac narratione variat.*

Cum in Galliam rediisset ille, simulatem cœpit exercere cum Ludovico Aureliano duce, fratre regis. Nam is per valitudinem regis, prope deploratam, volebat Rempub. gerere, quod proximus esset agnatus: Burgundus vero, quod & patruelis esset regis, & ætate præcederet, mortuo jam patre Philippo, ubi potius deberi contendebat administrationem. Augelcente igitur iudicis magis atque magis offensione, dux Aureliaæ tandem, nocturno tempore, Lutetia fuit interficetus, à Coena domum rediens. Frat autem à duce Burgundiaæ submissi percussores, quod nec ipse postea diffitebatur, & factum etiam defendebat. Fuit hoc anno M CCCC VII. nono Calendas Decembbris.

*Gaguinus lib.9 cap.3. Emil.l.10.
Michael Ritter lib. 3. de regibus Francia
Commentar. Pii Papa 2. lib. 6. pag. 273.*

Anno duodecimo fōst, cum pacificandi causa dux Burgundiaæ venisset ad locum constitutum, per fidem circumventus, à qui busdam Aureliani ducis mortui familiaribus, qui conjuraverant in ejus caput, fuit imperfectus, præsentie Carolo Delphino, regis filio, qui disputationi cause præcerat.

Emil.

*Emil. I. 10. Tilius in Chronico Francia.
Ritius de regibus Francor. Comment. Pii
Pape lib. 6. pag. 280. Annales Flandriae
lib. 15.*

Hoc illud est seminarium belli, quod
inde ab eo tempore, inter familiias illas
duas, ad hanc nostram etatem usque,
subinde revirescit.

a Cùm propter ignaviam contemptus
esset Wenceslaus, principes ei magistrum
abrogant, & b Bavariae ducem Ro-
bertum, Palatinum, eligunt.

a *Aeneas Sylvius hist. Bohem. cap. 34.*
b *Murius lib. 26. Joannes Cuspinius.*
Egnatius.

Is ad emendandum ea quæ Wences-
laus peccasset, animum statim adjecit,
neque ratum habere voluit quod ille Jo-
anni Galeatio concederat, & Insubriam
denuo cogitabat in ditionem Imperii
redigere: cùmque propter hanc, & id
genus alias causas, in Italiam contende-
ret, impeditus fuit & repulsus ab eo,
quem diximus, Galeatio.

Avent. lib. 8. Egnatius. Cuspinius.
Fovius lib. 10. de vita Vicecomit.
Mediolan. Aventinus lib. 7.

Valde tum erat turbulentus Italiz
status, Caroli & Wenceslai potissimum
culpa, qui nimium iis populis indulse-
rant. Nam præter Galeatum, nuper
factum Mediolani ducem, Veneti etiam
& Florentini, & Genuates bellum facie-
bant vicinis, totumque jus in armis po-
situm erat atque potentia.

Pompon. Mela lib. 3. Germani jus ha-

bene in viribus. Ammianus Marcellinus lib. 17. Barbaris esse omne jus in viribus consuevit.

Deinde per diuturnam absentiam Pontificum, frequentes Romæ fucrant natae, ac plenæ periculi simultates. Mediolani dux Galeatius bellum tunc inferebat etiam Florentinis, qui, sui ulcisciendi causâ Cæsarem magnis pollicitationibus in Italiam rursus evocarunt: cùmque Patavium venisset Cæsar, voluntate Venetorum, qui & ipsi Galeatiūm oderant, nec apparatum videret amplissimis respondere promissis, in Germaniam revertit, Italæ depositâ omni curâ, quæ post intestinis malis graviâ etiam labefactata fuit.

H. Murinus lib. 26. Jovius libro II.
de vita & rebus gestis vicecomitum Mediolan.

Roberto successit Sigismundus, Wenceslai frater, Hungariæ ac deinde Bohemiæ quoque rex.

Joann. Cuspinianus. Eneas Sylvius historia Bohemia cap. 39.

Ad hoc tempus tres erant Pontifices, Joannes XXIII. Gregorius XII. Benedictus XIII. Ità quidem, ut horum factiōnibus prope omnes Europæ provinciæ dividerentur. Nam inde ab Innocentio tertio, sicut ipsorum habent libri, per annos ducentos nullum fuerat concilium publicum, & corruptissimus erat ordinis Ecclesiastici status, cùm inexhausta quædam vitiorum & morborum colluvies inundasset, ac ferè medicinam respueret.

Josc.

*Joan. Marius de schismat. & conciliis
parte 3. cap. 13.*

a Fuit enim interea Bonifacius octavus, qui sibi Papalem simul & Imperatoriam dignitatem arrogabat: post, alter ab eo, Clemens quintus, Burdegalensis, regatu Philippi Pulchri, Galliarum regis, urbe Româ desertâ, b curiam transtulit in Gallias: ab ejus verò morte, cum Cardinales graviter dissiderent inter se, per annos aliquot fuit interregnum, & Lugduni tandem creatus est Papa, Johannes XXII. Caducus.

a Cranius Saxon. lib. 10. c. 36. Aventinus lib. 7. b Gaguinus lib. 7. cap. 5.
Alber. Argentin.

Qui fuit ab hoc Papa quintus, Gregorius, ejus nominis undecimus, cum in Galliis Romana curia per annos jam LXXXIII. consedisset, Româ revertit: sed eo mortuo, de papatu certabant Urbanus sextus, Neapolitanus, & Clemens sextus, Sabaudus: quorum ille quidem, Italorum, hic verò Gallorum præsidio nitebatur, ille Romæ commoratus, hic autem Avenjone: cumque vitam hi finiissent, illi, quos diximus, tres, in eorum locum à diversis factionibus electi fuerunt, eratque tum papatus triceps.

Sabellius Ennead. 9. lib. 8. Theodoricus Niemus libro de schismate.

Deplorabant tunc statum Ecclesie multi doctrinâ præstantes viri, tam Itali, quam Galli, satè acriter infestati temporis illius corruptelam atque mores, quantum quidem in illis tenebris videre licuit.

Vide catalogum testium veritatis à Mattheia Flacco editum.

Ex iis Petrarcha, cùm hærerent Avenione Pontifices atque Cardinales, urbem illam vocabat meretricem Babyloniam.

Petrarcha in epistolis sine titulo, Epistola 7, 8, 9, & 13. Aventionem tertiam Babyloniam, quintum Labyrinthum, scelerum & dedecorum sentinam, larvarum ac lemurum domum appellat.

Ejus ergo dissidii componendi causâ, concilium in Germania cogitur Constantiæ, de cuius arbitrio tribus illis abrogatur magistratus, & eligitur Martinus V. Hoc in concilio, propter dogma, fuerunt exusti Joannes Hussus, Hieronymus Pragensis, rametisi fide publicâ Cæsaribus cōvenissent.

4. Tom. concil pag. 248. Æneas Sylvius histor. Bohem. cap. 36. H. Mutius l. 27. Joann. Dubravius lib. 24. Vide acta huius concilii integro volume comprehensa.

Sigismundus Cæsar admodum laudatur, quod tunc Republicæ causâ plerosq; omnes Christiani nominis reges adiit, hortatus illos, ut in commune consulerent.

Mutius lib. 27. Egnatius. Crispianus.

Ribus igitur in Germania compositis in Italiam venit. gerebant tunc bellum terrâ marique Veneti & Florentini cum Philippo Maria, Joannis Galeatii filio, Mediolani duce.

Fovius lib. 12. de vita vicecomit. Mediol.

Romam deinde profectus, a pontifice Eugenio III. consecratus est, inde Basileam

Basileam rediit, ubi tum alterum erat
coactum consilium.

Muius lib. 27. Hujus *Synodi historiam*
duobus libris complexus est Aeneas Sylvius, quos postea pontificalium adeptus ab-
olere conatus est. *Vide* *tomo 4. concil.*
pag. 414.

Hic successorem habuit Albertum Austriae ducem, Hungariae Bohemięque regem, qui, civilibus & Turcicis bellis impeditus, in Italiam non venit.

Aeneas Sylvius histoy. Bohem. cap. 55.

Hoc circiter tempore, rursus excitata fuerunt ingenia, quarum bonas artes, linguas atque literas excolere cœperunt, in Italia quidem primò, cum Graecorum illi studiis adjuvarentur, post etiam apud Germanos, Gallos, aliosque populos: & cum typographicum inventum accederet, maximāsq; commoditates adferret, incredibile est quam felix & optata fucrit facta progressio.

Ars Typographica ab homine Germano, in media Germania Moguntia inventa & excoxitata est anno Christi 1440. ut Poly-
do. *us Virgilus lib. 2. cap. 7. de rerum inventi.*
S. Münster. Fr. Philephus, Philippus Be-
tzoldus, aliq; plurimi attestantur. Verum
pīrum memorii, referente Conrado Peuz-
tingero, in sermonib. convivilib. Pomponius Latus eam laudem nostris praripere
voluit, scribens ad Augustinum Ma-
phaeum. *Imprimendi facultas, multis seculis intermissa, paulò ante revocata est.* Jo-
vius etiam hist. lib. 14. in regione Sinarum
libros ante milios annos impressos exflare

air. Joann. Consalvius, Mendoza libro 3. cap. 16. de regno China scribi, anno typographeam 500. annis antequam ad Germanos veniret, ejus loci in usu fuisse. Videatur etiam Joannes Petrus Maffeus histor. Indicar. lib. 6. Hadrianus Junius in Batavia cap. 17. artis hujus inventionem civitatem Harlemensi attribuit.

Nunc enim perpetuatis ab illo tempore studiis, eò deuentum est ut cum eruditissimis olim seculis hæc æras nostra conferri possit, & hoc nomine sit in primis beata, quod hanc optimatum artium & linguarum scientiam, vera sui cognitione Deus illustravit etiam, cum veteres illi, tantis literarum praefidiis instruti, homines eloquentissimi, profundis essent immersi tenebris, & summum illud bonum, de quo tam multa scripserunt, frustra investigarent.

Alberto successit Fridericus III. Austriae dux, qui, Romanam placide profectus, & consecratus à pontifice Nicolo V. domum rediit, nec in Italia quicquam movit.

Hulder. Mutius lib. 29. Joann. Cuspinius, Egnatius.

Regni ipsius anno quarto, Vladislau, Vladislai filius, Poloniæ simul & Hungariae rex, cum Eugenii 4. pontificis impulso violasset inducias, ab Amurathe, secundo ejus nominis, Turcarum Imperatore, prælio victus ad Varnam, seu Dionysiopolim, undecima die Novembris, occubuit.

Chalcocon. lib. 6, & 7. Bonfin. Detad. 3.
lib. 6.

lib. 6. *Muisius lib. 28. Fovius libro 2.*
Elogiorum sub effigie Juliani Casarini Cardinalis. De hac clade Varnensis existant duo
libri Callimachi Experiens copiosè & erudiè scripti.

Nono post anno, Constantinopolim vi
cepit Mahometus, Amurathis filius,
quam ejus hæredes jam per annos cen-
tum & tres occupant, constitutâ sede
regia.

De expugnatione Constantinopolis, que
incidit in annum Christi 1453. ex his liber
Leonardi Chiensis Episcopi Mitylenai, &
Godefridi Langi. Videantur præterea Chal-
cocondiles lib. 8. Continuator Michaelis
Glyea. Commentariorum Pii Papa 2. lib. I.
pag. 38. Crantius Saxon. lib. II. cap. 33.
Christophor. Richerius de rebus Turcicis
lib. 4. Noteretur autem, urbem hanc à Con-
stantino M. Helena filio instauratam, sub
Constantino Palaologo, itidem Helena filio,
à Turcis occupatam esse. Rectè itaque di-
xit Iordanes lib. I. In eis sapientia defi-
cunt, à quorum nominibus inchoant.

Uladislao succedit, in Polonia quidem,
Casimirus frater, in Hungaria vero La-
dislaus, Alberti secundi Casaris filius
posthumus.

Successorem Cæsar Fridericus habuit
filium Maximilianum.

Ioan. Cuspinianus.

Paulò sub mortem Fridericæ, Ferdi-
nandus, rex Hispanie, pulsis Barbaris,
Beticam, quæ Granatæ regnum vulgo
dicitur, suis finibus adjunxit.

Michael Ritus lib. 3. de regib. Hispanie.

Legatur *historia Magni Consalve* tribus
libris à *Paulo Fovio* descripta. Item liber
de *expugnatione Granatae*.

Maximilianus, inter alia multa, cum
Venetis quoque bella gessit.

Hunc fecutus est Carolus, è filio Phi-
lippo nepos, Cæsar, ejus nominis quintus,
longè potentissimus, qui rerum hodie
potitur.

De hujus Imp. rebus gestis scripsérunt
Guicciardinus, Joann. Sleidanus, Fovius,
Surnus, aliquique plurimi.

Ex iis igitur, quæ commemoravimus,
liquidd apparet, quomodo Romanum
imperium, quo nullum fuit nec erit po-
tentius, propè sit omnino dissipatum.
Nam per Afiam ne vestigium quidem,
aut latum unguem, sicut proverbio dici-
tur, habemus: occupant omnia Turcæ,
Scythæ & alii nostræ religionis hostes:
Africam totam amisimus, nisi quantum
superioribus annis à a Carolo V. Cæsare
recuperatum est, quando Ænobarbo,
Turcico legato, Tunetam ademit, glori-
osam adeptus victoriam, & regem ibi
constituit iphi b. v. Sigalem, & anno deci-
mo quinto post Africam urbem oppugna-
tionē cepit.

a *Sleidanus comment. lib. 9.*   b *Ibid.*
lib. 22.   Bellum Tuneranum *Joannes*
Eutropius descripti. Africa (quæ Mah-
diam à Mauris dici Faellibus tradit) expu-
gnatio à Christophero Calvero Stella exposita
est. Ea quomodo rursus amissa sit, exponit
Joan. Leonclavius in *continuar.* Ax-
malium Turcorum à se editionem.

Avulsa est, Lusitania, Hispania, Gal-
lia, Britannia, Dania, Sarmatia, Panno-
nia, Illyticum, Græcia tota, cum vicinis
regionibus: ad hæc Sicilia, Sardinia,
Corsica, Baleares insulæ, Allobroges:
quæ quidem provinciæ suos habent do-
minos, qui plenam in omnibus potesta-
tem obtinent, & ad Imperii rationes nè
tantillum quidem conferunt.

Videamus nunc Italiam, priscum &
avitum ac primum Romani imperii pa-
trimonium: hæc ipsa verò, quid nobis-
cum habet communes Calabriam, Apu-
liam, Campaniam, Neapolim, avitâ suc-
cessione tenent Hispaniarum reges.

Urbem Romam, Cæsarum domicilium
atque sedem, agrum Picenum, & Flami-
niam, & Hetruriæ partem occupant Ro-
mani Pontifices, qui non modò non agno-
scunt Imperium, sed Cæsares etiam im-
periisq; præfectos tenent sibi devincos.

Quez sunt iis locis potentiores civita-
tes, aut suos habent regulos, aut factio-
nibus indulgent, nihilque planè ad nos
pertinent.

Jam Veneti, quam possident egregias
non solum urbes & municipia, verum
etiam provincias, ipsi interim libertimi,
& ab Imperio Romano planè sejuncti.

Insubria verò, quæ vulgo Langobar-
dia dicitur, aliquanto quidem propius ad
nos pertinet, sed & ipsa fluctuat, nec
certum ullum emolumentum ad nos il-
line redit. Postquam enim nostri quidam
Cæsares, ut suprà dictum est, primò Vi-
ccomites, ut vocant, ac deinde duces

ibi constituerunt, quām miserè dilacerata fuit, & quām nihil ab eo tempore nobis contulit! ortis enim bellis, cūm nostri Cæsares eam negligerent, ejectis Vicecomitibus, occupavit illam Sfortiarum familia, quam deinde Galia reges Ludovicus XII. & Franciscus primus ejecerunt; & hic quidem per annos sex regionem illam tenuit, donec Carolus V. Cæsar eam recuperavit.

Arnoldus Feronius lib. 9. de gestis Gallorum. Tilius in Chronico Francorum.

Ex omni igitur Italia nihil fructus ad Imperium rediit: nam neque nostris conventibus intersunt, nec ad publicos usus atque necessitates aliquid contribuunt, nisi quantum vel suā sponte, vel alioquin in gratiam Cæsaris faciunt.

Sola superest Germania, quæ semper adversata Romanorum Imperio, & subinde rebellans, ut è superioribus constat, tandem à Carolo magno Cæsare, collecta fuit, & in unum redacta corpus: ac deinde, cūm eligendi Cæsaris potestas ad Septemviros delata fuisset, ut supra demonstravimus, facta est Cæsarum dominium atque sedes. Atque hīc tamen considerandum est etiam, quām agrè potuit coalescere hoc ipsum quantumcumque corpusculum Imperii, confiatum in Germania. Quæ enim non dissidia fuerunt apud nos, & bella civilia?

Totum igitur illud, quod hodie Imperii nomine censetur, intra Germanie fines includitur, nam foris & extra limites illos, nihil superest. Quanquam & intra hos

hos ipsos fines tam modicè circumscriptos videmus, quemadmodum non pauci tergiversantur, & se, suaque quantum possunt, ab imperii ditione subducunt: ut interim de vicinis regibus & aliis nihil dicam, qui ab hoc ipso tam tenui & exangui corpusculo, quod vix ossibus hæcer, decerpunt, & avellunt quotidie quantum possunt, & suæ ditionis efficere conantur quod erat Reipublicæ.

Ut autem ad finem aliquando perveniamus, Danielem de his rebus omnibus varieinantem, paucis accommodemus. De statua, quam per somnium Nabuchodonosor vidit, supra diximus: huc postea recurremus, nunc alia loca videamus.

Zonaras somo 1.

Capite VII. describit quatuor animalia, quæ per somnium ipse vidit ex Oceano prodire, leonem, ursum, pantheram, quartum & postremum ait fuisse terrificum & horrendum aspectu.

Leo denotat regnum Assyrium: alæ duæ, quas illi tribuit, sunt duo veluti membra illius Imperii, Babylonia & Assyria.

Per ursum significatur regnum Persicum, à quo fuit devictum Babylonicum: tres costæ, quas inter alios dentes in illius ore fuisse scribit, sunt tres præcipui reges hujus Monarchiæ, Cyrus, Darius, Arraxerxes, qui præ ceteris claruerunt, & multam carnem ederunt, ut inquit, hoc est, complures populos suæ ditionis conjunxerunt.

Panthera est Alexandri M. seu Graecorum

corum imperium: quatuor illius aë & capita, sunt quatuor regna, quæ post Alexandri mortem ex illa Monarchia prodierunt.

Quartum & postremum animal, est Imperium Romanum: decem cornua, sunt ejus membra, seu partes; cujusmodi sunt Syria, Ægyptus, Asia, Græcia, Africa, Hispania, Gallia, Italia, Germania, Britannia: nam illi hæc omnia tenuerunt.

Jam, inter decem ista cornua, nascitur & prodit cornu quoddam parvulum, quod de decem illis cornibus, tria revelat: istud denotat regnum Mahometicum sive Turcum, quod ex humili initio natum in Romana Monarchia, tres præcipuas partes illius occupavit, Ægyptum, Asiam, Græciam: deinde, cornu istud parvulum habet oculos, & est contumeliosum adversus Deum.

Mahometus enim novum doctrinæ genus proposuit, suis valde gratum, & quod prudentiæ speciem aliquam haberet: hi sunt oculi, sed revera Dænum afficit contumeliam. Nam Prophetarum & Apostolorum scripta plane delevit, & Christi beneficium nullum agnoscit, imò conviciis exagit omnes de CARISTO doctrinam.

Ad hæc, parvulum illud cornu bella gerit cum sanctis, & vehementer illos affligit, ut inquit, donec judicium fecerit antiquus ille, cuius nec initium est, neque finis.

Ex quo quidem clare perspicitur, in hoc ipso

ipso imperio finem esse habiturum hoc mundi curriculum, nec ullum præterea futurum: sed abolitis omnibus mundi principatibus, venturum esse perpetuum illud regnum, cuius autor & dux erit Christus.

Capite octavo Daniel describit arietem & hircum: hoc autem angelus ipse post interpretatur aperte, & arietem bicornem dicit esse Medorum atque Persarum reges: hircum vero, Graecorum imperium; & cornu illud magnum in ipsis fronte significare primum ejus Imperii regem: quod autem eo cornu conformato, quatuor alia cornua succedant, notari dicit, quod ex illo Imperio quatuor sive oritura regna, sed robore & potentia minime conferenda cum primo illo rege. Videamus ergo, quam propriè & certò depinxerit Daniel Alexandrum Magnum, ducentis annis & amplius antequam ille regnaret. fore enim dicit, ut hirus terram non tangat, hoc est, ut maximam celeritate bella sua conficiat, & ut ab ipsis impetu, nemo possit arietem liberare. Nam XII. annis tantum regnavit Alexander, tamque brevi spatio temporis, Asiam propè totam sibi subjecit, ut supra docuimus: at licet incredibilis esset Persarum atque Medorum potentia, tamen tribus præliis ordine victus ab illo Darius, vitam simul & imperium amisit.

Tradunt nonnulli, cum Hierosolymam venisset Alexander, summum sacerdotem ei recitasse Danielis locum istum: quam quidem

quidem re vehementer ille fuerit exhibi-
laratus.

*Joseph. Antiquis. Judaic. lib. II. cap. 8.
Zonar. tom. I.*

Deinde, quodd ex quatuor istis corni-
bus oriturum sit aliud, initio quidem
parvum, sed postea valde potens, quod
gravissime sit afflictum loca sacrosan-
cta: hoc ipso prænunciari dicit acerbissi-
mas persecutions, quas Judæi sunt pas-
suri à posteritate Alexandri magni, &
regibus Ægypti, atque Syriæ, quas inter-
media est Judæa. Nam cornu istud ex
quatuor illis cornibus ortum, experti
sunt Judæi, Antiochum videlicet Epi-
phanem, Syriæ regem, crudelissimum va-
statorem.

Huc etiam applicandum est caput XI.
in quo rursus de Alessandro Magno lo-
quitur, ejusq; successoribus, adèò quidem
copiosè atq; propriè, ut non vaticinium,
sed historia quædam esse videatur.

Nunc tandem ad statuam Nabuchodo-
nosoris veniamus, de qua priori libro per
occasionem diximus. Interpretationem
autem ipsius de tribus primis Imperiis,
quoniam & perspicua est, & temporibus
ipsis comprobata, non repetam: de quar-
to solum aliquid dicemus, quoniam &
ad nos propriè pertinet, qui in eo versa-
musr, & à Daniele describitur accuratis:
ferreum esse futurum dicit, quod reliqua
omnia imperia comminuet, sibiq; subji-
ciet. Ad demonstrandum istud, non opus
est multis verbis: res enim ipsa loquitur,
& ex historia rerum, quas enumeravimus,
liquidò constat.

Daniel

*Daniel 2. Joseph. Antiquitar. Judaic.
lib. 10. cap. 12.*

Pedes autem illius, ac digitii pedum partim sunt ferrei, partim fictiles e resta. Sicut humani corporis pes dividitur in digitos, ita Romanum imperium, ubi constiterit aliquandiu firmum & innixum cruribus ferreis, ac totum terrarum orbem in ambitu suo complexum fuerit, desinet in digitos, & corporis illa moles dissolvetur. Hoc ipsum etiam constat accidisse: nec opus est explicatione, quid enim magis hodie dissolutum est, quam imperii illius amplissimi corporis?

Et quanquam ita se res habet, tamen, quia planta pedis est ferrea, ut inquit, manebit firmamentum ejus, neq; prorsus confringi poterit, sed reliquæ, nomen atque dignitas durabunt, donec Christus adventu suo rebus omnibus humanis finem imponet. Quin ad summam tenuitatem redactum sit, dubitari non potest, ac luce meridianâ clarius est.

Arbor illa procera concidit, sed hæret adhuc atque consistit illius radix, non quidem succulenta, sic, ut propagari possit aq; augescere, verum exsucce prorsus & arida, sed tamen hanc radicem ac plantam fertur natura, nulla vis humana fundit; reuellet, sed hæredit; iis fixa solo, quoad ista rerum omnium fabrica destruetur.

Sumus & hoc experti: nam tenuem, hanc & angustam Imperii possessionem, multi saepe conati sunt everttere: pontifices quoque Romani, ac postremo etiam

Turci,

Turcæ. Qui licet magna perfecerint, & majora sibi fortasse pollicentur, tamen non confabunt ejusmodi molem, quæ cum Romana potentia conferri possit, neq; seminarium istud Imperii, quod reliquum est, licet aridum & flacidum, evertent: nec enim quinta constitui potest Monarchia.

Germania quidem sola titulum ac possessionem habet imperii, sed si vires conjugat & animos, vim omnem externam facile depellat, sicut non uno potest documento probari.

Paucis ab hinc annis ingentes fecerunt progressus, & superato Bosphoro Thracio, longè latèq; sunt per Europam gratae Turcæ, suāmq; nunc ditionem planè conjunctam habent atq; finitimam Germaniæ, quæ sanè maximo videtur exposita periculo, sicut etiam Italia, propter vicinitatem: sed si Danielem propius intueamur, sperare licet, vim atque potentiam illorum in summo nunc gradu confistere. Nam tria solū cornua Daniel eis attribuit, ut suprà diximus: & illa quidem nunc obtinent, initio domini rerum facti per Asiam, deinde per Græcam & Ægyptum. Ac Græciæ quidem appellatione comprehendi potest quicquid est in eo tractu regionum, propè ad Illyricum usque.

Et quanquam hoc tempore non modicam Ungariæ partem occupant, & tametsi fieri potest, ut Germaniam, aut alias vicinas regiones divexent, tamen, quoniam & certos intra limites illorum ditio confistere

confidere debet, & Romanæ potentia
minime poterit conferri, sicut jam de-
monstravimus, credibile est, has provin-
cias non esse venturas in illorum ditio-
nem, sicut tres illæ sunt hodierno die,
Græcia, Ægyptus, Asia.

Luth. iiii Danielem.

Bellum facturi sunt sanctis, & in Chri-
stianæ professionis homines immanitatem
summâ grassabuntur, & durabit hic illo-
rum furor ad finem usque mundi, sicut
Daniel clare testatur.

Atq; hæc est ejus vaticiniî causa præ-
cipua, quo videlicet de postremi tempo-
ris ærumnis atque miseriis præmoniti &
certiores facti, non despondeamus ani-
mum, sed liberationem expectemus, per
adventum Christi servatoris nostri, qui
statim has afflictiones, ut inquit, excipi-
et, ac in firmam & tranquillam Ration-
em suos transportabit, & lacrymas ab
oculis corum absterget.

Quædam loca Danielis, ad Judæos
propriè pertinent, quibus & liberatio
promittitur captivitatis, & Messias ille,
promissus patribus, intra certum ac ibi
notatum & expressum tempus denuncia-
tur esse venturus: reliquæ autem vaticinia
ad omnium postremam mundi statem
pertinent, & ad eos, qui tunc vivent,
cum & parvulum illud cornu, Mahometi
posteritas, bellum geret cum sanctis, &
cum revelatus atq; detectus fuerit homo
ille peccator & scelerosus, qui sedet in
templo D E I, seipsum ostentans, ac si
D E I U S esset: nam & hujus tyrannidem
S Daniel

Daniel præsignificavit, ut Paulus in suis Epistolis dissentè interpretatur.

Daniel 9. 2. Thessal. 2.

Satanas, quem hujus mundi principem vocat ipse Christus, cùm semper aliás, cum in ultima mundi deficientis ætate longè vehementissimè tumultabitur, & omnes iracundie laxabit atque furoris habens, & adversarios excitabit Christo, qui non modò vi armorum seviant, verum etiam in fraudem & errorem abducant homines falsā doctrinā, sic quidem, ut ipsorum laqueos vix evasuri sint etiam electi.

*Ioan. 12. 14, & 16. Matthæi 24.
Marc. 18.*

Nimirum, hoc illud est tempus, quod capite XIII. Daniel significat, adeò prorsus afflictum & calamitosum, ut nec simile fuerit unquam, neque futurum sit. Nihil enim leti nobis pollicerur, sed gravissimas persecutions denunciat, quando calamitates illas, de quibus loquitur, duraturas esse dicit, dum perficiatur dispersio manus populi sancti.

Vexabitur ergo populus Dei passim per orbem terrarum, & affligentur pù diversis locis, quamdiu terrarum orbis consistet. Quod quidem Prophetæ, vel potius angeli testimoniū spem nobis omnem præscindit conciliationis & aggregationis. Nam de dispersione & diffinatione perpetua loquitur, & natis propter doctrinam ac religionem dissidiis, tunc demum finem statuit, cùm ipse Christus apparebit. Verum ut console-

tur & erigat & sustentet eos, qui tunc vivent, mox ab ipsis gemitis mortuorum resurrectionem ponit, quam ut latam experiamur atque salutarem, magnis precibus orandus est Deus.

Quantum vero Danieli sic tribendum, restatur ipse Christus, qui locum ex eo desumptum pro concione refert, & auditoribus commendat.

Matth. 24. Mares 13.

Cum ergo sint afflictissima haec nostra tempora, studiosè cognoscendus est hic vates, qui nobis, in hoc mundi postremo curriculo positis, concionatur, ac diligenter introspiciendus, ut & in his presentibus malis, & adversum imminentes fluctus atque tempestates, verâ nos & certâ consolatione, tanquam vallo quodam & aggere, præmuniamus.

Finis Libri tertii

¶ Index propriorum nemi-
num quæ in hoc Libello
continentur.

A basius Persarum rex	101
Abraham	5
Accina Poeta.	63
Achias rex Iuda	10
Achaei populus Gracie	60
Achaea	ibid.
Aetiacæ victoria	89
Adalgisius rex Longobardorum	171
Adelbertus, Bremensis Archiepi' cop.	208
Adolphus Cæsar	241
Adolphus rex Gothorum	135
Adramelech filius Senacherib	11
Adrianus I. Papa	171
Adrianus II. Papa	191
Adrianus IV. Papa	224
Aeschines.	39
Aetius Valentiniani legatus	138
Egyptus Romanorum provincia	89
Egypti fructus anni	90
Elius Adrianus Cæsar	99
Emilianus Cæsar	106, 107
Enobarbus legatus Turcicus	260
Eneas	32
Equi	42
Etolis	53
Afranius dux	80
Afranius poeta	63
Africa	60
Africanus jureconsulans	102
Agabus	97
Agapetus Episcopus Romanus	154
Agri-	

I N D I X.

<i>Agrigentini</i>	59
<i>Aistulphus Longobardorum rex</i>	171
<i>Alaricus Gotorum rex</i>	147
<i>Alani</i>	135
<i>Albertus Caesar</i>	242
<i>Albertus II. Caesar</i>	257
<i>Albinus</i>	301
<i>Albinus praceptor Caroli M.</i>	187
<i>Alburnus Valens, iureconsul</i>	100
<i>Alcibiades</i>	24
<i>Alexander Macedo</i>	26, & inde.
<i>Alexander Severus, Caesar,</i>	102
<i>Alexandri Pontificis decretum</i>	116
<i>Alexander II. Papa</i>	208
<i>Alexander III. Papa</i>	226
<i>Alliobroges populi Gallia</i>	63
<i>Alphonus</i>	1
<i>Alcadas</i>	7
<i>Ambiani</i>	179
<i>Ambrosius Episc. Mediolanensis</i>	131
<i>Amisia flumen</i>	92
<i>Amurathes Turcarum Imp.</i>	259
<i>Anacleti decretum</i>	116
<i>Anastasius Imp.</i>	145
<i>Anastasius II. Imp.</i>	166
<i>Anaxagoras</i>	22
<i>Angli, populus Saxonie</i>	137
<i>Annibal 43. 48. 50, 51. moritur</i>	55
<i>Anno, Archiepiscopus Coloniensis</i>	208
<i>Anthemius Caesar</i>	142
<i>Anthemius: Patriarcha Constantiopolitanus</i>	154
<i>Anthius iureconsul</i>	102
<i>Antigonus rex Asiae minoris</i>	30
<i>Antiochena Synodi decretum</i>	125
<i>Antiochus Syria rex</i>	53

INDEX.

<i>Antiochus Epiphanes</i>	55
<i>Antipater</i>	30
<i>Antisthenes</i>	39
<i>Antistius Labeo iureconsultus</i>	71
<i>Anconinus Bassianus Caracalla Caesar</i>	101
<i>Anthoninus Pius Caesar</i>	100
<i>Africa</i>	60
<i>Africa urbis</i>	260
<i>Apelles</i>	28
<i>Appius Claudius Decemvir</i>	35
<i>Appius Claudius cæcus</i>	41
<i>Aqua Sextia</i>	66
<i>Aquisgranum</i>	185
<i>Aquiani</i>	182
<i>Aquiania</i>	135. 179
<i>Aralius rex Babylon</i>	7
<i>Aratus Sicyonius</i>	24
<i>Arbaces Medorum praefectus</i>	9
<i>Arbogastus</i>	129
<i>Arcadius Imperator</i>	<i>Ibid.</i>
<i>Archadius iureconsultus</i>	103
<i>Archelaus rex Egypti</i>	78
<i>Archelaus filius Herodis Magni</i>	93
<i>Archidamus rex Lacedamoniorum</i>	22
<i>Archimedes 47. sepulchrum</i>	<i>Ibid.</i>
<i>Arethusa</i>	48
<i>Argentoratum</i>	122
<i>Ariobarzanes Cappadocia rex</i>	67
<i>Ariovistus Germanorum rex</i>	76
<i>Aristides</i>	24. 41
<i>Aristippus</i>	39
<i>Aristomenes Messenius</i>	34
<i>Aristonicus</i>	63
<i>Aristophanes</i>	32
<i>Aristoteles Alexandri Magni preceptor</i>	
<i>28, 29. 39.</i>	

Arinus

I N D E X.

55	<i>Arius rex Babylonie</i>	6
30	<i>Arii heres̄is damnata</i>	118
39	<i>Armatrices rex Babylonie</i>	7
71	<i>Arminius Cheruscorum dux</i>	92
01	<i>Armored̄ urbes</i>	282
00	<i>Arnolphus Malus, Bavariae dux</i>	197
60	<i>Arnolphus Casar</i>	194
60	<i>Arrianus jureconsultus</i>	100
28	<i>Artabanus Parthonum rex</i>	102
35	<i>Artabasius</i>	168
41	<i>Ariæxerxes Persarum rex</i>	102
66	<i>Ariæxerxes Longimanus</i>	33
185	<i>Ariæxerxes Mnemone</i>	35
182	<i>Arverni populi</i>	63, 178
179	<i>Ascarades rex Babylonie</i>	8
7	<i>Asdrubal</i>	49
24	<i>Assaradon filius Sennacherib</i>	11
9	<i>Assur</i>	4
129	<i>Assur rex Babylonie</i>	15
bid.	<i>Aſſyrium regnum</i>	4
102	<i>Aſta diruta</i>	294
78	<i>Aſtyages, alias Aſſuerus rex Medorum</i>	16
93	<i>Atheniensium classis in Sicilia</i>	33, 34.
22	<i>pralium ad Marathonem</i>	19, <i>pralium</i>
bid.	<i>ad Salaminem</i>	36
48	<i>Attalus Pergami rex</i>	62
132	<i>Aetila rex Hunnorum</i>	137, 138
67	<i>Aetilius Calatinus</i>	44
76	<i>Aefidii duo jureconsulti</i>	71
4, 41	<i>Augustulus</i>	343
39	<i>Augustinus Hippomensis Episcopus</i>	132.
24	<i>illius mors</i>	134
62	<i>Avidus Casar</i>	142
23	<i>Aulus Gabinius</i>	76, 77
ceptor	<i>A. Offellius jureconsultus</i>	71
	<i>A. Vitellius</i>	98
	<i>Arius</i>	

I N D E X.

Aurea bullæ	249
Aurelianense concilium	147
Aurelianensis academia	245
Aurelianus Imperator	108
Aurelius Carthaginensis Episcopus	133
Audonius Burdigalensis poeta	128
Ago jureconsulius.	237
B Abel urbs & turris	3
Babylon capia	19
Bactriani populi	6
Bajazetes Turcanum Imperator	251
Balbinus Imp.	103
Baleares insulae	262
Baleus rex Babylon, Xerxes cognomina-	
<i>ius</i>	7
Baleus alter rex Babylon	ibid.
Bambergensis Episcopatus	168
Balthasar rex Babylon postremus	15, 16
Balticum mare	144
Basiliense concilium	257
Bastarnæ populus	113
Belsarius	149, 150
Bellavaci	179
Bellum Caesinarium	74
Bellum civile Caesaris & Pompeii	79, 80
Bellum Fugurthinum	65
Bellum Piraticum	74
Bellum Punicum primum	42
Bellum Punicum secundum	45
Bellum Punicum tertium	57
Belothus Babylonia praefectus, rex Babylo-	
<i>nis factus</i>	9, 10
Belothus X. rex Babylonis	7
Benedictus VIII. Papa	203
Benedictus IX. Papa	205

Eind.

I N D E X.

Benedictus X. Papa	207
Benedictus XII. Papa	246
Benedictus XIII. Papa	254
Beneficiorum pluralitas	141
Benmerodach	13
Berengarius	195
Berosus	8
Bertha uxor Henr. Imp.	209
Betica vulgo regnum Granatae	259
Bibliotheca Lucii Luculli	73
Bibuli poeta	94
Bocchus rex Mauruania	65
Boii	43
Boleslaus rex Polonia	202, 203
Bonifacii sexties Decretalium liber	243
Bonifacius I. Episcopus Romanus	133
Bonifacius II. Episcopus Romanus	153
Bonifacius III. Episcopus Romanus	157
Bonifacius VIII. Papa	243
Bonifacius Germanus	167
Bonomia	170
Britannia Romanis subjecta	76
Britannia deficit	57
Britannia minor	182
Britanni oppressi ab Anglis	137
Brixie conventus	218
Brundusium	80
Bruno sic Papa	201
Bucco-Halberstadensis Episcopus	211
Bulgari	143, 163
Burchardus Suevia Dux	197
Byzantium	21
C æcilius Poeta	63
Calixtinus V. Pontifex	253
Cesena	170

I N D E X.

Caius iureconsultus	71
C. Antonius collega Ciceronis	75
C. Aquilius Gallus iureconsultus	71
C. Aterius Pacuvius iureconsultus	ibid.
C. Caesar Caligula Germanici filius	95
C. Cassius	84
C. Claudius Nero	49. 93
C. Duilius	44
C. Fabrius Luscinius	41
C. Fulvius	61
C. Ful. Caesar 76. & seqq. aliquot pag.	
C. Gracchus	64
C. Julius orator	71
C. Furius iureconsultus	ibid.
C. Lalius Africanus	63
C. Marcellus consul	80
C. Marius	65. 67. seq.
C. Marius Ruilius	37
C. Octavii natalis	76
C. Octavius nepos Caesaris	88
C. Popilius Lanus	55
C. Servilius Hala	35
C. Trebatius iureconsultus	71
C. Trebonius	84
Calanus Indus	37
Calathenes	39
Calixtus II. Papa	231
Cambyses	18
Campania	48. 138
Campi Catallaunici	ibid.
Cannensis pugna	46
Cantabri	93
Canones Apostolorum	163
Capitolium	36
Capitonus Babylonicus	12
Capua	48
Carinus	

I N D E X

71	<i>Carinus</i>	124
75	<i>Carlomanni ducis Francorum editum</i>	169
71	<i>Carolus rex Francorum</i>	171
ibid.	<i>Carolus magnus salutatus Cæsar</i>	183
95	<i>Carolus Crassus, Cæsar. 193. Calvus</i>	195
84	<i>Carolus IV. Cæsar.</i>	247, 248
93	<i>Carolus Marcellus</i>	180
44	<i>Carolus Pulcher, Gallia rex</i>	246, & seq.
41	<i>Carolus Simplex, Gallia rex</i>	200
61	<i>Carolus VI. Gallia rex</i>	253
pag.	<i>Carolus V. Cæsar</i>	262. & seq.
64	<i>Carthaginense concilium tertium & quarto-</i>	
71	<i>rum</i>	132
bid.	<i>Carthaginense concilium sextum</i>	123
63	<i>Carthago deleta</i>	58
80	<i>Carthago capta à Vandalis</i>	155
seq.	<i>Carthago Româ vetus</i> <i>terior</i>	42
37	<i>Carus Imperator</i>	111
76	<i>Cæsa</i>	84
88	<i>Casimirus rex Polonia</i>	259
55	<i>Caspii populi</i>	6
35	<i>Cassandra Macedonum rex</i>	30
71	<i>Cassius Longinus</i>	96
84	<i>Catalaunici campi</i>	138
27	<i>Catalina 74. illius ingenium</i>	75
39	<i>Caro Uticensis</i>	83
31	<i>Cardina Furca</i>	38
18	<i>Calestinus Papa</i>	133
38	<i>Chalcedonense concilium</i>	141
id.	<i>Cheldas</i>	3
46	<i>Chaldaum seu Babylonicum regnum</i>	4
93	<i>Charit</i>	98
63	<i>Childericus rex Francorum</i>	181
36	<i>Christus mærus</i>	90
12	<i>Christus crucifixus</i>	95
8	<i>Cicero</i>	70, &c.
us		<i>Ciceronis</i>

I N D E X.

Ciceronis Mors	88
Cimbri	66
Cimon	34
Cinna Fureconsultus	71
Circumcisio	5
Civitates Metropolitana per Italiam, Germaniam & Galliam	185
Claudius Caesar	96, 97
Claudius Drusi filius	92
Clemens II. Papa	205
Clemens V. Papa	244, 245
Clemens VI. Papa	247
Clementina leges	233, 244
Cleopatra	81, 90
Cleopatrae obitus	89
Clodoverius rex Francorum	146
Cn. Domitius	84
Cn. & P. Scipiones Africani	44
Cn. Papyrius Carbo	69
Cn. Pompeius M.	72 & seqq.
Cn. Octavius	68
Codex Justinianus	151
Codrus	24
Calibatus sacerdotum	210
Comagene	98
Commodus Antoninus	101
Compenium oppidum	189
Canon	24
Conradus Caesar	196
Conradus II. Caesar	204
Conradus III. Caesar	222-
Constans Constantini M. F.	121
Constans Imperator	160
Constantinus Magnus Imperator	112
114, &c.	
Constantinus Constantini filius	120
Constanti-	

I N D E X.

Constantinus IV. Barbarus Imperator.	161
Constantinopolitana Synodus sexta	162
Constantinus ponsifex Romanus	166
Constantinus V. Imperator, cognomeno Copronymus	168
Constantinus Monomachus	173
Constantinus VI. Imp.	170, 171
Constantinus Palaeologus	173
Constantius	121
Constantinus Chlorus	113
Constantinopolitana Synodus	130
Constantinopolis capia à Turcis	259
Cordubenses Poeta	95
Corinthus deleta	60
Coriolanus exul	20
Cornelius Episcopus Romanus	106
Corsica	44
Crescentius consul Romanus	201
Cræsus rex Lydie	17
Ctesiphon	112
Curia Pompeii	84
Cyprianus Episcopus Carthaginensis	106
Cyprus	31
Cyrillus Alexandrinus Episcopus	133
Cyrus Darii filius minor	25
Cyrus rex Persarum, secunda Monarchie conditor	17
Bellum geru cum Scythis	18
Daci	95
Dalmata	93
Dalmatia subita	56
Damasus Episcopus Romanus	130
Damasus II. Papa	205
Damocles pirassius	40
Dani	183
Daniel	13
Darius	

INDEX.

Darius filius Hysaspis	19
Darius Medus Abygäis filius, ab aliis Cy-	
axares nominatus	16
Darius Nothus	22
Darius rex Persarum postremus	25
Darii luxus	29
David rex Israël	6
Decemviri	35
Decius Imperator	104
Decius Junius Brutus	60
Decretales Epistola	231
Decuma sacerorum provincie Gallia Pon-	
tifici concessa	246
Deliquium Solis	137
Demochares	39
Demosthenes	ibid.
Desiderius Longobardorum rex	171.
Dicæarchus	39
Diluvium	3
Diocletianus Imperator	111
Dionysius Syracusanorum tyranus	40
Dionysopolis	258
Dissidium inter Gallos & Anglos	247
Donatio Constantini	116
Drusus	92
Dyrrhachium	80
 E Barones	178
Edwardus 3. Anglia rex	248
Eginhardus scriba Caroli Magni	186
Electio Cesarum instituta	203
Emilii nascititas	45
Emilii mors	57
Ephesina Synodus	134
Epaminondas	24
Episcopi officium	208
 Erphurdia	

I N D E X.

19	Ephurdia Episcopatus	168
Cy-	Elaias	10
16	Eucherius Stiliconis filius	134
22	Eugenius IV. Papa	256
25	Eulalius, Episcopus Carthaginensis	153
29	Eusebius	1
6	Eustachii heres	118
35	Evilmerodoch filius Nabuchodonosoris	15
104	Eutyches	141
60	Exarchatus	155
231	Exarchatus oppida pontifici cedunt	170
on-	Explicatio vaticinii Danielis de quatuor animalibus	263
246	Extravagantes	233
137	Ezechias rex Iuda	10, 11
39		
bid.		
71.	Fabia gens	34
39	Fabius Maximus	44. 63
2	Fal'ci	45
111	Faventia	170
40	Ferdinandus rex Hispanie	259
258	Fl. Claudius Imperator	108
247	Fl. Domitianus	98
116	Flavius Priscus, jureconsulens	71
92	Florentius jureconsulens	102
80	Formosus pontifex Romanus	194
178	Forum Julii	170
248	Forum populi	ibid.
186	Francia	179
202	Franciscus rex Gallie	262
45	Francomes Germani	110. 179
57	Frideric. Lotharingius creatur Papa	207
134	Fridericus comes Palatinus	213
24	Fridericus Aenobarbus Cesar	223, 224
208	Fridericus II. Cesar	227
dia		
	Fride-	

I N D E X.

<i>Fridericus III. Austriacus Caesar.</i>	258	Gr
<i>Fridericus Austria dux.</i>	245	Gr
<i>Furca Caudina.</i>	39	Gr
<i>Furnius Poeta</i>	94	Gr
<i>Fuscus Poeta.</i>	ibid.	Gre
<i>G Allectius Dux Mediolani</i>	253	Gre
<i>Galerius Imp.</i>	112	Gre
<i>Galli</i>	45. 241	Gre
<i>Galli Senones</i>	36	Gre
<i>Gallia Belgica</i>	185. 194	Gre
<i>Gallia Celiaca</i>	76	Gre
<i>Gallia Romanis subiecta</i>	ibid.	Gre
<i>Gallica nationis concilia</i>	190	Gre
<i>Gallienus Imp.</i>	107	Gre
<i>Gallus Hostilianus Imp.</i>	105	Gre
<i>Gallus legatus Constantii</i>	121	Gre
<i>Gangra Sinodus</i>	119	Gre
<i>Gelasius Episcopus Romanus</i>	145	Gre
<i>Gelasius II. Papa.</i>	221	Gre
<i>Gensericus Vandalorum rex</i>	136	Gre
<i>Gensericus rex Gorthorum</i>	135	Gre
<i>Gepida</i>	143	Gre
<i>Gergovia concilium</i>	193	Gre
<i>Germani</i>	103, 103. 177, 178	Hed
<i>Germanicus Drusi filius</i>	92	Hed
<i>Germania Cesaram domicilium</i>	26	Hed
<i>Gibelini</i>	243	Henr
<i>Godefridus Bulionius</i>	219	Henr
<i>Gordianus Imperator</i>	103	Henr
<i>Gorgias</i>	39	Henr
<i>Gothi</i>	108	Henr
<i>Gothi Romanum capiunt</i>	134	Henr
<i>Gradus urbs</i>	185	Hera
<i>Granita regnum</i>	259	Hera
<i>Grazianus</i>	163	Herm
		<i>Gratianus</i>

I N D E X.

58		
245		
39		
94		
id.		
253		
112		
241		
36		
194		
76		
ibid.		
190		
107		
105		
121		
119		
145		
221		
136		
135		
143		
193		
178		
92		
26		
243		
219		
103		
39		
108		
134		
185		
259		
163		
anus		
	<i>Gratianus Imperator</i>	128
	<i>Gratiani decretum</i>	181. 232
	<i>Gracorum Imper. tertia monarchia</i>	26
	<i>Gregorius I. Episcopus Romanus</i>	157
	<i>Gregorius II. Papa</i>	167
	<i>Gregorius III. Papa</i>	168
	<i>Gregorius IV. Papa</i>	192
	<i>Gregorius V. Papa</i>	201
	<i>Gregorius VI. Papa</i>	205
	<i>Gregorius VII. Papa</i>	212
	<i>Gregorius IX. Papa</i>	230, 231
	<i>Gregorius XI. Papa</i>	255
	<i>Gregorius XII. Papa</i>	254
	<i>Gregorianus codex.</i>	151
	<i>Guelphi & Gibellini</i>	243
	<i>Guilielmus Episcopus Parisiensis</i>	236
	<i>Guilielmus rex Siciliae</i>	227
	 H <i>ala</i>	34
	<i>Hanno</i>	44
	<i>Hedus</i>	76
	<i>Heliogabalus</i>	302
	<i>Helleponus</i>	30
	<i>Helvetii</i>	76
	<i>Henricus Superbus Bavaria dux</i>	212
	<i>Henricus I. Gallia rex</i>	207
	<i>Henricus Aucteps, Cæsar</i>	196
	<i>Henricus II. Cæsar</i>	203
	<i>Henricus III. Cæsar</i>	204
	<i>Henricus IV.</i>	207. <i>seqq.</i>
	<i>Henricus V. Cæsar</i>	219, 220
	<i>Henricus VI. Cæsar</i>	217
	<i>Henricus VII. Cæsar</i>	243
	<i>Heraclides</i>	39
	<i>Heraclius Imperator</i>	158
	<i>Hermogenianus iureconsulans</i>	102
	 T	 M^oA₃

INDEX.

<i>Hermogenianus codex</i>	151
<i>Hermocrates Syracusanus</i>	23
<i>Herodes Agrippa</i>	96
<i>Herodes Antipa</i>	<i>ibid.</i>
<i>Herodes Magnus</i>	90. 93
<i>Herodotus</i> 21. <i>Ciceroni historta pater</i>	
<i>ibid.</i>	
<i>Heruli</i>	143
<i>Hetruria</i>	74
<i>Hetruscis</i>	42
<i>Hieremias</i>	12
<i>Hieronymus</i>	130
<i>Hieronymus Pragensis</i>	356
<i>Hierosolyma capta à Nabuchodonosore</i>	13
<i>Hierosolyma readificata</i>	18
<i>Hierosolyma expugnata à Pompeio</i>	76
<i>Hierosolyma delecta à Vespasiano</i>	98
<i>Hildebrandus rex Gothorum</i>	150
<i>Hippias</i>	39
<i>Homerus</i>	33
<i>Honorius Imp.</i>	129. 131
<i>Honorius III. Papa</i>	229
<i>Horatius Poeta</i>	94
<i>Hoseas rex Israël</i>	10
<i>Hunni</i>	137
<i>Hungari irruunt in Pannoniām</i> ib. 2	195
<i>Hugo Italia rex</i>	396
<i>Hyperides</i>	39
<i>Hybris</i>	39
 J acob Patriarcha	5
<i>Jacobi Apostoli mors</i>	96
<i>Jagello, rex Polonia, vocatus Uladislaus</i>	
251	
<i>Janiculum</i>	68
<i>Jachonim rex Judae</i>	42
 J esu	

I N D E X.

157		
23	<i>Fesu Christi nativitas</i>	90
96	<i>Fesus Christus crucifex</i>	95
ibid.	<i>Sigmarius Constantinopolitanus Episcopus</i>	
0.93		
pater		
143		
74	<i>Imperium seu Monarchia Chaldaeorum</i>	4
42	<i>Innocentius I. Episc. Romanus</i>	131, 132
12	<i>Innocentius II. Papa</i>	222
130	<i>Innocentius III. Papa</i>	227
356	<i>Innocentius IV. Papa</i>	236
13	<i>Innocentius V. Papa</i>	248
18	<i>Insubres</i>	45
76	<i>Insubria, vulgo Longobardia</i>	260
98	<i>Interregnum</i>	110, 204, 255
150	<i>Isachim rex Puda</i>	12
39	<i>Ioannis Baptista mors</i>	95
32	<i>Ioannes rex Bohemia</i>	243
131	<i>Ioannes Episc. Placentinus</i>	201
229	<i>Ioannis Philippi Aldacis Burgundie du-</i>	
94	<i>ris filius</i>	251
10	<i>Ioannes Philippi Valensis filius rex Gallie</i>	
137		250
795		
396	<i>Ioannes Evangelista</i>	116
39	<i>Ioannes Chrysostomus</i>	131
39	<i>Ioannes Constantinopolitanus Episcopus</i>	
59		
5	<i>Ioannes Galerius dux Mediolani cre-</i>	
96	<i>tus, 253, 254</i>	
flaus		
88	<i>Ioannes I. Episcopus Romanus</i>	147
72	<i>Ioannes VI. Papa</i>	293
Fesu	<i>Ioannes XII. Papa</i>	199
	<i>Ioannes XVII. Papa</i>	201
	<i>Ioannes XVIII. Papa</i>	

I N D E X.

<i>Ioannes XXII. Papa</i>	245
<i>Ioannes XXIII. Papa</i>	204
<i>Ioannes Hussus</i>	256
<i>Jovinianus Imperator</i>	122. 126
<i>Jovis Olympii templum Hierosolymis</i>	99
<i>Irene Imperatrix</i>	171
<i>Isaac</i>	5
<i>Isabella regina Anglia</i>	247
<i>Isocrates</i>	39
<i>Israelitici populi migratio ex Aegypto</i>	6
<i>servitus in Aegypto</i>	ibid.
<i>Italia</i>	261
<i>Fuba rex Mauritania</i>	82
<i>Fudar Romanis tributaria</i>	76
<i>Judices Israelitarum</i>	6
<i>Fugurha Numidia rex</i>	65
<i>Julianus Imperator</i>	122
<i>Jul i I. pontificis Epistola</i>	124
<i>Julius II. pontifex</i>	191
<i>Julius Vindex</i>	97
<i>Jupiter Belus</i>	5
<i>Justinianus Imperator</i>	148 seqq.
<i>Justinianus codex</i>	151
<i>Justinianus II. Imperator</i>	164
<i>Justinus I. Imperator</i>	147
<i>Justinus II. Imperator</i>	151. 154
<i>Justus Callistratus jureconsultus</i>	102
<i>Juvenalis Poeta</i>	99
<i>L</i> abassardach rex Babylonia	15
<i>Lacedamoniorum fædus cum rege Per-</i>	
<i>sarum</i>	24
<i>Lacedamonii Gracorum poterissimi</i>	20
<i>Ladislus Chunus Ungarie rex</i>	239
<i>Ladislus Alberti Casari F.</i>	259
<i>Lamech</i>	3
<i>Laome-</i>	

I N D E X.

Laomedon	30
Longobardi	155
Longobardia	225. 261
Lateranense concilium	228
Lacini	42
Latium	32
Leges Giacchorum	65
Leges Fulii Cæsariae	85
Leges Octavii	ibid.
Leges Sylla	70
Legiones veteranae	176
Legiones Imperii Romani	93, 94
Leo Armenius, Cæsar Græcus	188
Leo I. Imperator	142
Leo II. Imperator	166
Leo IV. Imperator	370
Leonis I Episcopi Romani epistola	139
Leonis II. Epistola	162
Leo III. Papa	172
Leonis VIII. Papa decretum	199
Leo IX. Papa	305, 306
Leonatus	30
Leonidas	24
Leonini	23
Leonius Imperator	164
Leosthenes	24
Leotychidas	ibid.
Lex Agraria	65
Libri conciliorum	215
Licinius Cæsar	223
Licinius poeta	63
Ligures	45
Linguarum conturbatio	3
Litorius	236
Lashus fl.	194
Lasharimgia	200

I N D E X.

<i>Lacharius Gallie rex</i>	ibid.
<i>Lacharius Caesar</i>	189. 191
<i>Lochares III. Caesar</i>	191
<i>Lucani populus Italie</i>	66
<i>Lydia</i>	42
<i>Lycurgus poeta</i>	98
<i>Lucilius poeta</i>	63
<i>Lucius Episcopus Romanus</i>	106
<i>L. Aemilius Paulus</i>	56
<i>L. Aurelius Verus</i>	190
<i>L. Calpurnius Bestia</i>	65
<i>L. Cornelius Cinna</i>	68
<i>L. Cornelius Scipio</i>	44
<i>L. Cornelius Scipio Asiaticus</i>	53
<i>L. Crassus Orator</i>	71
<i>L. Junius Brutus</i>	33
<i>L. Lentulus</i>	80
<i>L. Lucilius Balbus, jurisconsilicus</i>	71
<i>L. Lucullus</i>	73
<i>L. Mummius</i>	60
<i>L. Papirius Cursor</i>	37
<i>L. Piso</i>	76, 77
<i>L. Quintus Cincinnatus</i>	35
<i>L. Sylla</i>	67 seqq.
<i>L. Virginius</i>	35
<i>L. Volusius Merianus juriscons.</i>	100
<i>L. Volumnius</i>	37
<i>Luceria</i>	161
<i>Ludovicus Germaniae rex</i>	193
<i>- Ludovicus Caesar Caroli M. filius</i>	185.
<i>188, &c.</i>	
<i>Ludovicus II. Caesar</i>	191
<i>Ludovicus III. Caesar, Balbus</i>	193
<i>Ludovicus IV. Caesar</i>	245
<i>Ludovicus IX. Gallie rex</i>	235
<i>Ludovicus XII. Gallie rex</i>	191
<i>Ludo-</i>	

I N D E X

Ludovicus dux Aurelianensis.	252
Lugdunense concilium	191
Luholdus Othonis Caesaris filius	198
Luppia flumen	92
Lupoldus Bavaria dux	223
Lusitania	51. 60
Luteria	179
Lysias	39. 58
Lysimachus	37
Lytiphus	28
M acedonia provincia facta	56. 77
<i>Macedonii heresis</i>	130
Macer jureconsulue	162
Macrinus Caesar	ibid.
Magnentius	121
Magnus dux Saxonie	212
Magogum regnum	4
Mahometi nativitas	156
Mahometus	159
Mahometus Amurathis filius, Turcarum <i>Imperator</i>	259
Mahometus II.	155
Majorianus Imperator	142
Major domus, <i>idem</i> qui praefectus Palatii 180	
Mamelus rex Babylon	8
Mamirus rex Babylon	ibid.
Manahes rex Israel	10
Manialeus rex Babylon	8
Mancinus	61
Manfredus Frid. II. filius normanus	236
Marina Curius Dentatus	43, 44
Marcellus	44
Marcellus Episcopus Romanus	113
Marcomannus	100
	M.

INDEX.

<i>M. & D. Brutus</i>	84
<i>M. Antonius orator</i>	71
<i>M. Antoninus Collega Cæsaris</i>	84
<i>M. Antonius oratoris obitum</i>	68
<i>M. Antoninus Philosophus Cæsar</i>	100
<i>M. Atilius Regulus</i>	43
<i>M. Claudius Marcellus</i>	47
<i>M. Cocceius Nerva</i>	96
<i>M. Cornelius Cæhegus</i>	58
<i>M. Crassus</i>	78
<i>M. Furius Camillus</i>	36
<i>M. Fulvius Nobilior</i>	53
<i>M. Glabrio</i>	52
<i>M. Lepidus Prator</i>	80
<i>M. Livius Salinator</i>	49
<i>M. Manlius</i>	36
<i>M. Perpenna</i>	62
<i>M. Porcius Cato</i>	25. 45. 58. 82, 83
<i>M. Tullii Ciceronis mætates</i>	65
<i>M. Valerius Corvinus</i>	37
<i>Marrucini populus Italiae</i>	66
<i>Marsi populus Italiae</i>	ibid.
<i>Martialis</i>	99
<i>Martianus Cæsar</i>	337
<i>Masenissa Numidiae rex</i>	57
<i>Massiliæ obseffa à Cæsare</i>	80
<i>Mauritus Cæsar</i>	336
<i>Mauritani</i>	366
<i>Maximianus Cæsar</i>	713
<i>Maxentius Cæsar</i>	ibid.
<i>Maximilianus Cæsar</i>	259
<i>Maximinus Cæsar</i>	703
<i>Maximus</i>	128, 129
<i>Maximus jureconsulens</i>	702
<i>Mediolanum euentum</i>	223
<i>Medium regnum</i>	4
<i>Memon.</i>	2

	<i>Menander jureconsulans</i>	200.
84	<i>Menapii</i>	479
71	<i>Menna Patriarcha Constantiopol.</i>	253
84	<i>Merodach Babylonie praefectus</i>	31
63	<i>Merseburgensis Episcopus</i>	164
100	<i>Missale Poeta</i>	24
43	<i>Merauriae flumen</i>	73
47	<i>Mehmed Salah</i>	73
96	<i>Metropolitana civitates</i>	165
58	<i>Metropolitani Episcopi officium</i>	323
78	<i>Michael Imperator Gracis</i>	299
36	<i>Milindes</i>	39
53	<i>Mimurna</i>	67
52	<i>Mithridates</i>	67. 72
80	<i>Mirandula</i>	7
49	<i>Moabitarum reges</i>	33
36	<i>Modestinus jureconsulans</i>	203
62	<i>Moguntina Synodus</i>	184
2, 83	<i>Monarchia I.</i>	33
65	<i>Monarchia II.</i>	28
37	<i>Monarchia III.</i>	26
66	<i>Monarchia IV.</i>	31. 86
ibid.	<i>Moesia</i>	95. 98
99	<i>Morini</i>	179
137	<i>Mosa fluvius</i>	21. 178. 191
57	<i>Moscum regnum</i>	4
80	<i>Moses</i>	6
136	<i>Mysia</i>	350
113		
ibid.		
259	N Abuchodonosor 12. illius regni du-	
103	ratio 15. potestia 12. somnum 13.	
129	superbia exemplum 14.	
109	<i>Narses rex Persarum</i> 112	
225	<i>Narses Eunuchus</i> 150. 154	
4	<i>Neapolitanum regnum cedid Gallis</i> 238	
100-	<i>Nero Claudius Caesar</i> 97	

I N D E X.

<i>Nerda Coccineus</i>	99
<i>Nervius</i>	179
<i>Nestorit heres</i>	134
<i>Neuius</i>	55
<i>Nicenum concilium</i>	118
<i>Nicephorus Imperator</i>	173. 184
<i>Nicias</i>	24
<i>Nicolai I. Papa ad Michaelem Imperat.</i>	
<i>Gracum Epistola</i>	193
<i>Nicolaus II. Papa</i>	207
<i>Nicolaus V. Papa</i>	258
<i>Nicomedes Bithynia rex</i>	67. 72
<i>Nicopolis</i>	251
<i>Niger</i>	101
<i>Nimrod Noha promis: primus rex Babyloniorum, Robustus Venator, Saturnus ab aliis nuncupatus</i>	3, & 4
<i>Ninive urbs</i>	4
<i>Ninus</i>	5, 6
<i>Noha 2, 3. moritur</i>	5
<i>Nordmanni</i>	183, & 194
<i>Novelle constitutiones</i>	152
<i>Namantia delecta</i>	61
<i>Numerianus</i>	111
 O <i>Ceanus Britannicus</i>	 191
<i>Ochus</i>	23
<i>Occidentis imperium ad Germanos translatum</i>	172
<i>Odenatus rex Syriae</i>	109
<i>Odoacer</i>	143
<i>Orestes, Parvicius Romanus</i>	ibid.
<i>Ostro Caesar</i>	198
<i>Ostro II. Caesar</i>	200
<i>Ostro III. Caesar</i>	201
<i>Ostro IV. Imperator</i>	228
 <i>Ostro,</i>	

Ocho, Saxonia princeps	196
Otho Bavariae dux	212
Otoocarus Bohemia rex	239
Onomannus Turc. Monarch. princeps	173
P Acuvius poeta	63
Palaetus princeps ignominiosè multat-	
ur	224
Palmyra	109
Pandectæ	151
Pannonia	93
Papirus triceps	255
Papinianus crucidatus	101
Papyrus Fronio jureconsulius	ibid.
Proceres regni Gallie	247
Parisina Academia.	187
Payne	170
Parhi	95
Parthicum bellum	78
Parysatis	23
Paschalis Papa	188
Paschalis II. Papa	219
Paulus jureconsulius	103
Paulus Anaclitus	149
Pausanias Lacedamoniorum dux	21
Pelagius II. Episcopus Romanus	157
Peligni populus Italiae	66
Peloponnesiacum bellum	21, 22, 23
Pentapolis	118
Pelusium	12
Pericles	22
Perseus Macedonum rex	56
Persarum regum splendor	29
Persicum imperium 9. deletum	26
Persæ	158
Persius poeta	98

THE NDES SU S

Petrarcha	256
Petrus	80
Petrus Hungaria rex	205
Petrus Apostolus	314
Phalaris tyrannus	52
Phaleius Demerius	39
Pharnaces Mithridatis filius	74. 82
Philippicus Bardanes Imperator	165
Philippus Imperator	104
Philippus Cæsar	227
Philippus fortis Burgundia dux	250
Philippus Pater Caroli Quinti	260
Philippus Macedonum rex	51. 56
Philippus I. Gallie rex	219
Philippus Pulcher Gallia rex	242. 244
Philippus Valesius	247
Philippus Marcius Mediolanensis	256
Philopæmen	24
Phocas Imperator	156
Phocius Constantiopol. Episcopus	193
Phrygia	67
Pbul Assur, cognomento Tiglath-Pileser	10
Picentes populus Italiae	66
Pitti populi	135
Pipitus	170. 189
Phisfrarus	33
Placentia	170
Plato	19. 39
Plausus	55
Plautius poeta	94
Polydorus Spartanus	24
Polemo	39
Pollio poeta	94
Pomponius I.C.	103
Pontifícia sedes Auenionem translatā	24
Prima-	

I N D E X.

P<small>rimatus</small> P <small>ontificis</small> R <small>omani</small>	157
P<small>robus</small> I <small>mperator</small>	110
P<small>rodicus</small>	39
P<small>rotagoras</small>	<i>ibid.</i>
P<small>rusius</small> B <small>ithynia</small> rex	55
P<small>tolemaeus</small> A <small>uletes</small> E <small>gypti</small> rex	78
P<small>tolemaeus</small> D <small>ionysius</small> rex E <small>gypti</small>	81
P<small>tolemaeus</small> E <small>piphanes</small>	53
P<small>tolemaei</small> P <small>hiladelphi</small> laus	31
P<small>tolemaeus</small> P <small>hilometer</small>	35
P<small>. Alphenus</small> V <small>arus</small> jureconsultus	71
P<small>. Cacilius</small> jureconsulius	<i>ibid.</i>
P<small>. Clodius</small>	77-79
P<small>. Decius Mus</small>	37
P<small>. Cornelius Scipio</small> moritur	54
P<small>. Cornelius Scipio</small>, P<small>. filius</small>	46
P<small>. Cornelius Nasica</small>	57
P<small>. Philo</small>	37
P<small>. Scipio Africanus</small>	54
P<small>. Scipio Africanus</small> oppressus	62
P<small>. Scipio Emilianus</small>	58
P<small>. Servilius Isauricus</small>	80
P<small>. Servius Sulpitius</small>	71
P<small>. Pupienus & Balbinus</small> I <small>mperatores</small>	103
P<small>. Pyrenaeus</small> mons	183
P<small>. Pyrenaeus</small> salius	191
P<small>. Pyrrhus</small> E <small>picerum</small> rex	47
P<small>. Pythagoras</small>	33
P<small>. Python</small>	30

Q<small>uadi</small>	200
Q<small>. Quintilius Varus</small>	93
Q<small>. Cacilius Metellus</small>, 65.	illius obitus 68
Quintus Catullus Orator	71
Quintus Fabius Maximus	43, 50
Quintus Horatius Flaccus	65
Q<small>. Hor-</small>	

Q.	Hortensi more	28	S
Quintus Luctatius Catulus	44	Sala	
Quintus Musius Scaevola	71	Sala	
Quintus Serorius	72	Sab	
Quintus Tullius Cimber	84	Sam	
 R	 Avenna urbs	 170	 Sam
	Ravennae episcopus	164	Sam
	Reductio populi Iudaici ex captivitate Ba-		Sapo
	bylonica	18	Sata
	Reges Romanorum	33	Sava
	Rhegium	170	Sava
	Rhemense concilium	184	Sara
	Rheti	92	Sarr
	Rhenus fl.	76. 91. 178, 179	Sau
	Rhodus	98	Sax
	Rhodii equites	244	Saxo
	Robertus Gallie rex	203	Scot
	Robertus Caesar Palatinus	253	Scyti
	Rodoricus Hispaniarum rex	166	Seler
	Rogerius Sicilia rex	223	Sem
	Romanum imperium quarta Monarchia		Senn
	31. 86.		Gene
	Romanorum legati in Graciam	35	Sepiu
	Romanorum reges & consules	33	Septi
	Romanorum Decemviri	35	Sergi
	Roma urbis initium	31	Serv
	Roma capia	134. 140	Servi
	Roma spoliata	161	Servo
	Romulus	32	Seftu
	Rudolphus Habsburgius Caesar	239	Sever
	Rudolphus Shevia dux	218	Sever
	Ruffinus	130, 131	Sexti
	Ruffinus IC.	103	Sexti
	Rugi populus	144	Sexti
	Ruceni populi	63	Sicili
			Sabatius

LIBRARY

38	Sabatinius Sagunum rex	5
34	Sagunum	49
71	Salassis	93
72	Salmanasser	100-31
84	Salvius Julianus IC.	100
70	Samaria expugnatio	10
64	Samnites	30. 42. 66
da-	Sandorifum	199
18	Sapores rex Persarum	104
33	Saraceni	158. 191. 194
70	Sarasar filius Senacherib	11
84	Sardanapalus rex Babylonia	9
92	Sardinia	44
79	Sarmatae	95. 113
98	Saul rex Israel	6
44	Saxones	126
03	Saxonicum bellum	182
53	Scoti	135
66	Scytha	108. 158
22	Selencus rex Syria	30
hia	Semiramis	6
35	Senacherib	10, 11
33	Seneca	98
35	Septimviri Germanie	162
32	Septimius Severus Caesar	101
40	Sergius Galba	97
161	Servius pœna	24
32	Servius Tullus	33
139	Servorum tumulus in Sicilia	61
218	Sestius oppidum	20
131	Severus	113
103	Severus Imperator	142
144	Sexius Papirius IC.	71
63	Sexius Pompeius	64
tinus	Sexius Roscius	78
	Sicilia latitudo	25
	Sicilia	

I N D E X.

<i>Sicilia reges ponit. sunt derincti</i>	240	Tar
<i>Sigismundus Cesar</i>	254	Tar
<i>Silius Italicus</i>	98	Tass
<i>Silvester Episcopus Romanus.</i>	148	Tar
<i>Silvester III. Papa</i>	205	Tau
<i>Sirochus Persarum rex</i>	138	Tau
<i>Socrates</i>	39	Tau
<i>Solon</i>	33	Tart
<i>Solymanus Turcarum Imper.</i>	173	Tem
<i>Sophocles poeta Tragicus</i>	31	Tere
<i>Sparens rex Babylonie</i>	8	Tere
<i>Spesippus</i>	39	Theo
<i>Sphaerus rex Babylonie</i>	8	Theo
<i>Sp. Manlius</i>	33	Thee
<i>Sp. Posthumius Albinus</i>	33	Thee
<i>Scatius</i>	99	Thee
<i>Stephanus martyr</i>	114	Thee
<i>Stephanus Hungariae rex</i>	104	Theo
<i>Stephanus II. Papa</i>	170	Theo
<i>Stephanus IV. Papa</i>	188	Theo
<i>Stephanus IX. Papa</i>	207	Theo
<i>Stilico</i>	130. 134	Theop
<i>Strato</i>	39	Theu
<i>Sueßiones</i>	179	Thuc
<i>Suevi</i>	91	Thur
<i>Sylverius Episcopus Romanus</i>	154	Tiber
<i>Symmachus Episcopus Romanus</i>	144	Tiber
<i>Syracusarum descriptio</i>	48	Tiber
<i>Syracusa expugnata</i>	47	Tiber
<i>Syracusani</i>	23	Tiber
<i>Syracusani portus descriptio</i>	24	Tiber
<i>Syria</i>	77	Ticin
T acitus Imperator	110	Tigran
<i>Tarpeium Saxum</i>	96	Tissap
<i>Tarquinius Collatinus</i>	34	Titius
Tarquinius		Titius

I N D E X.

Tarquinius Superbus	33
Tarruntius Paternus, jureconsulius	102
Tassilo dux Bavariae	182
Tartari	127
Taurus mons	53
Taurus Phalaridio	99
Terullianus IC.	109
Templarii trucidantur	244
Terentius Clemens IC.	100
Terentius	63
Theba	26
Themistocles	19, 20, 21
Theodatus rex Gothorum	149
Theodora Justiniani uxor	151, 154
Theodoricus Gothorum rex	138
Theodoricus Ostrogothorum rex	143, 144
Theodosius	147
Theodosius Imperator	129
Theodosius Arcadii filius Imper.	133
Theodosius III. Imperator	166
Theodosianus codex	151
Theophrastus	39
Theuroni	66
Thucydides	17, 21, 22
Thuringi	167
Tiberius Caesar	95
Tiberius Nero, pater Tiberii Caesaris	96
Tiberius II. Imperator	156
Tiberius III. Imperator	165
Tiberius Gracchus	64
Ticinum	45
Tiglat-Pilesser	10
Tigranes Armenia rex	72
Tissaphernes	24
Tuius Cassus jureconsulitus	71
Tuius & Tiberius filii L. Junii Brutii	34
Titus	

IND S. X.

<i>Vetus Vespasianus</i>	91
<i>T. Annius Milo</i>	79
<i>T. Manlius Torquatus</i>	37
<i>T. Quintius Flaminius</i>	51
<i>T. Sempronius Longus</i>	45
<i>T. Veturius Calvinus</i>	33
<i>Toleratum concilium 4.</i>	259
<i>Totiles Gothorum rex</i>	250
<i>Trajectum oppidum</i>	204
<i>Trasimenus lacus</i>	45
<i>Tribellius Bulgaria rex</i>	365
<i>Tribia flumen</i>	45
<i>Treviri</i>	279
<i>Tribonianus jureconsultus</i>	351
<i>Triburia concilium</i>	394
<i>Tribuni milium Roma</i>	35, 36
<i>Triumviratus Roma</i>	88
<i>Tryphoninus jureconsultus</i>	163
<i>Trojanum bellum</i>	33
<i>Tuneta</i>	260
<i>Turca & Tuscicum regnum</i>	173, 174
<i>Turrianus prefectus Mediolani</i>	243
<i>Taronesse concilium</i>	191
<i>Tuscanus jureconsultus</i>	100
<i>Typographica artis invenio</i>	257
<i>Tyridates Armeniorum rex</i>	105
 V Alens Imperator	 126
<i>Valentinianus Imperator</i>	ibid.
<i>Valentinianus Honorii sororis F. Imp.</i>	135
<i>Valentiniani atq; Valentis edictum</i>	127
<i>Valentinianus Gratiani filius</i>	139
<i>Valerianus Imperator</i>	106, 107
<i>Valgus poeta</i>	94
<i>Vandali</i>	206
<i>Varius poeta</i>	94
 <i>Varina</i>	

INDEX.

91	Varna	258
79	Vaseones	192
37	Ubis	55
51	Vejentes	45
45	Venerorum urbs condita	140
33	Venerorum potentia	251
259	Venuleus Celsus. iureconsulbus	102
250	Vesonitum	76
204	Vespasianus Caesar	98
45	Vespera Sicula	342
165	Vestini populi	66
45	Vicecomices Mediolanenses	249
379	Victor legatus pontificis Romani	148
151	Victor II. Papa	207
194	Victor III. Papa	218
5, 36	Vienna Gallie oppidum	93
88	Viennense concilium	244
103	Vigilius Episcopus Romanus	154
33	Vincentius pontificis legatus	148
260	Vindelici	92
174	Viniadius Verus iureconsulbus	100
243	Ulpianus Marcellus	ibid.
191	Virgilius	94
100	Viriatus	60
257	Visci duo poetae	94
105	Viterbium vastatum	231
126	Vitiges Gothorum rex	149
ibid.	Wladislaus Poloniae & Ungariae rex	258
135	Ulpianus Papirianus discipulus	102
127	Ulpianus Marcellus iureconsulbus	100
129	Ulpianus Trajanus Caesar	99
6, 107	Umbri populus Italiae	66
94	Volscorum bellum in Romanos	20
200	Volusianus Caesar	106
94	Urbanius II. Papa	219
94	Urbanius VI. Papa	255
94	Wallus	
94	Varna	

V A R I O U S   I N D E X.

W Allectus Gallicorum	135
Wandals	136
Wolpho Dux Bavaria	223
Wenceslaus Caesar	249. 353
Westphalia	93
Wormatia conuentus	213
X Anippus	24
Xenocrates Philosophus	29
Xenophon Socratus 39. militabat cum	
Cyro in more	25
Xerxes quid.	7
Xerxes filius Darii	20
Z Acharias papa	168
Zameis rex Babylonie	6
Zedekias rex Iuda	12
Zeno Isauricus Imperator	142
Zepherinus Episcopus Romanus	163
Zopyrus	19
Zozimus Episcopus Romanus	132

F I N I S.

135
136
229
49. 253
93
213

24
29
bat'cum
25
7
20

168
6
33
343.
163
19
131